

Θ. ΣΤΑΥΡΟΥ — Φ. ΒΟΥΣΒΟΥΝΗ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ζ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΟΚΤΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1947

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

17670

Θ. ΣΤΑΥΡΟΥ — Φ. ΒΟΥΣΒΟΥΝΗ

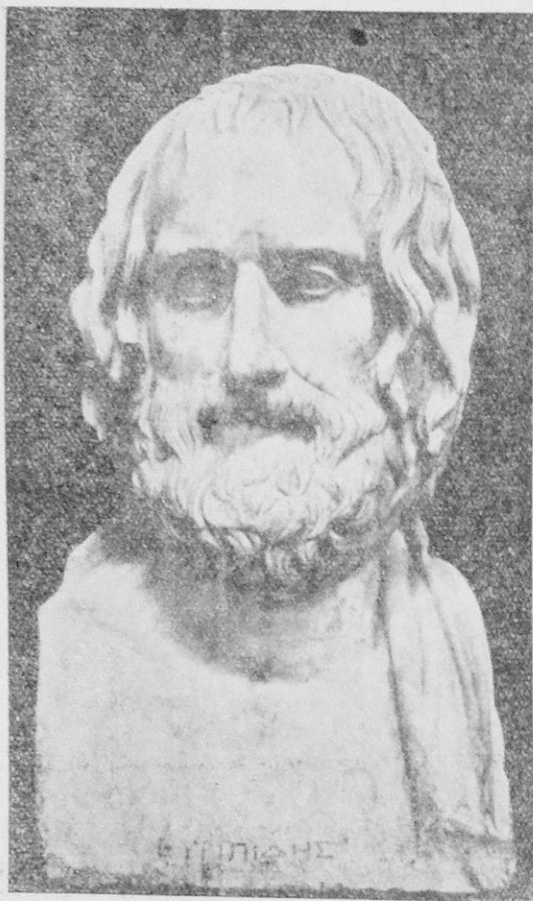
κε. ειν. 17670

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ
ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ζ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΟΚΤΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1947

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ*

Τὸ δράμα καὶ τὰ εἶδη του. Τὸ δράμα εἶναι ἐν τῶν τριῶν μεγάλων εἰδῶν τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ ποιητικοῦ λόγου. Τὰ ἄλλα δύο εἶναι τὸ ἔπος καὶ ἡ λυρική ποίησις.

Ἔργον θεατρικόν, προωρισμένον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς του πάντοτε διὰ παράστασιν καὶ ὄχι δι' ἄλλῃν ἀνάγνωσιν, τὸ δράμα ἦτο καλλιτέχνημα σύνθετον, διότι ἐκτὸς τοῦ λόγου, ὅστις ἦτο τὸ κύριον ὄργανον τῆς καλλιτεχνικῆς του ἐκφράσεως, ἦτο ἀπαραίτητος εἰς τὴν σύνθεσιν καὶ τὴν ἐκτέλεσίν του ἡ συνδρομὴ καὶ ἄλλων τεχνῶν, τῆς μουσικῆς καὶ τῆς ὀρχήσεως. Ὁρισμένα μέρη του ἐμελοποιούντο ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ καὶ ἤδοντο ὑπὸ προσώπων ἀποτελοῦντων Χορόν, σκιωδεύοντο δὲ καὶ ὑπὸ ὀρθμικῶν κινήσεων ἢ καὶ πραγματικῆς ὀρχήσεως.

Πάντως ὅμως κατὰ πρόωτον καὶ κύριον λόγον τὸ δράμα ἦτο ἔργον ποιητικόν, δηλαδὴ λογοτεχνικόν. Οἱ ἀρχαῖοι ἐν τοῦτοις τὸ ἀνόμασαν δράμα (ἐκ τοῦ δ ρ ἄ ω - δ ρ ὦ = πρῶτον), διότι δι' αὐτῶν ἦτο κυρίως κατὰ τὸ δ ρ ὠ μ ε ν ο ν, ἦτοι πρῶξις, καὶ δὴ, ὅπως θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ἱεροπραξία, ἱεροτελεστία.

Εἰς ὄρισμένας ἱεροτελεστίας, π.χ. εἰς τὰ Ἐλεούσια μυστήρια, οἱ παριστάμενοι, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἤκουον τὰ λεγόμενα καὶ τὰ ἄδόμενα ἔβλεπον καὶ ἱερὰς συμβολικὰς πράξεις, τὰς ὁποίας ἀνόμαζον δ ρ ὠ μ ε ν α. Ταῦτα δὲν ἦσαν δράματα, πρωτότυπα δηλαδὴ καὶ ἐλεύθερα καλλιτεχνικά δημιουργήματα, ἀπ' ἐναντίας μάλιστα θὰ κατεβάλλετο προσπάθεια νὰ ἐπιτελῶνται ἐκάστοτε πιστῶς κατὰ ὄρισμένον τυπικόν, διότι ἐπιστεῖετο ὅτι οὕτω ὁ θερησκευτικὸς σκοπός, διὰ τὸν ὁποῖον ἐγίνοντο, θὰ ἐπραγματοποιεῖτο ἐνδεχομένως πάντως ὅμως ἀναλογία ἢ μεταξὺ τῶν δρωμένων τούτων καὶ τοῦ γεννημένου δράματος ὑπῆρχε καὶ ἡ ὁμοιώτης αὐτῆ θὰ συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ καθιερωθῇ τὸ ὄνομα δράμα διὰ τὸ νέον τοῦτο ποιητικὸν εἶδος.

Τοῦ ἔπους ὑπόθεσις ἦσαν τὰ κ λ ἑ ἄ ἄ ν δ ρ ὦ ν, δηλ. καὶ ἐκεῖ

* Τοῦ κ. Θ. Σταύρου.

δραῖσις κυρίως· τὸ λυρικὸν ποίημα ἐκφράζει συναισθήματα, ἀλλ' οὐχὶ σπανίως ἐξυμνεῖ ἢ ἀφηγεῖται—ἂν καὶ κατὰ τρόπον διάφορον τοῦ ἔπους—πράξεις. Τὴν δραῖσιν ὄμως αὐτὴν, τὰς πράξεις αὐτάς, οἱ ἀκροαταὶ τοῦ ἐπικού ἢ λυρικοῦ ἔργου δὲν τὸς βλέπουν ἐνώπιόν των· βλέπουν καὶ ἀκοοῦν τὸν ποιητὴν ἢ τὸν ὑπαφωδὸν ἀπαγγέλλοντα, ἀφηγοῦμενον, βλέπον καὶ ἀκοοῦν τὸν ἐκτελεστὴν τοῦ λυρικοῦ ἤσματος, ἢ τοὺς ἐκτελεσistas, τὸν Χορὸν—ἂν πρόκειται περὶ λυρικοῦ ποιήματος χορικοῦ—ἄδοντας καὶ ἐξυμνοῦντας πράξεις. Ἀντιθέτως κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ δράματος ὁ θεατὴς ἔχει ἐνώπιόν του πρόσωπα—τοὺς ὑποκριτὰς (δηλ. τοὺς ἠθοποιούς) καὶ τοὺς χορευτὰς—τὰ ὁποῖα παρουσιάζονται ὡς οἱ ἦρωες τοῦ ἔργου, ὑποδύονται δηλ. ἄλλα πρόσωπα καὶ ὡς τοιαῦτα ἐνεργοῦν ὁμιλοῦντα καὶ δραῖντα. Εἰς τὸ δράμα λοιπὸν ἢ δραῖσις παρουσιάζεται ὡς ζωντανὴ πραγματικότης καὶ ὄχι ὡς θέμα ἀφηγήσεως.

Ἐπὶ τὴν ἀρχαιότητα τριῶν εἰδῶν δραμάτων : ἡ τ ρ α γ ω φ δ ῖ α , τὸ σ α τ υ ρ ῖ κ ὸ ν δ ρ ᾶ μ α καὶ ἡ κ ω μ ω δ ῖ α .

Ἡ τραγωδία εἶναι τὸ σοβαρόν, σεμνὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς δράμα. Οἱ ποιηταὶ τῆς ἡτιλὸν τὰ θέματά των ἀπὸ τοῦς θησανροῦς τῶν λαϊκῶν μύθων—σπανιώτατα ἀπὸ ἄλλας πηγὰς—καὶ ἐπραγματεύοντο αὐτὰ κατὰ τρόπον γεννῶντα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν θεατῶν εὐγενῆ καὶ ὑψηλὰ συναισθήματα κυρίως προσεχάλλον· τὴν μέχρι δακρύων πολλάκις συμπάθειάν των πρὸς τὰ δραῖντα πρόσωπα καὶ τὴν ἀνησυχίαν, τὴν ἀγωνίαν, διὰ τοὺς ἀπειλοῦντας αὐτὰ κινδύνους, τὸν ἔ λ ε ο ν καὶ τὸν φ ό β ο ν, ὅπως ἔλεγεν ὁ Ἀριστοτέλης.

Κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην ἡ ποίησις ἐν γένει εἶναι μίμησις. Τὴν μίμησιν οὖτως δὲν πρέπει νὰ ἐκλαμβάνωμεν ὡς πιστὴν καὶ δουλικὴν ἀντιγραφὴν τῆς πραγματικότητος, ἀλλ' ὡς ἐλευθέραν δημιουργίαν καὶ σύνθεσιν τῶν στοιχείων τῆς πραγματικότητος μὲ τάσιν πρὸς ἐξιδανικευσιν. Βιδικιώτερον ἡ τραγωδία εἶναι μίμησις πράξεως σοβαρᾶς, ἐχούσης ἀρχὴν, μέσον καὶ τέλος, καὶ κάποιαν ἔκτασιν, μέγεθος εὐσύντοπον. Ἡ μίμησις γίνεται διὰ λόγον ἢ δ υ σ μ ἔ ν ο υ , ἔχοντος δηλαδὴ ὄνθμὸν, ἁρμονίαν καὶ μελωδίαν. Τὰ ἠλύσματα ταῦτα δὲν ἐγκατασπείρονται πάντα ὁμοῦ εἰς ὀλόκληρον τὸ ἔργον, ἀλλὰ κοσμοῦν τὰ διάφορα μέρη τῆς τραγωδίας, ὅπου ἕκαστον εἰσαρμοσθεῖ. Ἡ τραγωδία διεγείρει εἰς τὴν ψυχὴν τῶν θεατῶν τὸν ἔλεον καὶ τὸν φόβον· ὁ θεατὴς βλέπων πάσχοντα τὸν ἥρωα—ὅστις συνήθως ἔχει ὑψηλὰ καὶ εὐγενῆ αἰσθήματα καὶ εἶναι πρὸς ἀνώτερα ἀγαθὰ, ἀλλὰ πίπτει διὰ σφάλμα τι ἢ ἁμαρτίαν—

αὐθάναται ζωηρὰν συμπάθειαν πρὸς αὐτὸν καὶ ἀνησυχίαν διὰ τὴν τύχην του. Ἐν τέλει ὁμοῦς ἐπέρχεται ἡ κάθαρσις ὁ ποιητὴς μὲ τὴν τέχνην του δίδει τοιαύτην τροπὴν εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ μύθου καὶ ἔπειτα τοιαύτην λύσιν εἰς τὸ δράμα, ὥστε ὁ ἥρωὸς πίπτει ἀξιοπρεπῶς καὶ ὑποκύπτει εἰς τοὺς νόμους τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἠθικῆς τάξεως. Ἡ ψυχὴ τοῦ θεατοῦ, ἡ ὁποία εἶχε συγκλονισθῆ ἀπὸ τὸν ἔλεον καὶ τὸν φόβον, καθάρσεται ἀπὸ τὰ παθήματα ταῦτα διὰ τῆς δοκιμασίας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπέρασεν, ἀνακουφίζεται καὶ καταπραΰνεται.

Τὰ γνωρίσματα ταῦτα τῆς τραγωδίας, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὴν οὐσίαν της, περιέλαβεν ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Ποιητικῇ του εἰς ἓνα περίφημον ὀρισμὸν, ὅστις ἔχει ἐπὶ λέξει ὡς ἑξῆς: Ἔστιν οὖν τραγωδία μῦθοις πράξεωσ σπουδαίαις καὶ τελείαις, μέγεθος ἔχούσης, ἠδυσμένῳ λόγῳ, χωρὶς ἐκάστῳ τῶν εἰδῶν ἐν τοῖς μορίοις, δρώτων καὶ οὐ δι' ἀπαγγελίας, δι' ἔλεον καὶ φόβον περαίνουσα τὴν τῶν τοιοῦτων παθημάτων κάθαρσιν.

Οἱ ποιηταὶ τῶν τραγωδιῶν ἔγραφον καὶ τὰ σατυρικά δράματα. Ἐδίδον εἰς αὐτὰ ἑξωτερικὴν μορφήν ὁμοίαν πρὸς τὴν τῆς τραγωδίας καὶ ἠγίλον καὶ δι' αὐτὰ τὰ θέματά των ἀπὸ τοὺς μύθους, τοὺς ὁποίους ὁμοῦς ἔβλεπον τώρα ὑπὸ τὴν φαιδρὰν τῶν ὄντων. Τὸ σατυρικὸν δράμα, ζωηρὸν καὶ εὐθυμον, προσεκάλει τὸν γέλωτα ἀλλὰ δὲν ἐκανθηρίαζε, δὲν διεκωμῶδει, δὲν ἐσατιρίζε*. Τὸ σατυρικὸν δράμα ὀνομάσθη οὕτω, διότι τὸν Χορὸν του ἀπειτέλουν πάντοτε Σάτυροι ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς ὡς κορυφαῖον ἓνα γέροντα Σειληρόν· οἱ ἀρχαῖοι τὸ ὄνομαζον ἐπίτοτε καὶ δράμα σειληρικόν.

Αἱ κωμωδίαί συνειθέτο ὑπὸ εἰδικῶν ποιητῶν, τῶν κωμικῶν ποιητῶν ἢ κωμωδοποιῶν. Οὗτοι ἐλάμβανον τὰ θέματά των ἀπὸ τὴν σύγχρονον καθημερινὴν ζωὴν ἢ ἀπὸ κόσμους φανταστικούς. Ἡ κωμωδία προσεκάλει καὶ αὐτὴ τὸν γέλωτα, ἀλλὰ συγχρόνως—τοῦλάχιστον ὑπὸ τὴν παλαιάν της μορφήν, ἣτοι μέχρι τοῦ 390 περίπου π.Χ.—ἐσκοπιε καὶ ἐκανθηρίαζε καὶ μάλιστα πολλάκις κατὰ τρόπον ἀδστηρὸν καὶ ἀμειλικτον πρόσωπα καὶ πράγματα, καταστάσεις πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς καὶ ἰδέας, τὰς ὁποίας οἱ κωμικοὶ ποιηταὶ ἐθεώρουν πεπλανημένας καὶ ἐπικινδύνους.

* Οὕτε καὶ ἔχει σχέσηιν πρὸς τὴν λέξιν σατυρικόν πρὸς τὴν σατιρογραφίαν, λέξιν λατινικὴν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐσηματίσαμεν τὸ ὄμμα σατιρικό.

Ἡ τραγωδία. Τὰ συστατικά της στοιχεῖα καὶ τὰ κύρια γνωρίσματά της. Ἡ ἀρχαία τραγωδία—ὅπως καὶ τὰ ἄλλα εἶδη τοῦ δράματος—ἦτο, ὡς εἶπομεν, καλλιτέχνημα σύνθετον τὰ μέσα, τῆς ἐκφράσεως της ἦσαν ὁ λόγος, ἡ μουσικὴ καὶ ἡ ὄρχησις. Εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἐκάστης τραγωδίας ἐλάμβανε μέρος ἀπαραιτήτως Χορός, ἦτοι ὄμιλος προσώπων—12 παλαιότερον, 15 ἀπὸ τοῦ Σοφοκλέους—ὁ ὅποιος ἦδεν ὄλος συγχρόνως ἢ κατὰ ἡμιχόρια καὶ ἐξετέλει ἑνθιμικὰς κινήσεις καὶ πραγματικὴν ὄρχησιν, μιμητικὴν πράξεων καὶ ἐκφραστικὴν ψυχικῶν καταστάσεων. Ἄμα τῇ παρόδῳ του, ἦτοι τῇ εἰσόδῳ του εἰς τὸν τόπον τῶν παραστάσεων, τὴν ὀρχήσιν, ἦδεν ἐν ἄσμα, τὸ ὅποιον ἐκαλεῖτο καὶ αὐτὸ πάροδος· ἔπειτα δέ, κατὰ τὰ διαλείμματα τῶν διαλογικῶν μερῶν, τὰ ὅποια ἀπηγγέλλοντο, ἦδεν ἄλλα ἄσματα, τὰ λεγόμενα στάσιμα. Τὰ χορικά ταῦτα ἄσματα ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον μὲν ἦσαν κατὰ κανόνα ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὸ προηγηθὲν διαλογικὸν μέρος, ὡς πρὸς δὲ τὴν μορφήν ἦσαν ὅμοια πρὸς τὰ ἄλλα χορικά ἄσματα, τὰ ὅποια συνετίθεντο καὶ ἦδοντο καὶ πρὸ τῆς γενέσεως τῆς τραγωδίας ἦσαν πεποιημένα εἰς ποικίλα μέτρα, δηροῦντο εἰς στροφάς καὶ ἀντιστροφάς, ἀντιστοιχοῦσας πρὸς τὰς στροφάς κατὰ τὸ μέτρον καὶ τὴν μελωδίαν, καὶ εἰς ἐπιρροούς, ἐγράφοντο δὲ ὅπως καὶ ἐκεῖνα εἰς διάλεκτον δωρικὴν ἢ τοὐλάχιστον ἀνάμεικτον μὲ πολλὰ δωρικά στοιχεῖα. Ἐκτὸς τῶν ἁσμάτων τούτων παρενεβάλλοντο ἐπίτετε καὶ ἐντὸς τῶν διαλογικῶν μερῶν ἄλλα σοντιμώτερα ἄσματα ἄδόμενα ἢ ὑπὸ τοῦ Χοροῦ καὶ ἐνὸς ἢ δύο ἠθοποιῶν ἐναλλάξ (κοιμοὶ) ἢ ὑπὸ ἐνὸς ἠθοποιοῦ (μονωδία) ἢ ὑπὸ δύο ἠθοποιῶν (δωωδία). Ἡ πάροδος, τὰ στάσιμα καὶ τὰ ὀλίγα ἄλλα ἄσματα τὰ παρεμβαλλόμενα ἐντὸς τῶν διαλογικῶν μερῶν ἀποτελοῦν τὸ λυρικὸν στοιχεῖον τῆς τραγωδίας.

Φορεῖς τῆς ἐξελέξεως τῆς ὑποθέσεως ἦσαν: α') ὁ πρόλογος, ἦτοι τὸ πρὸ τῆς παρόδου τοῦ Χοροῦ μέρος, τὸ ὅποιον ὅμως δὲν ἦτο ἀπαραίτητον, διότι ἐπίτετε ἢ τραγωδία ἤρχιζεν ἀμέσως μὲ τὴν πείροδον, β') τὰ ἐπεισόδια, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἠκολουθεῖτο ὑπὸ ἐνὸς στασίμου, καὶ γ') ἡ ἔξοδος, ἦτοι τὸ μετὰ τὸ τελευταῖον στάσιμον τμήμα τῆς τραγωδίας. Ὁ πρόλογος, τὰ ἐπεισόδια καὶ ἡ ἔξοδος ἐγράφοντο εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀτικὴν διάλεκτον καὶ πάντοτε εἰς σίχους—πεζὸν δράμα εἰς τὴν ἀρχαίτητα δὲν ἐπῆρχεν—ἀλλὰ σίχους ἀπαγγελλομένους καὶ ὄχι ἄδομένους (κατὰ κανόνα τὸ λαμβικὸν τρίμετρον, ἐπίτετε τὸ τροχαϊκὸν τετράμετρον), ἐξετελοῦντο δὲ ὑπὸ τῶν ὑποκριτῶν (τῶν ἠθοποιῶν) εἰς

τὸν διάλογον ἐλάμβανε πολλάκις μέρος καὶ ὁ χορυφαῖος τοῦ Χοροῦ. Τὰ διαλογικὰ καὶ ἀφηγηματικὰ μέρη τῆς τραγωδίας ἀποτελοῦν τὸ ἐπικὸν στοιχεῖον αὐτῆς.

Ἐνῶ οἱ ῥαψωδοὶ τοῦ ἔπους καὶ οἱ ἐκτελεστοὶ τῶν λυρικῶν ποιημάτων ἀφηγοῦνται καὶ ἄδουν ἐξ ὀνομάτων των, οἱ ὑποκριταὶ καὶ οἱ χορευταὶ τοῦ δράματος ἐξ ἱστιαστικῶν, ἐξέρχονται δηλ. ἀπὸ τὴν προσωπικότητά των καὶ ὑποδύονται ἄλλα πρόσωπα, τοὺς ἥρωας τοῦ ἔργου, τῶν ὁποίων μεινεσαρκῶνουν τρόπον τινὰ τὰ διανοήματα, τὰ συναισθήματα καὶ τὸν ὅλον χαρακτήρα. Ἡ ἱστίασις αὐτῆ, οὐσιῶδες γνῶρισμα τοῦ δράματος, ἐξεδηλοῦτο διὰ τῆς μεταμορφώσεως τῶν ὑποκριτῶν καὶ τῶν χορευτῶν, οἱ ὅποιοι δὲν μετμηφιένετο μόνον—ὅπως γίνεται καὶ εἰς τὸ νεώτερον θέατρον—ἀλλ' ἔφερον ἀπαραιτήτως καὶ κατὰλληλον πρῶτον (προσωπίδα) ἀνάλογον πρὸς τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ὑπεδύοντο· κατὰ τὴν διάρκειαν δὲ τῆς παραστάσεως ἠλλάσσον προσωπεῖον, ἔφ' ὅσον τοῦτο ἦτο ἀναγκαῖον.

Οὐσιῶδες γνῶρισμα τῆς ἀρχαίας τραγωδίας ἦτο ὁ θρησκευτικὸς αὐτῆς χαρακτήρ. Ἡ τραγωδία δὲν παριστάνετο ὅπουδῆποτε καὶ ὅποτεδῆποτε. Παριστάνετο, ἐδιδάσκετο, ὅπως ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι, μόνον καθ' ὥρισμένην ἑορτῆς τοῦ Διονύσου καὶ ἐντὸς χώρου ἀφιερωμένου εἰς αὐτόν. Ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἦτο ἱεροτελεστία, μέρος τοῦ προγράμματος τῶν ἑορτῶν, αἱ ὁποῖαι ἐτελοῦντο πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη, πρὶν ἐξετάσωμεν πόθεν προῆλθεν ἡ τραγωδία, νὰ γνωρίζωμεν τινα περὶ τῆς διονυσιακῆς λατρείας.

Ἡ διονυσιακὴ λατρεία. Ὁ Διόνυσος ἦτο κυρίως ὁ θεὸς τῆς ἀμπέλου καὶ τοῦ οἴνου, ἀλλὰ γενικώτερον ἐπροσωποποιεῖ τὴν ἐπὶ τῆς γῆς βλάστησιν καὶ πάσας τὰς μυστηριώδεις παραγωγικὰς δυνάμεις τῆς φύσεως. Ἡ λατρεία του ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Φρυγίαν διὰ τῆς Θράκης. Κατ' ἀρχὰς οἱ πιστοὶ του ἦσαν ὀλίγοι καὶ ὁ Διόνυσος ἐθεωρεῖτο κατώτερος θεὸς ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς Ὀμηρικὸς θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου, μετὰ τὴν πάροδον ὅμως τοῦ χρόνου καὶ ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀμπελοφυΐας ἡ λατρεία του διετίθει ὅλον ἐπερισσότερον, βαθείας δὲ ὕψους ἔρχετο καὶ εἰς εὐρέα στρώματα τοῦ λαοῦ ἐξηπλώθη κατὰ τὸν 7. καὶ τὸν 6. αἰῶνα π.Χ. Ἀξιοσημειώτον εἶναι, ὅτι τὴν διάδοσιν τῆς νέας λατρείας ἠνένησαν καὶ ἐπροστίπεισαν οἱ τύραννοι τῶν διαφόρων πόλεων, ὁ Περίανδρος εἰς τὴν

Κόρινθον, ὁ Κλεισθένης εἰς τὴν Σικυῶνα, ὁ Πεισίστρατος εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἐλέγτο νόος τοῦ Λιός καὶ τῆς Σεμέλης, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῶν Θηβῶν Κάδμου. Οἱ μῦθοι διηγοῦντο πολλὰς περιπέτειάς του, ὅτι ἔπεσεν εἰς χιῶνας λησιῶν, ὅτι κατεδιώχθη καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τοῦ βασιλέως τῶν Θρακῶν Λυκούργου, καὶ ἄλλα παθήματά του, ἀλλὰ καὶ θριάμβους του. Αἱ περιπέτειαί αὗται συμβολίζουν ἀφ' ἐνὸς μὲν τὰς ἐναλλαγὰς τῶν φυσικῶν φαινομένων, π.χ. τὴν βλάστησιν καὶ τὸν μαρασμόν, τὰ ὅποια ἐπροσωποποιεῖ ὁ Λιόνυσος, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοὺς σκληροὺς καὶ μακροχρόνιους ἀγῶνας, οἱ ὅποιοι ἀπητήθησαν διὰ τὴν διάδοσιν τῆς λατρείας του ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀμπελοφυΐας.

Οἱ ὄπαδοί τοῦ Λιονύσου ἐλάτρευον αὐτὸν ἐν ἱερῶ μανίᾳ καὶ ἐν ἐξάλῳ ἐνθουσιασμῶ, ζωηρὰ δὲ καὶ παράφορα ἦσαν καὶ τὰ ἄσματα, τὰ ὅποια συνέθετον καὶ ἤδον πρὸς τιμὴν του. Ἐπινον βεβαίως καὶ ἄφθονον οἶνον, τὸ ἱερὸν δῶρον τοῦ θεοῦ.

Οὐδαιῶδες γνῶρισμα τῆς διονυσιακῆς λατρείας ἦτο ἡ ἔκστασις, μέθη συναισθηματικῆ, ἡ ὁποία ἀνύφανε τὸν πιστὸν ἐπάνω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα καὶ τὸν ἔκανε νὰ αισθάνεται τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἄλλο πρόσωπον, ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ λατρευομένου θεοῦ κατεχόμενον.

Ἡ μεταμπίσεις ἦτο κατὰ τὰς διονυσιακὰς τελετὰς ἀπαραίτητος· οἱ πιστοὶ περιεβάλλοντο δέρματα ζῴων, ἔχριον τὸ πρόσωπόν των μὲ τραγίαν (κατακάθι οἶνου) ἢ ἐκάλυπτον αὐτὸ διὰ φύλλων ἢ φλοιῶν δένδρων καὶ ἔφερον στέφανον κισσοῦ, ἱεροῦ καὶ αὐτοῦ, ὡς τὸ κλῆμα, φρυτῶ τοῦ Λιονύσου.

Ἡ γένεσις τῆς τραγωδίας. Ἡδὴ τίθεται τὸ πρόβλημα: πῶς ἐγενήθη ἡ τραγωδία;

Τὰ οὐσιαστικά της στοιχεῖα, τὸ ἐπικόν, τὸ λυρικόν, ἡ ὄρχησις, ἐπῆρχον πολὺ πρὸ τῆς ἐμφανισέως της, ἀλλ' ἡ σύνθεσις των δὲν εἶναι πρᾶγμα ἴσων αὐτονόητον. Ὅλα σχεδὸν τὰ ἔθνη ἐδημιούργησαν ἐπικά καὶ λυρικά ποιήματα ἐπίσης πανταχοῦ ἀνεπτύχθη ἡ ὄρχησις, πολλοὶ δὲ περιηγηταὶ ἐπισκεφθέντες φυλὰς ἰθαγενῶν τῶν διαφόρων ἠπέριον παρετήρησαν καὶ ἐμελέτησαν παρ' αὐτοῖς πολυπλόκους μιμητικὸς χοροὺς μετημφισμένων ἢ ἔκστασις, ἢ ζωοποιὸς αὐτῆ δύναμις τῆς τραγωδίας, εἶναι κοινὴ εἰς πολλὰ θρησκευόμενα, εὐρύτητα δὲ διαδεδο-

μένη εἶναι καὶ ἡ χοῆσις τῆς προσωπίδος, προσωπίδος μὲ μαγικὸν χαρακτῆρα, ἡ ὁποία κατὰ τὴν πίστιν τῶν πρωτογόνων λαῶν μεταβιβάζει εἰς τὸν φέροντα αὐτὴν τὴν δύναμιν καὶ τὰς ιδιότητες τοῦ εἰκονιζομένου θεοῦ. Ἐν τούτοις παρ' οὐδενὶ ἄλλω λαῷ καὶ εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἑποχὴν τὰ στοιχεῖα ταῦτα συνειδέθησαν ὥστε νὰ ἀπαρτίσουν τραγωδίαν. Τὸ ποιητικὸν τοῦτο εἶδος εἶναι ἀποφυγὸν μόνον ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐδάφους, εἶναι ἀποκλειστικὸν δημούργημα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Μέχρι τῶν μέσων περιῖτον τοῦ 6 αἰῶνος π.Χ. δύο εἶδη ποιήσεως ἐπιήρχον εἰς τὴν Ἑλλάδα: τὸ ἔπος καὶ ἡ λυρική ποίησις.

Ἡ ἑποχὴ τῆς μεγάλης ἀκμῆς τοῦ ἔπους εἶχε βεβαίως παρέλθει τὰ μέγιστα καὶ ἀνυπέρβλητα ἐπικά ἄριστουργήματα, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια, εἶναι, ὡς γνωστόν, πολὺν παλαιότερα ἐν τούτοις τὸ εἶδος ἐξηκολούθει καλλιεργούμενον ὑπὸ τῶν ποιητῶν τοῦ λεγομένου ἐπικοῦ κύκλου.

Ἡ λυρική ποίησις ἤδη ἀπὸ 150 ἐτῶν εὗρισκετο εἰς ὅλην τὴν τὴν ἀκμὴν. Ὅλα τὰ εἶδη τῆς εἶχον καλλιεργηθῆ καὶ ἐκαλλιεργοῦντο ἀκόμη λαμπρῶς. Ὁ Καλλίνος, ὁ Τυρταῖος, ὁ Μίμνεμος καὶ ἄλλοι εἶχον συνθέσει θανμασίας ἐλεγείας. Τῷ 560 ἔζη ἀκόμη ὁ Ἀθηναῖος νομοθέτης Σόλων, ὁ ὁποῖος ἦτο καὶ ἔξοχος ἐλεγειοποιός. Σκωπτικὸς ἰάμβους εἶχον γράφει ὁ μέγας ποιητὴς Ἀρχίλοχος καὶ ἄλλοι. Τὰ περὶ τὸ 600 π. Χ. ἔτη εἶναι ἡ ἑποχὴ τῆς μεγάλης ἀκμῆς τοῦ αἰολικοῦ μέλους, εἰς τὸ ὁποῖον διέπρηναν ὁ Ἀλκαῖος καὶ ἡ Σαπφώ.

Εἶδος τῆς λυρικῆς ποιήσεως εἶναι καὶ ἡ ποίησις ἡ χορική. Τὸ χορικὸν ἄσμα, τὸ ὁποῖον ἐξέφραζε συναισθήματα περισσότερον ὁμαδικὰ παρὰ ἀτομικὰ καὶ τὸ ὁποῖον ἤδεν ὁμάς προσώπων, ὁ Χορός, ἀνεπτύχθη κατ' ἀρχὰς εἰς τὰς δωρικὰς χώρας, ἔπον τὸ ὁμαδικὸν πνεῦμα ἦτο ζωηρότερον. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγράφετο πάντοτε εἰς δωρικὴν ἢ τοὐλάχιστον δωρίζουσαν διάλεκτον, ἀκόμη καὶ ὑπὸ τῶν μὴ Δωριέων ποιητῶν. Οἱ μέγιστοι ἀντιπρόσωποι τῆς χορικῆς ποιήσεως, ὁ Σιμωνίδης, ὁ Βακχελίδης, ὁ Πίνδαρος, ἀνεφάνησαν μετὰ τὰ μέσα τοῦ 6. αἰῶνος. Ἦδη ὁμως πρὸ τῶν χρόνων τούτων εἶχον συνθέσει χορικά ἄσματα ἄλλοι σπουδαῖοι ποιηταί. Εἰς τούτων ἦτο ὁ Ἀρίων, ὁ ὁποῖος διεκρίθη εἰς τὸν δι ε ἰ ρ α μ β ο ν.

Ὁ διθύραμβος ἦτο ἕμνος εἰς τὸν Διόνυσον. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἄσμα, τὸ ὁποῖον οἱ θιασώται τοῦ θεοῦ ἤδον—μὲ συνοδείαν αὐλοῦ—κατὰ τὰς ἐορτὰς αὐτοῦ κατεχόμενοι ἀπὸ ἔνθεον μαρίαν καὶ ἔξαλλον ἐνθουσια-

σμόν. Κατ' ἀρχὰς θὰ ἦτο βεβαίως αὐτοσχέδιος καὶ ἄτεχνος· θὰ ἦδευο ἐπὶ ὀλίγων προσώπων, οἱ δὲ ἄλλοι θιασῶνται θὰ συνώδευον τὸ ᾄσμα ἐκβάλλοντες τὴν ἐνθουσιώδη βακχικὴν ἰαχὴν ἰὼ Βάκχες, εὐοῖ.

Τεχνικὴν μορφήν ἔδωκεν εἰς τὸν διθύραμβον ὁ Ἄριων. Οὗτος ἦτο Αἰολεὺς, ἐκ Μηθύμνης τῆς Λέσβου, ἔζη ὄμως, περὶ τὸ 600 π. Χ., εἰς τὴν ἀλήν τοῦ Περιάνδρου, τυράννου τῆς Κορίνθου, πόλεως, ὡς γνωστόν, δωρικῆς. Ὁ Ἄριων συνέθετεν ἐπιμελῶς τοὺς στίχους καὶ τὴν μελωδίαν τῶν διθύραμβων του, ἐξετέλει δὲ αὐτοὺς κύκλιος χορὸς 50 ἀνδρῶν ἐπ' αὐτοῦ ἀσκοῦμενος. Ὁ ποιητὴς οὗτος ἦτο κατὰ τοὺς ἀρχαίους εὐρετῆς τοῦ τραγικοῦ τῶν ὁποίων κατὰ τὴν πιθανωτέραν ἐπιμηναίαν σημαίνει ὅτι αὐτὸς πρῶτος παρουσίασε τοὺς χορευτὰς τοὺς ἄδοντας τὸν διονυσιακὸν διθύραμβον μετημφισμένους εἰς τῶν ὁποίων, δηλαδὴ εἰς Σατύρους. Διότι οἱ ἀρχαῖοι τοὺς Σατύρους ἢ Σειληνοὺς τοὺς ἐπωνόμαζον καὶ τραγούς*. Οἱ Σάτυροι, δαίμονες τῶν δασῶν, προσωποποιεῖς τῆς βλαστήσεως καὶ τῆς ἐν τῇ φύσει ἐλευθέρως γενέσεως καὶ ἀναπτύξεως, οὐδεμίαν σχέσιν εἶχον ἀρχικῶς μὲ τὸν Διόνυσον. Ἦσαν ἄλλως τε ἐν Ἑλλάδι πολὺ παλαιότεροι τοῦ Διονύσου, τοῦ ὁποίου ἡ λατρεία ἦλθεν, ὅπως εἶδομεν, ἔξωθεν. Ὅταν ὄμως ἡ λατρεία τοῦ Διονύσου διεδόθη, οἱ Σάτυροι προσεκολλήθησαν εἰς αὐτὸν καὶ ἔγιναν οἱ ἀχώριστοι σύντροφοί του. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ ἔνωσις τοῦ ἐκ Βορρᾶ κατελθόντος Διονύσου καὶ τῶν ἀρκαδικῶν Σατύρων ἔγινε κατὰ πρῶτον εἰς τὴν βόρειον Πελοπόννησον καὶ οὕτω ὁ Ἄριων εὗρε τὸν λαὸν τῆς Κορίνθου πρόθυμον νὰ δεχθῇ τὸν νεωτερισμὸν του, δηλ. τὴν ἐπιτέλειον τοῦ διονυσιακοῦ διθύραμβου ἐπὶ Χοροῦ Σατύρων, Χοροῦ τραγικῶν.

* Ὅπως δὴποτε, ὁ διθύραμβος ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ 600 περίπου π.Χ. τὴν πλήρη διαμόρφωσίν του. Ἐκτοτε, ἐπὶ πολλὰς δεκαετίας, οἱ ποιητὰ

* Ὅχι διότι τοὺς ἐφαντάζοντο τραγομόρφους. Ἐκ τῶν μνημείων τέχνης, εἰς τὰ ὅποια οἱ Σάτυροι εἰκονίζονται μὲ χαρακτηριστικὰ τραγῶν, οὐδὲν εἶναι ἀρχαιότερον τῆς ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς. Κατὰ τοὺς παλαιότερους χρόνους τοὺς Σατύρους τοὺς ἐφαντάζοντο ζωμόρφους—σνήθως τοὺς ἐπωνόμαζον θῆρα—δὲν ἀπέδιδον ὄμως εἰς αὐτοὺς τὰ χαρακτηριστικὰ ἐνὸς ὀρισμένου ζῴου. Περισσότερον παρὰ μὲ τραγούς ὁμοίαν μὲ ἱπποῦς, τῶν ὁποίων εἶχον τὰ ὄντα, τὰς μακρὰς οὐράς, εἰς ἀρχαιοτέραις δὲ παραστάσεσι καὶ τὰς ἀπλάς. Ἐπειδὴ ὄμως τοὺς ἐφαντάζοντο μὲ πικρὸν τῆρισμα, πρὸς τοῖτοις δὲ ζωοῦς, διαρκῶς σκιρτῶντας, εὐθύμους καὶ ἀσχηματίτους, διὰ τοῦτο τοὺς ἔλεγον καὶ τραγούς.

συνέθετον ἐκάστοτε διὰ τὰς διονυσιακὰς τελετὰς νέους διθυράμβους διθυράμβους τεχνικούς, τοὺς ὁποίους ἐξετέλουν Χοροὶ ἐπιμελῶς ἡσκημένοι. Τοῦτο ἐγένετο πλέον εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος, κυρίως εἰς δεκίνας ὅπου ἐλατρεύετο περισσότερο ὁ Διόνυσος. Μία τῶν χωρῶν τούτων ἦτο ἡ Ἀττικὴ.

Κάποτε, δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς πότε, πάντως περὶ τὰ μέσα τοῦ 6 αἰῶνος ἢ ὀλίγον πρότερον, εἰς ποιητῆς ἐκ τῆς παρὰ τὴν Πεντέλην ἀμπελοφύτου Ἰκαρίας (ὅπου ὁ σημερινὸς Διόνυσος), ὁ Θεόπυς, εἶχε μίαν ἔμπνευσιν: εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Χοροῦ ἀδόμενον διθυράμβον παρενέβαλε μερικὸν στίχον εἰς ἄλλο μέτρον, ἄνευ μέλους, καταλλήλους δὲ ἀπαγγελίαν, τοὺς ὁποίους ἀπήγγειλε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ ἴδιος ἐμφανισθεὶς ὑπὸ μορφήν ἄγνωστον τίνος μυθικοῦ προσώπου. Λιὰ τῶν στίχων τούτων ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπεκρίνετο (ἀρχ. ὑπεκρίνετο, ἐξ οὗ ὑποκρίτης) τρόπον τινὰ εἰς τὸ προσηγηθὲν μέρος τοῦ ᾄσματος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἔδιδε νέαν τροφήν εἰς αὐτό, καθίστα τὴν συνέχειαν τοῦ ᾄσματος πλέον εὐπρόσδεκτον διὰ τοὺς θεατὰς, ἐδημιούργει, ὅπως λέγομεν σήμερον, τὴν κατάλληλον ἀτμόσφαιραν, ὥστε οἱ θεαταὶ νὰ κατανοήσουν καὶ νὰ αἰσθανθῶν τὸ ᾄσμα πληρέστερον καὶ βαθύτερον.

Ὁ νεωτερικὸς ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν φαίνεται ἴσως πολὺ σημαντικὸς ἐν τούτοις αἱ συνέπειαι τοῦ ἔχουν ἀξίαν ἀνυπολόγιστον τὴν ἡμέραν ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Θεόπυς σταθεὶς ἐνώπιον τοῦ Χοροῦ συνδιέλεχθη τρόπον τινὰ μετ' αὐτοῦ διὰ στίχων ἀπαγγελλομένων, καὶ μετὰ τὸ λυρικὸν στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον ἐκνδιάσχει μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἀπολύτως καὶ ἀποκλειστικῶς, ἤρωσε τὸ ἐπικὸν στοιχεῖον τοῦ διαλόγου καὶ τῆς ἀφηγήσεως, ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸν κόσμον ἡ τραγωδία, ἐν τῶν λαμπροτάτων δημιουργημάτων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

Τὴν λυρικὴν καταγωγήν τῆς τραγωδίας δεικνύει καὶ τὸ ὄνομά της ἦτο κατ' ἀρχὰς τ ρ ἄ γ ω ν ῶ δ ἦ, δηλ. ᾄσμα Χοροῦ μετημφισμένου εἰς Σατύρους.

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη, κατὰ τὰ ὁποῖα ἐδημιουργήθη ἡ τραγωδία, τὰ διαλογικὰ μέρη ἦσαν σύντομα καὶ τὸ κέντρον τοῦ βάρους ἀπέτελλον τὰ χορικά. Βαθμηδὸν ὁμοῦ τὰ χορικά περιωρίζοντο, ὁ πρόλογος καὶ τὰ ἐπεισόδια ἐλάμβανον ὀλονὲν μεγαλντέραν ἔκτασιν καὶ ἔγνωσαν αὐτὰ πλέον τὸ κύριον μέρος τῆς τραγωδίας καὶ οἱ φορεῖς τοῦ μύθου ἢ ὑπόθεσις τοῦ ἔργου ἐξετίλισσεν ἐντὸς αὐτῶν.

Ὁ Θεόπυς ἀντικατέστησε τὰ παλαιότερα πρόχειρα, ἐκ φύλλον,

φλοιοῦ κ.λ.π., προσωπεῖα δι' ἄλλων ἐκ λινοῦ ὑφάσματος ἐπιχρισμένον μεκοῖαμα ἐκ γύφου.

Βραδύτερον, ἐπὶ Αἰσχύλου, προσετέθη καὶ δεύτερος ὑποκριτής, ἐπὶ δὲ Σοφοκλέους καὶ τρίτος. Οἱ τρεῖς οὗτοι ὑποκριταί, ὁ πρωταγωνιστής, ὁ δευτεραγωνιστής καὶ ὁ τριταγωνιστής, ἐπεδύοντο ὅλα τὰ προσωπεῖα τοῦ δράματος, τὰ ὁποῖα βεβαίως ἦσαν συνήθως περισσότερα τῶν τριῶν.

Οἱ τραγικοὶ ποιηταὶ ἤντιλον τὰς ὑποθέσεις τῶν ἔργων των ἀπὸ τῆν ἀνεξάντητον πηγὴν τῶν μύθων. Ἐκ τῶν 32 τραγωδιῶν τῶν τριῶν μεγάλων τραγικῶν τῆς ἀρχαιότητος (7 τοῦ Αἰσχέλου, 7 τοῦ Σοφοκλέους καὶ 18 τοῦ Εὐριπίδου), αἱ ὁποῖαι περιεσώθησαν μέχρις ἡμῶν, μόνον μία, οἱ Πέρσαι τοῦ Αἰσχέλου, ἔχει ὑπόθεσιν ἱστορικὴν: τὴν ἐν Σαΐαμιτι ἦταν τῶν βαρβάρων ὄλων τῶν ἄλλων αἱ ὑποθέσεις εἶναι μυθικαί. Ἄλλ' ἐξ αὐτῶν πάλιν μόνον αἱ Βάκχαι τοῦ Εὐριπίδου ἔχουν ὑπόθεσιν εἰλημμένην ἀπὸ τοῦς διονυσιακοῦς μύθους. Ἐνῶ λοιπὸν εἰς τὴν τραγωδίαν τὰ πάντα, ἢ καταγωγὴ τῆς, ὁ τόπος ὅπου παριστάνετο, αἱ ἔορταί, εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν ὁποίων περιλαμβάνετο, ἦσαν διονυσιακά, αἱ ὑποθέσεις κατὰ τοῦς χρόνους τῆς ἀκμῆς τῆς ἐλαμβάνοντο κατὰ κανόνα ἀπὸ μύθους ἄλλων θεῶν καὶ κυρίως ἡρώων. Πῶς καὶ πότε ἔγιναν δεκτοὶ μῦθοι ἄσχετοι πρὸς τὸν Διόνυσον εἰς ἔργα πρωρισμένα νὰ λαμπρύνουν τὴν ἔορτήν του, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθορισθῇ ἀκόμη καὶ πρὸ τῆς γενέσεως τῆς τραγωδίας τὸ περιεχόμενον τῶν διθυράμβων εἶχε παύσει νὰ εἶναι ἀποκλειστικῶς διονυσιακόν. Πάντως ὁμως ἡ χρησιμοποίησις εἰς τὴν τραγωδίαν μύθων μὴ διονυσιακῶν εἶχε μίαν φυσικὴν καὶ ἀναγκαίαν συνέπειαν: οἱ ποιηταὶ ἀντικατέστησαν τὸν Χορὸν τῶν Σατύρων μετὰ Χορὸν ἐποδνόμενον ἄλλα προσωπεῖα, διάφορα ἐκάστει, διότι μετὰ μῦθον ξένον πρὸς τὸν Διόνυσον ὁ Χορὸς τῶν Σατύρων δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐναρμονισθῇ. Ἐκ σεβασμοῦ ὁμως πρὸς τὴν παράδοσιν διετήρησαν μέχρι τέλους τοῦς Σατύρους εἰς τὰ σατυρικὰ δράματα, μολοντί καὶ αὐτῶν οἱ μῦθοι ἦσαν πλέον ποικίλης προελεύσεως. Ἐφρόνιζον δὲ κάθε φορὰν νὰ δικαιολογοῦν ὅσον ἦτο δυνατόν φυσικώτερον τὴν παρουσίαν τοῦ σατυρικοῦ Χοροῦ εἰς ἔργον ἔχον ξένην, μὴ διονυσιακὴν ὑπόθεσιν.

Τὸ θέατρον. Ἡ διδασκαλία τῶν διθυράμβων καὶ τῶν δραμάτων ἐγένετο πάντοτε τὴν ἡμέραν καὶ ἐν ὑπαίθρῳ. Εἰς κυκλικὸς χώρος, ἢ ὀρχήστρα, μετὰ τὸν βωμὸν (θυμέλην) τοῦ Διονύσου εἰς τὸ

μέσον, ἤρκει διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ διθυράμβου. Ὁ λαὸς παρηκολούθει ἰστάμενος περὶ τοῦ κύκλου. Ὅταν ὅμως ἐκ τοῦ διθυράμβου ἐγεννήθη τὸ δράμα, οἱ ὑποκριταί, οἱ ὑποῖοι ἔπαιζον καὶ αὐτοὶ ἐντὸς τῆς ὀρχήστρας, ἔπρεπε γὰρ ἔχον ἐστεγασμένον υ οἶκημα, διὰ γὰρ περιμένουν ἐντὸς αὐτοῦ τὴν σειρὰν των καὶ διὰ γὰρ μεταλλάσσου προσωπεῖον καὶ περιβολήν, ἀφοῦ ὑπεχρεοῦντο γὰρ ἐποδύωνται διάφορα πρόσωπα. Ἀπὸ τοῦτο παρὰ τὸν κύκλον ἐστήγειτο πρόχειρον ξύλινον ὀρθογώνιον παράπηγμα, ἡ σ κ η γ ή. Οἱ θεαταὶ τότε ἐθεῶντο ἰστάμενοι περὶ τοῦ ἑλευθέρου ἀπομένοντος τμήματος τοῦ κύκλου. Χάριν αὐτῶν ἔπειτα ἐποποθετοῦντο ξύλινα ἐδώλια εἰς σχῆμα ἡμικυκλίου καὶ ὄλονεν ὑψηλότερα ἐφ' ὅσον ἀπεμακρύνοντο ἀπὸ τὴν ὀρχήστραν, ὥστε οἱ καθηήμενοι εἰς τὰς ὀπισθεν σειρὰς γὰρ μὴ ἐνοχλῶνται ὑπὸ τῶν καθημένων πρὸ αὐτῶν.

Ὅτι τὸ ἀρχαῖον θέατρον ἀπηρτίσθη ἀπὸ τρία μέρη: τὴν ὀρχήστραν, ὅπου ἐγένετο ἡ παράστασις, τὴν σ κ η γ ή ν, ἐντὸς τῆς ὁποίας μετημφιέγγυοντο οἱ ὑποκριταί, καὶ τὸ κ υ ρ ῖ ο ς θ έ α τ ρ ο ν, τὸ προσωρισμένον διὰ τοὺς θεατάς: τὸ κυρίως θέατρον ἐλέγετο καὶ κ ο ῦ λ ο ν λόγῳ τοῦ σχήματός του.

Ἡ πρὸς τοὺς θεατάς πλευρὰ τῆς σκηνῆς εἰκόνιζε κατὰ κανόνα τὴν πρόσωπον ἀνακτόρου ἢ ναοῦ, εἶχε δὲ μίαν ἢ τρεῖς θύρας, διὰ τῶν ὁποίων εἰσήρχοντο εἰς τὴν ὀρχήστραν οἱ ὑποκριταὶ οἱ ὑποδιδόμενοι πρόσωπα, τὰ ὁποία ὑπετίθετο ὅτι εὐρίσκοντο ἐντὸς τοῦ ἀνακτόρου (ἢ τοῦ ναοῦ). Ἐπειδὴ ὅμως αἱ ὑποθέσεις τῶν δραμάτων δὲν ἐξελλίσσοντο πάντοτε πρὸ ἀνακτόρων ἢ ναῶν, ἐπενοήθη σὺν τῷ χρόνῳ (ἐπὶ Σοφοκλέους) ἡ θεατρικὴ ζωγραφικὴ, ἡ σ κ η γ ο γ ρ α φ ῖ α, καὶ κατασκευάζοντο μεγάλοι πίνακες εἰκονίζοντες δάσος, ἀκτὴν, στρατόπεδον κ. ἄ., οἱ ὁποῖοι ἐποποθετοῦντο εἰς τὴν πρόσωπον τῆς σκηνῆς.

Μεταξὺ τοῦ κοίλου καὶ τῆς σκηνῆς ἀφίγγοντο, ὁ εἰς δεξιὰ, ὁ ἄλλος ἀριστερά, δύο διάδρομοι, αἱ π ά ρ ο δ ο ε δι' αὐτῶν εἰσήρχοντο εἰς τὴν ὀρχήστραν ὁ Χορὸς καὶ τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ὑπετίθετο ὅτι ἤρχοντο ἔξωθεν καὶ ὄχι ἐκ τοῦ ἀνακτόρου (ἢ τοῦ ναοῦ). Ἄν ἔν πρόσωπον εἰσήρχετο διὰ τῆς δεξιᾶς ὡς πρὸς τὸν θεατὴν παρόδου, ὑπετίθετο ὅτι ἤρχετο ἐκ τῆς πόλεως ἢ ἐκ τῶν λιμένων, ἄν διὰ τῆς ἀριστερᾶς, ὑπετίθετο ὅτι ἤρχετο ἐκ τῶν ἀγρῶν ἢ ἐκ τῆς ξένης.

Εἰς τὰς Ἀθήνας αἱ παραστάσεις ἐγένοντο ἐντὸς τεμένους τοῦ ἑλευθερώως Διονύσου κειμένου ὑπὸ τὴν νοτιοανατολικὴν πλευρὰν τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀλλὰ κατὰ τὸν 5. αἰῶνα, ἤτοι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς

τῆς τραγωδίας, μόνιμον θέατρον, ἐκτὸς τῆς ὀρχήστρας, δὲν ὑπῆρχεν. Ἡ ξυλὴν σκητὴ καὶ τὰ ξύλινα ἐδώλια ἐστήνοντο δι' ἐκάστην παράστασιν. Μόνον περὶ τὰ τέλη τοῦ 5 αἰῶνος ἤρχισεν ἡ κατασκευὴ λιθίνων ἐδωλίων.

Τὸν 4. αἰῶνα ὅλα τὰ ἐδώλια ἔγιναν λίθινα, ἐκτίσθη δὲ καὶ λιθίνη σκητὴ. Ὁ ῥήτωρ Αὐκῶντος, ὅστις διεχειρίσθη μὲ ἀνέσεις καὶ ἰκαρότητα τὰ οικονομικὰ τῆς πόλεως κατὰ τὰ ἔτη 338—326, ἀπεπεράτωσε τὴν κατασκευὴν τοῦ μόνιμου λιθίνου θεάτρου.

Τὸ θέατρον τοῦτο μεταρρυθμισθὲν ἀργότερον διατηρεῖται μέχρι σήμερον, ἀλλὰ δυστυχῶς ὄχι ἀκέραιον εἶναι τὸ λεγόμενον διονυσιακὸν θέατρον τῶν Ἀθηναίων.

Τὸ κοῖλόν του, ἡμικυκλικόν, ἀποτελεῖτο ἀπὸ 78 ἐπαλλήλους σειρὰς ἐδωλίων, πολλὰ τῶν ὀπίσμων ἦσαν σκαλισμένα εἰς τοὺς βράχους τῆς Ἀκροπόλεως. Εἰς τὴν πρώτην σειρὰν ἦσαν οἱ μαρμαρίνοι θρόνοι τῶν ἐπισήμων, τὴν τιμητικωτέραν δὲ θέσιν εἶχεν ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἐλευθερίου Διονύσου ὁ θρόνος του, ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι, σφύζεται, φέρει δὲ ἀναγλύφους παραστάσεις.

Δύο ὀριζόντια διαζώματα ἐχώριζον τὸ κοίλον εἰς τρεῖς ζώνας, διὰ τὰ εὐκολύνεται ἡ κυκλοφορία τῶν θεατῶν. Τὰς σειρὰς τῶν ἐδωλίων διέκοπτον κλιμάκες, διὰ τῶν ὁποίων οἱ θεαταί, ἀφοῦ πρῶτον διὰ τῶν παρόδων εἶχον περάσει εἰς τὴν ὀρχήστραν, ἀνῆρχοντο εἰς τὰς ὑψηλότερας θέσεις. Τὰ μεταξὺ τῶν κλιμάκων σφηνοειδῆ τμήματα ἐλέγοντο κερκίδες.

Κατὰ μῆκος τοῦ πρὸς τοὺς θεατὰς τοίχου τῆς σκητῆς ἐκτίσθη σιτὴ, ἀλλ' ἀρκετὰ ὑψηλὴ ἐξέδρα, τὸ λογεῖον* τοῦτο κατέλαβε μέρος τῆς ὀρχήστρας, ἢ ὅποια οὕτω ἔπαυσε νὰ εἶναι ἐντελῶς κυκλική. Ἐπὶ τοῦ λογείου ἔλαιζον οἱ ἐποικριταί, οἱ ὁποῖοι ἐχωρίσθησαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπὸ τὸν Χορόν. Πότε ἔγινεν ἡ μεταρρύθμισις αὕτη δὲν εἶναι γνωστὸν πάντως· κατὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους λογεῖον δὲν ὑπῆρχεν ἢ ὀρχήστρα ἦτο τότε πλήρης κύκλος, ὅλη δὲ ἡ παράστασις διεξήγετο ἐπ' αὐτῆς. Ἐκτὸς τοῦ λογείου ὑπῆρχε καὶ θεολογεῖον, εἶδος ἐξώσιου παρὰ τὴν στέγην τῆς σκητῆς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐνεφανίζοντο οἱ θεοί*.

* Ὡς μέλος ἀρχαϊκῶν τοῦ ἀρχαίου θεάτρου ἀναφέρεται καὶ τὸ πρῶτον ἀκέραιον, ἀλλὰ τί ἀκριβῶς ἦτο τοῦτο ἀμφισβητεῖται. Μερικοὶ νομίζουσιν οὐ εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ λογεῖον, ἄλλοι ἢ πρὸς τὴν ὀρχήστραν πλεονα αὐτοῦ, ἄλλοι ξέλιον διάφραγμα ἠνοόμενον πρὸ τῆς σκητῆς· καὶ ἄλλοι τέλος ὁ πρὸς τὴν ὀρχήστραν τοίχος τῆς σκητῆς.

Ἐντὸς τῆς μονίμου πλέον σκηρῆς ἐφνύλασσοντο τὰ ἀπλᾶ μηχανήματα τοῦ θεάτρον, τὰ ὁποῖα εἶχον ἐπινοήσει οἱ ἀρχαῖοι. Τὰ κριωτέρω τούτων ἦσαν: α') ἡ μηχανὴ ἢ αἰώρημα, εἶδος γερωῦ, ὁ ὁποῖος παρουσίαζε θεοὺς αἰωρουμένους (θεοὺς ἀπὸ μηχανῆς), β') αἱ περὶ κτιοὶ, δύο ξύλινοι ἐκατέρωθεν τῆς σκηρῆς τοποθετημένοι πρισματικοὶ στυλοὶ, οἱ ὁποῖοι περιστρεφόμενοι περὶ ἄξονα παρουσίαζον τοὺς ἐπ' αὐτῶν στερεωμένους ἐξωγραφημένους πίνακας, ὁσάκις ἦτο ἀνάγκη γὰ ἀλλάξῃ ἢ σκηνογραφία, γ') τὸ ἐκκύκλημα, μηχανικῶς μετακινούμενον τροχοφόρον δάπεδον, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου παρουσίαζον εἰς τοὺς θεατὰς ὁμοιώματα νεκρῶν (διότι σπανιωτάτα εἰς τὸ ἀρχαῖον θεάτρον παριστάνετο φόνος ἢ αυτοκτονία πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν θεατῶν).

Ἡ ἄκουστικὴ τῶν ἀρχαίων θεάτρον προκαλεῖ τὸν θαυμασμὸν τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτὰ τὰ λεγόμενα εἰς τὴν ὀρχήστραν, ἀκόμη καὶ ὄχι μεγαλοφώνως, ἀκούονται καθαρὰ ἀπὸ τοὺς καθημένους καὶ εἰς τὰς ὑψηλοτέρας σειράς.

Τὰ ἐστεγασμένα θεάτρα ἐκαλοῦντο ὦδεῖα, ἐγίνοντο δὲ ἐντὸς αὐτῶν κατὰ τοὺς παλαιότερους χρόνους μόνον μουσικαὶ ἐκτελέσεις καί, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, δραματικοὶ προάγωνες, βραδύτερον ὅμως καὶ θεατρικαὶ παραστάσεις. Τὸ καλύτερον διατηρούμενον ἐξ αὐτῶν εἶναι τὸ ὦδεῖον τὸ ὁποῖον ἐχάρισεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους περὶ τὸ 150 μ.Χ. ὁ Ἡρώδης ὁ Ἀττικὸς.

Χρόνος καὶ τρόπος τῶν παραστάσεων. Μόνον εἰς ὄρισμένας ἑορτὰς τοῦ Διονύσου ἐδιδάσκοντο, ὡς εἶπομεν, τραγωδίαι, εἶχε δὲ ἡ διδασκαλία αὐτῶν ἀγωνιστικὸν χαρακτῆρα.

Πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου ἤγοντο εἰς τὴν Ἀττικὴν τέσσαρες ἑορταί: περὶ τὰ τέλη Δεκεμβρίου (κατὰ μῆνα Πόσειδεῶνα) τὰ Μικρὰ ἢ κατ' ἀρχοὺς Διονύσια, μετὰ ἕνα μῆνα τὰ Ἀθήνια, ἀργότερον τὰ Ἀνθεστήρια καὶ τέλος περὶ τὰ τέλη Μορτίου (κατὰ μῆνα Ἐλάφηβόλιων) τὰ Μεγάλα ἢ ἐν ἄστει Διονύσια.

Κατὰ τὰ Ἀνθεστήρια δὲν ἐδιδάσκοντο δράματα. Κατὰ τὰ Μικρὰ Διονύσια ἐγίνετο εἰς τοὺς δήμους τῆς Ἀττικῆς ἐπανάληψις παλαιότερων τραγωδιῶν. Νεαὶ τραγωδίαι ἐδιδάσκοντο κατὰ τὰ Ἀθήνια (ἀπὸ τοῦ

433), λαμπρότερον δὲ καὶ ἐπισημότερον κατὰ τὰ ἐν ἄσσει Μιονύσια (ἤδη ἀπὸ τοῦ 534).

Τὰ ἐν ἄσσει Μιονύσια ἐσορτάζοντο ἐπὶ ἐξ ἡμέρας, ὧν αἱ τρεῖς τελευταῖαι διετίθεντο διὰ τοὺς δραματικούς ἀγῶνας τὴν ἐλοπτεῖαν αὐτῶν εἶχεν ὁ ἐ π ὠ ν ν μ ο ς ἄ ρ χ ω ν.

Ὁ ποιητὴς ὁ ἐπιθυμῶν νὰ μετάσχη τοῦ ἀγῶνος ὑπέβαλλεν εἰς τὸν ἄρχοντα τρεῖς τραγωδίας καὶ ἐν σατυρικὸν δράμα καὶ ἡ τ ε ι χ ο ρ ὄ ν. Ὁ ἄρχων μελετῶν τὰ ἔργα, συμβουλευόμενος δὲ καὶ πρόσωπα, ὧν ἐξετίμα τὴν γνώμην, ἐ δ ἰ δ ο υ χ ο ρ ὄ ν, καὶ οὕτω παρεῖχε τὸ δικαίωμα τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸν ἀγῶνα εἰς τρεῖς ποιητὰς ἐκ τῶν ὑποβαλόντων αἰτήσεις. Εἰς τοὺς ποιητὰς τοῦτους ἐδίδετο ἀμοιβὴ ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐπληρώνοντο καὶ οἱ ὑποκριταί, τρεῖς δι' ἕκαστον ποιητὴν. Τὰ μεγαλύτερα ὅμως ἔξοδα ἦσαν τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὸν Χορὸν καὶ ταῦτα ἀνελάμβανον ἕκαστοτε τρεῖς πλούσιοι Ἀθηναῖοι, οἱ χ ο ρ η γ ο ῖ, ὑπὸ τοῦ ἀρχοντος καθ' ὑπόδειξιν τῶν φυλῶν ὀριζόμενοι ἢ χορηγία ἦτο μία τῶν λ ε ι τ ο υ ρ γ ι ῶ ν, αἱ ὅποιαι ἦσαν βαρεῖα, ἀλλὰ καὶ πολὺ τιμητικὴ ἔμμεσος φορολογία. Διὰ κλήρον ὀρίζετο μετὰ τίνος ποιητοῦ θὰ συνειργάζετο ἕκαστος τῶν τριῶν χορηγῶν.

Ὁ ποιητὴς ἦτο καὶ σκηνοθέτης τῶν ἔργων του ἤσκει τὸν Χορὸν εἰς τὸ ἄσμα καὶ τὴν ὄρχησιν, κατένεμε τὰ πρόσωπα τῶν ἔργων εἰς τοὺς ὑποκριτὰς καὶ ἤσκει τοῦτους εἰς τὴν ἀπαγγελίαν, τὴν μιμητικὴν κλπ. Ἐνίοτε κωλυόμενον τοῦ ποιητοῦ ἀνελάμβανε τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χοροῦ ἴδιος χ ο ρ ο δ ἰ δ ἄ σ κ α λ ο ς ὑπὸ τοῦ χορηγοῦ καὶ αὐτὸς ἀμειβόμενος.

Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ ἀγῶνος ἐγίνετο καὶ ὁ προκαταρκτικὸς κατάλογος τῶν κριτῶν τὰ ὀνόματα 500 Ἀθηναίων, 50 ἐξ ἑκάστης τῶν 10 φυλῶν, ἐγράφοντο εἰς πινακίδια, τὰ ὅποια ἐσορῶντο εἰς δέκα ἑδρίας, μίαν δι' ἑκάστην φυλὴν αἱ ἑδρίαὶ ἐσφραγίζοντο καὶ ἐφυλάσσοντο εἰς τὸν ὀπισθόδομον τοῦ Παρθενῶνος.

Ἀπὸ ἡμέρας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐσορτῶν οἱ τρεῖς προκαθήμενοι ποιηταί, ἐστεφανωμένοι, ἀκολουθοῦμενοι ὑπὸ τῶν ἐποκριτῶν καὶ τῶν χορευτῶν τῶν ἔργων των, ἐστεφανωμένων καὶ αὐτῶν ἀλλ' ἄνευ προσοπίων καὶ θεατρικῶν σιολῶν, προσήρχοντο εἰς τὸ ὄφδειον, θέατρον ἐστεφασμένον προωρισμένον διὰ μουσικὰς ἀκροάσεις. Ἐκεῖ συνηθροίζοντο οἱ Ἀθηναῖοι, διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὸν λεγόμενον π ρ ο ἄ-

γωνα. Οἱ ποιηταί, ἕκαστος μετὰ τοῦ ὁμίλου του, ἀνέρχοντο καὶ σειρὰν εἰς τὴν ἐν τῷ ὄρειῳ ἐξέδραν καὶ παρεῖχον εἰς τὸ κοινὸν πληροφορίας περὶ τῶν ἔργων των, τὰ ὅποια ἐπρόκειτο νὰ παιχθῶν' ἀνεκόντων τοὺς τίτλους καὶ τὰς ὑποθέσεις των, παρουσίαζον δὲ καὶ τοὺς ὑποκριτάς, οἱ ὅποιοι θὰ ὑπεδύοντο τὰ διάφορα πρόσωπα.

Τέλος τὴν τετάρτην ἡμέραν τῶν Μεγάλων Διονυσίων ἐγίνετο ἔναρξις τῶν παραστάσεων. Οἱ θεαταὶ προσήρχοντο πολὺ ἐνωρίς, πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, εἰσήρχοντο εἰς τὸ θέατρον καὶ κατελάμβανον τὰς θέσεις των. Τὰς παραστάσεις παρηκολούθουν* καὶ γυναῖκες, ἀλλ' ἀπὸ ἰδιαιτέρας καρδίας. Ἡ εἴσοδος κατ' ἀρχὰς ἦτο ἐλευθέρα, ἔπειτα ὅμως ἐπετρέπετο μόνον δι' εἰσιτηρίων, σ υ μ β ὀ λ ω ν, τὸ ἀντίτιμον τῶν ὁπίων κατεβάλλετο εἰς τὸν ἐργολάβον τοῦ θεάτρον, τὸν θ ε α τ ρ ὶ ν η ν. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ θέατρον ἐθεωρεῖτο, ὅπως καὶ ἦτο πράγματι, κέντρον ὑψηλῆς πνευματικῆς ἀπολαύσεως καὶ σπουδαῖον μέσον ἠθικῆς ἐξυψώσεως τοῦ λαοῦ καὶ ἐπειδὴ ἐθεωρεῖτο ἄδικον νὰ ἀπέχουν αὐτοῦ οἱ πολῖται οἱ δυσκολευόμενοι νὰ πληρώσουν εἰσιτήριον, ἀπεφασίσθη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους νὰ παρέχεται εἰς τοὺς ἀπορωτέρους τὸ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενον χρηματικὸν ποσὸν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου· ταῦτα εἶναι τὰ λεγόμενα θ ε ω ρ ι κ ᾶ. Βραδύτερον τὰ θεωρικὰ ἐλάμβανον πάντες οἱ πολῖται.

* Ἀστυνομικὰ καθήκοντα ἐν τῷ θεάτρῳ ἐξετέλουν οἱ ὁ α β δ ο ὦ χ ο ι.

Ἀπὸ τὴν Ἀρχόπολιν ἐκομίζοντο εἰς τὸ θέατρον αἱ δέκα ὕδρῳιαι αἱ παρέχουσαι τοὺς κλήρους μὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἐπονηρίων κριτῶν, ἀπεσφραγίζοντο καὶ ἐξ ἐκάστης αὐτῶν ἐξήγρειτο εἰς κλήρος· οὕτω καθιερώετο δεκαμελὴς κριτικὴ ἐπιτροπὴ. Οἱ κληρωθέντες ἐλάμβανον ἀνὰ ἓν πινακίδιον, διὰ νὰ γράψουν ἐπ' αὐτῶν τὴν γνώμην των, καὶ κατελάμβανον τὴν θέσιν των.

Ἐπειτα ἦχει ἡ σάλπιγξ καὶ ὁ κήρυξ ἐξεφώνει τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ ἔργα θὰ ἐπαιζοντο τὴν πρώτην ἡμέραν καὶ τοῦτο ὠρίζετο διὰ κλήρον. Τὰς ἐπομένας δύο ἡμέρας θὰ ἐπαιζοντο αἱ τετραλογίαὶ τῶν δύο ἄλλων ποιητῶν, πάλιν κατὰ τὴν σειρὰν τῆς κληρώσεως.

Καὶ οὕτως ἤρχιζεν ἡ παράστασις τῆς πρώτης τραγωδίας καθ' ἣν ὄραν περίπου ἀνέτελλεν ὁ ἥμιος. Οἱ ἐποκριταὶ ἐνεφανίζοντο εἰς τὴν ὀρχίστραν ἐνδεδυμένοι πολυτελεῶς. Ἐφρόντιζον νὰ εἶναι ἡ μεταφρέσις των παράδοξος, ὥστε καὶ αὐτὴ νὰ συντελῇ εἰς τὸ νὰ ἀπομακρύνονται οἱ θεαταὶ ἀπὸ τὴν περὶ τὴν πραγματικότητα καὶ νὰ μεταφέρωνται εἰς τοὺς

μυθικούς κόσμους τῆς τραγωδίας. Ἐφερον κ ο θ ό ρ ο υ ς, ὑποδήματα μὲ ὑψηλά κατύματα, καὶ ἐπὶ τὰ φορέματά των διάφορα παραγεμίσιμα (προστερνίδια, προγαστρίδια), ὥστε τὰ φαίνονται μεγαλοσωμοτεροί, ὅπως ἐφανατίζετο ὁ λαὸς τοὺς ἥρωας. Ἡ περιβολὴ των ἦτο βεβαίως ἀνάλογος πρὸς τὸ πρόσωπον, τὸ ὅποιον ὑπεδέοντο, ἐν γένει ὁμοιοί χιτῶνές των ἦσαν ποδήρεις μὲ χρωματιστὸς κατακορύφους ὑαβδόσεις καὶ χειριδιωτοί, οἱ δὲ μανδύαι κεκοσμημένοι διὰ κεντημάτων, ταυτῶν κλπ. Τὰ π ρ ο σ ο π ε ῖ α—τὸ πανάρχαιον καὶ ἀπαραίτητον τοῦτο στοιχεῖον πάσης δωνουσιακῆς τελετῆς—εἶχον μεγάλα ἀνοίγματα διὰ τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς καὶ μὲ ἄδράς γραμμὰς ἐξωγραφημένα τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν διαφόρων προσώπων τοῦ δράματος. Τὰ γυναικεῖα πρόσωπα ὑπεδέοντο ἄνδρες.

Ὁ Χορὸς ἦτο ἐνδεδυμένος ἀπλοῦστερον. Εἰσῆρχετο προηγουμένου ἀλλήλου εἰς τὴν ὀρχήστραν ἢ κατὰ στοίχους (μέτωπον 3, βάθος 5) ἢ κατὰ ζυγὰ (μέτωπον 5, βάθος 3). Ὡστε ἦτο τετράγωνος καὶ ὄχι κυκλικός, ὅπως εἰς τὸν διθύραμβον.

Τὴν τρίτην ἡμέραν τῶν ἀγώνων, ἀφοῦ ἐτελείωνεν ἢ ἐκτέλεις καὶ τῆς τρίτης τετραλογίας, οἱ δέκα κριταὶ ἔγραφον τὴν γνώμην των ἐπὶ τῶν πινακιδίων των, ἀλλ' ἔπειτα ἐκληροῦντο πέντε μόνον ἐξ αὐτῶν, οἷτινες καὶ ἀπεφαίνοντο ὀριστικῶς περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ ἀγῶνος ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐπὶ τῶν πινακιδίων ἀναγεγραμμένης γνώμης των. Τὸ ἀποτέλεσμα ἀνεκοινοῦτο ἀμέσως διὰ τοῦ κήρυκος.

Τὸ βραβεῖον ἦτο ἀπλοῦς στέφανος κισσοῦ, ἀλλ' ἢ δόξα μεγάλη. Ἐκτὸς τοῦ νικῆσαντος ποιητοῦ ἐστεφανοῦτο καὶ ὁ χορηγός του.

Τῶν δραματικῶν ἀγῶνων ἐκρατοῦντο ἐπίσημα πρακτικὰ: Τὰ ὄνόματα τῶν ποιητῶν, τῶν χορηγῶν καὶ τῶν πρωταγωνιστῶν, οἱ τίτλοι τῶν ἔργων καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς κρίσεως ἐχαράσσοντο ἐπὶ πλακῶν, αἱ ὁποῖαι κατετίθεντο εἰς τὸ δημόσιον ἀρχεῖον αἱ ἐπιγραφαὶ αὐταὶ ἐκαλοῦντο δι δ α σ κ α λ ί α ι.

Οἱ πρόδρομοι τῶν μεγάλων τραγικῶν. Ὁ Θεόπυς ἦτο ὁ πρῶτος τραγικός ποιητὴς καὶ ὁ πρῶτος ἑποικριτῆς. Τῷ 534 ἐδιδάχθη διὰ πρῶτην φορὰν τραγωδία του κατὰ τὰ Μεγάλα Διονύσια, τὰ ὁποῖα συνέστησε καὶ λαμπρῶς διοργάνωσεν εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Πεισίστρατος. Ἀναμφιβόλως ὁμοιοί καὶ πρὸ τῆς ἐπισήμου ταύτης ἀναγνωρίσεως τῆς νέας τέχνης ὁ Θεόπυς θὰ ἐδίδαξε κατὰ τὰ Ἀρχοτικὰ Διονύσια τραγω-

δίας του εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς του, τὴν Ἰκαρίαν, ἴσως δὲ καὶ εἰς ἄλλους δήμους τῆς Ἀπικῆς.

Ὁλίγον νεώτερος τοῦ Θέσπιδος ἦτο ὁ Χοιρίλος, περὶ τοῦ ὁποῖου γνωρίζομεν μόνον διὰ ἔργου πολλὰ ἔργα.

Ὁ μοθητὴς τοῦ Θέσπιδος Φρύνιχος ἔγραψεν ἐκτὸς τῶν μὲ μνητὸν περιεχόμενον τραγωδιῶν του καὶ δύο τραγωδίας μὲ ἐπιθέσεις ἐλλημένας ἀπὸ τὴν σύγχρονόν του πραγματικότητα, τὴν Μιλήτιον ἄλωσιν καὶ τὰς Φοινίσσας. Εἰς τὴν πρώτην παρουσίαζε πρὸ τῶν ὁμμάτων τῶν συμπολιτῶν του τὴν συμφορὰν τῆς ἰωνικῆς ταύτης πόλεως, ἣτις κατεστράφη ἐπὶ τῶν Περσῶν τῷ 494, τόσον δὲ ἐισαράχθησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τὸ θλιβερόν θέαμα, ὥστε ὄχι μόνον ἀηγόρευσαν τὴν ἐπανάληψιν τοῦ ἔργου, ἀλλ' ἐπέβαλον καὶ πρόσαιμον εἰς τὸν ποιητὴν, διότι ἐπέμνησεν εἰς αὐτοὺς «οἰκτεῖα κακά». Μὲ τὰς Φοινίσσας ὁμοῦς ἔλαβε τῷ 476 τὸν στέφανον τῆς νίκης. Τὸν Χορὸν τῆς τραγωδίας ταύτης ἀπέειλον γυναῖκες ἐκ Φοινίκης—ἐξ οὗ καὶ ὁ τίτλος—ἐξουσιάζομαι εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, ἐπόθεσις τῆς δὲ ἦτο ὁ ἐν Περσίᾳ ἀντίκτυπος τῆς ἐν Σαλαμῖνι νίκης τῶν Ἑλλήνων. Τὴν αὐτὴν ἐπόθεσιν ἐπραγματεύθη μετ' ὀλίγα ἔτη ὁ Αἰσχύλος εἰς τοὺς Πέρσας του, τὸ μόνον, ὡς εἴπομεν, μέχρις ἡμῶν διασωθὲν ἱστορικὸν δράμα.

Ὁ Πρατίνος ἔγραψε καὶ τραγωδίας, ἀλλὰ περισσότερον ἠσχολήθη μὲ τὸ σατυρικὸν δράμα. Ἦτο Πελοποννήσιος, ἐκ Φλειουτίου, ἔδρασεν ὅμως καὶ αὐτὸς ἐν Ἀθήναις.

Πάντα τὰ ἔργα τῶν ποιητῶν τούτων ἀπωλέσθησαν ἐκτὸς ἐλαχίστων ἀποσπασμάτων.

Ὁ Αἰσχύλος καὶ ὁ Σοφοκλῆς. Ὁ Αἰσχύλος ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἐλευσίαν τῷ 525. Κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ἐπολέμησεν ἡρωϊκῶς εἰς τὸν Μαραθῶνα καὶ τὴν Σαλαμῖνα. Περὶ τὰ μέσα τῆς μεταξὺ τῶν δύο τούτων μαχῶν δεκαετίας ἐνίκησε διὰ πρώτην φορὰν εἰς ἀγῶνα δραματικόν. Ἐκ τῶν πολλῶν τραγωδιῶν του σώζονται μόνον ἐπτά: αἱ Ἰκέτιδες, τὸ ἀρχαιότερον ἀπὸ τὰ περισωθέντα ἀρχαῖα δράματα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀρχαιώτερον, μὲ ἄφθορον καὶ δεσπόζον τὸ λυρικὸν στοιχεῖον, οἱ Πέρσαι, οἱ Ἐπὶ τὰ ἐπὶ Θήβας, ὁ Προμηθεὺς, ὁ Ἀγαμέμνων, αἱ Χοηφόροι καὶ αἱ Εὐμερίδες· αἱ τοῖς τελευταῖαι τραγωδίαι ἀποτελοῦν μίαν τραγωδίαν, τὴν

Ὁ ρέοτεϊαν, με ἐνιαίαν ὑπόθεσιν: τὸν φόνον τοῦ ἐκ Τροίας ἐπανακάμψαντος Ἀγαμέμνονος, τὴν ἐκδίκησιν τοῦ υἱοῦ του Ὁρέστου, τὴν ὑπὸ τῶν Ἑρυνίων καταδύξιν τοῦ Ὁρέστου καὶ τὴν ἀθώωσίν του εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον. Κατὰ τοὺς παλαιότερους χρόνους τοιαῦται τριλογία¹ παριστάνοτο πάντοτε καὶ τὸ συνοδεῦον αὐτὰς σατυρικὸν δράμα ἀπὸ τὸν αὐτὸν μῦθον ἤρτιλει τὴν ὑπόθεσίν του. Ἐπειτα ὁμοως ἡ ἐνόητος αὕτη δὲν ἦτο ὑποχρεωτική. Οἱ ποιηταὶ μετεῖχον τοῦ ἀγῶνος μὲ τρεῖς τραγωδίας καὶ ἓν σατυρικὸν δράμα, ἀλλ' αἱ ὑποθέσεις ἐπιτρέπετο τὰ λαμβάνονται ἀπὸ διαφόρους μύθους.

Ἡ φήμη τῆς νέας τέχνης ἐνωρίς διεδόθη πέραν τῶν ὀρίων τῆς Ἀτικῆς. Ὁ Αἰσχύλος ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ τυράννου τῶν Συρακοσῶν Ἰέρωνος εἰς Συκίαν, ὅπου καὶ ἐδίδαξε μερικὰ ἔργα του. Ἀπέθανε τῷ 456 ἐν Γέλα τῆς Συκίας, ὅπου εἶχε μεταβῆ διὰ τρίτην φορὰν.

Αἱ τραγωδίαι του καὶ σήμερον ἀκόμη ἀναβιβασζόμεναι εἰς τὸ θέατρον συγκλονίζουσι τοὺς θεατὰς μὲ τὴν βαθεῖαν θρησκευτικότητα, ἣ ὁποία τὰς διαπνέει, μὲ τὸ ἔνθος τῶν διανοημάτων καὶ τὴν τιτανικὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς ἐκφράσεως, μὲ τὴν λάμπριν τοῦ λυρικοῦ καὶ τῶν εἰκόνων.

Ὁ Σοφοκλῆς ἐγενήθη εἰς τὸν Κολωνὸν τῷ 496. Μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμίνης (480) ἠγήθη τοῦ Χοροῦ τῶν ἐφήβων, ὁ ὁποῖος ἔλαβε μέρος εἰς τὸν ἐορτισμὸν τῆς νίκης.

Ἦτο ὄραϊος, εὐγενής, ἀνοικτόκαρδος, εὐσεβής, φιλόποιος, τέλειος ἴσως ἀνδρὸς καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ. Οἱ Ἀθηναῖοι πολὺ τὸν ἠγάπων καὶ τὸν ἐξετίμων καὶ ἀνέθεσαν εἰς αὐτὸν ὑψηλὰ δημόσια λειτουργήματα.

Ὡς ποιητῆς ἀνεδείχθη πολλάκις νικητής. Ἀπέθανεν ἐνενηκοντούτης μὲ ἀκμαίās μέχρι τέλους τὰς πνευματικὰς του δυνάμεις. Ἀπὸ τὰ 123 ἔργα, τὰ ὅποια ἔγραψε, σώζονται μόνον ἑπτὰ τραγωδία: Αἴας, Ἀρτιγόνη, Οἰδίπους Τύραννος, Ἡλέκτρα, Τραχίνας, Φιλοκτήτης, Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῷ καὶ ἓν σατυρικὸν δράμα, ἀλλ' ὄχι ὁλόκληρον, οἱ Ἰχθυεταί.

Ὁ Σοφοκλῆς εἶναι ἀνυπερβλήτος εἰς τὴν σκηρικὴν οἰκονομίαν, δηλ. τὴν σύνθεσιν τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ δράματος, καὶ κυρίως εἰς τὴν διαγραφὴν τῶν χαρακῆρων, τὴν ἠθογραφίαν, ὅπως ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι ἢ ἐξέλιξις τοῦ μῦθου παρ' αὐτῷ καθορίζεται ἀπὸ τοὺς χαρακῆρας τῶν δράστων προσώπων. Ἐπραματοποίησεν εἰς τὴν τραγω-

διὰ τὸ ἰδεῶδες τοῦ εὐγενοῦς καὶ ἠρέμου μεγαλείου, τοῦ μέτρου καὶ τῆς ἁρμονίας. Εἶναι διὰ τὴν ποιήσασθαι εἶναι διὰ τὴν πλαστικὴν ὁ Φειδίας.

Ὁ βίος καὶ τὸ ἔργον τοῦ Εὐριπίδου. Ὅπως ὁ Θεόπιδος, ὁ Χοιράδος, ὁ Φρύγιος, ὁ Διοχάριτος, ὁ Σοφοκλῆς, οὕτω καὶ ὁ Εὐριπίδης ἦτο Ἀθηναῖος. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Σαλαμῖνα, ἦτο ὅμως ἐγγεγραμμένος εἰς τὸν δῆμον τῶν Φλυνέων, παρὰ τὸ σημεριῶν Χαλάνδριον. Ὁ πατὴρ του ὠνομάζετο Μνήσαρχος, ἡ δὲ μήτηρ του Κλειτώ.

Οἱ κωμικοὶ ποιηταί, οἱ ὁποῖοι ἐμίσησαν τὸν Εὐριπίδην, ἰσχυρίζονται λέγοντες ὅτι ὁ πατὴρ του ἦτο κάπηλος, δηλ. μεταπράτης, ἡ δὲ μήτηρ του πωλήτρια λαχάνων. Ταῦτα δὲ εἶναι ἀληθῆ. Ὁ Μνήσαρχος ἦτο εὐπόρος γεωκλήμων, εἶχε δὲ καὶ εἰς τὴν Σαλαμῖνα κτήμα' οὕτω ἠδυνήθη ἀνέτως τὰ ἐπιμεληθῆ τῆς ἀνατροφῆς τοῦ υἱοῦ του.

Περὶ τοῦ χρόνου τῆς γεννήσεως τοῦ ποιητοῦ ὑπάρχουν ἀμφιβολίαι. Κατὰ τινὰς ἀρχαίας πληροφορίας ἐγεννήθη κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας, 20 Σεπτεμβρίου 480. Ὁ Διοχάριτος, ἀνὴρ 45 ἐτῶν, ἠγωνίσθη τότε διὰ τὴν νίκην, εἰς τὸν ἔορτασμὸν τῆς ὁποίας ἔλαβε μέρος ὁ δεκαεξαετής Σοφοκλῆς ἐπὶ κεφαλῆς χοροῦ ὁμηλικῶν. Οὕτω τὰ ὀνόματα τῶν τριῶν μεγάλων τραγικῶν ἐνοῦνται περὶ τὸ περιλάμπρον ἐκεῖνο γεγονός τῆς ἱστορίας μας. Κατ' ἄλλην ὅμως ἀρχαίαν πηγὴν ὁ Εὐριπίδης ἐγεννήθη τῷ 485.

Τὴν Σαλαμῖνα ἐπεσκέπτετο ἔπειτα συχνὰ ὁ Εὐριπίδης καὶ ἐπὶ ὄρας μακρὰς ἐμελέτα καὶ ἔγραφεν ἐντὸς ἐρημικοῦ σπηλαίου εἰς μίαν ἀκτὴν τῆς νήσου. Ὅτι ἡ θάλασσα ἦτο εἰς αὐτὸν πολὺ οἰκεία καὶ ἀγαπητή, τὸ βλέπομεν ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν θαλασσιῶν εἰκόνων καὶ παρομοιώσεων τῶν ἐγκατεσπαρμένων εἰς τὰ ἔργα του. Ἐπίσης ἐγνώριζε καλῶς τὴν ζωὴν τῶν ναυτικῶν, τὴν ὁποίαν συχνότατα περιγράφει μὲ ἀκριβεῖαν καὶ πολλὰς λεπτομερείας.

Κατὰ τὴν νεανικὴν του ἡλικίαν ἐπεδόθη εἰς τὸν ἀθλητισμὸν καὶ διεκρίθη εἰς τὸ παγκράτιον καὶ τὴν πυγμαχίαν. Ἀργότερον ὅμως κατεδέκαζε τὰς ὑπερβολὰς τοῦ ἀθλητισμοῦ, διότι φαίνεται ὅτι πολλοὶ σύγχρονοὶ του Ἀθηναῖοι δὲν ἐτήρουν ὡς πρὸς τοῦτο τὸ πρέπον μέτρον. Εἰς τὴν ἀπὸ τὰ δράματά του, τὰς Τρωάδας (1211), ἐπανῆ τὸς Τρωάδας, οἱ ὁποῖοι ἐτίμων, ὅπως λέγει τὰς ἁρματοδρομίας καὶ τοὺς ἀγῶνας το-

ξοβολίας, ἀλλὰ χωρίς ὑπερβολάς, «οὐκ ἐς πλησμονάς θηρώμενοι». Ἐπίσης ἐκαλλιέργησε τὴν ζωγραφικὴν.

Βαθυτέραν ἐπίδρασιν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐριπίδου ἔσχεν ἡ ἐνασχόλησις του εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Ἦκουσε διδάσκοντα τὸν φιλόσοφον Ἀναξαγόραν, ἀνέγνωσε πλείστα βιβλία φιλοσόφων καὶ σοφιστῶν, ἐν οἷς καὶ τὰ τοῦ Προταγόρου καὶ τοῦ Προδίκου, τοὺς ὁποίους καὶ προσωπικῶς ἐγγώριζε, καὶ συνεδέθη διὰ φιλίας μὲ τὸν Σωκράτην, ὅσους, λέγον, παρηκολούθει πάντοτε τὴν διδασκαλίαν τραγωδιῶν τοῦ φίλου του, ἐνῶ ἄλλως δὲν ἐσύχραζεν εἰς τὸ θέατρον. Εἶχεν ὁ Εὐριπίδης καὶ πλουσίαν βιβλιοθήκην, πρῶγμα σπάνιον εἰς τὴν ἐποχὴν του.

Πνεῦμα ἐρευνητικὸν καὶ ἀνήσυχον, ἐμελέτα διαρκῶς τὰ μεγάλα προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀπησχόλουν τοὺς πλέον μορφωμένους Ἕλληνας κατὰ τὸ β' ἡμισυ τοῦ 5. αἰῶνος: τί ἦσαν οἱ θεοί, τίς ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου, τίνας αἱ μεγάλα ἀρεταί, τίνα τὰ καθήκοντα τῶν γυναικῶν κλπ. Λιὰ τὸ πλῆθος τῶν φιλοσοφικῶν γραμῶν, τὰς ὁποίας διετύπωνεν εἰς τὰς τραγωδίας του, ἀπεκλήθη ὁ ἄ π ὁ σ κ η ς φ ι λ ὁ σ ο φ ο ς.

Ἐπὶ τινων ἐνομισθῆ ἄσεβής. Ἄν ἦτο βεβαίως φύσις βαθέως θρησκευτικῆ, ὅπως ὁ Αἰσχύλος καὶ ὁ Σοφοκλῆς· ὅτι ὅμως ἦτο ἄσεβής, δὲν εἶναι ἀληθές. Ὁ Εὐριπίδης μελετῶν τοὺς μύθους, ἐκ τῶν ὁποίων ἦντι τὰς ὑποθέσεις τῶν τραγωδιῶν του, εἴρισκεν εἰς αἰτιῶς διηγήσεις ἀσυμβιβάστους πρὸς τὴν ὑψηλοτέραν καὶ φωτεινοτέραν περὶ τοῦ θείου ἀντίληψιν, τὴν ὁποίαν εἶχε σχηματίσει ὁ ἴδιος. Ἄν ἤδυναιτο π.χ. νὰ δεχθῆ ὅτι ἡ Ἄρτεμις ἐπεθύμει νὰ θησαύζον εἰς αὐτὴν ἀνθρώπους. Ἐπειδὴ ὅμως πολὺ σιγὰ ἐξέφραζεν εἰς τὰ δράματά του τοιαύτας γνώμας, οἱ προσκεκολλημένοι εἰς τὰς παλαιὰς παραδόσεις δυσηρεστοῦντο.

Ἐν γένει ὁ Εὐριπίδης, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Αἰσχύλον καὶ τὸν Σοφοκλέα, δὲν ἦτο πολὺ συμπαθὴς εἰς τοὺς συγχρόνους του. Εἰς δραματικὸν ἀγῶνα κατήλθε τὸ πρῶτον τῷ 455 καὶ ἔλαβε τὰ τρίτεια. Ἐτίμησε διὰ πρῶτην φορὰν τῷ 442, ἐνῶ δὲ ἔγραφεν 23 τετραλογίας, μόνον πεντάκις ἐτίμησεν. Οἱ κωμικοὶ ποιηταί, καὶ πρὸ πάντων ὁ Ἀριστοφάνης, διαρκῶς τὸν ἔσκωπτον καὶ τὸν ἐκακολόγουν, διότι τὸν ἐθεώρουν πολὺν κωμικοτερότερον.

Εἰς τὴν πολιτικὴν οὐδέποτε ἀνemieίχθη καὶ δημόσιον ἀξίωμα οὔτε ἔλαβεν οὔτε ἐξήτησέ ποτε. Μελαγχολικὸς καὶ δύσκολος εἰς τὰς σχέσεις του, προτιμᾶ τὴν μόνωσιν ἢ τὴν μὲ ἐκλεκτοὺς φίλους ἀναστροφῆν, τὴν λογασίαν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ σπονδαστηρίου. Ἐνεφορεῖτο ὅμως φλο-

γεράς φιλοπατρίας και παρηκολούθει τὰ πολιτικά μὲ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον.

Ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη του ἐκδηλοῦται πρὸ πάντων εἰς τὰς τραγωδίας, τὰς ὁποίας συνέθεσε μετὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου· πραγματεύεται τότε κατὰ προτίμησιν ἀντικᾶς παραδόσεις καὶ μύθους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀναλαμβάνει τὸ μεγαλεῖον καὶ ὁ ἀνώτερος πολιτισμὸς τῶν Ἀθηῶν, καὶ πολλάκις εἰς τὸ στόμα τῶν μυθικῶν προσώπων θέτει ὕμνους εἰς σύγχρονα γεγονότα ἀποτελοῦντας ὕμνον πρὸς τὴν πατρίδα του καὶ καταδίκην τῶν ἀντιπάλων τῆς.

Ὅπως εἰς τοὺς Ἡρακλείδους, τραγωδίαν διδασκῆσαν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἐξάγει τὴν ἐγγύειαν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν τῶν παλαιῶν Ἀθηναίων, οἱ ὅποιοι, διὰ τὰ προστατεύουσιν τὰ τέκνα τοῦ Ἡρακλέους, ἀνέλαβον πόλεμον κατὰ τοῦ διώκτου αὐτῶν Εὐρυπύτου· φέγει οὕτω ἐμμέσως τὴν ἀχαριστίαν τῶν συγχρόνων του Λακωνέων, οἱ ὅποιοι, ἐνῶ ἔκανχῶντο ὅτι ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ Ἡρακλέους, ἐπέδραμον κατὰ τῶν Ἀθηῶν.

Ἐγκώμιον τῶν Ἀθηῶν εἶναι καὶ αἱ Ἰκέτιδες. Εἰς τὴν τραγωδίαν ταύτην, ἣ ὅποια ἐδιδάχθη περὶ τὰ τέλη τῆς πρώτης δεκαετίας τοῦ πολέμου, ὁ μυθικὸς βασιλεὺς τῶν Ἀθηῶν Θησεὺς παρουσιάζεται ἐποσηρικῆς τοῦ καταπατομένου δικαίου καὶ ἐκπρόσωπος ἀνωτέρου πολιτισμοῦ· ἀναγκάζει διὰ πόλεμον τοὺς Θηβαίους νὰ παραδώσῃ τοὺς νεκροὺς τῶν πρὸ τῶν τειχῶν τῶν Θηβῶν πεσόντων Ἀργείων εἰς τὰς μητέρας των πρὸς ταφὴν.

Ἄλλαζοῦ ὁ ποιητὴς καντηριάζει τοὺς ἀδίκως ἐπιτιθεμένους, τοὺς ἐκπορθοῦντας «πόλεις, ναοὺς τε τύμβους θ'», ἱερὰ τῶν κεκμηκότων», ἐνῶ ἀντιθέτως διακηρύσσει ὅτι τὸ «ὑπὲρ πάτρας θηήσκειν» εἶναι «τὸ κάλλιστον κλέος» (Τρωάδες 95 καὶ 386).

Τέσσαρα περίπου ἔτη πρὸ τῆς λήξεως τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ὁ Εὐρυπύδης μετέβη εἰς Πέλλαν τῆς Μακεδονίας κληθεὶς ὑπὸ τοῦ φιλομούσου βασιλέως αὐτῆς Ἀρχελάου. Καὶ ἐν τῇ μακεδονικῇ ἀλλῇ διαμείνων ἐξηκολούθει ἐργαζόμενος, ἐδίδαξε δ' ἐκεῖ καὶ τινὰς τραγωδίας του. Ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐν Μακεδονίᾳ τῷ 406, ὀλίγους μῆνας πρὸ τοῦ Σοφοκλέους.

Οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ ὅποιοι πολὺ τὸν εἶχον πικρᾶναι ζῶντα, ἀγκυνηθέντες ἀπὸ τὸ ἄγγελμα τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου συμπολίτου των, ἐξήτησαν νὰ δοθῶν εἰς αὐτοὺς τὰ ὄσα τὸν, μὴ γενομένης ὁμως δεκτικῆς τῆς

-αιήσεώς των ἤγειραν πρὸς τιμὴν του κενοτάφιον παρὰ τὰ Μακρὰ Τείχη. Εἰς τὸν προάγωνα τῶν Μεγάλων Διορυσιῶν τοῦ ἔτους ἐκείνου ὁ Σοφοκλῆς προσῆλθε μὲ πένθιμον περιβολήν, εἰσήγαγε δὲ καὶ τὸν Χορὸν ἄνευ στεφάνων.

Μετὰ θάνατον ὁ ποιητὴς πολὺ ἠγαπήθη καὶ ἐθανυμάσθη. ἤσκησε δὲ τρασσίαν ἐπίδρασιν εἰς τὴν μετέπειτα ποίησιν, ἑλληνικὴν, ρωμαϊκὴν καὶ νεωτέραν ἐρωπαικὴν.

Βαθὴς ἀγατόμος τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ὁ Εὐριπίδης ἐμελέτα, ἀνέ-
λκε καὶ ἐξέφραζεν εἰς τὰς τραγωδίας του τὰ πάθη προκαλῶν ἰσχυρὰν
-συγκίνησιν. Ἦτο κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην ὁ τραγικώτατος τῶν ποιητῶν.
Τὴν ἀξίαν τῆς ποιήσεώς του θὰ ἀντιληφθῶμεν μελετῶντες μετὰ προσο-
χῆς μίαν τῶν τραγωδιῶν του, τὴν ἐν Αὐλίδι Ἰφιγένειαν.

Ἡ Ἰφιγένεια. Εὐρύτατα διαδεδομένη καὶ εἰς τὸν ἑλληνικὸν καὶ
εἰς ἄλλους λαοὺς εἶναι ἡ δοξασία ὅτι διὰ τὴν στερέωσιν καὶ ἀσφάλειαν
οἰουδήποτε κίσματος ἀπαιτεῖται θυσία ζῶον τιθεμένου εἰς τὰ θεμέλια
τοῦ κίσματος ἢ ἐντὸς τοίχου τινὸς αὐτοῦ. Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους
χρόνους ἐγίνοντο πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ ἀνθρωποθυσίαι, διότι
ἐπιστεῦετο ὅτι, ὅσον εὐγενέστερον ἦτο τὸ θῦμα, τόσοον ἰσχυρότερον «στοι-
χειῶ» ἐγίνετο. Τοῦ ἐθίμου τούτου ἀπήχησις εἶναι π.χ. ἡ περὶ τοῦ γεφυ-
ροῦ τῆς Ἀρτας παράδοσις, καθ' ἣν ὁ πρωτομάστορας ἠγαγκάσθη νὰ
«στοιχειώσῃ» τὴν σέζυγγόν του, διότι ἄλλως ἢ στερέωσις τῆς γεφύρας
ἦτο ἀδύνατος.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς θεμελιώσεως τῶν κτισμάτων καὶ διὰ πάσης ἄλλης
-σπονδαίας ἐπιχειρήσεως τὴν ἐπιτυχίαν ἀπαιτεῖται θυσία. Ἐκ τῆς ἀντι-
λήψεως ταύτης ἐπλάσθη ὁ μῦθος τῆς θυσιάς τῆς Ἰφιγένειας. Ὁ ἑλ-
ληνικὸς στόλος, ἐκ περισσοτέρων τῶν χιλιῶν πλοίων ἀποτελούμενος,
εἶχε συγκεντρωθῆ εἰς τὸν μέγαν καὶ ἀσφαλῆ κόλπον τῆς Αὐλίδος. Τὰ
στήθη τῶν Ἑλλήνων θέρμαιεν ὁ πόθος νὰ διασχίσουν τὸ Αἰγαῖον
καὶ ἀποβιβάζόμενοι εἰς τὴν Τροίαν νὰ τιωρῆσουν τοὺς Τρῶας διὰ τὴν
ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης, ἀλλ' ἄνεμος εὐνοϊκὸς δὲν ἔπνεε καὶ ὁ ἀπόπλους
ἦτο ἀδύνατος, διότι, ὅπως ἐμάντευσεν ὁ Κάλχας, ἡ Ἀρτεμις ἀπῆτει νὰ
θυσιάσῃ εἰς αὐτὴν ὁ ἀρχιστράτηγος τὴν πρωτότοκον θυγατέρα του.

Ὁ Ἀγαμέμνων πιεζόμενος ἐπὶ τοῦ Μενελάου καὶ ἄλλων ἠγεμόνων
ἐδέχθη μὲ σπαραγμὸν ψυχῆς νὰ καλέσῃ ἐκ Μυκηνῶν εἰς Αὐλίδα τὴν
Ἰφιγένειαν, διὰ νὰ πείσῃ δὲ τὴν Κλυταιμίστραν νὰ τὴν στείλῃ, ἔγραψεν

εἰς αὐτὴν ὅτι θὰ τὴν ἔδιδεν εἰς γάμον εἰς τὸν Ἀχιλλέα. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἀγγελιαφόρου, μετανοήσας, ἔγραψε κρυφίως δευτέραν ἐπιστολὴν ἀνάκλητικὴν τῆς πρώτης.

Εἶναι ἀκόμη νύξ, ἀπόλυτος νηνεμία καὶ σιγὴ ἐλυκρατῆ εἰς τὴν Ἀδλίδα, ὁ στρατὸς τῶν Ἀχαιῶν εἶναι βυθισμένος εἰς τὸν ἕπνον, καὶ ὁ Ἀγαμέμνων καλεῖ ἔξω τῆς σκητῆς τοῦ ἕνα γέροντα, παλαιὸν πιστὸν δοῦλον τῆς συζύγου του, διὰ τὰ τὸν ἀποστείλῃ πρὸς αὐτὴν μὲ τὴν ἐπιστολὴν. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἀρχίζει ἡ τραγωδία.

Τὴν Ἰφιγένειαν ἐν Ἀδλίδι συνέθεσεν ὁ Εὐριπίδης περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του, ἡ δὲ παράστασις ἔγινε μετὰ τὸν θάνατόν του. Πρὸ ἐννέα ἐτῶν, τῷ 414 π. Χ., εἶχε γράφει ἄλλην Ἰφιγένειαν, τὴν ἐν Τάροις, τῆς ὁποίας ἡ ὑπόθεσις εἶναι τρόπον τινα συνέχεια τῆς ὑποθέσεως τῆς ἐν Ἀδλίδι Ἰφιγενείας.

Σημείωσις. Τὸν μῦθον ἔδραματοποίησαν κατὰ τοὺς νεώτερους χρόνους ἐκτὸς ἄλλων ὁ Γάλλος ποιητὴς Ρακίνας καὶ ὁ γαλλιστὴ γράφας Ἕλληνας Ἰωάννης Μορεάς. Πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἡμετέρας τραγωδίας ἔχει ὁμοιότητα ἡ ὑπόθεσις τῆς Θυσίας τοῦ Ἀβραάμ, κομητικῷ θεοσηκετικῷ δράματι τοῦ 16. μ.Χ. αἰῶνος.

Ἀξία ἀνοσιώσεως εἶναι ἡ ἐκ παραλλήλου μελέτη τῶν δύο ἔργων καὶ ἰδίως τῶν χαρακτήρων τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τοῦ Ἀβραάμ, τῆς Κλυταιμίστρας καὶ τῆς Σάρρας, τῆς Ἰφιγενείας καὶ τοῦ Ἰσαάκ, τοῦ Προφῆτου καὶ τῶν δούλων τοῦ Ἀβραάμ.

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ *

- ΑΓΑ. Ὁ πρέσβυ, δόμων τῶνδε πάροιδεν
 στειγς. ΠΡ. στείγω τί δὲ καινουργεῖς,
 Ἄγάμεμνον ἄναξ; ΑΓΑ. σπεύσεις; ΠΡ. σπεύδω.
 μάλα τοι γῆρας τοῦμόν ἄκρινον
 καὶ ἐπ' ὀφθαλμοῖς ὄξυν πάρεστιν. 5
- ΑΓΑ. τίς ποτ' ἄρ' ἀστήρ ὄδε πορθμεύει;
 ΠΡ. Σείριος ἐγγύς τῆς ἐπιπτόρου
 Πλειάδος ἄστων ἔτι μεσσήρης.
- ΑΓΑ. οὐκουν φθόγγος γ' οὐτ' ὀρνίθων
 οὔτε θαλάσσης· σιγαὶ δ' ἀνέμων 10
 τόνδε κατ' Εὐριπον ἔχουσιν.
- ΠΡ. τί δὲ σὺ σκηνῆς ἐκτός ἀίσσεις,
 Ἄγάμεμνον ἄναξ;
 ἔτι δ' ἠσυχία τήνδε κατ' Αὐλιν
 καὶ ἀκίνητοι φυλακαὶ τειχέων. 15
 στείγωμεν ἔσω. ΑΓΑ. ζηλῶ σέ, γέρον,
 ζηλῶ δ' ἀνδρῶν ὅς ἀκίνδυνον
 βίον ἐξεπέρασ' ἀγνώς, ἀκλειής
 τοὺς δὲ ἐν τιμαῖς ἦσσαν ζηλῶ.
- ΠΡ. καὶ μὴν τὸ καλόν γ' ἐνταῦθα βίου. 20
- ΑΓΑ. τοῦτο δέ γ' ἐστὶν τὸ καλὸν σφαλερόν
 καὶ τὸ πρότιμον
 γλυκὸν μὲν, λυπεῖ δὲ προσιστάμενον.

* Ἐπιμέλεια τοῦ κειμένου καὶ Ἑρμηνεία ὑπὸ Φ. Βουσβαούνη.

τοτὲ μὲν τὰ θεῶν οὐκ ὀρθωθέντ'
 ἀνέτρεψε βίον, τοτὲ δ' ἀνθρώπων
 γινῶμαι πολλαὶ
 καὶ δυσάρεστοι διέκναισαν.

ΠΡ. οὐκ ἄγαμαι ταῦτ' ἀνδρὸς ἀριστέως
 οὐκ ἐπὶ πᾶσιν σ' ἐφύτευσ' ἀγαθοῖς,
 Ἄγάμεμνον, Ἄτρεΰς.

δεῖ δέ σε χεῖρην καὶ λυπεῖσθαι
 θνητὸς γὰρ ἔφυς κἂν μὴ σὺ θέλῃς,
 τὰ θεῶν οὕτω βουλόμεν' ἔσται.
 σὺ δὲ λαμπτήρος φάος ἀμπετάσας
 δέλτον τε γράφεις
 τήνδ' ἦν πρὸ χειρῶν ἔτι βαστάζεις,
 καὶ ταῦτὰ πάλιν γράμματα συγγεῖς
 καὶ σφραγίζεις λύεις τ' ὀπίσω
 ὅτιπεις τε πέδω πεύκην, θαλερὸν
 κατὰ δάκρυ χέων,
 καὶ τῶν ἀπόρων οὐδενὸς ἔνδεις
 μὴ οὐ μαίνεσθαι.

τί πονεῖς; τί νέον περὶ σοί, βασιλεῦ;
 φέρε κοίνωσον μῦθον ἐς ἡμᾶς.
 πρὸς δ' ἄνδρ' ἀγαθὸν πιστόν τε φράσεις
 σῆ γὰρ μ' ἀλόχῳ ποτὲ Τυνδάρεως
 πέμπεν φερνὴν
 συννυμφοκόμον τε δίκαιον.

ΑΓΑ. ἐγένοντο Λήδα Θεσιιάδι τρεῖς παρθένοι,
 Φοίβη, Κλυταιμῆστρα τ' ἐμὴ ξυνάορος,
 Ἐλένη τε ταύτης οἱ τὰ πρῶτ' ὀλβισμένοι
 μνηστήρες ἦλθον Ἑλλάδος νεανίαι.
 δεῖναι δ' ἀπειλαὶ καὶ κατ' ἀλλήλων φόνος
 ξυνίσταθ', ὅστις μὴ λάβοι τὴν παρθένον.

τὸ πρᾶγμα δ' ἀπόρως εἶχε Τυνδάρεω πατρὶ
 55 δοῦναί τε μὴ δοῦναί τε, τῆς τύχης θ' ὅπως
 ἄψαιτ' ἄριστα. καὶ νιν εἰσῆλθεν τάδε,
 ὄρκους συνάψαι δεξιᾶς τε συμβαλεῖν
 μνηστῆρας ἀλλήλοισι καὶ δι' ἐμπύρων
 σπονδὰς καθεῖναι κάπαράσασθαι τάδε
 60 ὅτου γυνὴ γένοιτο Τυνδαρὶς κόρη,
 τῷ συναμυνεῖν, εἴ τις νιν ἐκ δόμων λαβὼν
 οἴχοιτο τόν τ' ἔχοντ' ἀπωθοίη λέχους,
 κάπιστρατεύσειν καὶ κατασκάψει πόλιν
 65 Ἕλλην' ὁμοίως βάρβαρόν θ' ὅπλων μέτα.
 ἔπει δ' ἐπιστώθησαν, εὖ δέ πως γέρων
 ὑπῆλθεν αὐτοὺς Τυνδάρεως πυκνῆ φρενί,
 δίδωσ' ἐλέσθαι θυγατρὶ μνηστήρων ἕνα,
 ὅτου πνοαὶ φέροισεν Ἀφροδίτης φίλαι.
 70 ἦ δ' εἴλεθ', ὥς γε μήποτ' ὄφελεν λαβεῖν,
 Μενέλαον. ἐλθὼν δ' ἐκ Φρυγῶν ὁ τὰς θεὰς
 κρίνας ὄδ', ὥς ὁ μῦθος ἀνθρώπων ἔχει,
 Λακεδαίμον', ἀνθηρὸς μὲν εἰμάτων στολῆ
 χρουσῶ τε λαμπρός, βαρβάρῳ χλιδήματι,
 75 ἐρῶν ἐρῶσαν ᾗχετ' ἔξαναρπάσας
 Ἑλένην πρὸς Ἴδης βούσταθμ', ἐκδημον λαβὼν
 Μενέλαον· ὁ δὲ καθ' Ἑλλάδ' οἰστρήσας πόθῳ
 ὄρκους παλαιοὺς Τυνδάρεω μαρτύρεται,
 ὥς χρὴ βοηθεῖν τοῖσιν ἠδικημένοις.
 80 τοῦντεῦθεν οὖν Ἕλληνες ἄξαντες δορί,
 τεύχη λαβόντες στενόπορ' Αὐλίδος βάθρα
 ἤκουσι τῆσδε, ναυσὶν ἀσπίσιν θ' ὁμοῦ
 ἵπποις τε πολλοῖς ἄρμασίν τ' ἠσχημένοι.
 κάμῃ στρατηγεῖν εἶτα Μενέλεω χάριν
 85 εἴλοντο, σύγγονόν γε. τάξιωμα δὲ

ἄλλος τις ὄφελ' ἀντ' ἐμοῦ λαβεῖν τόδε·
 ἠθροισμένον δὲ καὶ ξυνεσιῶτος στρατοῦ
 ἡμεσθ' ἀπλοῖα χρώμενοι κατ' Αὐλίδα.
 Κάλχας δ' ὁ μάντις ἀπορία κεχρημένοις
 ἀνεῖλεν Ἴφιγένειαν, ἣν ἔσπειρ' ἐγώ,
 Ἄρτεμιδι θύσαι τῇ τόδ' οἰκούσῃ πέδον,
 καὶ πλοῦν τ' ἔσσεσθαι καὶ κατασκαφᾶς Φρυγῶν
 θύσασι, μὴ θύσασι δ' οὐκ εἶναι τάδε.
 κλύων δ' ἐγὼ ταῦτ', ὀρθίῳ κηρύγματι
 Ταλθύβιον εἶπον πάντ' ἀφιέναι στρατόν,
 ὡς οὐποτ' ἂν τλᾶς θυγατέρα κτανεῖν ἐμήν'
 οὐ δὴ μ' ἀδελφὸς πάντα προσφέρων λόγον
 ἔπεισε τλήναι δεινά· κὰν δέλτου πτυχαῖς
 γράψας ἔπειψα πρὸς δάμαρτα τὴν ἐμήν
 στέλλειν Ἀχιλλεῖ θυγατέρ' ὡς γαμουμένην,
 τό τ' ἀξίωμα τάνδρος ἐγκαυρούμενος
 συμπλεῖν τ' Ἀχαιοῖς οὐνεκ' οὐ θέλοι λέγων,
 εἰ μὴ παρ' ἡμῶν εἶσιν εἰς Φθίαν λέχος·
 πειθῶ γὰρ εἶχον τήνδε πρὸς δάμαρτ' ἐμήν,
 ψευδῇ συνάψας ἀμφὶ παρθένου γάμον.
 μόνοι δ' Ἀχαιῶν ἴσμεν ὡς ἔχει τάδε
 Κάλχας, Ὀδυσσεὺς Μενελέως θ'. ἃ δ' οὐ καλῶς
 ἔγνων τότ', αὐθις μεταγράψω καλῶς πάλιν
 εἰς τήνδε δέλτον, ἣν κατ' εὐφρόνης σκιάν
 λύοντα καὶ συνδοῦντά μ' εἰσείδες, γέρον.
 ἀλλ' εἶα χώρει τάσδ' ἐπιστολάς λαβῶν
 πρὸς Ἄργος· ἃ δὲ κέκευθε δέλτος ἐν πτυχαῖς,
 λόγῳ φράσω σοὶ πάντα τάγγεγραμμένα·
 πιστὸς γὰρ ἀλόχῳ τοῖς τ' ἐμοῖς δόμοισιν εἶ.
 ΠΡ. λέγε καὶ σήμαιν', ἵνα καὶ γλώσση
 σύντονα τοῖς σοῖς γράμμασιν αὐδῶ.

90

95

100

105

110

115

- ΑΓΑ. πέμπω σοι πρὸς ταῖς πρόσθεν
δέλτοις, ᾧ Λήδας ἕρνος,
μὴ στέλλειν τὰν σὰν Ἴνιν πρὸς
τὸν κολπώδη πτέρυγ' Εὐβοίας
Αὔλιν ἀκλύσταν. 120
- ΠΡ. εἰς ἄλλας ὥρας γὰρ δὴ
παιδὸς δαίσομεν ὑμεναίους.
- ΠΡ. καὶ πῶς Ἄχιλεὺς λέκτρον ἀπλακῶν
οὐ μέγα φουσῶν θυμὸν ἐπαρεῖ
σοὶ σῆ τ' ἀλόχῳ;
τόδε καὶ δεινόν. σήμαιν' ὅ τι φῆς.
- ΑΓΑ. ὄνομ', οὐκ ἔργον παρεχὼν Ἀχιλεὺς
οὐκ οἶδε γάμους, οὐδ' ὅ τι πράσσομεν,
οὐδ' ὅτι κείνῳ παιδ' ἐπεφήμισα
νυμφεῖους εἰς ἀγκῶνων
εὐνάς ἐκδώσειν λέκτροις. 130
- ΠΡ. δεινά γ' ἐτόλμας, Ἀγάμεμνον ἄναξ,
ὅς τῷ τῆς θεᾶς σὴν παῖδ' ἄλοχον
φατίσας ἦγες σφάγιον Δαναοῖς. 135
- ΑΓΑ. οἴμοι, γνώμας ἐξέσταν,
αἰαῖ, πίπτω δ' εἰς ἄταν'
ἀλλ' ἴθ' ἐρέσσω σὸν πόδα, γήρα
μηδὲν ὑπεύκων. ΠΡ. σπεύδω, βασιλεῦ. 140
- ΑΓΑ. μὴ νυν μήτ' ἀλσώδεις ἴζου
κρήνας μὴθ' ὑπνῷ θελχθῆς.
- ΠΡ. εὐφημα θρόει.
- ΑΓΑ. πάντῃ δὲ πόρον σχιστὸν ἀμείβων
λεῦσσε, φυλάσσω μὴ τίς σε λάθῃ
τροχαλοῖσιν ὄχοις παραμειψαμένη
παῖδα κομίζουσ' ἐνθάδ' ἀτήνη
Δαναῶν πρὸς ναῦς. 145

- ΠΡ. ἔσται τάδε. ΑΓΑ. κλήθρων δ' ἑξόρμοις
 ἦν νιν πομπαῖς ἀντήσης, 150
 πάλιν ἑξόρμα, σείε χαλινούς,
 ἐπὶ Κυκλώπων ἰεῖς θυμέλας.
- ΠΡ. πιστὸς δὲ φράσας τάδε πῶς ἔσομαι,
 λέγε, παιδι σέθεν τῆ σῆ τ' ἀλόχῳ ;
- ΑΓΑ. σφραγιδα φύλασσ' ἦν ἐπὶ δέλτῳ 155
 τῆδε κομίζεις, ἴθι, λευκαίνει
 τόδε φῶς ἦδη λάμπουσ' ἠὼς
 πῦρ τε τεθρίππων τῶν Ἀελίου'
 σύλλαβε μόχθων. 160
 θνητῶν δ' ὄλβιος εἰς τέλος οὐδεὶς
 οὐδ' εὐδαίμων·
 οὔτω γὰρ ἔφν τις ἄλυπος.
- ΧΘ. ἔμολον ἀμφὶ παρακτίαν 165
 ψάμαθον Αὐλίδος ἐναλίας,
 Εὐρίπου διὰ χειμάτων
 κέλσασα στενοπόρθμων,
 Χαλκίδα πόλιν ἑμὴν προλιποῦσ',
 ἀγγιγίων ὑδάτων τροφὸν
 τᾶς κλεινᾶς Ἀρεθούσας, 170
 Ἀχαιῶν στρατιὰν ὡς κατιδοίμαν
 ἀγανῶν τε πλάτας ναυσιπόρους
 ἡμιθέων, οὓς ἐπὶ Τροί-
 αν ἐλάταις χιλιόναυσιν
 τὸν ξανθὸν Μενελαόν θ'
 ἀμέτεροι πόσεις
 ἐνέπουσ' Ἀγαμέμνονά τ' εὐπατρίδαν
 στέλλειν ἐπὶ τὰν Ἑλέναν, ἀπ'
 Εὐρώτα δονακοτρόφου 175

Πάρις ὁ βουκόλος ἂν ἔλαβε, δῶρον τᾶς Ἀφροδίτας, ὄτ' ἐπὶ κρηναίαισι δρόσοις Ἦρα Παλλάδι τ' ἔριν ἔριν μορφᾶς ἅ Κύπρις ἔσχεν. πολύθυτον δὲ δι' ἄλλος Ἄρ- τέμιδος ἤλυθον ὀρομένα, φρονίσσουσα παρῆδ' ἐμὴν αἰσχύνῃ νεοθαλεῖ, ἀσπίδος ἔρουμα καὶ κλισίας ὄπλοφόρους Δαναῶν θέλουσ'		180
ἵππων τ' ὄχλον ιδέσθαι. κατεῖδον δὲ δὺ' Αἴαντε συνέδρω τὸν Οἰλέως τε Τελαμῶνός τε γόνον, τὸν Σαλαμῖνος στέφανον' Πρωτεσίλαόν τ' ἐπὶ θάκοις πεσσῶν ἠδομένους μορ- φαῖσι πολυπλόκοις Παλαμῆδεά θ', ὃν τέκε παῖς ὁ Ποσει- δᾶνος Διομήδεά θ' ἠδο- ναῖς δίσκου κεκαρημένον, παρὰ δὲ Μηριόνην, Ἄρρεος ὄζον, θαῦμα βροτοῖσι τὸν ἀπὸ νησαίων τ' ὀρέων Λαέρτα τόκον, ἅμα δὲ Νι- ρῆ, κάλλιστον Ἀχαιῶν	ἀντ.	185
τὸν ἰσάνεμόν τε ποδοῖν λαιμηροδρομόν Ἀχιλῆα, τὸν ἅ Θέτις τέκε καὶ Χείρων ἐξεπόνασεν, εἶδον αἰγιαλοῖσι	ἔπφδ.	190
		195
		200
		205
		210

παρά τε χροκάλαις δρόμον ἔχοντα σὺν ὄπλοις·
 ἄμιλλαν δ' ἐπόνει ποδοῖν
 πρὸς ἄρμα τέτρωρον
 ἐλίσσων περὶ νίκας· 215
 ὁ δὲ διαφοηλάτας ἐβοᾷτ'
 Εὐμηλος Φεσητιάδας,
 ᾧ καλλίστους ἰδόμαν
 χρυσοδαϊδάλτους στομίους
 πώλους κέντρον θεινομένους, 220
 τοὺς μὲν μέσους ζυγίους,
 λευκοστίκῳ τριγί βαλιούς,
 τοὺς δ' ἔξω σειροφόρους,
 ἀντήρεις καμπαῖσι δρόμων,
 πυροτόριχας, μονόγαλα δ' ὑπὸ σφυρᾶ 225
 ποικιλοδέρμονας· οἷς παρεπάλlette
 Πηλεΐδας σὺν ὄπλοισι παρ' ἄντυγα
 καὶ σύριγγας ἀρματείους. 230
 ναῶν δ' εἰς ἀριθμὸν ἤλυθον
 καὶ θεᾶν ἀθέσφατον, 235
 τὰν γυναικεῖον ὄψιν ὀμμάτων
 ὡς πλήσαιμι, μελίρινον ἄδονάν.
 καὶ κέρας μὲν ἦν
 δεξιὸν πλάτας ἔχων
 Φθιώτας ὁ Μυρμιδῶν Ἄρης
 πεντήχοντα ναυσὶ θουρίαις,
 χρυσέαις δ' εἰκόσιν κατ' ἄκρα Νη-
 ρῆδες ἔστασαν θεαί, 240
 πρύμναις σῆμ' Ἀχιλλεῖου στρατοῦ.
 Ἄργείων δὲ ταῖσδ' ἰσῆρετμοι
 νᾶες ἔστασαν πέλας· 245
 ὧν ὁ Μημιστέως στρατηλάτας
 ἀντ.

παῖς ἦν, Ταλαὸς ὄν τρέφει πατήρ,	245
Καπανέως τε παῖς	
Σθένελος· Ἄτθιδος δ' ἄγων	
ἐξήκοντα ναῦς ὁ Θησέως	
παῖς ἐξῆς ἐναυλόχει, θεὰν	
Παλλάδ' ἐν μωνύχοις ἔχων περω-	250
τοῖσιν ἄρμασιν θετόν,	
εὔσημόν τι φάσμα ναυβάταις.	
Βοιωτῶν δ' ὄπλισμα, ποντίας	στορ.
πεντήκοντα νῆας εἰδόμαν	
σημείοισιν ἐστολισμένας·	255
τοῖς δὲ Κάδμος ἦν	
χρύσειον δράκοντ' ἔχων	
ἄμφι ναῶν κόρυμβα·	
Λήϊτος δ' ὁ γηγενῆς	
ἄρχε ναῖον στρατοῦ·	260
Φωκίδος δ' ἀπὸ χθονός.	
Λοκρὰς δὲ τοῖσδ' ἴσας ἄγων	
ἦν ναῦς Οἰλέως τόκος κλυτὰν	
Θροναίαν ἐκλιπὼν πόλιν.	
ἐκ Μυκῆνας δὲ τὰς Κυκλωπίας	ἀντ.
παῖς Ἄτρεως ἔπεμπε ναυβάτας	265
ναῶν ἑκατὸν ἠθροῖσμένους	
(σὺν δ' ἀδελφὸς ἦν	
ταγός, ὡς φίλος φίλῳ),	
τὰς φυγούσας μέλαθρα	270
βαρβάρων χάριν γάμων	
πρᾶξιν Ἑλλάς ὡς λάβοι.	
ἐκ Πύλου δὲ Νέστορος	
Γερηνίου κατειδόμεαν	
πρῦμνας σῆμα ταυρόπουν ὄρᾶν,	275

- τὸν παρόντων Ἴλφρον.
 Αἰνιάνων δὲ δωδεκάστολοι
 νᾶες ἦσαν, ὧν ἄναξ Γουνεὺς
 ἄρχε· τῶνδε δ' αὖ πέλας
 Ἥλιδος δυνάστωρες,
 οὓς Ἐπειοὺς ὠνόμαζε πᾶς λεώς·
 Εὐρυτος δ' ἄνασσε τῶνδε·
 λευκήρετμον δ' Ἄρη
 Τάφιον ἦγεν, ὧν Μέγης ἄνασσε.
 Φυλέως λόγχευμα,
 τὰς Ἐχινάδας λιπὼν
 νήσους ναυβάταις ἀπροσφόρους.
 Αἴας δ' ὁ Σαλαμῖνος ἔντροφος
 δεξιὸν κέρασ πρὸς τὸ λαῖον ξυνᾶγε,
 τῶν ἄσπον ὄρμει πλάταισιν
 ἐσχάταισι συμπλέκων
 δώδεκ' εὐστροφωτάταισι ναυσίν· ὧς
 ἄιον καὶ ναυβάταν
 εἰδόμαν λεόν·
 ᾧ τις εἰ προσαρμόσει
 βαρβάρους βάριδας,
 νόστον οὐκ ἀποίσεται,
 ἐνθάδ' οἷον εἰδόμαν
 νάιον πόρρευμα,
 τὰ δὲ κατ' οἴκουσ κλύουσα συγκλήτου
 μνήμην σφύζομαι στρατεύματος.
- ΠΡ. Μενέλαε, τολμᾶς δεῖν, ἃ σ' οὐ τολμᾶν χρεῶν.
 ΜΕ. ἄπελθε· λίαν δεσπότηταισι πιστὸς εἶ.
 ΠΡ. καλὸν γέ μοι τοῦνείδος ἐξωνεΐδισας.
 ΜΕ. κλαίοις ἄν, εἰ πράσσοις ἃ μὴ πράσσειν σε δεῖ.

- ΠΡ. οὐ χρῆν σε λῦσαι δέλτον, ἦν ἐγὼ φερον.
 ΜΕ. οὐδέ γε φέρειν σε πᾶσιν Ἑλλησιν κακά.
 ΠΡ. ἄλλοις ἀμιλλῶ ταῦτ'. ἄφες δὲ τήνδ' ἐμοί.
 ΜΕ. οὐκ ἂν μεθείμην. ΠΡ. οὐδ' ἔγωγ' ἀφήσομαι. 310
 ΜΕ. σκήπτρον τάχ' ἄρα σὸν καθαιμάξω κάρα.
 ΠΡ. ἀλλ' εὐκλεές τοι δεσποτῶν θνήσκειν ὑπερ.
 ΜΕ. μέθες· μακροὺς δὲ δοῦλος ὧν λέγεις λόγους.
 ΠΡ. ὦ δέσποτ', ἀδικούμεσθα. σὰς δ' ἐπιστολὰς
 ἔξαρχάσας ὄδ' ἐκ χειρῶν ἐμῶν βία, 315
 Ἄγάμεμνον, οὐδὲν τῇ δίκῃ χρῆσθαι θέλει.

- ΑΓΑ. ἔα·
 τίς ποτ' ἐν πύλαισι θόρυβος καὶ λόγων ἀκοσμία;
 ΜΕ. οὐμός, οὐχ ὁ τοῦδε μῦθος κυριώτερος λέγειν.
 ΑΓΑ. σὺ δὲ τί τῷδ' ἐς ἔριν ἀφίξαι. Μενέλεως, βία τ' ἄγεις;
 ΜΕ. βλέψον εἰς ἡμᾶς, ἴν' ἀρχὰς τῶν λόγων ταύτας λάβω. 320
 ΑΓΑ. μῶν τρέσας οὐκ ἀνακαλύψω βλέφαρον, Ἄτρεως γεγώς;
 ΜΕ. τήνδ' ὄρας δέλτον, κακίστων γραμμῶν ὑπηρετίν;
 ΑΓΑ. εἰσορῶ, καὶ πρῶτα ταύτην σὼν ἀπάλλαξον χειρῶν.
 ΜΕ. οὔ, πρὶν ἂν δεῖξω γε Λαλαοῖς πᾶσι τὰγγεγραμμένα.
 ΑΓΑ. ἦ γὰρ οἶσθ' ἂ μή σε καιρὸς εἰδέναι, σήμαντ' ἀνείς; 325
 ΜΕ. ὥστε σ' ἀλγῆναί γ', ἀνοίξας, ἂ σὺ κάκ' εἰργάσω λάθρα.
 ΑΓΑ. ποῦ δὲ κάλαβές νιν; ὦ θεοί, σῆς ἀναισχύντου φρονός.
 ΜΕ. προσδοκῶν σὴν παῖδ', ἀπ' Ἄργους εἰ στρατεύμ'
 ἀφίξεται.
 ΑΓΑ. τί δέ σε τᾶμ' ἔδει φυλάσσειν; οὐκ ἀναισχύντου τόδε;
 ΜΕ. ὅτι τὸ βούλεσθαι μ' ἐκνίξες· σὸς δὲ δοῦλος οὐκ ἔφην. 330
 ΑΓΑ. οὐχὶ δεινά; τὸν ἐμὸν οἰκεῖν οἶκον οὐκ εἴσομαι;
 ΜΕ. πλάγια γὰρ φρονεῖς, τὰ μὲν νῦν, τὰ δὲ πάλαι,
 τὰ δ' αὐτίκα.
 ΑΓΑ. εὖ κεκόμψευσαι. πονηρῶν γλῶσσ' ἐπίφθονον σοφῆ.

- ΜΕ. νοῦς δ' ὁ μὴ βέβαιος ἄδικον κτῆμα κοῦ σαφὲς φίλοις,
 βούλομαι δέ σ' ἐξελέγξαι, καὶ σὺ μήτ' ὀργῆς ὑπο 335
 ἀποτρέπου τάληθές, οὔτε κατατενω λῖαν ἐγώ.
 οἶσθ' ὅτ' ἐσπούδαζες ἄρχειν Δαναΐδαις πρὸς Ἴλιον,
 τῷ δοκεῖν μὲν οὐχὶ χορήζων, τῷ δὲ βούλεσθαι θέλων,
 ὡς ταπεινὸς ἦσθα πάσης δεξιᾶς προσθηγάνων,
 καὶ θύρας ἔχων ἀκλήστους τῷ θέλοντι δημοτῶν, 340
 καὶ διδοὺς πρόσρησιν ἐξῆς πᾶσι, κεῖ μὴ τις θέλοι,
 τοῖς τρόποις ζητῶν πρίασθαι τὸ φιλότιμον ἐκ μέσου;
 κἄτ', ἐπεὶ κατέσχευ ἀρχάς, μεταβαλὼν ἄλλους τρόπους,
 τοῖς φίλοισιν οὐκέτ' ἦσθα τοῖς πρὶν ὡς πρόσθεν φίλος,
 δυσπρόσιτος ἔσω τε κλήθρων σπάνιος. ἄνδρα
 δ' οὐ χρεῶν 345
 τὸν ἀγαθὸν πρᾶσσοντα μεγάλα τοὺς τρόπους
 μεθιστάναι,
 ἀλλὰ καὶ βέβαιον εἶναι τότε μάλιστα τοῖς φίλοις,
 ἥνικ' ὠφελεῖν μάλιστα δυνατὸς ἐστὶν εὐτυχῶν.
 ταῦτα μὲν σε πρῶτ' ἐπῆλθον, ἵνα σε πρῶθ' ἠϋ-
 ρον κακόν.
 ὡς δ' ἐς Αὐλὴν ἦλθες αὐθις γὰρ Πανελλήνων στρατὸς, 350
 οὐδὲν ἦσθ', ἀλλ' ἐξεπλήσσου τῇ τύχῃ τῇ τῶν θεῶν,
 οὐρίας πομπῆς σπανίζων. Δαναΐδαι δ' ἀφιέναι
 ναῦς διήγγελλον, μάτην δὲ μὴ πονεῖν ἐν Αὐλίδι.
 ὡς ἄνολβον εἶχες ὄμμα σύγχυσίν τ', εἰ μὴ νεῶν
 χιλίων ἄρχων τὸ Πριάμου πεδίον ἐμπλήσεις δορός. 355
 καμὲ παρεχάλεις τί δράσω; τίν' ἀπορῶν εὐρὼ πόρον,
 ὥστε μὴ στερέντας ἀρχῆς ἀπολέσαι καλὸν κλέος;
 κἄτ' ἐπεὶ Κάλχας ἐν ἱεροῖς εἶπε σὴν θῦσαι κόρη
 Ἀρτέμιδι καὶ πλοῦν ἔσσεσθαι Δαναΐδαις, ἦσθεις
 φρένας,
 ἄσμενος θύσειν ὑπέστης παῖδα· καὶ πέμπεις ἐκῶν, 360

οὐ βία, μὴ τοῦτο λέξις, σὴ δάμαρτι, παῖδα σὴν
 δεῦρ' ἀποστέλλειν, Ἀχιλλεῖ πρόφασιν ὡς γαμουμένην.
 καὶ θ' ὑποστρέφιας λήληψαι μεταβαλὼν ἄλλας γραφάς,
 ὡς φονεὺς οὐκέτι θυγατρὸς σῆς ἔσει κάλλιτά γε.
 οὗτος αὐτός ἐστιν αἰθὴρ ὅς τὰδ' ἤκουσεν σέθεν. 365
 μυροῖοι δέ τοι πεπόνθασ' αὐτὸ πρὸς τὰ πράγματα
 ἐκπονοῦσ' ἐκόντες, εἶτα δ' ἐξεχώρησαν κακῶς,
 τὰ μὲν ὑπὸ γνώμης πολιτῶν ἀσυνέτου, τὰ δ' ἐνόδικας,
 ἀδύνατοι γεγῶτες αὐτοὶ διαφυλάσασθαι πόλιν.
 Ἑλλάδος μάλιστα ἔγωγε τῆς ταιλαιπώρου στένω, 370
 ἢ θέλουσα δρᾶν τι κεδνόν, βαρβάρους τοὺς οὐδένας
 καταγελῶντας ἐξανήσει διὰ σὲ καὶ τὴν σὴν κόρην.
 μηδέν' ἄρα γένους ἕκατι προστάτην θειμῆν χθονός,
 μηδ' ὄπλων ἄρχοντα' νοῦν χροὶ τὸν στρατηλάτην ἔχειν
 πόλεος ὡς ἄρχων ἀνὴρ πᾶς, σύνεσιν ἦν ἔχων τύχη. 375

ΧΟ.

δεινὸν κασιγνήτοισι γίνεσθαι λόγους
 μάχας θ', ὅταν ποτ' ἐμπέσωσιν εἰς ἔριν.

ΑΓΑ.

βούλομαι σ' εἰπεῖν κακῶς εὖ, βραχέα, μὴ λίαν ἄνω
 βλέφαρα πρὸς τάναιδές ἀγαγών, ἀλλὰ σωφρονεστέρως,
 ὡς ἀδελφὸν ὄντ' ἀνὴρ γὰρ χρηστὸς αἰδεῖσθαι φιλεῖ 380
 εἰτέ μοι, τί δεινὰ φυσᾶς αἵματηρὸν ὄμμ' ἔχων;
 τίς ἀδικεῖ σε; τοῦ κέχρησαι; λέκτρα χροῖσ' ἐρᾶς λα-
 βεῖν;
 οὐκ ἔχοιμ' ἂν σοι παρασχεῖν ὧν γὰρ ἐκτίσω, κακῶς
 ἤρχεις. εἴτ' ἐγὼ δίκην δῶ σῶν κακῶν, ὃ μὴ σφαλεῖς;
 ἢ δάκνει σε τὸ φιλότιμον τοῦμόν; ἀλλ' ἐν ἀγκάλαις 385
 εὐπρεπῆ γυναῖκα χορήξεις, τὸ λελογισμένον παρeis
 καὶ τὸ καλόν, ἔχειν; πονηροῦ φωτὸς ἡδοναὶ κακαί.
 εἰ δ' ἐγώ, γνοὺς πρόσθεν οὐκ εὖ, μετεθέμην εὐβουλίᾳ,
 μαίνομαι; σὺ μᾶλλον, ὅστις ἀπολέσας κακὸν λέχος
 ἀναλαβεῖν θέλεις, θεοῦ σοι τὴν τύχην διδόντος εὖ. 390

- ὄμοσαν τὸν Τυνδάρειον ὄρκον οἱ κακόφρονες
 φίλόγαμοι μνηστήρες· ἡ δὲ γ' ἔλπις, οἶμαι μὲν, θεός,
 καξέπραξεν αὐτὸ μᾶλλον ἢ σὺ καὶ τὸ σὸν σθένος·
 οὓς λαβὼν στράτευ'· ἔτοιμοι δ' εἰσὶ μωρία φρενῶν.
 οὐ γὰρ ἀσύνετον τὸ θεῖον, ἀλλ' ἔχει συνίεναι
 τοὺς κακῶς παγέντας ὄρκους καὶ κατηναγκασμένους. 395
 τάμ' αὖ οὐκ ἀποκτενῶ γὰρ τέκνα· κοῦ τὸ σὸν μὲν εὖ
 παρὰ δίκην ἔσται κακίστης εὐνιδος τιμωρία,
 ἐμὲ δὲ συντήξουσι νύκτες ἡμέραι τε δακρυοῖς,
 ἄνομα δρωῶντα κοῦ δίκαια παῖδας οὓς ἐγεινάμην.
 ταῦτά σοι βραγέα λέλεκται καὶ σαφῆ καὶ ῥᾶδια. 400
 εἰ δὲ μὴ βούλει φρονεῖν σύ, τᾶμ' ἐγὼ θήσω καλῶς.
- ΧΟ. οἷδ' αὖ διάφοροι τῶν πάρος λελεγμένων
 μύθων, καλῶς δ' ἔχουσι, φεῖδεσθαι τέκνων.
- ΜΕ. αἰαῖ, φίλους ἄρ' οὐχὶ κεκτήμην τάλας.
- ΑΓΑ. εἰ τοὺς φίλους γε μὴ θέλεις ἀπολλύναι. 405
- ΜΕ. δεῖξεις δὲ ποῦ μοι πατρὸς ἐκ ταύτου γεγώς;
- ΑΓΑ. συνσφρονεῖν σοι βούλομ', ἀλλ' οὐ συννοσεῖν.
- ΜΕ. ἐς κοινὸν ἄλγειν τοῖς φίλοισι χορὴ φίλους.
- ΑΓΑ. εὖ δρωῶν παρακάλει μ', ἀλλὰ μὴ λυπῶν ἐμέ.
- ΜΕ. οὐκ ἄρα δοκεῖ σοι τάδε πονεῖν σὺν Ἑλλάδι; 410
- ΑΓΑ. Ἑλλὰς δὲ σὺν σοὶ κατὰ θεὸν νοσεῖ τινα.
- ΜΕ. σκήπτρω νυν αὔχει, σὸν κασίγνητον προδοῦς.
 ἐγὼ δ' ἐπ' ἄλλας εἶμι μηχανάς τινας,
 φίλους τ' ἐπ' ἄλλους. ΑΓΑ. ὦ Πανελλήνων ἄναξ,
 Ἀγάμεμνον, ἦκω παῖδά σοι τὴν σὴν ἄγων, 415
 ἦν Ἰφιγένειαν ὠνόμαζες ἐν δόμοις.
 μήτηρ δ' ὀμαρτεῖ, σῆς Κλυταιμῆστρας δέμας,
 καὶ παῖς Ὀρέστης, ὥστ' ἂν τερροφείης ἰδῶν,
 χρόνον παλαιὸν δωματίων ἐκδημος ὢν.
 ἀλλ' ὥς μακρὰν ἔτεινον, εὐρυτον παρὰ 420

κρήνην ἀναψύχουσι θηλύπουν βάσιν,
 αὐταὶ τε πῶλοί τ'· εἰς δὲ λειμώνων χλόην
 καθεῖμεν αὐτάς, ὡς βορᾶς γευσαίατο.
 ἐγὼ δὲ πρόδρομος σῆς παρασκευῆς χάριν
 ἦκω· πέπυσται γὰρ στρατός, ταχεῖα γὰρ

425

διῆξε φήμη, παῖδα σὴν ἀφιγμένην.
 πᾶς δ' εἰς θεῶν ὄμιλος ἔρχεται δρόμῳ,
 σὴν παῖδ' ὅπως ἴδωσιν. οἱ δ' εὐδαίμονες
 ἐν πᾶσι κλεινοὶ καὶ περίβλεπτοι βροτοῖς.
 λέγουσι δ' ὑμναιὸς τις ἢ τί πράσσεται;

430

ἢ πόθον ἔχων θυγατρὸς Ἀγαμέμνων ἀναξ
 ἐκόμισε παῖδα; τῶν δ' ἂν ἤκουσας τάδε·
 Ἀρτέμιδι προτελίξουσι τὴν νεάνιδα,
 Αὐλίδος ἀνάσση· τίς νιν ἄξεταί ποτε;
 ἀλλ' εἶα, τάπῃ τοισίδ' ἐξάρχου κανᾶ,
 στεφανοῦσθε κρᾶτα καὶ σύ, Μενέλεως ἀναξ,
 ὑμναιὸν εὐτρέπιζε καὶ κατὰ στέγας

435

λωτὸς βοάσθω καὶ ποδῶν ἔστω κτύπος·
 φῶς γὰρ τόδ' ἦκει μακάριον τῇ παρθένῳ.
 ΑΓΑ. ἐπῆνεσ', ἀλλὰ στεῖχε δωμάτων ἔσω·

440

τὰ δ' ἄλλ' ἰούσης τῆς τύχης ἔσται καλῶς.
 οἴμοι, τί φῶ δύστηνος; ἄρξωμαι πόθεν;
 εἰς οἷ' ἀνάγκης ζεύγματ' ἐμπεπτόκαμεν.
 ὑπῆλθε δαίμων, ὥστε τῶν σοφισμάτων
 πολλῶ γενέσθαι τῶν ἐμῶν σοφώτερος.
 ἢ δυσγένεια δ' ὡς ἔχει τι χρήσιμον.

445

καὶ γὰρ δακρῦσαι ὀφείδως αὐτοῖς ἔχει,
 ἅπαντά τ' εἰπεῖν· τῷ δὲ γενναίῳ φύσιν
 ἄνολβα ταῦτα. προστάτην γε τοῦ βίου
 τὸν ὄγκον ἔχομεν τῷ τ' ὄχλῳ δουλεύομεν.
 ἐγὼ γὰρ ἐκβαλεῖν μὲν αἰδοῦμαι δάκρυ,

450

τὸ μὴ δακρῦσαι δ' αἰδοῦμαι τάλας,
 εἰς τὰς μεγίστας συμφορὰς ἀφιγμένους.
 εἶεν, τί φήσω πρὸς δάμαρτα τὴν ἐμήν;
 πῶς δέξομαί νιν; ποῖον ὄμμα συμβαλῶ;
 καὶ γὰρ μ' ἀπόλεσ' ἐπὶ κακοῖς ἅ μοι πάρα
 ἐλθοῦσ' ἄκλητος. εἰκότως δ' ἅμ' ἔσπετο
 θυγατρὶ νυμφεύσουσα καὶ τὰ φίλτατα
 δώσουσ', ἵν' ἡμᾶς ὄντας εὐρήσει κακοῦς;
 τὴν δ' αὖ τάλαιναν παρθένον, τί παρθένον;
 Ἄιδης νιν ὡς ἔοικε νυμφεύσει τάχα,
 ὡς ᾤκτισ' οἶμαι γὰρ νιν ἰκετεύσειν τάδε·
 ὦ πάτερ, ἀποκτενεῖς με; τοιούτους γάμους
 γήμειας αὐτὸς χῶστις ἐστὶ σοι φίλος.
 παρὼν δ' Ὀρέστης ἐγγὺς ἀναβοήσεται
 εὐσύνετ' ἀσυνέτως· ἔτι γὰρ ἔστι νήπιος.
 αἰαῖ, τὸν Ἑλένης ὡς μ' ἀπόλεσεν γάμον
 γήμας ὁ Προιάμων Πάρις, ὅς μ' εἰργασται τάδε.
 ΧΟ. καγὼ κατ' ἄκτιον, ὡς γυναῖκα δεῖ ξένην
 ὑπὲρ τυράννων συμφορᾶς καταστένειν.
 ΜΕ. ἀδελφέ, δός μοι δεξιᾶς τῆς σῆς θιγεῖν.
 ΑΓΑ. δίδωμι· σὸν γὰρ τὸ κράτος, ἄθλιος δ' ἐγώ.
 ΜΕ. Πέλοπα κατόμνυμι, ὅς πατήρ τοῦμοῦ πατρὸς
 τοῦ σοῦ τ' ἐκλήθη, τὸν τεκόντα τ' Ἀτρεΐα,
 ἢ μὴν ἐρεῖν σοι τὰπὸ καρδίας σαφῶς
 καὶ μὴ πῖτηδες μηδέν, ἀλλ' ὅσον φρονῶ.
 ἐγὼ δ' ἀπ' ὅσων ἐκβαλόντ' ἰδὼν δάκρυ
 ᾤκτειρα καὐτὸς ἀνταφῆγά σοι πάλιν
 καὶ τῶν παλαιῶν ἐξαφίσταμαι λόγων.
 οὐκ εἰς σὲ δεινός εἰμι δ' οὐπερ εἶ σὺ νῦν.
 καί σοι παραινῶ μήτ' ἀποκτείνειν τέκνον
 μήτ' ἀνθελέσθαι τοῦμόν. οὐ γὰρ ἔνδικον

σὲ μὲν στενάζειν, τὰ μὰ δ' ἠδέως ἔχειν,
 θνήσκειν τε τοὺς σοὺς, τοὺς δ' ἐμοὺς ὄραν φάος·
 τί βούλομαι γάρ; οὐ γάμους ἔξαιρέτους 485
 ἄλλους λάβοιμι ἄν, εἰ γάμων ἰμειρομαί;
 ἀλλ' ἀπολέσας ἀδελφόν, ὄν μ' ἦμιστ' ἐχρῆν,
 Ἑλένην ἔλωμαι, τὸ κακὸν ἀντὶ τάγαθού;
 ἄφρων νέος τ' ἦ, πρὶν τὰ πράγματ' ἐγγύθεν
 σκοπῶν ἐσεῖδον οἶον ἦν κτείνειν τέκνα. 490
 ἄλλως τέ μ' ἔλεος τῆς ταλαιπώρου κόρης
 εἰσῆλθε, συγγένειαν ἐννοουμένω,
 ἢ τῶν ἐμῶν ἕκατι θύεσθαι γάμων
 μέλλει. τί δ' Ἑλένης παρθένω τῇ σῆ μετά;
 ἴτω στρατεία διαλυθεῖσ' ἐξ Αὐλίδος. 495
 σὺ δ' ὄμμα παῦσαι δακρυοῖς τέγγων τὸ σόν,
 ἀδελφέ, καμὲ παρακαλῶν εἰς δάκρυα.
 εἰ δέ τι κόρης σῆς θεσφάτων μέτεστί μοι,
 μὴ μοι μετέστω σοὶ νέμω τοῦμὸν μέρος.
 ἀλλ' εἰς μεταβολὰς ἦλθον ἀπὸ δεινῶν λόγων· 500
 εἰκὸς πέπονθα τὸν ὁμόθεν περφυκότα
 στέργων μετέπεσον ἀνδρὸς οὐ κακοῦ τρόποι
 τοιοῖδε, χρῆσθαι τοῖσι βελτίστοις ἀεὶ.

ΧΟ. γενναῖ' ἔλεξας Ταντάλω τε τῷ Διὸς
 πρόποντα προγόνους οὐ κατασχύνεις σέθεν. 505

ΑΓΑ. αἰνῶ σε, Μενέλεως, ὅτι παρὰ γνώμην ἐμὴν
 ὑπέθηκας ὀρθῶς τοὺς λόγους σοῦ τ' ἀξίως.
 ταραχὴ γ' ἀδελφῶν διὰ τ' ἔρωτα γίγνεται
 πλεονεξίαν τε δωμάτων ἀπέπτυσα
 τοιάνδε συγγένειαν ἀλλήλοιν πικράν. 510

ἀλλ' ἤκομεν γάρ εἰς ἀναγκαίᾳς τύχας,
 θυγατρὸς αἵματηρὸν ἐκπρᾶξαι φόνον.
 ΜΕ. πῶς; τίς δ' ἀναγκάσει σὲ τὴν γε σὴν κτανεῖν;

- ΑΓΑ. ἅπας Ἀχαιῶν σύλλογος στρατεύματος.
 ΜΕ. οὐκ, ἦν νιν εἰς Ἄργος γ' ἀποστείλης πάλιν. 515
 ΑΓΑ. λάθοιμι τοῦτ' ἂν ἀλλ' ἐκεῖν' οὐ λήσομεν.
 ΜΕ. τὸ ποῖον; οὔτοι χροῖ λίαν ταρβεῖν ὄχλον.
 ΑΓΑ. Κάλχας ἐρεῖ μαντεύματ' Ἀργείων στρατῶ.
 ΜΕ. οὐκ, ἦν θάνη γε πρόσθε' τοῦτο δ' εὐμαρές.
 ΑΓΑ. τὸ μαντικὸν πᾶν σπέρμα φιλότιμον κακόν. 520
 ΜΕ. κούδέν γ' ἄχρηστον οὐδὲ χρήσιμον παρὸν.
 ΑΓΑ. ἐκεῖνο δ' οὐ δέδοικας οὐμ' εἰσέρχεται;
 ΜΕ. ὄν μὴ σὺ φράζεις, πῶς ὑπολάβοιμ' ἂν λόγον;
 ΑΓΑ. τὸ Σισύφειον σπέρμα πάντ' οἶδεν τάδε.
 ΜΕ. οὐκ ἔστ' Ὀδυσσεὺς ὃ τι σὲ κάμει πημανεῖ. 525
 ΑΓΑ. ποικίλος αἰεὶ πέφυκε τοῦ τ' ὄχλου μέτα.
 ΜΕ. φιλοτιμία μὲν ἐνέχεται, δεινῶ κακῶ.
 ΑΓΑ. οὐκοῦν δόκει νιν στάντ' ἐν Ἀργείοις μέσοις
 λέξειν ἃ Κάλχας θέσφατ' ἐξηγήσατο,
 καίμ' ὡς ὑπέστην θῦμα, καῖτα ψεύδομαι, 530
 Ἀρτέμιδι θύσειν οἷς ξυναρπάσας στρατόν,
 σὲ καίμ' ἀποκτείναντας Ἀργείους κόρη
 σφάζει κελεύσει· κἂν πρὸς Ἄργος ἐκφυγῶ,
 ἐλθόντες αὐτοῖς τείχεσιν Κυκλωπίοις
 ξυναρπάσουσι καὶ κατασκάψουσι γῆν. 535
 τοιαῦτα τάμ' ἀπὸ πῆματ' ὃ τάλας ἐγώ,
 ὡς ἠπόρημαι πρὸς θεῶν τὰ νῦν τάδε.
 ἔν μοι φύλαξον, Μενέλεως, ἀνά στρατὸν
 ἐλθῶν, ὅπως ἂν μὴ Κλυταιμῆστρα τάδε
 μάθη, πρὶν Ἄϊδη παῖδ' ἐμὴν προσθῶ λαβῶν. 540
 ὡς ἐπ' ἐλαχίστοις δακρυόις πρᾶσσω κακῶς.
 ὑμεῖς τε σιγῆν, ὃ ξένοι, φυλάσσετε.

ΧΟ. μάκαρες οἱ μετριάς θεοῦ

στο.

μετὰ τε σφροσύνας μετέ-
 σχον λέκτρων Ἀφροδίτας, 545
 γαλανεῖα χρησάμενοι
 μαινομένων οἴστρων, ὅθι δὴ
 δίδυμ' Ἔρως ὁ χρυσοκόμας
 τόξ' ἐντείνεται χαρίτων,
 τὸ μὲν ἐπ' εὐαίῳσι πότιμοι 550
 τὸ δ' ἐπὶ συγχύσει βιοτᾶς.
 ἀπενέπω νιν ἀμετέρων,
 Κύπρι καλλίστα, θαλάμων.
 εἶη δέ μοι μετρία μὲν
 χάρις, πόθοι δ' ὅσιοι, 555
 καὶ μετέχοιμι τᾶς Ἀφροδί-
 τας, πολλὰν δ' ἀποθείμαν.
 διάφοροι δὲ φύσεις βροτῶν,
 διάφοροι δὲ τρόποι· τὸ δ' ὄρ-
 θῶς ἐσθλὸν σαφὲς αἰεί. 560
 τροφαί θ' αἰ παιδευόμεναι
 μέγα φέρουσ' εἰς τὰν ἀρετάν·
 τό τε γὰρ αἰδεῖσθαι σοφία,
 τὰν τ' ἐξάλλασσουσαν ἔχει
 χάριν, ὑπὸ γνώμας ἐσορᾶν 565
 τὸ δέον, ἔνθα δόξα φέρει
 κλέος ἀγήρατον βιοτῆ.
 μέγα τι θηρεύειν ἀρετάν,
 γυναιξὶν μὲν κατὰ Κύπριν
 κρυπτάν, ἐν ἀνδράσι δ' αὖ 570
 κόσμος ἐνὼν ὁ μυριοπλη-
 θῆς μεῖζω πόλιν αὖξει.
 ἔμολες, ὦ Πάρις, ἦτε σύ γε 575
 βουκόλος ἀργενναῖς ἐτρόφης

ἀντ.

ἐπφδ.

- Ἰδαίαις παρὰ μύσχοις, 575
 βάρβαρα συρίζων, Φουγίω
 αὐλῶν Ὀλύμπου καλάμοις
 μιμήματα πνέων.
 εὐθηλοὶ δὲ τρέφοντο βόες,
 ὄθι σε κρίσις ἔμενε θεῶν, 580
 ἅ σ' Ἑλλάδα πέμπει
 ἔλεφαντοδέτων πάροι-
 θεν δόμων, ὃς τᾶς Ἑλένας
 ἐν ἀντωποῖς βλεφάροισιν
 ἔρωτά τ' ἔδωκας, 585
 ἔρωτι δ' αὐτὸς ἐπτοάθης.
 ὄθεν ἔρις ἔρι
 Ἑλλάδα σὺν δορὶ ναυσὶ τ' ἄγει
 ἔς πέργαμα Τροίας.
- ἰὼ ἰὼ μεγάλαι μεγάλων 590
 εὐδαιμονίαι τὴν τοῦ βασιλέως
 ἴδεν Ἰφιγένειαν ἄνασσαν ἐμὴν
 τὴν Τυνδαρέου τε Κλυταιμῆστραν,
 ὥς ἐκ μεγάλων ἐβλαστήχασ'
 ἐπὶ τ' εὐμήκεις ἦκουσι τύχας. 595
 θεοὶ γ' οἱ κρείσσους οἶ τ' ὀλβοφόροι
 τοῖς οὐκ εὐδαίμοσι τῶν θνατῶν.
 στῶμεν, Χαλκίδος ἔκγονα θρόεμματα,
 τὴν βασιλείαν δεξώμεθ' ὄχων
 ἄπο μὴ σφαλερῶς ἐπὶ γαῖαν, 600
 ἀγανῶς δὲ χειροῖν μαλακῇ γνώμη,
 μὴ ταρβήσῃ νεωστί μοι μολὸν
 κλεινὸν τέκνον Ἀγαμέμνονος,
 μηδὲ θόρουβον μηδ' ἐκπληξιν
 ταῖς Ἀργείαις 605

ξεῖναι ξείναις παρέχωμεν.

- ΚΛ. ὄρνιθα μὲν τόνδ' αἴσιον ποιούμεθα,
 τὸ σόν τε χρηστὸν καὶ λόγων εὐφημίαν
 ἐλπίδα δ' ἔχω τιν' ὡς ἐπ' ἐσθλοῖσιν γάμοις
 πάρεμι νυμφαγωγός· ἀλλ' ὄρημάτων 610
 ἔξω πορεύεσθ' ἄς φέρω φερνάς κόρη,
 καὶ πέμπετ' εἰς μέλαθρον εὐλαβούμενοι.
 σὺ δ', ὦ τέκνον, μοι λείπε πολικούς ὄχους
 ἄβρον τιθεῖσα κῶλον ἀσθενές θ' ἅμα
 ὑμεῖς δέ, νεανίδες, νιν ἀγκάλαις ἐπι 615
 δέξασθε καὶ πορεύσατ' ἐξ ὄρημάτων.
 κάμοι χερὸς τις ἐνδότω στηρίγματα,
 θάκουσ ἀπήνης ὡς ἂν ἐκλίπω καλῶς.
 αἱ δ' εἰς τὸ πρόσθεν στήτε πολικῶν ζυγῶν
 φοβερὸν γὰρ ἀπαράμυθον ὄμμα πολικόν. 620
 καὶ παῖδα τόνδε, τὸν Ἀγαμέμνωνος γόνον,
 λάξυσθ' Ὀρέστην· ἔτι γάρ ἐστι νήπιος.
 τέκνον, καθεύδεις πολικῶν δαμῆεις ὄχῳ;
 ἔγειρ' ἀδελφῆς ἐφ' ὑμέναιον εὐτυχῶς·
 ἀνδρὸς γὰρ ἀγαθοῦ κῆδος αὐτὸς ἐσθλὸς ὢν 625
 λήψει, τὸ τῆς Νηρηίδος ἰσόθεον γένος.
 ἐξῆς καθίστω δευρὸ μου ποδός, τέκνον,
 πρὸς μητέρ', Ἰφιγένεια, μακαρίαν δέ με
 ξέναισι ταῖσδε πλησία σταθεῖσα θές,
 καὶ δεῦρο διηπατέρα προσείλωμεν φίλον· 630
 ὦ σέβας ἐμοὶ μέγιστον, Ἀγαμέμνων ἄναξ,
 ἤκομεν. ἐφετμαῖς οὐκ ἀπιστοῦσαι σέθεν.
- ΙΦ. ὦ μητέρα, ὑποδραμοῦσά, σ', ὀργισθῆς δέ μή,
 πρὸς στέρονα πατρὸς στέρονα τὰμὰ προσβαλῶ.
 [ἐγὼ δὲ βούλομαι τὰ σὰ στέρον', ὦ πάτερ, 635

- ὑποδραμοῦσα περιβαλεῖν διὰ χρόνου.
ποθῶ γὰρ ὄμμα δὴ σόν. ὀργισθῆς δὲ μί].
- ΚΛ. ἀλλ', ὦ τέκνον, χροῖ φιλοπάτωρ δ' αἰεὶ ποτ' εἶ
μάλιστα παίδων τῶδ' ὄσους ἐγὼ τέκνον.
- ΙΦ. ὦ πάτερ, ἐσεῖδόν σ' ἄσμενή πολλῶ χρόνῳ. 640
- ΑΓΑ. καὶ γὰρ πατὴρ σέ' τόδ' ἴσον ὑπὲρ ἀμφοῖν λέγεις.
- ΙΦ. χαῖρ' εὖ δέ μ' ἀγαγὼν πρὸς σ' ἐποίησας, πάτερ.
- ΑΓΑ. οὐκ οἶδ' ὅπως φῶ τοῦτο καὶ μὴ φῶ, τέκνον.
- ΙΦ. ἔα
ὡς οὐ βλέπεις ἔζηλον, ἄσμενός μ' ἰδών.
- ΑΓΑ. πόλλ' ἀνδρὶ βασιλεῖ καὶ στρατηλάτῃ μέλει. 645
- ΙΦ. παρ' ἐμοὶ γενοῦ νῦν, μὴ πὶ φροντίδας τρέπου:
- ΑΓΑ. ἀλλ' εἰμί παρὰ σοὶ νῦν ἅπας κοῦκ ἄλλοθι.
- ΙΦ. μέθες νυγ ὄφρ' ὄμμα τ' ἔκτεινον φίλον.
- ΑΓΑ. ἰδοῦ γέγηθά σ' ὡς γέγηθ' ὄρων, τέκνον.
- ΙΦ. κἄπειτα λείβεις δάκρυ ἀπ' ὀμμάτων σέθεν; 650
- ΑΓΑ. μακρὰ γὰρ ἡμῖν ἢ πιούσ' ἀπουσία.
- ΙΦ. οὐκ οἶδ' ὅ φῆς, οὐκ οἶδα, φίλιτα' ὦ πάτερ.
- ΑΓΑ. συνετὰ λέγουσα μᾶλλον εἰς οἰκτόν μ' ἄγεις.
- ΙΦ. ἀσύνετα νῦν ἐροῦμεν, εἰ σέ γ' εὐφρανῶ.
- ΑΓΑ. παπαῖ. τὸ σιγᾶν οὐ σθένω, σὲ δ' ἤνεσα. 655
- ΙΦ. μέν', ὦ πάτερ, κατ' οἶκον ἐπὶ τέκνοις σέθεν.
- ΑΓΑ. θέλω γε. τὸ θέλειν δ' οὐκ ἔχων ἀλγύνομαι.
- ΙΦ. ὄλοιντο λόγχοι καὶ τὰ Μενέλεω κακά.
- ΑΓΑ. ἄλλους ὀλεῖ πρόσθ' ἀμὲρ διολέσαντ' ἔχει.
- ΙΦ. ὡς πολὺν ἀπῆσθα χρόνον ἐν Αὐλίδος μυχοῖς. 660
- ΑΓΑ. καὶ νῦν γέ μ' ἴσχει δὴ τι μὴ στέλλειν στρατόν.
- ΙΦ. ποῦ τοὺς Φρύγας λέγουσιν ὀκίσθαι, πάτερ;
- ΑΓΑ. οὐ μή ποτ' οἰκεῖν ὄφελ' ὁ Προιάμων Πάρις.
- ΙΦ. μακρὰν γ' ἀπαίρεις, ὦ πάτερ, λιπὼν ἐμέ;
- ΑΓΑ. εἰς ταῦτόν, ὦ θύγατερ, σὺ γ' ἦκεις σῶ πατρί. 665

- ΙΦ. φεῦ
 εἴθ' ἦν καλόν μοι σοί τ' ἄγειν σύμπλουν ἐμέ.
- ΑΓΑ. ἔπεστι καί σοι πλοῦς, ἵνα μνήσει πατρός.
- ΙΦ. σὺν μητρὶ πλεύσασ' ἢ μόνη πορεύσομαι;
- ΑΓΑ. μόνη, μονωθεῖσ' ἀπὸ πατρός καὶ μητέρος.
- ΙΦ. οὐ πού μ' ἐς ἄλλα δώματ' οἰκίζεις, πάτερ; 670
- ΑΓΑ. ἔα σύ γ'· οὐ χρή τοι τάδ' εἰδέναι κόρας.
- ΙΦ. σπεῦδ' ἐκ Φρυγῶν μοι, θέμενος εὖ τάκει, πάτερ.
- ΑΓΑ. θῦσαι με θυσίαν πρῶτα δεῖ τιν' ἐνθάδε.
- ΙΦ. ἀλλὰ ξὺν ἱεροῖς χρή τό γ' εὐσεβὲς σκοπεῖν.
- ΑΓΑ. εἴσει σύ· χειρὶβρον γὰρ ἐστήξεις πέλας. 675
- ΙΦ. στήσομεν ἄρ' ἀμφὶ βωμόν, ὦ πάτερ, χορούς;
- ΑΓΑ. ζηλῶ σὲ μᾶλλον ἢ μὲ τοῦ μηδὲν φρονεῖν.
 χώρει δὲ μελάθρων ἐντὸς ὑφθῆναι κόραις,
 πιερὸν φίλημα δοῦσα δεξιάν τ' ἐμοί,
 μέλλουσα δαρὸν πατρός ἀποικήσειν χρόνον. 680
- ὦ στέργνα καὶ παρῆδες, ὦ ξανθαὶ κόμαι,
 ὡς ἄχθος ἡμῖν ἐγένεθ' ἢ Φρυγῶν πόλις
 Ἐλένη τε· παύω τοὺς λόγους· ταχεῖα γὰρ
 νοτὶς διώκει μ' ὀμμάτων ψαύσαντά σου.
 ἴθ' εἰς μέλαθρα· σὲ δὲ παρατοῦμαι τάδε. 685
- Λήδας γένεθλον, εἰ κατφκτίσθην ἄγαν,
 μέλλων Ἀχιλλεῖ θυγατέρ' ἐκδώσειν ἐμήν.
 ἀποστολαὶ γὰρ μακάριαι μὲν, ἀλλ' ὅμως
 δάκνουσι τοὺς τεκόντας, ὅταν ἄλλοις δόμοις
 παῖδας παραδιδῶ πολλά μοχθήσας πατήρ. 690
- ΚΑ. οὐχ ὧδ' ἀσύνετός εἰμι, πείσεσθαι δέ με
 καυτήν δόκει τάδ', ὥστε μὴ σε νουθετεῖν.
 ὅταν σὺν ὑμεναίοισιν ἐξάγω κόρην
 ἀλλ' ὁ νόμος αὐτὰ τῷ χρόνῳ συνισχναεῖ.

- τοῦνομα μὲν οὖν παῖδ' οἷδ' ὄτω κατήνεσας,
 γένους δὲ ποίου χῶπόθεν, μαθεῖν θέλω.
- ΑΓΑ. Αἴγινα θυγάτηρ ἐγένετ' Ἄσωποῦ πατρός.
 ΚΛ. ταύτην δὲ θνητῶν ἢ θεῶν ἔξευξε τίς;
- ΑΓΑ. Ζεὺς Αἰακὸν δ' ἔφουσεν, Οἰνῶνης πρόμον.
 ΚΛ. τοῦ δ' Αἰακοῦ παῖς τίς κατέσχε δώματα;
- ΑΓΑ. Πηλεὺς ὁ Πηλεὺς δ' ἔσχε Νηρέως κόρη.
 ΚΛ. θεοῦ διδόντος, ἢ βία θεῶν λαβόν;
- ΑΓΑ. Ζεὺς ἠγγύησε καὶ δίδωσ' ὁ κύριος.
 ΚΛ. γαμῆ δὲ ποῦ νιν; ἢ κατ' οἶδμα πόντιον;
- ΑΓΑ. Χείρων ἴν' οἰκεῖ σεμνὰ Πηλίου βάρθα.
 ΚΛ. οὐ φασὶ Κενταύρειον ὀκίσθαι γένος;
- ΑΓΑ. ἐνταῦθ' ἔδαισαν Πηλέως γάμους θεοί.
 ΚΛ. Θέτις δ' ἔθροψεν ἢ πατήρ Ἀχιλλέα;
- ΑΓΑ. Χείρων, ἴν' ἦθη μὴ μάθοι κακῶν βροτῶν.
 ΚΛ. φεῦ.
 σοφός γ' ὁ θρέψας χῶ διδοὺς σοφώτερος.
- ΑΓΑ. τοῖσδε παιδὸς σῆς ἀνήρ ἔσται πόσις.
 ΚΛ. οὐ μεμπτός, οἰκεῖ δ' ἄστυ ποῖον Ἑλλάδος;
- ΑΓΑ. Ἄπιδανὸν ἀμφὶ ποταμὸν ἐν Φθίας ὄροις.
 ΚΛ. ἐκεῖσ' ἀπάξει σὴν ἐμήν τε παρθένον;
- ΑΓΑ. κείνῳ μελήσει ταῦτα τῷ κερτημένῳ.
 ΚΛ. ἀλλ' εὐτυχοίτην, τίμη δ' ἐν ἡμέρα γαμῆ;
- ΑΓΑ. ὅταν σελήνης εὐτυχῆς ἔλθῃ κύκλος.
 ΚΛ. προτέλεια δ' ἦδη παιδὸς ἔσφαζας θεᾶ;
- ΑΓΑ. μέλλω' ἔπι ταύτη καὶ καθέσταμεν τύχη.
 ΚΛ. κάπειτα δαίσεις τοὺς γάμους ἔς ὕστερον;
- ΑΓΑ. θύσας γε θύμαθ' ἀμὲ χρὴ θῦσαι θεοῖς.
 ΚΛ. ἡμεῖς δὲ θοίνην ποῦ γυναιξὶ θήσομεν;
- ΑΓΑ. ἐνθάδε παρ' εὐπρόμνοισιν Ἀργείων πλάταις.
 ΚΛ. καλῶς ἀναγκαίως τε συνέγχοι δ' ὁμως.

- ΑΓΑ. οἴσθ' οὖν ὃ δρᾶσον, ὦ γύναι; πιθοῦ δέ μοι. 726
- ΚΛ. τί χρῆμα; πείθεσθαι γὰρ εἵθισμαι σέθεν.
- ΑΓΑ. ἡμεῖς μὲν ἐνθάδ', οὐπὲρ ἔσθ' ὁ νυμφίος,
- ΚΛ. μητρὸς τί χωρὶς δρᾶσεθ', ἀμὲ δρᾶν χρεῶν;
- ΑΓΑ. ἐκδώσομεν σὴν παῖδα Δαναΐδων μέτα.
- ΚΛ. ἡμᾶς δὲ ποῦ χρὴ τηρικαῦτα τυγχάνειν; 730
- ΑΓΑ. χώρει πρὸς Ἄργος παρθένους τε τημέλει.
- ΚΛ. λιποῦσα παῖδα; τίς δ' ἀνασχήσει φλόγα;
- ΑΓΑ. ἐγὼ παρέξω ὡς ὃ νυμφίοις πρόπει.
- ΚΛ. οὐχ ὁ νόμος οὗτος, σὺ δὲ φαῦλ' ἤγει τάδε.
- ΑΓΑ. οὐ καλὸν ἐν ὄγλῳ σ' ἐξομιεῖσθαι στρατοῦ 736
- ΚΛ. καλὸν τεκοῦσαν τάμ' ἐκδοῦναι τέκνα.
- ΑΓΑ. καὶ τὰς γ' ἐν οἴκῳ μὴ μόνας εἶναι κόρας.
- ΚΛ. ὄχυροῖσι παρθενῶσι φρουροῦνται καλῶς.
- ΑΓΑ. πιθοῦ. ΚΛ. μὰ τὴν ἄνασσαν Ἀργεῖαν θεάν.
- ἐλθὼν σὺ τάξω προᾶσσε, τὰν δόμοις δ' ἐγώ, 740
- ἃ χρὴ παρῆναι νυμφίοισι παρθένοις.
- ΑΓΑ. οἴμοι' μάτην ἦξ', ἐλπίδος δ' ἀπεσφάλην,
- ἔξ ὀμμάτων δάμαρτ' ἀποστεῖλαι θέλων
- σοφίζομαι δὲ κατὰ τοῖσι φιλότατις 746
- τέχνας πορρίζω, πανταχῇ νικώμενος.
- ὁμως δὲ σὺν Κάλχαντι τῷ θνηπλόῳ
- κοινῇ τὸ τῆς θεοῦ φίλον, ἐμοὶ δ' οὐκ εὐτυχές,
- ἔξιστορήσων εἰμι, μόχθον Ἑλλάδος
- χρὴ δ' ἐν δόμοισιν ἄνδρα τὸν σοφὸν τρέφειν
- γυναῖκα χρηστὴν κάγαθήν, ἢ μὴ γαμεῖν. 750
- ΧΟ. ἦξει δὴ Σιμόντα καὶ 750
- δίνας ἄργυροειδεῖς
- ἄγυρις Ἑλλάνων στρατιᾶς
- ἀνά τε ναυσὶν καὶ σὺν ὄπλοις

Ἦλιον εἰς τὸ Τροίας	755
Φοιβήμον δάπεδον,	
τὰν Κασσάνδραν ἴν' ἀκούω	
ῥίπτειν Ξανθοῦς πλοκάμους	
χλωροκόμφ στεφάνῳ δάφνας	
κοσμηθεῖσαν, ὅταν θεοῦ	760
μαντόσυνοι πνεύσωσ' ἀνάγκαι.	
στάσονται δ' ἐπὶ περγάμων	ἀντ.
Τροίας ἀμφὶ τε τείγῃ	
Τρωῆς, ὅταν χάλκασπις Ἄρης	
πόντιος εὐπρόφοισι πλάταις	765
εἰρεσία πελάζῃ	
Σιμωντίοις ὄχετοῖς,	
τὰς τῶν ἐν αἰθέρι δισσοῶν	
Διοσκούρων Ἑλέναν	
ἐκ Πριάμου κομίσει θέλων	770
εἰς γᾶν Ἑλλάδα δοριτόνων	
ἀσπίσι καὶ λόγχαις Ἀχαιῶν.	
Περγάμον δὲ Φρυγῶν πόλιν	ἐπωδ.
λαῖνους περὶ πύργους	
κυκλώσας δόρει φονίῳ,	775
λαιμοτόμους σπάσας κεφαλᾶς,	
πέρσας πόλισμα κατ' ἄκρας,	
θήσει κόρας πολυκλαύτους	
δάμαρτά τε Πριάμον.	780
ἃ δὲ Διὸς Ἑλένα κόρα	
πολύκλαυτος ἐσσεῖται	
πόσιν προλιποῦσα μήτ' ἐμοὶ	
μήτ' ἐμοῖσιν τέκνων τέκνοις	
ἐλπίς ἄδε ποτ' ἔλθοι,	
οἶαν αἰ πολύχρυσοι	785

Λυδαὶ καὶ Φρυγῶν ἄλογοι
 στήσασαι τάδ' ἐς ἀλλήλας
 παρ' ἴστοις μυθεύσουσι
 τίς ἄρα μ' εὐπλοκάμου κόμας 790
 ὄψμα δακρυόεν τανύσας
 πατρίδος οὐλομένας ἀπολωτιεῖ·
 διὰ σέ, τὰν κύκνου δολιχαύχενος γόνον,
 εἰ δὴ φάτις ἔτυμος·
 ὡς ἔτεκεν Λήδα σ' 795
 ὄρνιθι πταμένῳ
 Διὸς ὄτ' ἠλλάχθη δέμας,
 εἴτ' ἐν δέλτοις Πιερίσιν
 μῦθοι τάδ' ἐς ἀνθρώπους
 ἦνεγκαν παρὰ καιρὸν ἄλλως. 800

AX. ποῦ τῶν Ἀχαιῶν ἐνθάδ' ὁ στρατηλάτης·
 τίς ἂν φράσειε προσπόλων τὸν Πηλέως
 ζητοῦντά νιν παῖδ' ἐν πύλαις Ἀχιλλέα·
 οὐκ ἔξ ἴσου γὰρ μένομεν Εὐρύτου πέλας. 805
 οἱ μὲν γὰρ ἡμῶν ὄντες ἄζυγες γάμων
 οἴκους ἐρήμους ἐκλιπόντες ἐνθάδε
 θάσσουσ' ἐπ' ἀκταῖς, οἱ δ' ἔχοντες εὐνίδας
 καὶ παῖδας· οὕτω δεινὸς ἐμπέπτωκ' ἔρωσ
 τῆσδε στρατείας Ἑλλάδ' οὐκ ἄνευ θεῶν.
 τοῦμόν μὲν οὖν δίκαιον ἐμὲ λέγειν χροεῶν 810
 ἄλλος δ' ὁ χηρῶν αὐτὸς ὑπὲρ αὐτοῦ φράσει.
 γῆν γὰρ λιπὼν Φάρσαλον ἠδὲ Πηλέα
 μένω πῆ λειπταῖς ταῖσδέ γ' Εὐρύτου πνοαῖς,
 Μυρμιδόνας ἴσχων· οἱ δ' αἰεὶ προσκειμένοι
 λέγουσ' Ἀχιλλεῦ, τί μένομεν; πόσον χρόνον 815
 ἔτ' ἐκμετροῦσαι χορὴ πρὸς Ἰλίου στόλον;

- δρα γ', εἴ τι δράσεις, ἢ ἀπαγ' οἴκαδε' στρατόν,
τὰ τῶν Ἄτρειδῶν μὴ μένων μελλήματα.
- ΚΛ. ὦ παῖ θεᾶς Νηρηΐδος, ἔνδοθεν λόγων
τῶν σῶν ἀκούσασ' ἐξέβην πρὸ δωματίων. 820
- ΑΧ. ὦ πότνι' αἰδώς, τήνδε τίνα λεύσσω ποτὲ
γυναῖκα, μορφὴν εὐπρεπῆ κεκτημένην;
- ΚΛ. οὐ θαυμά σ' ἡμᾶς ἀγνοεῖν, οὐς μὴ πάρος
κατειδες' αἰνῶ δ' ὅτι σέβεις τὸ σωφρονεῖν.
- ΑΧ. τίς δ' εἶ; τί δ' ἦλθες Δαναϊδῶν εἰς σύλλογον,
γυνὴ πρὸς ἀνδρας ἀσπίσιν πεφραγμένους;
- ΚΛ. Λήδας μὲν εἰμι παῖς, Κλυταιμῆστρα δέ μοι
ὄνομα, πόσις δέ μουστὶν Ἀγαμέμνων ἀναξ.
- ΑΧ. καλῶς ἔλεξας ἐν βραχεῖ τὰ καιρία.
αἰσχρὸν δέ μοι γυναῖξι συμβάλλειν λόγους. 830
- ΚΛ. μείνον. τί φεύγεις; δεξιάν τ' ἐμῆ χειρὶ
σύναψον, ἀρχὴν μαζαρίων νυμφευμάτων.
- ΑΧ. τί φῆς; ἐγὼ σοι δεξιάν; αἰδοίμεθ' ἂν
Ἀγαμέμνον', εἰ ψαύοιμεν ὧν μὴ μοι θέμις.
- ΚΛ. θέμις μάλιστα, τὴν ἐμὴν ἐπεὶ γαμεῖς
παῖδ', ὦ θεᾶς παῖ ποντίας Νηρηΐδος. 835
- ΑΧ. ποίους γάμους φῆς; ἀφασία μ' ἔχει, γύναι.
εἰ μὴ τι παρανοοῦσα καινουργεῖς λόγον.
- ΚΛ. πᾶσιν τόδ' ἐμπέφυκεν, αἰδεῖσθαι φίλους
καινοὺς ὄρωσι καὶ γάμου μεμνημένοι. 840
- ΑΧ. οὐπόποτ' ἐμνήστουσα παῖδα σὴν, γύναι,
οὐδ' ἐξ Ἄτρειδῶν ἦλθέ μοι λόγος γάμων.
- ΚΛ. τί δῆτ' ἂν εἶη; σὺ πάλιν αὖ λόγους ἐμοὺς
θαύμαζ'· ἐμοὶ γὰρ θαύματ' ἐστὶ τὰπὸ σοῦ.
- ΑΧ. εἶαζε' κοινόν ἐστιν εἰζάζειν τάδε·
ἄμφο γὰρ οὐ ψευδόμεθα τοῖς λόγοις ἴσως. 845
- ΚΛ. ἀλλ' ἢ πέπονθα δεινά; μνηστεύω γάμους

οὐκ ὄντας, ὡς εἴξασιν· αἰδοῦμαι τάδε.

- ΑΧ. ἴσως ἔκερτόμησε κάμῃ καὶ σέ τις.
 ἀλλ' ἀμελία δὸς αὐτὰ καὶ φραύλως φέρε. 850·
- ΚΛ. χαῖρ'· οὐ γὰρ ὀρθοῖς ὄμμασιν σ' ἔτ' εἰσορῶ,
 ψευδῆς γενομένη καὶ παθοῦς ἀνάξια.
- ΑΧ. καὶ σοὶ τόδ' ἐστὶν ἐξ ἔμοῦ πόσιν δὲ σὸν
 στείχω ματεύσων τῶνδε δωμάτων ἔσω.
- ΠΡ. ὦ ξέν', Αἰακοῦ γένεθλον, μείνον, ὦ σέ τοι λέγω, 855·
 τὸν θεᾶς γεγῶτα παῖδα, καὶ σέ τὴν Λήδας κόρην.
- ΑΧ. τίς ὁ καλῶν πύλας παροῖξας; ὡς τεταρβηκῶς καλεῖ·
- ΠΡ. δοῦλος, οὐχ ἀβρύνομαι τῷδ'· ἡ τέχῃ γὰρ μ' οὐκ ἔῃ.
- ΑΧ. τίνος; ἐμὸς μὲν οὐχί· χωρὶς τὰμὰ κάγαμέμνονος·
- ΠΡ. τῆσδε, τῶν πόροισιν οἴκων, Τυνδάρεω δόντος πατρός. 860·
- ΑΧ. ἔσταμεν· φράζ', εἴ τι χρῆζεις, ὦν μ' ἐπέσχεσ εἶνεκα.
- ΠΡ. ἢ μόνω παρόντε δῆτα ταῖσδ' ἐφέστατον πύλαις;
- ΚΛ. ὡς μόνοις λέγοις ἄν, ἔξω δ' ἐλθὲ βασιλείων δόμων.
- ΠΡ. ὦ τύχῃ πρόνοιά θ' ἡμῆ, σώσαθ' οὗς ἐγὼ θέλω.
- ΑΧ. ὁ λόγος εἰς μέλλοντ' ἀνοίσει χρόνον· ἔχει δ' ὄκνον τινά. 865·
- ΚΛ. δεξιᾶς ἔκατι, μὴ μέλλ', εἴ τί μοι χρῆζεις λέγειν.
- ΠΡ. οἶσθα δητὰ μ' ὅστις ὦν σοὶ καὶ τέκνοις εὐνοῦς ἔφην.
- ΚΛ. οἰδὰ σ' ὄντ' ἐγὼ παλαιὸν δωμάτων ἐμῶν λάτρην.
- ΠΡ. χῶτι μ' ἐν ταῖς σαῖσι φερναῖς ἔλαβεν Ἀγαμέμνων ἀναξ.
- ΚΛ. ἦλθες εἰς Ἄργος μεθ' ἡμῶν κάμὸς ἦσθ' αἰε ποτε. 870·
- ΠΡ. ὦδ' ἔχει· καὶ σοὶ μὲν εὐνοῦς εἰμί, σῶ δ' ἦσσον πόσει.
- ΚΛ. ἐκκάλυπτε νῦν ποθ' ἡμῖν οὔστινας στέγεις λόγους.
- ΠΡ. παῖδα σὴν πατῆρ ὁ φύσας αὐτόχειρ μέλλει κτενεῖν.
- ΚΛ. πῶς; ἀπέπτυσ', ὦ γεραιέ, μῦθον· οὐ γὰρ εὖ φρονεῖς.
- ΠΡ. φασγάνῳ λευκῇν φονεύων τῆς τάλαιπύρου δέρη. 875·
- ΚΛ. ὦ τάλαιν' ἐγὼ μεμηνῶς ἄρα τυγχάνει πόσις;
- ΠΡ. ἀρτίφρων, πλὴν εἰς σέ καὶ σὴν παῖδα· τοῦτ' οὐκ εὖ φρονεῖ..

- ΚΛ. ἐκ τίνος λόγου; τίς αὐτὸν οὐπάγων ἀλαστόρων;
- ΠΡ. θέσφαθ', ὡς γέ φησι Κάλχας, ἵνα πορευῆται στρατός.
- ΚΛ. ποῖ; τάλαινα' ἐγώ, τάλαινα δ' ἦν πατήρ μέλλει κτενεῖν. 880
- ΠΡ. * Λαοδάνου πρὸς δόμαθ', Ἐλένην Μενέλεως ὅπως λάβῃ.
- ΚΛ. εἰς ἄρ' Ἰφιγένειαν Ἐλένης νόστος ἦν πεπρωμένος;
- ΠΡ. πάντ' ἔχεις Ἄρτεμιδι θύσειν παῖδα σὴν μέλλει πατήρ.
- ΚΛ. ὁ δὲ γάμος τίν' εἶχε πρόφασιν, ἢ μὴ ἐκόμισεν ἐκ δόμων;
- ΠΡ. ἴν' ἀγάγοις χαίρουσ' Ἀχιλλεῖ παῖδα νυμφεύσουσα σὴν. 885
- ΚΛ. ὦ θύγατερ, ἦκεις ἐπ' ὀλέθρῳ καὶ σὺ καὶ μήτηρ σέθεν.
- ΠΡ. οἰκτρὰ πάσχετον δύ' οὔσαι' δεινὰ δ' Ἀγαμέμνων ἔτλη.
- ΚΛ. οἴχομαι τάλαινα, δακρῶν νόματ' οὐκέτι στέγω.
- ΠΡ. εἶπερ ἀλγεινὸν τὸ τέκνων στερομένην δακρυροῦσθαι.
- ΚΛ. σὺ δὲ τὰδ', ὦ γέρον, πόθεν φῆς εἰδέναι πετυσμένος; 890
- ΠΡ. δέλτον φρόνιμην φέρων σοι πρὸς τὰ πρὶν γεγραμμένα.
- ΚΛ. οὐκ ἔσῳ ἢ ξυγκλεῦσθαι παῖδ' ἄγειν θανουμένην;
- ΠΡ. μὴ μὲν οὖν ἄγειν φρονῶν γὰρ ἔτυχε σὸς πόσις τότε εὔ.
- ΚΛ. κἄτα πῶς φέρων γε δέλτον οὐκ ἔμοι δίδως λαβεῖν;
- ΠΡ. Μενέλεως ἀφείλεθ' ἡμᾶς, ὅς κακῶν τῶνδ' αἴτιος. 895
- ΚΛ. ὦ τέκνον Νηρηῆδος, ὦ παῖ Πηλέως, κλύεις τάδε;
- ΑΧ. ἔκλυον οὔσαν ἀθλίαν σε, τὸ δ' ἔμῳ οὐ φανῶς φέρω.
- ΚΛ. παῖδά μου κατακτενοῦσι σοῖς δολώσαντες γάμοις.
- ΑΧ. μέμφομαι κἀγὼ πόσει σῶ, κοῦχ ἀπλῶς οὕτω φέρω.
- ΚΛ. οὐκ ἐπαιδευθήσομαι γε προσπεσεῖν τὸ σὸν γόνυ. 900
- θνητὸς ἐκ θεᾶς γεγῶτα· τί γὰρ ἐγὼ σεμνύνομαι;
- ἢ τίνος σπουδαστέον μοι μᾶλλον ἢ τέκνου πέρι;
- ἀλλ' ἄμνον, ὦ θεᾶς παῖ, τῆ τ' ἐμῆ δυσπραξία
- τῆ τε λεχθείσῃ δάμαρτι σῆ, μάτην μὲν, ἀλλ' ὅμως
- σοὶ καταστέψασ' ἐγὼ νιν ἦγον ὡς γαμουμένην, 905
- νῦν δ' ἐπὶ σφαγᾶς κομίζω· σοὶ δ' ὄνειδος ἔξεται,
- ὅστις οὐκ ἤμυνας· εἰ γὰρ μὴ γάμοισιν ἐξύγης,
- ἀλλ' ἐκλήθης γοῦν ταλαίνης παρθένου φίλος πόσις.

πρὸς γενειᾶδος σε, πρὸ σῆς δεξιᾶς, πρὸς μητέρος.
 ὄνομα γὰρ τὸ σὸν μ' ἀπώλεσ', ᾧ σ' ἀμνηθεῖν χροῶν. 910
 οὐκ ἔχω βωμόν καταφυγεῖν ἄλλον ἢ τὸ σὸν γόνυ,
 οὐδὲ φίλος οὐδεὶς πέλει μοι· τὰ δ' Ἀγαμέμνωνος κλύεις
 ὦμά καὶ πάντολμ' ἀφῆγμαι δ', ὥσπερ εἰσορᾶς, γυνή
 ναυτικὸν στρατεύμ' ἀναρχον κἀπὶ τοῖς κακοῖς θρασύ,
 χρήσιμον δ', ὅταν θέλωσιν. ἦν δὲ τολμήσης σύ μου 915
 χεῖρ' ὑπερτείνειν, σεσώσμεθ'· εἰ δὲ μή, οὐ σεσώσμεθα·

ΧΟ.

δεινὸν τὸ τίκτειν καὶ φέρει φίλτρον μέγα
 πᾶσιν τε κοινὸν ὥσθ' ὑπερκάμνειν τέκνων.

ΑΧ.

ὑψηλόφρων μοι θυμὸς αἴρεται πρόσω,
 ἐπίσταται δὲ τοῖς κακοῖσιν τ' ἀσχαλᾶν 920
 μετρίως τε χαίρειν τοῖσιν ἐξωγκωμένοις.

λελογισμένοι γὰρ οἱ τοιοῖδ' εἰσὶν βροτῶν
 ὀρθῶς διαζῆν τὸν βίον γνώμης μέτα.

ἔστιν μὲν οὖν ἴν' ἠδὲ μὴ λῖαν φρονεῖν,
 ἔστιν δὲ χῶπου χρήσιμον γνώμην ἔχειν. 925

ἐγὼ δ' ἐν ἀνδρὸς εὐσεβεστάτου τραφεῖς
 Χείρωνος ἔμαθον τοὺς τρόπους ἀπλοῦς ἔχειν.

καὶ τοῖς Ἀτρεΐδαις, ἦν μὲν ἠγῶνται καλῶς,
 πεισόμεθ'· ὅταν δὲ μὴ καλῶς, οὐ πείσομαι·
 ἀλλ' ἐνθάδ' ἐν Τροίᾳ τ' ἐλευθέρην φύσιν 930
 παρέχων, Ἄρη τὸ κατ' ἐμὲ κοσμήσω δορί·

σὲ δ', ᾧ παθοῦσα σχέτλια πρὸς τῶν φιλάτων,
 ἃ δὴ κατ' ἄνδρα γίγνεται νεανίαν,

τοσοῦτον οἶκτον περιβαλὼν καταστελῶ,
 κοῦποτε κόρη σὴ πρὸς πατρός σφαγήσεται, 935
 ἐμὴ φατισθεῖσ'· οὐ γὰρ ἐμπλέκειν πλοκάς

ἐγὼ παρέξω σῶ πόσει τοῦμὸν δέμας,
 τοῦνομα γάρ, εἰ καὶ μὴ σίδηρον ἤρατο,

τοῦμὸν φονεύσει παῖδα σὴν· τὸ δ' αἴτιον

- πόσις σός ἄγνον δ' οὐκέτ' ἐστὶ σῶμ' ἔμῳν, 940
 εἰ δὲ ἔμ' ὀλείται διὰ τε τοὺς ἔμοὺς γάμους
 ἢ δεινὰ τλᾶσα κοῦκ ἀνεκτὰ παρθένος,
 θανασὰ δ' ὡς ἀνάξει ἠτιμασμένη.
 ἐγὼ κάκιστος ἦν ἄρ' Ἀργείων ἀνὴρ
 ἐγὼ τὸ μηδέν, Μενέλεως δ' ἐν ἀνδράσιν, 945
 ὡς οὐχὶ Πηλέως, ἀλλ' ἀλάστορος γεγώς,
 εἶπερ φονεύσει τοῦμὸν ὄνομα παῖδα σῆν.
 μὰ τὸν δι' ὑγρῶν κυμάτων τεθραμμένον
 Νηρέα, φυτουργὸν Θέτιδος ἢ μ' ἐγείνατο,
 οὐχ ἄψεται σῆς θυγατρὸς Ἀγαμέμνων ἄναξ, — 950
 οὐδ' εἰς ἄκραν χεῖρ', ὥστε προσβαλεῖν πέπλοισ'
 ἢ Σίτυλος ἔσται πόλις, ὄρισμα βαρβάρων,
 ὄθεν πεφύκασ' οἱ στρατηλάται γένος,
 Φθίας δὲ τοῦνομ' οὐδαμοῦ κεκλήσεται.
 πικροὺς δὲ προχύτας χέρονιβάς τ' ἐνάροξεται 955
 Κάλχας ὁ μάντις· τίς δὲ μάντις ἔστ' ἀνὴρ,
 ὅς ὀλίγ' ἀληθῆ, πολλὰ δὲ ψευδῆ λέγει
 τυχῶν· ὅσ' ἂν δὲ μὴ τύχη, διοίχεται·
 οὐ τῶν γάμων ἕκατι, μυρίαί κόραι
 θηρῶσι λέκτρον τοῦμόν, εἴρηται τόδε· 960
 ἀλλ' ὕβριν ἡμᾶς ὕβρισ' Ἀγαμέμνων ἄναξ.
 χορῆν δ' αὐτὸν αἰτεῖν τοῦμόν ὄνομ' ἔμοῦ πάρα,
 θήραμα παιδός· ἢ Κλυταιμῆστρα δ' ἔμοι
 μάλιστ' ἐπέισθη θυγατέρ' ἐκδοῦναι πόσει.
 ἔδωκα τᾶν Ἑλλήσιν, εἰ πρὸς Ἴλιον 965
 ἐν τῷδ' ἔκαμνε νόστος· οὐκ ἠρονούμεθ' ἂν
 τὸ κοινὸν αὔξειν ὧν μέτ' ἐστρατευόμεν.
 νῦν δ' οὐδέν εἰμι, παρὰ γε τοῖς στρατηλάταις
 ἐν εὐμαρεῖ τε δρᾶν τε καὶ μὴ δρᾶν καλῶς.
 τάχ' εἴσεται σίδηρος, ὄν, πρὶν εἰς Φρύγας 970

- ἐλθεῖν, φόνου κηλίσιν αἵματος χροανῶ,
 εἴ τίς με τὴν σὴν θυγατέρ' ἔξαιρήσεται.
 ἀλλ' ἠσύχαζε θεὸς ἐγὼ πέφηνά σοι
 μέγιστος, οὐκ ὦν ἀλλ' ὅμως γενήσομαι.
 ΧΟ. ἔλεξας, ὦ παῖ Πηλέως, σοῦ τ' ἄξια
 καὶ τῆς ἐναλίας δαίμονος, σεμνῆς θεοῦ.
 ΚΛ. φεῦ.
 πῶς ἂν σ' ἐπαινέσαιμι μὴ λίαν λόγοις,
 μήδ' ἐνδεῶς τοῦδ' ἀπολέσαιμι τὴν χάριν ;
 αἰνούμενοι γὰρ ἀγαθοὶ τρόπον τινά
 μισοῦσι τοὺς αἰνοῦντας, ἦν αἰνῶσ' ἄγαν.
 975
 αἰσχύνομαι δὲ παραφέρουσ' οἰκτροὺς λόγους.
 ἰδία νοσοῦσα· σὺ δ' ἄνοσος κακῶν γ' ἐμῶν
 ἀλλ' οὖν ἔχει τι σχῆμα, κἂν ἄπωθεν ἦ
 ἀνήρ ὁ χρηστός, δυστυχοῦντας ὠφελεῖν.
 οἰκτιρε δ' ἡμᾶς· οἰκτρὰ γὰρ πεπόνθαμεν.
 985
 ἦ πρῶτα μὲν σε γαμβρὸν οἰηθεῖς ἔχειν
 κενὴν κατέσχον ἐλπίδ'. εἰτά σοι τάχα
 ὄρνις γένοιτ' ἂν σοῖς τε μέλλουσιν γάμοις
 θανοῦσ' ἐμὴ παῖς, ὃ σε φυλάξασθαι χροῶν.
 ἀλλ' εὖ μὲν ἀρχὰς εἴπας, εὖ δὲ καὶ τέλη·
 990
 σοῦ γὰρ θέλοντος παῖς ἐμὴ σωθήσεται.
 βούλει νιν ἱκέτιν σὸν περιπτύξαι γόνυ ;
 ἀπαρθένευτα μὲν τάδ'· εἰ δέ σοι δοκεῖ,
 ἦξει, δι' αἰδοῦς ὄμμ' ἔχουσ' ἐλεύθερον·
 εἰ δ' οὐ παρούσης ταῦτά τεύξομαι σέθεν,
 995
 μενέτω κατ' οἴκου· σεμνὰ γὰρ σεμνύνεται.
 ὅμως δ' ὅσον γε δυνατόν αἰδεῖσθαι χροῶν.
 ΑΧ. σὺ μήτε σὴν παῖδ' ἔξαγ' ὄψιν εἰς ἐμήν,
 μήτ' εἰς ὄνειδος ἀμαθῆς ἔλθωμεν, γύναι·
 στρατὸς γὰρ ἀθρόος ἀργὸς ὦν τῶν οἰκοθεν,
 1000

- λέσχας πονηρὰς καὶ κακοστόμους φιλεῖ
 πάντως δὲ μ' ἱκετεύοντες ἤξειτ' εἰς ἴσον,
 εἴτ' ἀνικετεύωσ' εἰς ἔμοι γὰρ ἔστ' ἀγὼν
 μέγιστος, ὑμᾶς ἐξαπαλλάξαι κακῶν.
 ὡς ἔν γ' ἀκούσασ' ἴσθι μὴ ψευδῶς μ' ἐρεῖν 1005
 ψευδῆ λέγων δὲ καὶ μάτην ἐγκερτομῶν
 θάνοιμι μὴ θάνοιμι δ', ἦν σώσω κόρην.
 ΚΛ. ὄναιο συνεχῶς δυστυχοῦντας ὠφελῶν.
 ΑΧ. ἄκουε δὴ νυν, ἵνα τὸ προᾶγμ' ἔξη καλῶς.
 ΚΛ. τί τοῦτ' ἔλεξας; ὡς ἀκουστέον γέ σου. 1010
 ΑΧ. πείθωμεν αὐθις πατέρα βέλτιον φρονεῖν.
 ΚΛ. κακός τίς ἐστί καὶ λίαν ταρβεῖ στρατόν.
 ΑΧ. ἀλλ' οἱ λόγοι γε καταπαλαιούσιν λόγους.
 ΚΧ. ψυχρὰ μὲν ἐλπίς ὃ τι δὲ χρῆ με δρᾶν φράσον.
 ΑΧ. ἱκέτευ' ἐκεῖνον προῖτα μὴ κτείνειν τέκνα 1015
 ἦν δ' ἀντιβαίη, πρὸς ἐμέ σοι πορευτέον
 εἰ γὰρ τὸ χροῆζον ἐπίθεται, οὐ τοῦμόν χρεῶν
 χωρεῖν. ἔχει γὰρ τοῦτο τὴν σωτηρίαν.
 καγὼ τ' ἀμείνων πρὸς φίλον γενήσομαι,
 στρατός τ' ἂν οὐ μέμψαιτό μ', εἰ τὰ πράγματα 1020
 λεγογισμένως πράσσοιμι μᾶλλον ἢ σθένει.
 καλῶς δὲ κραθέντων πρὸς ἡδονὴν φίλοις
 σοί τ' ἂν γένοιτο κἄν ἐμοῦ χωρὶς τάδε.
 ΚΛ. ὡς σῶφρον' εἶπας δραστέον δ' ἅ σοι δοκεῖ.
 ἦν δ' αὖ τι μὴ πράσσωμεν ὧν ἐγὼ θέλω, 1025
 ποῦ σ' αὐθις ὀψόμεσθα; ποῖ χροῆ μ' ἀθλίαν
 ἐλθοῦσαν εὐρεῖν σὴν χεῖρ' ἐπίκουρον κακῶν;
 ΑΧ. ἡμεῖς σε φύλακες οὗ χρεῶν φυλάζομεν,
 μὴ τίς σ' ἴδη στείχουσαν ἐπτοημένην
 Δαναῶν δι' ὄχλου μηδὲ πατρῶον δόμον 1030
 αἴσχυν'. ὃ γὰρ τοι Τυνδάρεως οὐκ ἄξιος

- κακῶς ἀκούειν· ἐν γὰρ Ἑλλήσιν μέγας.
 ΚΑ. ἔσται τάδ' ἄρχε· σοί με δουλεύειν χρεῶν.
 εἰ δ' εἰσὶ θεοί, δίκαιος ὢν ἀνὴρ σύ τοι
 ἐσθλῶν κυρήσεις· εἰ δὲ μή, τί δεῖ πονεῖν; 1035
- ΧΟ. τίς ἄρ' ὑμέναιος διὰ λωτοῦ Λίβυος στρ.
 μετὰ τε φιλοχόρου κιθάρας
 συρίγγων θ' ὑπὸ καλαμοσε-
 σᾶν ἔστασεν ἰαχάν, 1040
 ὄτ' ἀνὰ Πήλιον αἰ καλλιπλόκαμοι
 Πιερίδες παρὰ δαιτὶ θεῶν
 χρυσεοσάνδαλον ἴχνος
 ἐν γᾶ κρούουσαι
 Πηλέως εἰς γάμον ἦλθον, 1045
 μελφοῖς Θέτιν ἀχήμασι τόν τ' Αἰακίδα
 Κενταύρων ἀν' ὄρος κλέουσαι
 Πηλιάδα καθ' ὕλαν.
 ὁ δὲ Δαρδανίδας, Διὸς
 λέκτρων τρύφημα φίλον, 1050
 χρυσεοῖσιν ἄφυσσε λοιβᾶν
 ἐν κρατήρων γυάλοις,
 ὁ Φρύγιος Γανυμήδης.
 παρὰ δὲ λευκοφαῖ ψάμαθον
 εἰλισσόμεναι κύκλια 1055
 πεντήκοντα κόραι Νηρέως
 γάμους ἐχόρευσαν.
 ἀνὰ δ' ἐλάταις σὺν στεφανώδει τε χλόα ἀντ.
 θίασος ἔμολεν ἵπποβάτας
 Κενταύρων ἐπὶ δαῖτα τὰν 1060
 θεῶν κρατῆρά τε Βάκχου.
 μέγα δ' ἀνέκλαγον ὦ Νηρηὶ κόρα,
 παῖδα σὲ Θεσσαλίᾳ μέγα φῶς

- μάντις ὁ φοιβάδα μοῦσας
 εἰδῶς γεννάσειν 1065
 Χείρων ἐξονόμαζεν,
 ὃς ἤξει χθόνα λογχήρεσι σὺν Μυρμιδόνων
 ἀσπισταῖς Πριάμοιο κλεινὰν
 γᾶθεν ἐκλυρώσων, 1070
 περὶ σώματι χρυσέων
 ὄπλων ἠφαιστοπόνων
 κεκοροθμένος ἔνδυτ', ἐκ θεᾶς
 ματρὸς δωρήματ' ἔχων
 Θέτιδος, ἃ νιν ἔτικτε. 1075
 μακάριον τότε δαίμονες
 τᾶς εὐπάτριδος
 Νηρηϊδός τ' ἔθεσαν γάμον
 Πηλέως θ' ὕμεναίους.
 σὲ δ', ὃ κόρα, στέψουσι καλλικόμαν ἐπῶδ. 1080
 πλόκαμον Ἀργεῖοι, βαλιάν,
 ὄστε πετραίων ἀπ' ἄντρων ἐλθοῦσαν ὄρειαν
 μόσχον ἀκήρατον, βρότειον
 αἰμάσσοντες λαιμόν'
 οὐ σύριγγι τραφεῖσαν, οὐδ'
 ἐν ῥοιβδήσεσι βουκόλων, 1085
 παρὰ δὲ ματέρι νυμφόκομον
 Ἰναχίδαις γάμον.
 ποῦ τὸ τᾶς αἰδοῦς ἔτι, ποῦ
 τᾶς ἀρετᾶς σθένει τι πρόσωπον ; 1090
 ὁπότε τὸ μὲν ἄσεπτον ἔχει
 δύνασιν, ἃ δ' ἀρετὰ κατόπι-
 σθεν θνατοῖς ἀμελεῖται,
 ἀνομία δὲ νόμων κρατεῖ 1095
 καὶ μὴ κοινὸς ἀγὼν βροτοῖς,

- μὴ τίς θεῶν φθόνος ἔλθῃ.
 ΚΛ. ἐξῆλθον οἴκων προσκοπούμενη πόσιν,
 χρόνιον ἀπόντα κάκλειοιπότη στέγας,
 ἐν δακρῦοισι δ' ἢ τάλαινα παῖς ἐμή, 1100
 πολλὰς ἰεῖσα μεταβολὰς ὄδυρμάτων,
 θάνατον ἀκούσασ', ὃν πατὴρ βουλεύεται.
 μνήμην δ' ἄρ' εἶχον πλησίον βεβηκότος
 Ἄγαμέμνονος τοῦδ', ὃς ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ τέκνοις
 ἀνόσια πράσσωσιν αὐτίχ' εὐρεθήσεται. 1105
- ΑΓΑ. Λήδας γένεθλον, ἐν καλῷ σ' ἔξω δόμων
 ἠΰρηχ', ἵν' εἶπω παρθένου χωρὶς λόγους
 οὓς οὐκ ἀκούειν τὰς γαμουμένας πρέπει.
 ΚΛ. τί δ' ἔστιν, οὗ σοι καιρὸς ἀντιλάτνται ;
 ΑΓΑ. ἔκπεμπε παῖδα δωμάτων πατρὸς μετὰ' 1110
 ὡς χέρονιβες ἀρείσιν ἠΰτρεπισμένα,
 προχύται τε βάλλειν πῦρ καθάρσιον χερσῶν,
 μόσχοι τε, πρὸ γάμων ἄς θεᾶ πεσεῖν χρεῶν
 Ἄρτέμιδι, μέλανος αἵματος φυσήματα.
- ΚΛ. τοῖς ὀνόμασιν μὲν εὖ λέγεις, τὰ δ' ἔργα σου 1115
 οὐκ οἶδ' ὅπως χροῖ μ' ὀνομάσασαν εὖ λέγειν.
 χῶρεῖ δέ, θύγατερ, ἐκτός' οἴσθα γὰρ πατρὸς
 πάντως ἅ μέλλει χυτὸ τοῖς πέπλοις ἄγε
 λαβοῦσ' Ὀρέστην, σὸν κασίγνητον, τέκνον.
 ἰδοὺ ἀρεστὴν ἦδε πειθαρχοῦσά σοι. 1120
 τὰ δ' ἄλλ' ἐγὼ πρὸ τῆσδε κάμαυτῆς φράσω.
- ΑΓΑ. τέκνον, τί κλαίεις, οὐδ' ἔθ' ἠδέως ὄρας,
 εἰς γῆν δ' ἐρείσασ' ὄμμα πρόσθ' ἔχεις πέπλους ;
 ΚΛ. φεῦ
 τίν' ἂν λάβοιμι τῶν ἐμῶν ἀρχὴν κακῶν ;
 ἅπανσι γὰρ πρότοισι χροῖσασθαι πάρα 1125
 [κἂν ὑστάτοισι κἂν μέσοισι πανταχοῦ].

- ΑΓΑ. τί δ' ἔστιν : ὣς μοι πάντες εἰς ἓν ἦκατε,
 σύγχυσιν ἔχοντες καὶ ταραγμὸν ὀμμάτων.
- ΚΛ. εἴφ' ἂν ἐρωτήσω σε γενναίως, πόσι.
- ΑΓΑ. οὐδὲν κέλευσμοῦ δεῖ μ', ἐρωτᾶσθαι θέλω. 1130
- ΚΛ. τὴν παῖδα τὴν σὴν τὴν τ' ἐμὴν μέλλεις κτενεῖν ;
- ΑΓΑ. ἔα.
 τλήμονά γ' ἔλεξας, ὑπονοεῖς θ' ἅ μὴ σε χροί.
- ΚΛ. ἔχ' ἦσυχος,
 κάκεινό μοι τὸ πρῶτον ἀπόκριναι πάλιν.
- ΑΓΑ. σὺ δ' ἦν γ' ἐρωτᾶς εἰκότ', εἰκότ' ἂν κλύοις.
- ΚΛ. οὐκ ἄλλ' ἐρωτῶ, καὶ σὺ μὴ λέγ' ἄλλα μοι. 1135
- ΑΓΑ. ὃ πότνια μοῖρα καὶ τύχη δαίμων τ' ἐμός.
- ΚΛ. κάμὸς γε καὶ τῆσδ', εἷς τριῶν δυσδαιμόνων.
- ΑΓΑ. τίς σ' ἠδίκησε ; ΚΛ. τοῦτ' ἐμοῦ πεύθει πάρα ;
 ὁ νοῦς ὄδ' αὐτὸς νοῦν ἔχων οὐ τυγχάνει.
- ΑΓΑ. ἀπώλομεσθα. προδέδοται τὰ κρυπτά μου. 1140
- ΚΛ. πάντ' οἶδα καὶ πέπυσμ' ἅ σὺ μέλλεις με δρᾶν·
 αὐτὸ δὲ τὸ σιγᾶν ὁμολογοῦντός ἐστί σου
 καὶ τὸ στενάζειν πολλά. μὴ κάμης λέγων.
- ΑΓΑ. ἰδοὺ σιωπῶ· τὸ γὰρ ἀναίσχυντον τί δεῖ
 ψευδῆ λέγοντα προσλαβεῖν τῇ συμφορᾷ ; 1145
- ΚΛ. ἄκουε δὴ νῦν· ἀνακαλύψω γὰρ λόγους,
 κοῦκέτι παρφοδοῖς χρησόμεσθ' αἰνίγμασιν.
 πρῶτον μὲν, ἵνα σοι πρῶτα τοῦτ' ὀνειδίσω,
 ἔγνημας ἄκουσάν με κάλαβες βία,
 τὸν πρόσθεν ἄνδρα Τάνταλον κατακτανόν, 1150
 βρέφος τε τοῦμὸν ζῶν προσοῦδισας πέδω,
 μαστῶν βιαίως τῶν ἐμῶν ἀποσπάσας.
 καὶ τῷ Διός γε παῖδ' ἐμῷ τε συγγόνω
 ἵπποισι μαρμαίροντ' ἐπεστρατευσάτην·

πατήρ δὲ πρόσβυς Τυνδάρεώς σ' ἐρρύσατο 1155
 ἱκέτην γενόμενον, τὰμὰ δ' ἔσχεσ ἀὖ λέχη.
 οὐ σοι καταλλαχθεῖσα περὶ σέ καὶ δόμους
 συμμαρτυρήσεις ὡς ἄμεμπτος ἦ γυνή,
 εἷς τ' Ἀφροδίτην σωφρονοῦσα καὶ τὸ σὸν
 μέλαθρον αὔξουσ', ὥστε σ' εἰσιόντα τε 1160
 χαίρειν θύραζε τ' ἐξιόντ' εὐδαιμονεῖν.
 σπάνιον δὲ θήρευμ' ἀνδρὶ τοιαύτην λαβεῖν
 δάμαρτα φλαύραν δ' οὐ σπάνις γυναῖκ' ἔχειν.
 τίκτω δ' ἐπὶ τρισὶ παρθένοισι παῖδά σοι
 τόνδ', ὦν μιᾶς σὺ τλημόνως μ' ἀποστερεῖς. 1165
 κἄν τις σ' ἔρηται τίνος ἕκατί νιν κτενεῖς,
 λέξον, τί φήσεις; ἢ μὲ χρὴ λέγειν τὰ σά;
 Ἐλένην Μενέλεως ἵνα λάβῃ, καλόν γέ τοι
 κακῆς γυναικὸς μισθὸν ἀποτεῖσαι τέκνα
 τᾶχθιστα τοῖσι φιλτάτοις ὠνούμεθα. 1170
 ἄγ', ἦν στρατεύσῃ καταλιπὼν μ' ἐν δόμασιν.
 κἀκεῖ γένη σὺ διὰ μακρᾶς ἀπουσίας,
 τίν' ἐν δόμοις με καρδίαν ἔξιν δοκεῖς,
 ὅταν θρόνους μὲν τῆσδε προσβλέπω κενούς,
 κενούς δὲ παρθενῶνας, ἐπὶ δὲ δακρύοις 1175
 μόνη καθῶμαι, τήνδε θρηνησοῦσ' αἰεὶ
 ἀπώλεσέν σ', ὦ τέκνον, ὃ φυτεύσας πατήρ,
 αὐτὸς κτανών, οὐκ ἄλλος οὐδ' ἄλλη χερσὶ
 τοιόνδε μῖσος καταλιπὼν εἰ πρὸς δόμους
 ἐπάνει, βραχείας προφάσεως ἐνδεῖ μόνον, 1180
 ἐφ' ἣ σ' ἐγὼ καὶ παῖδες αἱ λειψιμμένα
 δεξόμεθα δέξιν ἦν σε δέξασθαι χρεῶν.
 μὴ δῆτα πρὸς θεῶν μήτ' ἀναγκάσης ἐμέ
 κακὴν γενέσθαι περὶ σέ, μήτ' αὐτὸς γένη.
 εἶεν

- θύσεις σὺ δὴ παῖδ'. ἔνθα τίνας εὐχὰς ἔρεῖς ; 1185
 τί σοι κατεῦξαι τάγαθόν, σφάζων τέκνον ;
 νόστον πονηρόν, οἰκοθέν γ' αἰσχροῶς ἴων ;
 ἀλλ' ἐμὲ δίκαιον ἀγαθὸν εὐχεσθαί τί σοι ;
 ἢ τὰρ' ἀσυνέτους τοὺς θεοὺς ἠγοίμεθ' ἄν.
 εἰ τοῖσιν ἀθένταισιν εὐφρον' ἦσομεν. 1190
 ἦκων δ' ἐς Ἄργος προσεπεσεῖ τέκνοισι σοῖς ;
 ἀλλ' οὐ θέμις σοι τίς δὲ καὶ προσβλέψεται
 παίδων σ', ἐὰν σφῶν προέμενος κτάνης τινά ;
 ταῦτ' ἦλθες ἤδη διὰ λόγων ; ἢ σκῆπτρά σοι
 μόνον διαφέρειν καὶ στρατηλατεῖν σε δεῖ ; 1195
 ὄν χρῆν δίκαιον λόγον ἐν Ἀργείοις λέγειν
 βούλεσθ', Ἀχαιοί, πλεῖν Φρυγῶν ἐπὶ χθόνα ;
 κλῆρον τίθεσθε παῖδ' ὄτου θανεῖν χρεῶν.
 ἐν ἴσφ γὰρ ἦν τόδ', ἀλλὰ μὴ σ' ἐξαίρετον
 σφάγιον παρασχεῖν Δαναΐδαισι παῖδα σὴν' 1200
 ἢ Μενέλεων πρὸ μητρὸς Ἐρμιόνην κτανεῖν,
 οὐπερ τὸ πρᾶγμ' ἦν· νῦν δ' ἐγὼ μὲν ἢ τὸ σὸν
 σφύζουσα λέκτρον παιδὸς ἐστερήσομαι,
 ἢ δ' ἐξαμαρτοῦσ' ὑπότροπος νεάνιδα
 Σπάρτη κομίζουσ', εὐτυχῆς γενήσεται. 1205
 τούτων ἀμειψαί μ' εἴ τι μὴ καλῶς λέγω
 εἰ δ' εὖ λέλεκται, μετανόει δὴ μὴ κτανεῖν
 τὴν σὴν τε κάμην παῖδα, καὶ σώφρων ἔσει.
- ΧΟ. πιθοῦ τὸ γὰρ τοι τέκνα συνσφύζειν καλόν,
 Ἀγάμεμνον· οὐδεὶς τοῖσδ' ἄν ἀντίετοι βροτῶν. 1210
 ΙΦ. εἰ μὲν τὸν Ὀρφέως εἶχον, ὦ πάτερ, λόγον,
 πείθειν ἐπάδουσ', ὥσθ' ὀμαρτεῖν μοι πέτρας,
 κηλεῖν τε τοῖς λόγοισιν οὓς ἐβουλόμην,
 ἐνταῦθ' ἄν ἦλθον· νῦν δὲ τὰτ' ἐμοῦ σοφά,

- δάκρυα παρέξω· ταῦτα γὰρ δυναίμεθ' ἄν. 1215
 ἱκετηρίαν δὲ γόνασιν ἐξάπτω σέθεν
 τὸ σῶμα τοῦμόν, ὅπερ ἔτικτεν ἦδε σοι,
 μή μ' ἀπολέσης ἄωρον· ἠδὺν γὰρ τὸ φῶς
 λεύσσειν· τὰ δ' ὑπὸ γῆς μή μ' ἰδεῖν ἀναγκάσῃς.
 πρώτη σ' ἐκάλεσα πατέρα καὶ σὺ παῖδ' ἐμέ· 1220
 πρώτη δὲ γόνασι σοῖσι σῶμα δοῦσ' ἐμόν
 φίλας χάριτας ἔδωκα κἀντεδεξάμην.
 λόγος δ' ὁ μὲν σὸς ἦν ὄδ' ἄρά σ', ὃ τέκνον,
 εὐδαίμον' ἀνδρὸς ἐν δόμοισιν ὄψομαι,
 ζῶσάν τε καὶ θάλλουσαν ἀξίως ἐμοῦ ; 1225
 οὐμὸς δ' ὄδ' ἦν αὖ περὶ σὸν ἐξαρωτώμενης
 γένειον, οὗ νῦν ἀντιλάττυμαι χερσὶ
 τί δ' ἄρ' ἐγὼ σέ, πρὸςβυν ἄρ' εἰσδέξομαι
 ἐμῶν φίλαισιν ὑποδοχαῖς δόμων, πάτερ,
 πόνων τιτηνοῦς ἀποδιδουσά σοι τροφάς ; 1230
 τούτων ἐγὼ μὲν τῶν λόγων μνήμην ἔχω,
 σὺ δ' ἐπιλέλῃσαι, καὶ μ' ἀποκτεῖναι θέλεις.
 μή, πρὸς σε Πέλοπος καὶ πρὸς Ἀτρέως πατρὸς
 καὶ τῆσδε μητρός, ἢ πρὶν ὠδίνουσ' ἐμὲ
 νῦν δευτέραν ὠδῖνα τήνδε λαμβάνει. 1235
 τί μοι μέτεσι τῶν Ἀλεξάνδρου γάμων
 Ἑλένης τε ; πόθεν ἦλθ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῷμῳ, πάτερ ;
 βλέψον πρὸς ἡμᾶς, ὄμμα δὸς φίλημά τε,
 ἴν' ἀλλὰ τοῦτο κατθανοῦσ' ἔχω σέθεν
 μνημεῖον, εἰ μὴ τοῖς ἐμοῖς πεισθῆς λόγοις· 1240
 ἀδελφέ, μικρὸς μὲν σὺ γ' ἐπίκουρος φίλοις,
 ὅμως δὲ συνδάκρυσον, ἰκέτευσον πατρὸς
 τὴν σὴν ἀδελφὴν μὴ θανεῖν αἰσθημά τοι
 κἀν νηπίοις γε τῶν κακῶν ἐγγίγνεται.
 ἰδοὺ σιωπῶν λίσσεται σ' ὄδ', ὃ πάτερ. 1245

- ἀλλ' αἰδεσαί με καὶ κατοίκτηρον βίον·
 ναί, πρὸς γενείου σ' ἀντόμεσθα δύο φίλω·
 ὁ μὲν νεοσσὸς ὦν ἔθ', ἡ δ' ἠϋξημένη.
 ἐν συντεμοῦσα πάντα νικήσω λόγον·
 τὸ φῶς τόδ' ἀνθρώποισιν ἡδιστον βλέπειν. 1250
 τὰ νέρθε δ' οὐδέν' μαίνεται δ' ὅς εὔχεται
 θανεῖν. κακῶς ζῆν κρεῖσσον ἢ καλῶς θανεῖν.
- ΧΟ. ὦ τλήμων Ἑλένη, διὰ σέ καὶ τοὺς σοὺς γάμους
 ἄγων Ἀτρεΐδαις καὶ τένοις ἦκει μέγας.
- ΑΓΑ. ἐγὼ τὰ τ' οἴκτρά συνेतὸς εἰμι καὶ τὰ μή,
 1255
 φίλων ἐμαυτοῦ τέκνα· μαινοίμην γὰρ ἄν.
 δεινῶς δ' ἔχει με ταῦτα τολμῆσαι, γύναι.
 δεινῶς δὲ καὶ μή· τοῦτο γὰρ προῖξαι με δεῖ.
 ὄραθ' ὅσον στρατεύμα ναύφρακτον τόδε,
 χαλκῶν θ' ὄπλων ἄνακτες Ἑλλήνων ὄσοι. 1260
 οἷς νόστος οὐκ ἔστ' Ἰλίου πύργους ἔπι.
 εἰ μή σε θύσω, μάντις ὡς Κάλχας λέγει.
 οὐδ' ἔστι Τροίας ἐξελεῖν κλεινὸν βάθρον.
 μέμνηε δ' Ἀφροδίτη τις Ἑλλήνων στρατῶ
 πλεῖν ὡς τάχιστα βαρβάρων ἐπὶ χθόνα. 1265
 παῦσαι τε λέκτρων ἀρπαγὰς ἑλληρικῶν·
 οἱ τὰς τ' ἐν Ἄργει παρθένους κτενοῦσί μου
 ὑμᾶς τε κάμει, θέσφατ' εἰ λύσω θεᾶς.
 οὐ Μενελαῶς με καταδεδοῦλωται, τέκνον,
 οὐδ' ἐπὶ τὸ κείνου βουλόμενον ἐλήλυθα. 1270
 ἀλλ' Ἑλλάς, ἧ δεῖ, κἄν θέλω, κἄν μὴ θέλω,
 θῦσαι σε· τούτου δ' ἦσσορες καθέσταμεν.
 ἐλευθέρην γὰρ δεῖ νιν ὅσον ἐν σοί, τέκνον.
 κάμοι γενέσθαι, μηδὲ βαρβάρων ὑπο
 Ἑλληνας ὄντας λέκτρα σιλάσθαι βία. 1275

- ΚΛ ὦ τέκνον, ὦ ξένα,
οἷ γὼ θανάτου τοῦ σοῦ μελέα.
φεύγει σε πατήρ Ἄϊδη παραδούς.
- ΙΦ. οἷ γὼ, μᾶτερ· ταῦτόν γάρ δὴ
μέλος εἰς ἄμφω πέπτωκε τύχης, 1280
κούκῃ μοι φῶς
οὐδ' ἀελίου τόδε φέγγος.
ἰὼ ἰώ.
νιφόβολον Φρυγῶν νάπος Ἴδας τ'
ὄρεα, Πριάμος ὄθι ποτὲ βρέφος ἀπαλὸν ἔβαλε 1285
ματρὸς ἀποπρὸ νοσφίσας
ἐπὶ μόρφῳ θανατόεντι
Πάριν, ὅς Ἴδαϊος,
Ἴδαϊος ἐλέγετ' ἐλέγετ' ἐν Φρυγῶν πόλει.
μή ποτ' ὄφελεν τὸν ἀμφὶ 1290
βουσι βουκόλον τραφέντ'
[Ἀλέξανδρον]
οἰκίσαι ἀμφὶ τὸ λευκὸν ὕδωρ, ὄθι
κρῆναι Νυμφᾶν κείνται
λειμών τ' ἔρνεσι θάλλων 1295
γλωροῖς, οὗ ὁδοῦεντα
ἄνθε' ὑακίνθινά τε θεαῖσι δρέπειν'
ἔνθα ποτὲ Παλλὰς ἔμολε
καὶ δολιόφρον Κύπρις
Ἦρα θ' Ἐρμᾶς θ', ὁ Διὸς ἄγγελος, 1300
ἅ μὲν ἐπὶ πόθῳ τρυφῶσα
Κύπρις, ἅ δὲ δουρὶ Παλλὰς,
Ἦρα τε Διὸς ἄνακτος
εὐναῖσι βασιλίειν,
κρίσιν ἐπὶ στυγρὰν ἔριν τε 1305
καλλονᾶς, ἐμοὶ δὲ θάνατον,

πομπὰν φέροντα Δαναΐδαισιν, ἄς κόραν
 προθύματ' ἔλαχεν Ἄρτεμις, πρὸς Ἴλιον
 ὃ δὲ τεκῶν με τὰν τάλαιναν,
 ὦ μᾶτερ, ὦ μᾶτερ,
 οἴχεται προδοὺς ἔρημον.
 ὦ δυστάλαιν' ἐγὼ, πικρὰν
 πικρὰν ἰδοῦσα δυσελέναν,
 φονεύομαι, διόλλυμαι
 σφαγαῖσιν, ἀνοσίοισιν ἀνοσίου πατρός.
 μή μοι ναῶν χαλκεμβολάδων
 πρύμνας ἄδ' Αὐλῆς δέξασθαι
 τούσδ' εἰς ὄρμους εἰς Τροίαν
 ὄφελεν ἐλάταν πομπαίαν,
 μὴδ' ἀνταίαν Εὐρίπῳ
 πνεῦσαι πομπὰν Ζεὺς, μειλίσσων
 αὔραν ἄλλοις ἄλλαν θνατῶν
 λαίφεσι χαιρεῖν,
 τοῖσι δὲ λύπαν, τοῖσι δ' ἀνάγκαν,
 τοῖς δ' ἔξορμᾶν, τοῖς δὲ στέλλειν,
 τοῖσι δὲ μέλλειν
 ἢ πολύμοχθον ἄρ' ἦν γένος, ἢ πολύμοχθον
 ἀμερίων τὸ χρεῶν δέ τι δύσποτμον
 ἀνδράσιν ἀνευρεῖν.
 ἰὼ ἰὼ,
 μεγάλα πάθεα, μεγάλα δ' ἄχρα
 Δαναΐδαις τιθεῖσα Τυνδαρίς κόρα.
 ΧΟ. ἐγὼ μὲν οἰκτεῖρω σε συμφορᾶς κακῆς
 τυχοῦσαν, οἷας μήποτ' ὄφελος τυχεῖν.

ΙΦ. ὦ τεκοῦσ', ὦ μήτερ, ἀνδρῶν ὄχλον εἰσορῶ πέλας.
 ΚΑ. τὸν γε τῆς θεᾶς παῖδα, τέκνον, ᾧ σὺ δεῦρ' ἐλήλυθας.

- ΙΦ. διαχαλαῖτέ μοι μέλαθρα, δμῶες, ὡς κούψω δέμας. 1340
 ΚΛ. τί δέ, τέκνον, φεύγεις; ΙΦ. ἄνδρα τόνδ' ἰδεῖν αἰσχύνομαι.
 ΚΛ. ὡς τί δή; ΙΦ. τὸ δυστυχές μοι τῶν γάμων αἰδῶ φέρει.
 ΚΛ. οὐκ ἐν ἀβρότητι κεῖσαι πρὸς τὰ νῦν πεπτωκότα.
 ἀλλὰ μίμν' οὐ σεμνότητος ἔργον, ἀνδρῶμεθα.
 ΑΧ. ὦ γόνοι τάλαινα, Λήδας θύγατερ. ΚΛ. οὐ ψευδῆ
 θροεῖς. 1345
 ΑΧ. δεῖν' ἐν Ἀργείοις βοᾶται. ΚΛ. τὴν βοήν σήμαινέ μοι.
 ΑΧ. ἀμφὶ σῆς παιδός. ΚΛ. πονηρὸν εἶπας οἰωνὸν λόγων.
 ΑΧ. ὡς χρεῶν σφάζαι νιν. ΚΛ. κοῦδεῖς τοῖσδ' ἐναντία λέγει;
 ΑΧ. εἰς θόρουβον ἐγὼ τοι καὐτὸς ἤλυθον. ΚΛ. τίν', ὦ ξένη;
 ΑΧ. σῶμα λευσθῆναι πέτροισι. ΚΛ. μῶν κόρην σφάζων ἐμήν; 1350
 ΑΧ. αὐτὸ τοῦτο. ΚΛ. τίς δ' ἂν ἔτλη σώματος τοῦ σοῦ θιγεῖν;
 ΑΧ. πάντες Ἑλληνες. ΚΛ. στρατὸς δὲ Μυρμιδῶν οὐ σοι
 παρῆν;
 ΑΧ. πρῶτος ἦν ἐκεῖνος ἐχθρός. ΚΛ. δι' ἄρ' ὀλώλαμεν, τέκνον.
 ΑΧ. οἷ με τῶν γάμων ἀπεκάλουν ἤσσαν. ΚΛ. ἀπεκρίνω δὲ τί;
 ΑΧ. τὴν ἐμήν μέλλουσαν εἶνιν μὴ κτανεῖν. ΚΛ. δίκαια γάρ. 1355
 ΑΧ. ἦν ἐφήμισεν πατήρ μοι. ΚΛ. κἀγοθέν γ' ἐπέμψατο.
 ΑΧ. ἀλλ' ἐνικώμην κεκραγμοῦ. ΚΛ. τὸ πολὺ γὰρ δεῖνὸν
 κακόν.
 ΑΧ. ἀλλ' ὅμως ἀρήξομέν σοι. ΚΛ. καὶ μαχεῖ πολλοῖσιν εἰς;
 ΑΧ. εἰσορᾶς τεύχη φέροντας τούσδ'; ΚΛ. ὄναιο τῶν φρενῶν.
 ΑΧ. ἀλλ' ὀνησόμεσθα. ΚΛ. παῖς ἄρ' οὐκέτι σφαγήσεται; 1360
 ΑΧ. οὐκ, ἐμοῦ γ' ἐκόντος. ΚΛ. ἦξει δ' ὅστις ἀφεται κόρης;
 ΑΧ. μυρίοι γ' ἄξει δ' Ὀδυσσεύς. ΚΛ. ἄρ' ὁ Σισύφου γόνος;
 ΑΧ. αὐτὸς οὗτος. ΚΛ. ἴδια πράσσω, ἢ στρατοῦ ταχθεῖς ὑπο;
 ΑΧ. αἰρεθεῖς ἐκῶν. ΚΛ. πονηρὰν γ' αἴρεσιν, μαιφρονεῖν.
 ΑΧ. ἀλλ' ἐγὼ σήσω νιν. ΚΛ. ἄξει δ' οὐκ ἐκοῦσαν ἀρπάσας; 1365
 ΑΧ. δηλαδὴ ξανθῆς εὐθείρας. ΚΛ. ἐμὲ δὲ δοῦν τί χρεὶ τότε;
 ΑΧ. ἀντέχου θυγατρὸς. ΚΛ. ὡς τοῦδ' εἶνεκ' οὐ σφαγήσεται;

- ΑΧ. ἀλλὰ μὴν εἰς τοῦτό γ' ἤξει. ἸΦ. μήτερο, εἰσακούσατε
 τῶν ἐμῶν λόγων· μάτην γάρ σ' εἰσορῶ θυμουμένην
 σῶ πόσει· τὰ δ' ἀδύναθ' ἡμῖν καρτερεῖν οὐ ῥάδιον. 1370
 τὸν μὲν οὖν ξένον δίκαιον αἰνέσαι προθυμίας·
 ἀλλὰ καὶ σὲ τοῦθ' ὄρα·ν χεῖρη, μὴ διαβληθῆ στρατῶ,
 καὶ πλέον πράξωμεν οὐδέν, ὅδε δὲ συμφορᾶς τύχη.
 οἶα δ' εἰσηλθὲν μ', ἄκουσον, μήτερο, ἐννοουμένην.
 κατθανεῖν μὲν μοι δέδοκται· τοῦτο δ' αὐτὸ βούλομαι 1375
 εὐκλεῶς πράξαι παρῆσά γ' ἐκποδὸν τὸ δυσγενές.
 δεῦρο δὴ σκέψαι μεθ' ἡμῶν, μήτερο, ὡς καλῶς λέγω·
 εἰς ἔμ' Ἑλλάς ἡ μεγίστη πᾶσα νῦν ἀποβλέπει,
 κἂν ἐμοὶ πορθμὸς τε ναῶν καὶ Φρυγῶν κατασκαφαί,
 τὰς τε μελλούσας γυναῖκας μὴ τι δρῶσι βάρβαροι, 1380
 μηδ' εἴθ' ἀρπάζωσιν εὐνὰς ὀλβίας ἐξ Ἑλλάδος
 τὸν Ἑλένης τείσαντες ὄλεθρον, ἦν ἀνήρπασεν Πάρις.
 ταῦτα πάντα κατθανοῦσα ῥύσομαι, καὶ μου κλέος,
 Ἑλλάδ' ὡς ἡλευθέρωσα, μακάριον γενήσεται.
 καὶ γὰρ οὐδὲ τοί τι λίαν ἐμοὶ φιλοψυχεῖν χρεῶν 1385
 πᾶσι γάρ μ' Ἑλλησι κοινὸν ἔτεκες, οὐχὶ σοὶ μόνῃ.
 ἀλλὰ μυροῖοι μὲν ἄνδρες ἀσπίσιν πεφραγμένοι,
 μυροῖοι δ' ἐρέτμ' ἔχοντες, πατρίδος ἠδικημένης,
 δρᾶν τι τολμήσουσιν ἐχθροὺς χυλὲρ Ἑλλάδος θανεῖν·
 ἢ δ' ἐμὴ ψυχὴ μὴ οὔσα πάντα κωλύσει τάδε; 1390
 τί τὸ δίκαιον τοῦτ'; ἔχοιμεν ἄρ' ἂν ἀντειπεῖν ἔπος;
 κάπ' ἐκεῖν' ἔλθωμεν οὐ δεῖ τόνδε διὰ μάχης μολεῖν
 πᾶσιν Ἀργείοις γυναικὸς εἶνεκ' οὐδὲ κατθανεῖν.
 εἰς γ' ἀνὴρ κρείσσων γυναικῶν μυροῖων ὄρα·ν φάος,
 εἰ δ' ἐβουλήθη γε σῶμα τοῦμόν Ἀρτεμις λαβεῖν, 1395
 ἐμποδὸν γενήσομαι γὼ θνητὸς οὔσα τῇ θεῷ;
 ἀλλ' ἀμήχανον δίδωμι σῶμα τοῦμόν Ἑλλάδι
 θύει, ἐκπορθεῖτε Τροίαν· ταῦτα γὰρ μνημεῖά μου.

- διὰ μακροῦ, καὶ παῖδες οὗτοι καὶ γάμοι καὶ δόξ' ἐμή.
 βαρβάρων δ' Ἑλληνας ἄρχειν εἰκός, ἀλλ' οὐ βαρβάρους, 1400
 μητερ, Ἑλλήνων· τὸ μὲν γὰρ δοῦλον, οἱ δ' ἐλεύθεροι.
- XO. τὸ μὲν σόν, ὦ νεᾶνι, γενναίως ἔχει
 τὸ τῆς τύχης δὲ καὶ τὸ τῆς θεοῦ νοσεῖ.
- AX. Ἀγαμέμνονος παῖ, μακάριόν μὲ τις θεῶν
 ἔμελλε θήσειν, εἰ τύχοιμι σῶν γάμων. 1405
 ζηλῶ δὲ σοῦ μὲν Ἑλλάδ', Ἑλλάδος δὲ σέ·
 εὖ γὰρ τὸδ' εἶπας ἀξίως τε πατρίδος·
 τὸ θεομαχεῖν γὰρ ἀπολιποῦσ', ὃ σου κρατεῖ,
 ἐξελογίσω τὰ χρηστὰ τἀναγκαῖά τε.
 μᾶλλον δὲ λέκτρον σῶν πόθος μ' εἰσέρχεται 1410
 εἰς τὴν φύσιν βλέψαντα· γενναῖα γὰρ εἶ.
 ὄρα δ' ἐγὼ γὰρ βούλομαι σ' εὐεργετεῖν
 λαβεῖν τ' ἐς οἴκους· ἄχθομαί τ', ἴστω Θέτις,
 εἰ μὴ σε σώσω Δαναΐδαισι διὰ μάχης
 ἐλθῶν ἄθρησον, ὃ θάνατος δεινὸν κακόν. 1415
- IΦ. λέγω τάδ' οὐδὲν οὐδέν' εὐλαβουμένη.
 ἢ Τυνδαρις παῖς διὰ τὸ σῶμ' ἀρκεῖ μάχας
 ἀνδρῶν τιθείσα καὶ φόνους· σὺ δ', ὦ ξένη,
 μὴ θνησκε δι' ἐμὲ μηδ' ἀποκτείνης τινά.
 ἔα δὲ σῶσαι μ' Ἑλλάδ', ἣν δυνώμεθα. 1420
- AX. ὦ λῆμ' ἄριστον, οὐκ ἔχω πρὸς τοῦτ' ἔτι
 λέγειν, ἐπεὶ σοι τάδε δοκεῖ γενναῖα γὰρ
 φρονεῖς· τί γὰρ τἀληθὲς οὐκ εἴποι τις ἄν·
 ὁμως δ' ἴσως γε κἂν μεταγνοίης τάδε·
 ὡς οὖν ἂν εἰδῆς τάτ' ἐμοῦ, λελέξεται 1425
 ἐλθῶν τάδ' ὄπλα θήσομαι βωμοῦ πέλας,
 ὡς οὐκ ἐάσων σ' ἀλλὰ κωλύσων θανεῖν.
 χρήσει δὲ καὶ σὺ τοῖς ἐμοῖς λόγοις τάχα,
 ὅταν πέλας σῆς φάσανον δέξης ἴδης.

- οὔκουν ἐάσω σ' ἀφροσύνη τῇ σῇ θανεῖν' 1430
 ἐλθὼν δὲ σὺν ὄπλοις τοῖσδε πρὸς ναὸν θεᾶς
 καρδαοκήσω σὴν ἐκεῖ παρουσίαν.
- ΙΦ. μήτηρ, τί σιγῇ δακρυόεις τέγγεις κόρας ;
 ΚΛ. ἔχω τάλαινα πρόφασιν, ὥστ' ἀλγεῖν φρένα.
 ΙΦ. παῦσαι με μὴ κἀκίζε· τάδε δ' ἐμοὶ πιθοῦ— 1435
 ΚΛ. λέγ', ὡς παρ' ἡμῶν γ' οὐδὲν ἀδικήσει, τέκνον.
 ΙΦ. μήτ' οὖν τὸν σὸν πλόκαμον ἐκτέμης τριχός,
 μήτ' ἀμφὶ σῶμα μέλανας ἀμπίσχη πέπλους.
 ΚΛ. τί δὴ τὸδ' εἶπας, τέκνον ; ἀπολέσασά σε ;
 ΙΦ. οὐ σὴ γέ· σέσωσμαι, κατ' ἐμὲ δ' εὐκλεῆς ἔσει. 1440
 ΚΛ. πῶς εἶπας ; οὐ πενθεῖν με σὴν ψυχὴν χρεῶν ;
 ΙΦ. ἤριστ', ἐπεὶ μοι τύμβος οὐ χωσθήσεται.
 ΚΛ. τί δὴ ; τυθεῖσιν οὐ τάφος νομίζεται ;
 ΙΦ. βωμὸς θεᾶς μοι μνήμα τῆς Διὸς κόρης.
 ΚΛ. ἀλλ', ὦ τέκνον, σοὶ πείσομαι· λέγεις γὰρ εὖ— 1445
 ΙΦ. ὡς εὐτυχοῦσά γ' Ἑλλάδος τ' εὐεργέτις.
 ΚΛ. τί δὴ κασιγνήταισιν ἀγγέλλω σέθεν ;
 ΙΦ. μηδ' ἀμφὶ κείναις μέλανας ἐξάψης πέπλους.
 ΚΛ. εἶπω δὲ παρὰ σοῦ φίλον ἔπος τι παρθένους ;
 ΙΦ. χαίρειν γ'. Ὁρέστην τ' ἔκτροφ' ἄνδρα τόνδε μοι. 1450
 ΚΛ. προσέλκυσάι νιν ὕστατον θεωμένη.
 ΙΦ. ὦ φίλτατ', ἐπεκούρησας ὅσον εἶχες φίλους.
 ΚΛ. ἔσθ' ὃ τι κατ' Ἄργος δρωσά σοι χάριν φέρω ;
 ΙΦ. πατέρα τὸν ἀμὸν μὴ στύγει πόσιν τε σόν.
 ΚΛ. δεινοὺς ἀγῶνας διὰ σὲ δεῖ κείνον δραμεῖν. 1455
 ΙΦ. ἄκων μ' ὑπὲρ γῆς Ἑλλάδος διώλεσεν.
 ΚΛ. δόλω δ', ἀγεννῶς Ἀτρέως τ' οὐκ ἀξίως.
 ΙΦ. τίς μ' εἶσιν ἄκων πρὶν σπαράσσεσθαι κόμης ;
 ΚΛ. ἔγωγε μετὰ σοῦ. ΙΦ. μὴ σύ γ' οὐ καλῶς λέγεις.
 ΚΛ. πέπλων ἐχομένη σῶν. ΙΦ. ἐμοί, μήτηρ, πιθοῦ' 1460

- μέν' ὡς ἐμοί τε σοί τε κάλλιον τόδε.
πατρὸς δ' ὀπαδῶν τῶνδ' εἰς με πεμπέτω
Ἄρτεμιδος εἰς λειμῶν', ὅπου σφαγήσομαι.
- ΚΛ. ὦ τέκνον, οἴχει; ἸΦ. καὶ πάλιν γ' οὐ μὴ μόλω.
ΚΛ. λιποῦσα μητέρ'; ἸΦ. ὡς ὄρᾳς γ', εὐ κἀξίως. 1465
- ΚΛ. σχέες, μή με προλίπης. ἸΦ. οὐκ ἐὼ στάζειν δάκρυ.
ὑμεῖς δ' ἐπευφημήσατ', ὦ νεάνιδες,
παιᾶνα τῆμῃ συμφορᾷ Διὸς κόρην
Ἄρτεμιν ἴτω δὲ Δαναΐδαις εὐφημία.
κανᾶ δ' ἐναρχέσθω τις, αἰδέσθω δὲ πῦρ 1470
προχύταις καθαρσίοισι, καὶ πατῆρ ἐμὸς
ἐνδεξιούσθω βομόν' ὡς σωτηρίαν
Ἐλλησι δώσουσ' ἔρχομαι νικηφόρον.
- ἄγετέ με τὰν Ἰλίου
καὶ Φρυγῶν ἐλέπτολιν. 1475
στέφρα περίβολα δίδοτε, φέρε-
τε πλόκαμος ὅδε καταστέφειν
χερνίβων τε παγᾶς.
ἐλίσσειτ' ἀμφὶ ναὸν ἀμφὶ βομόν Ἄρτεμιν 1480
ἄνασσαν, Ἄρτεμιν,
τὰν μάκαιραν ὡς ἐμοῖσιν, εἰ χρεῶν,
αἵμασι θύμασί τε 1485
θέσφατ' ἐξαλείψω.
ὦ πότνια πότνια μᾶτερ, ὡς δάκρυά γέ σοι
δώσομεν ἀμέτερα
παρ' ἱεροῖς γὰρ οὐ πρόπει. 1490
ἰὼ ἰὼ, νεάνιδες,
συνεπαιεῖδ' Ἄρτεμιν
Χαλκίδος ἀντίπορον,
ἵνα τε δόρατα μέμονε δαΐα 1495

- δι' ἑμὸν ὄνομα τᾶσδ' Αὐλίδος
 στενοπόροισιν ὄρμοις.
 ἰώ, γὰ μᾶτερ ὦ Πελασγία,
 Μυκηναϊαί τ' ἑμαὶ θεράπναι.
 ΧΟ. καλεῖς πόλισμα Περσέως,
 Κυκλωπίων πόνον χειρῶν :
 ΙΦ. ἐθρέψαθ' Ἑλλάδι με φάος·
 θανοῦσ' δ' οὐκ ἀναίνομαι.
 ΧΟ. κλέος γὰρ οὐ σε μὴ λίπη.
 ΙΦ. ἰὼ ἰώ.
 λαμπαδοῦχος ἄμερα Δι-
 ὄς τε φέγγος, ἕτερον
 ἕτερον αἰῶνα καὶ μοῖραν οἰκήσομεν.
 χαῖρέ μοι, φίλον φάος.
 ΧΟ. ἰὼ ἰώ, ἴδεσθε τὰν Ἴλιου
 καὶ Φρυγῶν ἐλέπτολιν
 στείχουσιν, ἐπὶ κόρα στέφρα
 βαλλομένην
 χειρὶβιον τε παγᾶς,
 βωμὸν διαίμονος θεᾶς
 ῥανίσιν αἱματρορῦτοις
 θανοῦσαν εὐφυᾶ τε σώματος δέραν
 [σφαγεῖσαν].
 εὐδροσοὶ παγαὶ πατρῶναι
 μένουσι χέριβές τέ σε
 στρατός τ' Ἀχαιῶν θέλων
 Ἴλιου πόλιν μολεῖν.
 ἀλλὰ τὰν Διὸς κόραν
 κλήσωμεν Ἄρτεμιν, θεῶν ἄνασσαν,
 ὣς ἐπ' εὐτυχεῖ πότμῳ.
 ὦ πότνια, πότνια, θύμασιν βροτησίοις

1500

1505

1510

1515

1520

- χαρεῖσα, πέμψον εἰς Φρυγῶν
 1525
 γαῖαν Ἑλλάνων στρατὸν
 καὶ δολόεντα Τροίας ἔδη,
 Ἀγαμέμνονά τε λόγχαις
 Ἑλλάσι κλεινότατον στέφανον
 δὸς ἀμφὶ κάρη θ' ἔδον
 1530
 κλέος ἀείμνηστον ἀμφιθεῖναι.
- ΑΓΓ. ὦ Τυνδαρεία παῖ, Κλυταίμηστρα, δόμων
 ἕξω πέρασον, ὡς κλύης ἐμῶν λόγων.
- ΚΑ. φθογγῆς κλύουσα δεῦρο σῆς ἀφικόμεν,
 1535
 ταρβοῦσα τλήμων κάκπεπληγμένη φόβῳ,
 μή μοί τιν' ἄλλην ξυμπορὰν ἦκῃς φέρων
 πρὸς τῇ παρουσίῃ. ΑΓΓ. σῆς μὲν οὖν παιδὸς πέρι
 θαυμαστά σοι καὶ δεινὰ σημεῖναι θέλω.
- ΚΑ. μὴ μέλλε τοίνυν, ἀλλὰ φράζ' ὅσον τάχος.
 ΑΓΓ. ἀλλ', ὦ φίλη δέσποινα, πᾶν πεύσει σαφῶς. 1540
 λέξω δ' ἀπ' ἀρχῆς, ἣν τι μὴ σφαλεῖσά που
 γνώμη ταράξῃ γλῶσσαν ἐν λόγοις ἐμήν.
 ἐπεὶ γὰρ ἰκόμεσθα τῆς Διὸς κόρης
 Ἀρτέμιδος ἄλσος λειμωκίης τ' ἀνθροφόρου,
 1545
 ἴν' ἦν Ἀχαιῶν σύλλογος στρατεύματος,
 σὴν παῖδ' ἄγοντες, εὐθύς Ἀργείων ὄχλος
 ἠθροῖζενθ'. ὡς δ' ἔσειδεν Ἀγαμέμνων ἀναξ
 ἐπὶ σφαγὰς στείχουσαν εἰς ἄλσος κόρην,
 ἀνεστέναξε, κάμπαλιν στρέψας κάρη
 1550
 δάκρυα προῆκεν ὀμμάτων πέπλον προθεῖς.
 ἠ δὲ σταθεῖσα τῷ τεκόντι πλησίον
 ἔλεξε τοιάδ' ὦ πάτερ, πάρεμί σοι,
 τοῦμόν δὲ σῶμα τῆς ἐμῆς ὑπὲρ πάτρας
 καὶ τῆς ἀπάσης Ἑλλάδος γαίας ὑπερ
 1555
 θῦσαι δίδωμ' ἐκοῦσα πρὸς βωμόν θεᾶς

ἄγοντας, εἶπερ ἐστὶ θέσφατον τόδε.
 καὶ ταῦτ' ἔμ' εὐτυχοῖτε, καὶ νικηφόρου
 δορὸς τύχοιτε πατρίδα τ' ἐξίκοισθε γῆν.
 πρὸς ταῦτα μὴ ψαύσῃ τις Ἀργείων ἐμοῦ.
 σιγῇ παρέξω γὰρ δέσρην εὐκαρδίως. 1560
 τοσαῦτ' ἔλεξε· πᾶς δ' ἐθάμβησεν κλύων
 εὐψυχίαν τε κἀρετὴν τῆς παρθένου.
 στᾶς δ' ἐν μέσῳ Ταλθύβιος, ᾧ τόδ' ἦν μέλον,
 εὐφημίαν ἀνείπε καὶ σιγὴν στρατῶ·
 Κάλχας δ' ὁ μάντις εἰς κανοῦν χρυσήλατον 1565
 ἔθηκεν ὄξυ χειρὶ φάσγανον σπάσας
 κολεῶν ἔσωθεν, κρᾶτά τ' ἔστεψεν κόρης.
 ὁ παῖς δ' ὁ Πηλέως ἐν κύκλῳ βωμόν θεᾶς
 λαβῶν κανοῦν ἔθρεξε χέρονιβᾶς θ' ὁμοῦ,
 ἔλεξε δ' ὦ παῖ Ζηνός, ᾧ θηροκτόνε, 1570
 τὸ λαμπρὸν εἰλίσσουσ' ἐν εὐφρόνῃ φάος,
 δέξαι τὸ θῦμα τόδ', ὃ γέ σοι δωρούμεθα
 στρατός τ' Ἀχαιῶν Ἀγαμέμνων ἄναξ θ' ὁμοῦ,
 ἄχραντον αἶμα καλλιπαρθένου δέσρης,
 καὶ δὸς γενέσθαι πλοῦν νεῶν ἀπήμονα 1575
 Τροίας τε πέργαμ' ἐξελεῖν ἡμᾶς δορί·
 εἰς γῆν δ' Ἀτρεΐδαι πᾶς στρατός τ' ἔσθῃ βλέπων.
 ἱερεὺς δὲ φάσγανον λαβὼν ἐπηύξατο,
 λαιμόν τ' ἐπεσκοπεῖθ', ἵνα πλήξειεν ἄν'
 ἐμοὶ δ' ἐσῆι τ' ἄλλος οὐ μικρὸν φρενί, 1580
 κᾶσθην νενευκῶς· θαῦμα δ' ἦν αἴφνης ὄρα·
 πληγῆς σαφῶς γὰρ πᾶς τις ἤσθετο κτύπον,
 τὴν παρθένον δ' οὐκ εἶδεν οἱ γῆς εἰσέδν'
 βοᾷ δ' ἱερεὺς, ἅπας δ' ἐπήχησε στρατός,
 ἄελπτον εἰσιδόντες ἐκ θεῶν τινος 1585
 φάσμ', οὗ γε μηδ' ὄρωμένου πίστις παρῆν·

- ἔλαφος γὰρ ἀσπαίρουσ' ἔκειτ' ἐπὶ χθονὶ
 ἰδεῖν μεγίστη διαπρεπής τε τὴν θεάν,
 ἧς αἷμα βωμὸν ῥαῖνεν ἄρδην τῆς θεοῦ.
 κὰν τῶδε Κάλχας, πῶς δοκεῖς; χαίρων ἔφη· 1590
 ὦ τοῦδ' Ἀχαιῶν κοῖρανοι κοινοῦ στρατοῦ,
 ὄρᾳτε τήνδε θυσίαν, ἦν ἡ θεὸς
 προύθηκε βωμίαν, ἔλαφον ὄρειδρόμον·
 ταύτην μάλιστα τῆς κόρης ἀσπάζεται,
 ὡς μὴ μιάνῃ βωμὸν εὐγενεῖ φόνῳ. 1595
 Ἰλέως τ' ἄποιν' ἐδέξατ', οὐριὸν τε πλοῦν
 δίδωσιν ἡμῖν Ἰλίου τ' ἐπιδρομάς.
 πρὸς ταῦτα πᾶς τις θάρσος αἶρε ναυβάτης,
 χῶρει τε πρὸς ναῦν ὡς ἡμέρα τῆδε δεῖ.
 λιπόντας ἡμᾶς Αὐλίδος κοῖλους μυχοῦς 1600
 Αἰγαῖον οἶδμα διαπερᾶν. ἐπεὶ δ' ἅπαν
 κατηνθρακώθη θυμ' ἐν Ἡφαίστου φλογί,
 τὰ πρόσφορ' ἠῦξανθ', ὡς τύχοι νόστου στρατός.
 πέμπει δ' Ἀγαμέμνων μ' ὥστε σοι φράσαι τάδε,
 λέγειν θ' ὅποιαν ἐκ θεῶν μοῖραν κόρη 1605
 καὶ δόξαν ἔσχεν ἄφθιτον καθ' Ἑλλάδα.
 ἐγὼ παρῶν δὲ καὶ τὸ πρᾶγμ' ὄρων λέγω·
 ἢ παῖς σαφῶς σοι πρὸς θεοὺς ἀπέπτατο.
 λύπης δ' ἀφαίρει καὶ πόσεν πάρες χόλον·
 ἀπροσδόκητα δὴ βροτοῖς τὰ τῶν θεῶν, 1610
 σφῆζουσί θ' οὖς φιλοῦσιν ἡμαρ γὰρ τόδε
 θανοῦσαν εἶδε καὶ βλέπουσαν παῖδα σὴν.
 ΧΟ. ὡς ἤδομαί τοι ταῦτ' ἀκούσασ' ἀγγέλου·
 ζῶν δ' ἐν θεοῖσι σὸν μένειν φράζει τέκος.
 ΚΛ. ὦ παῖ, γέγονας τοῦ κλέμματος θεῶν;
 πῶς σε προσεῖπω; πῶς δ' οὐ φῶ
 παραμυθεῖσθαι τούσδε μάτην μύθους, 1615

- ὡς σοῦ πένθους λυγροῦ παυσαίμαν·
 ΧΟ. καὶ μὴν Ἄγαμέμνων ἀναξ στείχει
 τούσδ' αὐτοὺς ἔχων σοι φράζειν μύθους. 1620
- ΑΓΑ. γύναι, θυγατρὸς οὐνεκ' ὀλβιζοίμεθ' ἄν.
 ἔχει γὰρ ὄντως ἐν θεοῖς ὁμιλίαν.
 χρῆ δέ σε λαβοῦσαν τόνδε μόσχον εὐγενῆ
 στείχειν πρὸς οἴκους· ὡς στρατὸς πρὸς πλοῦν ὄρεα.
 καὶ χαῖρε' χρόνια τὰμά σοι προσφθέγματα 1625
 Τροίηθεν ἔσται καὶ γένοιτό σοι καλῶς.
- ΧΟ. χαίρων, Ἄτρεΐδη, γῆν ἰκοῦ
 Φουγίαν, χαίρων δ' ἐπάνηκε,
 κάλλιστά μοι σὺλ' ἀπὸ Τροίας ἐλών.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
ΕΙΣ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑΝ ΕΝ ΑΥΛΙΔΙ

1—48

1-5. **πρέσβυς** καὶ **προσβύτης**—γέρον. Τίς ὁ γέρον, πρὸς ὃν ἀπευθύνεται ὁ βασιλεὺς καὶ ἀρχιστράτηγος Ἄγαμέμνων ἐξελεθὼν ἐκ τῆς βασιλικῆς σκηνῆς μὲ ἐκδηλον νευρικότητα καὶ εἰς τὴν ἀρχιστραταν παρεχόμενος, λέγεται εἰς τοὺς στίχους 45-48. Εἶναι δοῦλος. Σημείωσον ὅτι τὰ ὑπηρετικά πρόσωπα εἰς τὴν ἀρχαίαν τραγωδίαν δὲν ὀνομάζονται μὲ τὸ κύριόν των ὄνομα, ἀλλὰ μὲ λέξιν δηλωτικὴν τῆς ὑπηρεσίας των ("Ἄγγελος, Βουκόλος) ἢ τῆς ἡλικίας των, ὡς ἐν ταῦθα. **δόμων τῶνδε πάροιθεν στεῖχε**—ἐμπροσθεν τῆς σκηνῆς ταύτης ἔδω βιάδιζε, ἔλθέ. **δόμοι** εἶναι ἡ βασιλικὴ κλισίη τοῦ Ἄγαμέμνονος ἐν Αὐλίδι εἰς τὴν πεδιάδα, ὅπου εἶχε συγκεντρωθῆ ὁ Ἕλληνικὸς στρατὸς ὁ προσωρισμένος διὰ τὴν Τροίαν. Εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Ἄγαμέμνονος, **τιναχθέντος** ἔξω τῆς σκηνῆς μὲ δέλτον (ἐπιστολήν) εἰς τὴν χεῖρα, ὁ προσβύτης ἀπαντᾷ **στεῖχω**—ἐρχομαι. **τί δὲ καινουργεῖς**;—ἀλλὰ τί νέα σχέδια θέτεις εἰς ἐνέργειαν; Ἄγαμέμνον' τὰ παρεχόμενα πρόσωπα ὀνομάζουσι ἀλλήλα χάριν τῶν θεατῶν, μὴ ὑπάρχοντος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καταλόγου τῶν προσώπων τοῦ δράματος. **σπεύσεις**;—θὰ σπεύσης; Λέγεται τοῦτο εἰς τόνον νευρικόν, κατεπεῖγοντα, διότι εὐρίσκεται ὁ γέρον ἀκόμη εἰς τὴν σκηνήν. Εἰς τοῦτο ἀπαντᾷ ὁ γέρον **σπεύδω**. Σημείωσον τὰς μέτροι τοῦδε μικρὰς προτάσεις καὶ τὰς ἐρωτήσεις συνετεία τῆς νευρικότητος. Σημείωσον δ' ἔτι ὅτι ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὁμιλοῦντος προσώπου εἰς τὸν στίχον, ἣτις ἀντιλαβὴ λέγεται, προέρχεται ἀπὸ τὴν μεγάλην ζωηρότητα τοῦ διαλόγου. ὁ γέρον ἐξελεθὼν εὐρίσκεται πρὸ τοῦ Ἄγαμέμνονος. **μάλα τοι γῆρας τοῦμόν ἄυπνον** ἢ σειρά: **τοῦμόν γῆρας μάλα ἄυπνον** (ἐστὶ)—τὸ γῆράς μου δὲν παίρνει πολὺ ὕπνον. **τοί—ὡς γνωστόν. καὶ ἐπ' ὀφθαλμοῖς ὀξὺ πάρεστιν**—καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου ὀξύτης ἀντιλήψεως ὑπάρχει ὀξύ' ὡς οὖσ.—ὀξύτης, ὀξυδέρχεια.

6-11. τίς ποτ' ἄρ' ἀστήρ ὄδε πορθμεύει; ἡ σειρά: ἀστήρ ὄδε (ὑποκ.) τίς (κατηγ.) ποτὲ εἰς ἐρωτημ. πρότασιν=τέλος πάντων, τάχα ἄρα=λοιπὸν, ἀφ' οὗ τόσην δξύτητα βλέμματος ἔχεις πορθμεύει' ἀμετάβ.=διέσχετα, σύρει τὴν γραμμὴν τῆς τροχιάς του ὡς ἡ λέμβος ἢ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν πλοίων. Σείριος· ὁ λαμπρότατος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὁ καθ' Ὁμηρον κύων τοῦ Ὀρίωνος, ὡς συνοδεύων τὸν κνηγὸν τῶν Πλειάδων. ἐπτάπορος Πλειάς· καλεῖται ἐπτάπορος ἢ Πλειάς, διότι κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἀπετελεῖτο ἕξ ἐπτά ἀστέρων καὶ διέγραφεν ἐπτά τροχιάς, ἐπτάπορος ἄρα=ἐπτασώματος' αἱ Πλειάδες λέγονται κοινῶς Πούλια. ἄσσων (πρβλ. διόπτων)=πρῶτον, τινασσό-μενος, τρέχων, εὐρισκόμενος. ἔτι μεσσήρης—ἔτι μέσος=ἀκόμη εἰς τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ, μεσουρανῶν. τὸ μεσσήρης ἐτέθη ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ μέσος' μεσοῦντος τοῦ Ἀγούστου αἱ Πλειάδες μεσουρανοῦν κατὰ τὴν πρωΐαν. οὐκουν=γί' αὐτὸ λοιπὸν (ἐπειδὴ δηλ. ὁ Σείριος εὐρίσκειται εἰς τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ) δὲν (ἀκούεται). οὔτε φθόγγος ὀρνίθων (=πτηνῶν) οὔτε θαλάσσης· ἐννόησον κατὰ ζεύγμα πρὸς τὸ φθόγγος τὸ ὀρχθός, βοή, φλοῖσβος' πτηνὰ καὶ θάλασσα καὶ ἄνεμοι (σιγαὶ ἀνέμων) σιωποῦν, ἡρεμοῦν. Τί ζῶηρά ἢ ἀντίθεσις τῆς ἄρας σιγῆς, πὸν βασιλεύει γύρω, καὶ τῆς ἀπεράντου ἀνησυχίας τοῦ πολυμερίμου βασιλέως! τόνδε κατ' Εὐριπον ἔχουσιν=κατέχουσι τόνδε τὸν Εὐριπον' τμησίς· Εὐριπος κατ' ἕξοχὴν ὁ πορθμὸς ὁ Χαλκιδικός, περιφημὸς διὰ τὴν παλιόροϊαν.

12-16. αἴτσεις=στριφογυρίζεις νευρικὰ ἢ λέξεις δηλωτικὴ τῶν νευρικῶν κινήσεων τοῦ Ἀγαμέμνονος. τήνδε κατ' Αὐλιν=εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν Αὐλίδα· διὰ τοῦτον δηλοῦται γενικώτερον τὸ πεδίον, ἐν ᾧ ἐξελίσσεται ἢ πρᾶξις τῆς τραγωδίας ἢ Αὐλίδις, τανῦν Βαθύ, πολίχνη τῆς Βοιωτίας ἀπέναντι τῆς Χαλκίδος κόλπους δύο ἔχουσα, τὸν βόρειον (Μικρὸ Βαθὺ) καὶ τὸν νότιον (Μεγάλον Βαθὺ), χωριζομένους μὲ προβολὴν βουνῶδη. καὶ ἀκίνητοι φυλακαὶ τειχέων=καὶ οἱ φύλακες τῶν ὀχρωματικῶν ἔργων τοῦ στρατοπέδου δὲν δεῖχνουν σημεῖα κινήσεως καὶ ἀνησυχίας· ἀκίνητοι· κατηγορούμενον, ἐννοουμένου τοῦ δήματος εἰσίν.

16-27. ζηλῶ=ζηλεύω. ἀνδρῶν (πάντα) ὡς ἀκίνδυνον βίον ἐξεπέρασε=ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνον ὅστις περὶ ὅλην του τὴν ζῶην· ἐξεπέρασε· γνωμικὸς ἀόριστος. ἀγνώς-ῶτος· μονοκατάληκτον ἐπίθετον=ἄγνωστος· εἶναι κατηγορούμενον εἰς τὸ ὑποκ. τοῦ

δήματος ὅς, εἰς τὸ ἀγνώως τοῦτο ἄνευ συνδέσεως ἀκολουθεῖ τὸ συνώνυμον αὐτοῦ ἀκλεής=ἄδοξος, ἀφανής· ἀγνώως—ἀκλεής· πλεονασμός, δι' οὗ ἐξαιρέται ἡ ἐννοια. τοὺς δ' ἐν τιμαῖς (ἐνν. ὄντας)=τοὺς ἔχοντας τιμὰς, ἀξιώματα, ὑψηλὰς θέσεις ἧσσον ζηλῶ=καθόλου δὲν ζηλέω· λιτότης· ὁ Ἀγαμέμνων φιλοσοφεῖ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων ὡς τις Σόλων ἢ Ἡρόδοτος καὶ ἐπαινεῖ τὸν ἀπράγμονα καὶ ἀκίνδυνον ἰδιωτικὸν βίον. καὶ μὴν γε=καὶ ὅμως ἴσα ἴσα. τὸ καλὸν ἐνταῦθα βίου, ἢ σειρά· τὸ καλὸν βίου=ἡ δημοφάδα, ἡ γλῦκα τῆς ζωῆς ἐνταῦθα (ἐστίν)=ἐδῶ δηλ. εἰς τὰς τιμὰς εἶναι, ἔγκειται. τοῦτο δέ γ' ἐστίν τὸ καλὸν σφαλερόν· ἢ σειρά· τοῦτο δέ γε τὸ καλὸν ἐστὶ σφαλερόν=ναί (=γε), ἀλλὰ τοῦτο τὸ ὠραῖον, τὸ θέλητρον εἶναι ἐπικίνδυνον. σφαλερόν· παρὰ τὸ σφάλλομαι=πίπτω. καὶ τὸ πρότιμον· οὐδέτ. ἐπίθετον τοῦ πρότιμος (=ὁ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους τιμώμενος, ὁ ἐν ὑψηλῇ θέσει ὢν) ὡς οὐσιαστικόν=τὰ ἀνώτερα ἀξιώματα. γλυκὴ μὲν (ἐστὶ)=εἶναι μὲν γλυκὰ, λυπεῖ δέ=γεννοῦν ὅμως λύπας, ποτίζουσι φαρμάκια. προσιστάμενον=ὅταν στέκωνται πλησίον, ὅταν εὐρίσκωνται κοντά μας, ὅταν τὰ ἀποκτήσῃ κανεῖς. τοτὲ μὲν θεῶν οὐκ ὀρθωθέντ' ἀνέτρεψε βίον· ἀσύνδετος διασάφηναι τῶν προηγουμένων. ὀρθῶ=κρατῶ τι ὀρθόν, ὑψηλά. τὰ θεῶν οὐκ ὀρθωθέντα=ἢ μὴ ὀρθώσῃς τῶν θεῶν, ἢ παραλείψῃς καθήκοντος πρὸς τοὺς θεοὺς ὀφειλομένον ἀνέτρεψε βίον=ἀνατρέπουσι, φέρνουν ἄνω κάτω τὴν ζωὴν. τοτὲ μὲν—τοτὲ δέ=ἄλλοτε μὲν—ἄλλοτε δέ. ἀνθρώπων γινώμαι πολλαὶ καὶ δυσάρεστοι· κατὰ παράταξιν ἀντὶ ἀνθρώπων γινώμαι πολλαί, ἐὰν ὦσι δυσάρεστοι=ἢ κοινὴ γνώμη, ἂν εἶναι δυσμενῆς (διὰ συγκοφαντίαν ἢ δι' ἀσυμφωνίαν ἢ διὰ τὴν δημιουργίαν δυσμενοῦς θεύματος). διέκναισαν γνομικὸς ἀόρ. διακναίω=ξύνω (πρὸβλ. κνησιμὸς=φαγούρα), τρίβω, φθείρω, ἀφανίζω· οἱ ἔχοντες ἀνώτερα ἀξιώματα εἶναι ἐκτεθειμένοι εἰς κίνδυνους καὶ ἐκ μέρους τῶν θεῶν καὶ ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων.

28-33. οὐκ ἄγαμαι ταῦτ' ἀνδρὸς ἀριστεῶς=δὲν παραξενεύομαι διὰ ταῦτα, δὲν μοῦ κάνουν αὐτὰ ἐντύπωσιν, προκειμένου περὶ ἀνδρὸς ὑψηλὰ ἀξιώματα κατέχοντος· ἀριστεύς=ὁ ἐν τιμαῖς. φυτεύω· κείται μεταφορικῶς=γεννῶ (πρὸβλ. τὰ ἡμέτερα· διαβολόσπορος, διαβόλον σπόρα). ἐπὶ πᾶσιν ἀγαθοῖς=ἐπὶ τῷ ὄρω, μὲ τὴν συμφωνίαν νᾶχῃς ὅλα τὰ ἀγαθὰ. Ἄτρεύς· ὁ πατὴρ τοῦ Ἀγαμέμνονος· σημείωσον τὰς μικρὰς προτάσεις καὶ τὸ ἐν 29 ἀσύνδετον· ἢ διδασκαλίαν τοῦ προση-

του στηρίζεται εἰς μακρὰν πεῖραν καὶ εἰς πλοῦτον γνώσεων· ἐντεῦθεν καὶ ὁ ἄξιωματικός τόνος αὐτῆς δηλούμενος διὰ τῶν μικρῶν προτάσεων καὶ τοῦ ἀσυνδέτου, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη. Πῶς ὁμοιάζει ὁ πρεσβύτες πρὸς τὸν φύλακα τοῦ Σοφοκλέους ἐν Ἀντιγόνη! χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι· ἡ ζωὴ εἶναι ἀνάμικτος μὲ χαρὰς καὶ λύπας. τὰ θεῶν οὕτω βουλόμεν· ἔσται—οἱ θεοὶ οὕτω βουλήσονται—ἔτσι θέλουν καὶ θὰ θέλουν εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα.

34-42. ἀμπετάσας λαμπτήρος φάος=ὑψώσας πολὺ τὸ φῶς τοῦ λύχνου· ἀμπετάσας· ἢ μεταφορὰ ἀπὸ τὰ ἰστία (ἀναπειτάννυμι τὰ ἰστία). Παρ' Ὀμήρῳ ἐν Ὀδυσσεΐα γίνεται χοῆσις λύχνων πρὸς φωτισμόν. δέλτος (ἡ)=ἐπιστολή, πρβλ. δελτάριον· ἡ δέλτος ἦτο ξύλινος πίναξ, οὔ ἢ ἑτέρα ἐπιφάνεια ἐκοιλαίνετο εἰς μικρὸν βάθος· ἢ κοίλη ἐπιφάνεια ἐπεχρίετο λεπτῷ στρώματι κηροῦ καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἔγραφον τὴν ἐπιστολήν διὰ τοῦ λεγομένου στύλου ἢ γραφείου· ἄλλοτε τὰ γράμματα ἐχαράσσοντο ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ξύλου ἢ ἐγράφοντο ἐπ' αὐτοῦ διὰ μελάνης. πρὸ χειρῶν=ἐμπρὸς σου. συγγέω=σβήνω. λύω=ἀποσφραγίζω. πέδω=εἰς τὸ ἔδαφος, κατὰ γῆς. πεύκη· συνεκδοχὴ ἢ ἐκ πεύκης δέλτος. θαλερὸν κατὰ δάκρυ χέων=καταχέων θαλερὸν δάκρυ· τμησις· ἢ φράσις ἐλέχθη καθ' Ὀμηρον. θαλερὸν=χονδρὸν δάκρυ· ὁ ἐν. κατὰ ποιητικὴν συνήθειαν ἀντὶ τοῦ πληθ'. ὄρα ὅτι ὁ Ἄγ. κατὰ τὴν τοῦ πρεσβύτου ἀνακοίνωσιν σπασμοδικῶς μεταπίπτει ἀπὸ ἐνεργεῖας εἰς ἐνέργειαν, διότι εὐρίσκειται ἐν ἀμηχανίᾳ, εἶναι παλίμβουλος καὶ ἀναποφάσιτος, καὶ τῶν ἀπόρων οὐδενὸς ἐνδεῖς μὴ οὐ μαίνεσθαι=καὶ κριμμία ἀπὸ τῆς παραξενιῆς δὲν σοῦ λείπει, ὥστε νὰ μὴ σὲ εἰπῆ κανεῖς τρελλόν. τὸ ἄπορον=ἡ ἀπορία, τὸ παραξενον, ἢ παραξενιά· μὴ οὐ μαίνεσθαι· διὰ τὴν προσηγθεῖσαν ἄρνησιν (οὐδενὸς ἐνδεῖς) ἐτέθη τὸ μὴ οὐ· οἱ ἐν Ἀθήναις δοῦλοι εἶχον ἀκολασίαν γλώσσης· ὥστε ἡ ἀκόλαστος γλώσσα τοῦ πρεσβύτου πρὸς τὸν Ἄγαμ. εἶναι πεποιημένη κατὰ τοὺς ἐν Ἀθήναις δούλους.

... 43-48. τί πονεῖς;=τί ὑποφέρεις; τί νέον περὶ σοί, βασιλεῦ; =τί κακὸ σοῦ συμβαίνει; νέον· κείται κατ' εὐφημισμὸν· αἱ μικραὶ προτάσεις αὗται καὶ αἱ ἐρωτήσεις αἱ ἀσύνδετοι δηλοῦν ἀγωνίαν καὶ φόβον τοῦ γέροντος δεδικαιολογημένως ἀνησυχούντος διὰ τὸν Ὑψηλὸν Κίριόν του ἀπὸ τὴν ἀνεξήγητον νευρικότητα καὶ ταραχὴν αὐτοῦ. κοινῶ=ἀναικονάνω. μῦθος=λόγος=τὸ μυστικὸν τοῦ πόνου. ἀγαθός=τίμιος. φράζω=λέγω. σῆ ἀλόχῳ=εἰς τὴν σύζυγόν σου, δηλ.

τὴν Κλυταιμίστραν. **πέμπε**=ἔδωκε. **ποτέ**=κάποτε, τότε, ὅτε ἔφερες τὴν Κλυτ. νύμφην εἰς τὰ ἀνάκτορά σου' **φερνή**' πᾶν ὅ,τι φέρεται ἢ σύζυγος κατὰ τὸν γάμον εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός της, ἢ ἄλλως λεγομένη προῖξ. **συννυμφοκόμος** (συν-νυμφοκόμος)' **νυμφοκόμος**=ἡ στολίζουσα τὴν νύμφην' **συννυμφοκόμος**=ὁ βοηθῶν τὴν νύμφην εἰς τὸν στολισμόν' **ἔδω**=ὁ συντροφεύων τὴν νύμφην, ὁ συνοδός. **δίκαιος**=πιστός' **φερνήν-συννυμφοκόμον** τε κατηγορούμενα.

Μέτρον τοῦ τριήματος (1-48) εἶναι τὸ ἀναπαισιζόν (ἀνάπαιστος ~—) ἀντὶ τοῦ συνήθους λαμβ. τριμέτρου, ἴσως διότι οἱ ὑποκριταὶ ἐνιαχοῦ διαλεγόμενοι ἐβημάτιζον. Ὁ πρεσβύτες, ἐπειδὴ ἡ πίστις του καὶ πρὸς τὸν νέον κύριον εἶναι δεδοκιμασμένη, ἀξιοῖ νὰ μάθῃ τὸν λόγον τῆς ἀνησυχίας τοῦ κυρίου του' οὕτως ὑπὸ τοῦ πρεσβύτου προκαλούμενος ὁ Ἄγαμ. παρέχει τὴν λεγομένην **προέκθεσιν**, ἥτοι εἰσαγωγὴν εἰς τὴν τραγῳδίαν μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς ἐνάξεως τῆς διδασκαλίας. Τίς ἢ προέκθεσις θὰ ἴδωμεν εὐθὺς κατωτέρω.

49—110

49-54. **Λήδα**' σύζυγος τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως ἐν Λακεδαιμόνι, μήτηρ καὶ τῶν Διοσκούρων, Κάστορος καὶ Πολυδεύκους. **Θεστιάς**' ἡ κόρη τοῦ Θεστίου, βασιλέως τῆς Αἰτωλίας. **ξυνάορος** (ξύν-ἀείρω=συνείρω, πρβλ. λατ. sero, coniunx)=σύζυγος. **οἱ τὰ πρῶτ' ὠλίβισμένοι νεανίαί Ἑλλάδος**=οἱ νέοι τῆς Ἑλλάδος οἱ κατ' ἔξοχὴν εὐτυχησμένοι, πλούσιοι. (ὄλβος=ὀλικός πλούτος)' **ὀλβίζομαι**=θεωροῦμαι ὀλβιος, εὐτυχής. **ταύτης**' ἡ γεν. ἐκ τοῦ μνηστήρες, ὁ εἶναι κατηγορούμενον. **δειναὶ δ' ἀπειλαί**, ἐννόησον τὸ ἦσαν ἢ τὸ ἐγίνοντο. **καὶ κατ' ἀλλήλων φόνος ξυνίστατο**=καὶ φόνος ἐσχεδιάζετο ἀναμεταξύ των (τῶν μνηστήρων) (ὑπ' ἐκείνων), ὅστις μὴ λάβοι' ἀναφ. ὑποθ. πρότασις' **ὅστις περιληπτικόν**=ὅσοι τυχόν δὲν ἠθέλον λάβει ὡς σύζυγον τὴν κόρην.

55-65. **τὸ δὲ πρᾶγμα ἀπόρως εἶχε Τυνδάρεω πατρί**=καὶ τὸ ζήτημα ἔφερεν εἰς ἀπορίαν τὸν πατέρα Τυνδάρεων. **δοῦναί τε μὴ δοῦναί τε** ἐπεξήγησις τοῦ **πρᾶγμα**=εἴτε νὰ δώσῃ δηλ. εἴτε νὰ μὴ δώσῃ ἢ φράσις γραφικὴ καὶ ἀπλοϊκὴ. **τῆς τύχης ὅπως ἄψαιτ' ἄριστα**' πλαγία ἐρωτηματικὴ ἑξαρωτημένη ἐκ τοῦ ἀπόρως εἶχε=ἐν ἀπορίᾳ ἦν. **ἠπόρει**=πῶς θὰ ἐγγίση τὴν τύχην (τὴν περίστασιν)

ἄριστα, πῶς θὰ τὰ οἰκονομήσῃ, πῶς θὰ τὰ βολέψῃ ἄριστα. εἰσέροχεται **τίνα ἢ τινί τι**—εἰσέροχεται εἰς τὸν νοῦν τινος ἢ σκέψις, ἡ ἰδέα. **νιν** αἰτ. τῆς τριτοπροσώπου προσωπ. ἀντων. κοινου γένους καὶ ἀριθμοῦ. προβλ. τὸ Ὅμηρ. **μιν**—τοῦ ἔροχεται ἢ σκέψις. **τάδε**—ἡ ἐξῆς σκέψις ἐπεξηγεῖται διὰ τῶν ἀκολουθῶν ἀπαρεμφάτων : **συνάψαι, συμβαλεῖν, καθεῖναι κάπαράσασθαι** τούτων ὑποκ. εἶναι τό : **μνηστήρας δεξιὰς συμβάλλομεν**—συνάπτομεν τὴν δεξιὰν χεῖρα, κάνομεν χειροψίαν· κατὰ τοὺς ὄρκους ἐγίνοντο καὶ χειροψίαι. **ἔμπυρα** (=τὰ ἐν πυρὶ)—τὰ καιόμενα. **σπονδὰς καθίημι**—ἀρήνω νὰ χυθοῦν κάτω σπονδαὶ = σπένδω, κάμνω συμφωνίαν. **δι' ἔμπύρων σπονδὰς καθεῖναι**—νὰ συνάφουρ συμφωνίαν διὰ μέσον τῶν θυμάτων, ἐπάνω εἰς τὰ θύματα, διὰ θυσίας. **κάπαράσασθαι**—καὶ **ἐπαράσασθαι**· **ἐπαρῶμαι**—ὑπόσχομαι μὲ κατάραν (ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ μου), ἐνόρκως. **τάδε**—τὰ ἐξῆς ἐπεξηγούμενα διὰ τῶν κατωτέρω ἀπαρεμφάτων : **τῷ συναμνεῖν κάπιστρατεύσειν καὶ κατασκάψειν**, ὧν ὑποκ. εἶναι πάλιν τό : **μνηστήρας. συναμνεῖν**—ὅτι πάντες ὁμοῦ (οἱ μνηστήρες) θὰ βοηθήσουρ **τῷ**—τούτῳ. **ὄτου**—οὗτινος γένοιτο **Τυνδαρίς κόρη** (ὑποκ.) **γυνή** (κατηγ.). **νιν**—αὐτὴν **λαβῶν**—ἀπαγαγὼν **οἶχοιτο**—ἤθελεν ἀέλθει. **τὸν ἔχοντα**—τὸν ἔχοντα (αὐτὴν) **σῆζυγον ἀπωθῶ λέχους**—βιαίως χωρίζω ἀπὸ τὴν σῆζυγον. **ἐπιστρατεύω**—ἐκστρατεύω ἐναντίον. Ἐλληνα ὁμοίως **βάρβαρόν τε** (πόλιν)—ἀδιακρίτως εἴτε ἑλληνικὴν εἴτε βαρβαρικὴν πόλιν. Ἐλληνα **βάρβαρον** ἐπίθετα Ἐλληνες καὶ βάρβαροι καθ' Ἡρόδοτον ἤραζον ἐκ τῆς ἀλλήλων χώρας γυναῖκας. **ὄπλων μέτα** ἀναστροφή τῆς προθέσεως—μὲ ἐνόπλους δυνάμεις· εἰς τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα πολλὰ ἀπαρέμφατα περιέχονται τὰ πολλὰ μέτρα προνοίας, τὰ ὅποια λαμβάνει ὁ Τυνδάρεωσ καὶ τὰ ὅποια φανερόνουν τὴν περίσκεψίν του· περίφημοι ἦσαν οἱ Τυνδάρεωσ ὄρκοι.

66-70. **ἐπιστῶθησαν**—ἐδέθησαν δι' ὄρκον (παρ' ἀλλήλων οἱ μνηστήρες)· **εὐ δέ πως γέρων ὑπῆλθεν αὐτοὺς Τυνδάρεωσ πυκνὴ φρενί**—ἐξηπάτησε δ' αὐτοὺς πολὺν τεχνικά ὁ γέρων T. μὲ τὰ τετραπερασμένα μυαλά του· ἡ πρότασις κεῖται παρενθετικῶσ. **εὐ πως**· λιτότης. **δίδωσ' (ι)**—δίδει τὴν ἀδειαν, ἐπιτρέπει εἰς τὴν κόρην **ἐλέσθαι**—νὰ ἐκλέσῃ· τὸ σύνθηρ ἦτο ὁ πατήρ τῆς κόρης νὰ ἐκλέγῃ τὸν γαμβρόν. **ὄτου πνοαὶ φέροισιν Ἀφροδίτης φίλαι**—εἰς ὅποιον θὰ τὴν ἔφεραν τὰ φυσήματα τὰ ἐρωτικά, τὸ αἶσθημα τῆς καρδίας. **ὄτου**· γεν.

ἀντικ. τοῦ πνοαί· πνοαί ἢ μεταφορὰ ἐκ τῶν ἀνέμων φερόντων τὰ πλοῖα· προβλ. καὶ τὸ παρ' ἡμῖν: ὄπου τὸν πάρη (φῆρη) τὸ φύσημα. ὥς γε μήποτ' ὄφελε λαβεῖν=ποῦ νὰ μὴ ἔσωνε νὰ τὸν ἔπαιρνε· εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος· οἱ μνηστῆρες οἱ μὴ προτιμηθέντες δὲν εἶχον λόγον νὰ εἶναι δυσηρεστημένοι κατὰ τοῦ Τυνδάρεω, ἐφ' ὅσον προσωπικῶς ἡ κόρη ἐξέλεξεν.

71-79. ἐκ Φρυγῶν· ἀπὸ τὴν Φρυγίαν, ἀπὸ τὴν Τροίαν· οἱ Τρωῆς καλοῦνται καὶ Φρύγες, διότι ἡ Τροία περιλαμβάνετο εἰς τὴν Μικρὰν Φρυγίαν. ὁ τὰς θεὰς κρινάς· ὁ Πάρις, ὁ υἱὸς τοῦ Πριάμου, βόσκων τὰς βοῦς εἰς τὸ ὄρος τῆς Ἴδης ἐν Τροίᾳ, ἔκρινεν εἰς ἀγῶνα καλλιστείων τὰς τρεῖς θεὰς, Ἥραν, Ἀθηνᾶν καὶ Ἀφροδίτην, ὅτε ἐκάστη τούτων ὑπὲρ ἑαυτῆς διεξεδίκει τὸ γνωστὸν μῆλον τῆς Ἑριδος. ὁδε=ἐκεῖνος, ὁ πολυθρόλος. ὡς ὁ μῦθος ἀνθρώπων ἔχει=καθὼς λέγουσι οἱ ἄνθρωποι. Λακεδαίμον(α)· αἰτ. ἀπόθετος τῆς εἰς τόπον κινήσεως εἰς τὸ ἔλθῶν. ἀνθηρός=ὁ ἔχων τὸ χρῶμα τὸ ποικίλον τοῦ ἄνθους. εἶμα (ἔννυμαι)=ἔνδυμα, ὑποκορ. ἱμάτιον. στολή· ὡς καὶ παρ' ἡμῖν, ἢ περιβολή. εἰμάτων στολῆ· περίφρασις. ἀνθηρός εἰμάτων στολῆ=μὲ τὴν στολὴν τοῦ τὴν ὁμοιάζουσαν μὲ ποικιλόχρομον ἄνθος. λαμπρός χρυσῷ=λαμποζοπῶν ἀπὸ χρυσοῦ κοσμήματα· χρυσῷ· συνεκδ. ἀνθηρός στολῆ—χρυσῷ λαμπρός· χιαστί. ἀνθηρός μὲν λαμπρός τε ἀντὶ τοῦ λαμπρός δέ. βαρβάρῳ χλιδήματι· κατὰ παράθεσιν διορισμὸς εἰς τὸ χρυσῷ. χλιδήμα=ἡ χλιδή, ἢ πολυτέλεια. Οἱ βάρβαροι ἠγάτων τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν ἐπιδεικτικίαν. ἐρῶν ἐρῶσαν· ἐπειδὴ τὴν ἠγάτα καὶ ἀντηγαπᾶτο ὑπ' αὐτῆς, δι' ἀμοιβαίότητα αἰσθήματος. Σημεῖωσον τὴν ἀγαπητὴν εἰς τοὺς τραγικοὺς παράθεσιν τῆς αὐτῆς λέξεως, προβλ. καὶ Ὅμηρον: παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούση. ἐξαναρπάσας=ἀρπάσας εἰς τὸν ἄερα. πρὸς Ἴδης βούσταθμα=εἰς τὰ βουστάσια, τὰ βονκόλια τῆς Ἴδης. ἐκδημον λαβῶν Μενέλαον=εὐρών, ἐπιτυχῶν τὸν Μενέλαον ἀπουσιάζοντα ἀπὸ τὴν χώραν· ἐκδημον· κατηγ., ἀπουσίαζεν εἰς Κρήτην πρὸς τὸν φίλον τοῦ βασιλέα τῆς Κρήτης Ἰδομενέα. ὁ δὲ=Μενέλαος. οἰστρώω καὶ οἰστρέω· ἀμετάβ.=τρελαίνομαι· ἢ μεταφορὰ ἀπὸ τὸν οἰστρον (τὴν βοῖδόμυιαν) καὶ τὰ οἰστρούληκτα ζῷα. πόθῳ=ἀπὸ τὸν πόθον. οἰστρήσας=σάν τρελλὸς τρέχων. μαρτύρεται=ἐπικαίεται μάρτυρας. ὡς· εἶδ.=ὅτι. τοῖσιν ἡδικομένοις· εἰς ἧτο ὁ ἡδικημένος, ἀλλ' ὁ πληθ. ἐτέθη ἀντὶ τοῦ ἐν., διότι γενικεύει.

80-86. **τοῦντεῦθεν**==τὸ ἐντεῦθεν==κατ' ἀκολουθίαν τούτου· Ἕλληνες· ἀναχρονισμός, διότι τότε ἐκαλοῦντο Ἄχαιοί. **ἄξαντες** (ἄσσω) **δορὶ**==πεταχθέντες μετὰ τὰς μαχίμους δυνάμεις· τὸ ῥῆμα κατάλληλον ὡς ἐνδεικτικὸν τοῦ φιλοπολέμου ὀργασμοῦ· **δορὶ**· συνεκδ. ἀντὶ τῶν μαχίμων δυνάμεων, ὁ ἐγ. ἀντὶ τοῦ πληθ. (πρβλ. ἀνωτέρω **δάκρυ**). **τεύχη λαβόντες**==ὄπλα λαβόντες· ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ **δορὶ** ἔννοιαν. **στενόπορα βάρθρα Αὐλίδος**==εἰς τοὺς ὄρους τοὺς στενοὺς τῆς Αὐλίδος· αἰτ. δηλωτικὴ τῆς εἰς τόπον κινήσεως εἰς τὸ ἤκουσι (πρβλ. Λακεδαίμονα ἐλθών). τὸ **στενόπορα** θὰ ἤρμοζε μᾶλλον εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον. **ἵπποις τε πολλοῖς ἄρμασίν τε(ε)'** ἐν διὰ δυοῖν· δι' ἁρμάτων ὑπὸ ἵππων συρομένων. Οἱ ἤρωες παρ' Ὀμήρω μάχονται ἀπὸ τῶν ἁρμάτων, ἠσκημένοι==ἐφωδιασμένοι· **ἀσκῶ**==φιλοτεχνῶ, ἐφοδιάζω. **εἶλοντο στρατηγεῖν**· ἐξέλεξαν νὰ εἶμαι ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ. **Μενέλεω χάριν**· ἄλλα λέγει ὁ Μεν. ἐν 337 κέ. Ὁ Ἄγ. ἐξέλεγε ἀριστοράτης μᾶλλον ὡς ὁ ἰσχυρότατος τῶν ἡγεμόνων παρὰ ὡς ἀδελφὸς τοῦ Μενελάου· ὁ Θουκυδίδης δὲ ἐν τῷ α' βιβλίῳ λέγει, ὅτι ἡ δύναμις τοῦ Ἄγ. μᾶλλον ἢ οἱ ὄρκοι τοῦ Τυνδάρεω ἐπέβαλαν τὸν πόλεμον. **σύγγονόν γε (ὄντα)**==ἐπειδὴ μάλιστα ἐτύχαινε νὰ εἶμαι ἀδελφός του.

87-93. **ξυνεστῶτος** (τοῦ) **στρατοῦ**==ἐν ᾧ ἦτο ὁ στρατὸς συντεταγμένος. **ἤμεσθ'**· παρατατικὸς τοῦ ἤμαι=κάθημαι, ἐκαθήμεθα· ἀδρανοῦντες, μετὰ τὰ χέρια σταυρωμένα. **ἄπλοιά χρώμενοι**==εὐρισκόμενοι εἰς ἀδυναμίαν νὰ ἀποπλεύσωμεν· ποῦ ὀφείλετο ἡ ἄπλοια, ἂν δηλ. εἰς νηγεμίαν ἢ εἰς ἐναντίους ἀνέμους, δὲν καθορίζεται. **Κάλχας** ὁ Θεστορίδης (ὁ υἱὸς τοῦ Θεστορος), ὁ μάντις ὁ γνωστός ἐκ τοῦ Ὀμήρου. **ἀπορία κέρημαι**==εὐρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν. **ἀνεῖλεν** (ἡμῖν)==ἐχοσημοδότησεν εἰς ἡμᾶς. ἦν ἔσπειρ' ἐγὼ==τῆς ὁποίας ἐγὼ εἶμαι πατήρ. **Ἄρτεμιδι τῇ τόδ' οἰκούσῃ πέδον**==εἰς τὴν Ἄρτεμιν, τὴν ἔχουσαν τὴν ἔδραν τῆς ἐδῶ. Ἡ Ἄρτεμις εἰς τὴν Αὐλίδα εἶχεν ἱερὸν καὶ πολλὸν ἐκεῖ ἐτιμᾶτο. **θῦσαι, ἔσσεσθαι, οὐκ εἶναι**· τούτων τῶν ἀπαρσιμῶν τῶν ἐξαρτωμένων ἐκ τοῦ ἀνεῖλεν τὸ μὲν θῦσαι εἶναι τελικόν, τὰ δ' ἄλλα εἰδικά, διότι εἰς αὐτὰ τὸ ἀνεῖλεν ἔχει λεκτικὴν σημασίαν. **ἔσται πλοῦς**==θὰ εἶναι δυνατὸς ὁ ἀπόπλους. **κατασκαφαὶ Φρυγῶν**· δηλ. τῆς πόλεως τῶν Τρώων. **θύσασι**==ἐὰν θύσωμεν, τίς ἢ μετοχή; **οὐκ εἶναι τάδε**==ὅτι δὲν εἶναι δυνατὰ αὐτὰ ἐδῶ, δηλ. τὰ ἀνωτέρω.

94-106. εἶπον=ἔδωκα ἐντολὴν Ταλθύβιον (ὑποκ.) ἀφίεναι πάντα στρατὸν (ἀντικ.) ὀρθίῳ κηρύγματι (δοτ. ὄργαν.). Ὁ Ταλθύβιος εἶναι κήρυξ τοῦ Ἁγαμέμνονος. ἀφήμι τινα=ἔω τινα ἀπιέναι=ἀφήνω τινὰ ἐλεύθερον νὰ ἀπέλθῃ. ὀρθιον κήρυγμα=ὀξύφωνον διαλάλημα. ὡς οὐποτ' ἂν τλάσ=διότι ποτὲ δὲν θὰ εἶχα τὸ ψυχικὸν σθένος. οὐ=ὄπου, τοπ. ἐπίρρ. ἔδω λαμβάνεται χρονικῶς· οὐ δὴ=ἀλλὰ τότε ἀκριβῶς. πάντα λόγον προσφέρων=πάντα λίθον κινῶν, μεταχειριζόμενος κάθε μέσον, κάθε δυνατὸν ἐπιχείρημα φέρων· ὑπερβολή. τλήναι=τολμῆσαι. κἀν=καὶ ἐν. πτυχαὶ δέλτου=τὰ φύλλα τῆς ἐπιστολῆς, δάμαρ-αρτος=ἡ σύζυγος. ὡς γαμουμένην=μὲ τὴν πρόφασιν δῆθεν ὅτι θὰ ὑπανδρευθῆ τὸν Ἀχιλλεῖα. ἐγκαυροῦμένος τε λέγων τε· τροπικαὶ μετοχαί· ἐγκαυροῦμαι=μὲ ὑπερηφάνειαν ἐπαινώ. ἀξίωμα=ὑπόληψις, κοινωνικὴ περιοπή. οὔνεκα οὐ θέλοι· εἰδ. πρότασις ἑξαρωμένη ἐκ τοῦ λέγων. εἰ μὴ παρ' ἡμῶν εἰσιν εἰς Φθίαν λέχος=ἂν δὲν θὰ πάη εἰς τὴν Φθίαν ἢ νύμφη (σταλεῖσα) ἐκ μέρους ἡμῶν, δηλ. ἐμοῦ καὶ τῆς Κλυταιμίστρας=ἂν δὲν στείλωμεν κ.τ.λ. λέχος· συνεκδοχή. τήνδε· ἔδει νὰ κεῖται εἰς οὐδ. γένος· τότε. πειθῶ (κατηγ.)· εἶχον ὡς πειστικὸν μέσον τὸ ἔξης, ἐπεξηγούμενον διὰ τοῦ· ψευδῆ συνάψας ἀμφὶ παρθένου γάμον=κλείσας συνοικέσιον ψευδές, ἀνύπαρκτον περὶ παρθένου=διὰ τὴν κόρην μας. ὡς ἔχει τάδε· ἐκ τοῦ ἴσμεν πλαγ. ἐρώτησις=πῶς ἔχει αὐτὴ ἔδω ἢ ὑπόθεσις· γινῶσται τῆς ὑποθέσεως ἦσαν ἐκτὸς τοῦ Ἁγαμέμνονος ὁ Κάκχος, ὡς φροντίζων διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς μαντείας, ὁ Ὀδυσσεύς, διότι αὐτὸς εἰσηγήθη τὴν ἀπατηλὴν πρόφασιν τοῦ γάμου, καὶ ὁ Μενέλαος, ὡς ἐνδιαφερόμενος ἀμεσώτατα διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐκστρατείας.

107-110. ἔγνω=ἀπεφάσισα, ἔλαβα ἀπόφασιν· οὐ καλῶς=ὄχι ὀρθίην. αὐθις πάλιν· συνώνυμα. μεταγράφο καλῶς=ἑαναγράφο καὶ διορθώνω. οὐ καλῶς-καλῶς· ἰσχυρὰ ἢ ἀντίθεσις. λύοντα συνδούντα=ἀποσφραγίζοντα, ἀνοίγοντα-σφραγίζοντα, κλείοντα. εὐφρόνη=ἡ νύξ· κατ' εὐφρόνης σκιάν=εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός.

Μέτρον τῆς προεκθέσεως εἶναι τὸ ἱαμβικὸν τρίμετρον.

111—163

111-114. ἀλλ' εἶα· παρακαλ.=ἐμπρός. χώρει πρὸς Ἄργος=κατὰ τὸ Ἄργος. Λέγει πρὸς Ἄργος καὶ ὄχι εἰς Ἄργος, διότι ἦτο

πιθανόν, πρὶν φθάσῃ εἰς τὸ Ἄργος, νὰ συναντήσῃ τὴν Κλ. καθ' ὄδον ἐρχομένην εἰς τὸ στρατόπεδον κατοπιν τῆς πρώτης ἐπιστολῆς· ὁ Ἄγ. κατεπεῖγει τὸν πρεσβύτερον. **τάσδ' ἐπιστολάς λαβών** ἐγχειρίζει τὴν ἐπιστολήν. **κέκευθε** παρακ. τοῦ **κεύθω** = κρύπτω, περιέχω. **λόγω** = προφορικῶς. **δόμοι** = ἡ οἰκογένεια.

115-123. **σημαίνω** = ἀνακοινώνω. **σύντονα** = σύμφωνα. **γλώσση** = λόγῳ (113). **αὐδῶ** = λέγω. **πέμπω** (99) **πρὸς ταῖς πρόσθεν δέλτοις** = μετὰ τὴν πρώτην ἐπιστολήν. ὧ **Λήδας ἔργος** τρυφερὰ συζυγική προσφώνησις = βλαστάρι τῆς Λήδας. **τὰν σὰν ἴνιν** = τὴν θυγατέρα σου. **κολπώδης** = πολύκολπος. **πτέρυξ** = προεξοχή. **Αὐλιν** ἐπεξηγεῖ τὸ μέρος παρὰ τὸ ὄλον. **πτέρυγ' ἀκλύσταν** = **ἄκλυστον** (ἄ-κλύσω, κατακλύζω) = ἀκύμαντον, γαλήνιον. **πτέρυγα** μεταφορὰ κατάλληλος ἢ εἰκὼν, διότι ἡ νῆσος Εὐβοία προσκολλάται ὡς πτέρυξ εἰς τὴν ἀντικεῖν ἥπειρον, τὴν Στερεάν Ἑλλάδα. **δαίω ὑμεναίους** = παρέχω γαμήλιον συμπόσιον μετὰ τὰ γαμήλια ἄσματα = τελῶ γάμους. **εἰς ἄλλας ὥρας** = εἰς ἄλλην ἐποχὴν.

124-132. Ἀχιλεὺς· διὰ τὸ μέτρον ὡς καὶ παρ' Ὀμήρω. **ἀπλακῶν** ἀντὶ **ἀμπλακῶν** διὰ τὸ μέτρον. **ἀμπλακίσκω** = ἀποτυγχάνω, στεροῦμαι. **λέκτρα** = γάμος. **μέγα φυσῶ** = πολὺ φουσκῶνω. **ἐπαίρω θυμὸν** = ἀνάβω ἀπὸ θυμῷ· **ἐπαρεῖ θυμὸν** = θά θυμώσῃ. **τόδε καὶ δεινὸν** = τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι ὁ φόβος = ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι ὁ φόβος. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἦτο δεξιόθυμος καὶ πολὺ εὐαίσθητος εἰς ζητήματα τιμῆς, ὡς βλέπομεν παρ' Ὀμήρω, ὅπου ἐτοιμάζεται καὶ τὸ ξίφος νὰ ἀνασπάσῃ κατὰ τοῦ Ἄγ. **σήμαιν' ὄ,τι φῆς** = λέγε ὄ,τι ἔχεις νὰ εἴπῃς. **ὄνομα παρέχων οὐκ ἔργον** = δίδων μόνον τὸ ὄνομά του, ὅχι δὲ καὶ τὴν ἐν ἔργοις συμμετοχὴν του. **ὄ,τι πράσσομεν**· λαγία ἐρώτησις ἐκ τοῦ **οὐκ οἶδε** = τί μαγερεύομεν. **ὄ,τι**· εἰδικὸς σύνδεσμος ἐκ τοῦ **οὐκ οἶδε**. **ἐπιφημίξω** = ὑπόσχομαι. **ἐκδώσειν λέκτροις** = ὅτι θὰ δώσω εἰς γάμον. **νυμφεῖος ἀγκῶν** = νυμφική ἀγκάλη.

133-137. ὅς... **Δαναοῖς**· ἀναφ. αἰτιολ. πρότασις. **τῷ τῆς θεᾶς (γόνῳ)** = τῷ Ἀχιλλεῖ, τῷ υἱῷ τῆς Θέτιδος. **φατίξω** = ἐπιφημιζῶ ἢ μετοχὴ φατίσας ἐνδοτικῆ. **ἄλοχον** (κατηγ.) ἤγες· παρατ. τοῦ ἐπιχειρουμένου = ἐπχειρεῖς νὰ φέρῃς, ἐδοκίμαζες, ἐσχεδιάζες νὰ φέρῃς. **σφάγιον**· κατηγ. = θῆμα. **Δαναοῖς**· δοτικὴ χαριστικῆ. **ἐξίσταμαι γνώμας** = χάνω τὸ λογικόν μου, ξεμναλιζομαι. **ἄτα** = ἄτη = ἡ τύφλωσις τοῦ νοῦ, τὸ ἀμάρτημα καὶ ἡ τιμωρία, ὡς ἐνταῦθα. Ἀξιοσημείωτοι οἱ

δωρικοί τύποι γνώμας ἐξέστην (136), ἄταν (137), πρὸς οὓς παράβαλε καὶ τοὺς : τὰν ἀκλύστην (120), τὰν σὰν (119).

138-152. ἐρέσω πόδα=κινῶ γοργὰ τοὺς πόδας. ἐρέσω' κείται μεταφορικῶς. πόδα' ὁ ἐν. ἀντὶ τοῦ πληθ. (δορί). ὑπείκω γῆρα=ὑποκύπτω εἰς τὸ γῆρας, μὲ καταβάλλει τὸ γῆρας. νυ(ν)=λοιπόν. μὴ ἀλώδεις ἴζου κρήνας=μὴ ἴζου ἔδρας κρηνῶν ἀλώδεις=μὴ καθίσης εἰς σκιερὰς κρήνας. θέλγομαι ὕπνω=παραδίδομαι εἰς τὰ θέλητρα, τὴ γλῦκα τοῦ ὕπνου. εὐφημα θρόει=λέγε αἰσίους λόγους, σιωπὰ' τί εἶναι αὐτὰ ποὺ λέγεις ; πῶς ἐφαντάσθης πὸς μορῶ ἐγὼ νὰ κάνω ἓνα τέτοιο λάθος ; Θεὸς φυλάξει. Μὲ μεγάλην ἀγανάκτησιν ὁ γέρον ἀποκρούει τὴν μομφὴν ὀκνησίας καὶ ὀφθυμίας. Κατὰ τὰς ἱεροτελεστίας ὄφειλον οἱ παρόντες νὰ λέγουν εὐφήμους, εὐδιώκους λόγους· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτο δυνατόν νὰ λεχθῆ δυσσίωνος λόγος, ἐτήρουν σιγὴν, ὅθεν εὐφημεῖτε=σιωπᾶτε. πάντη=παντοῦ. πόρος σχιστός=σταυροδρόμι. ἀμείβω=περνῶ. λεύσω=παρατηρῶ, βλέπω. φυλάσσω=κοιτάζω προσεκτικά. μὴ τίς σε λάθῃ...ναῦς' ἡ σειρά : μὴ τίς ἀπήνη κομίζουσα παῖδα πρὸς ναῦς Δαναῶν λάθῃ σε παραμειψαμένη τροχαλοῖσιν ὄχοις. ἀπήνη' τετράτροχος ἄμαξα στρομένη ἀπὸ ζεύγους ἵππων ἢ ἡμιόνων. παραμείβομαι=προσπερνῶ. μὴ λάθῃ σε παραμειψαμένη=μὴ προσπεράσῃ καὶ δὲν τὴν ἀντιλήφθῃς. τροχαλὸς=ταχύς. ὄχος=ὄχημα. πάλιν ἐξόρμα=γύρισέ (τὴν) βιαστικά πίσω. σεῖε χαλινοὺς=δούλευε σύντονα τοὺς χαλινοὺς' σημείωσον τὸ ἀσύνδετον, δι' οὗ ἀποδίδεται ἡ διέγερσις τοῦ λέγοντος καὶ αἰσθητοποιεῖται ἡ γοργότης τῶν ἐπαλλήλων πράξεων. ἰεῖς=κατευθύνων τὴν συνοδείαν (πομπαὶ) ἐπὶ Κυκλώπων θυμέλας=εἰς τὴν Κυκλωπεῖαν ἀκρόπολιν τῶν Μυκηνῶν. θυμέλη=βωμός, ἱερὸν. θυμέλαι Κυκλώπων=τὰ ἱερὰ τὰ περιβαλλόμενα ὑπὸ τῶν Κυκλωπεῖων τειχῶν, ἡ ἀκρόπολις ἢ περιβαλλομένη ὑπὸ τοιούτων. Τὰ ἱερὰ ἐκάστης πόλεως εὐρίσκοντο συνήθως ἐν τῇ ἀκροπόλει. Γνωστὰ ἐκ τῆς ἱστορίας τὰ προϊστορικά τεῖχη τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρυνθος, ἐκ πελωρίων ἀκατεργάστων λίθων· ἡ κτίσις τῶν ἀπεδίετο εἰς τοὺς Κυκλωπας, μυθικὸν λαὸν τεκτόνων, ἐκ τῆς Λυκίας κατὰ τοὺς ἀρχαίους προσοχομένων, ἐχόντων τὸ σῶμα γιγαντώδες.

153-163. φράσας τάδε=μετὰ τὴν προφορικὴν ἀνακοίνωσιν τούτων. πιστός=πιστευτός. παιδί σέθεν=εἰς τὴν κόρην σου. σφραγίδα φυλάσσε=πρόσεξε μὴ χαλάσῃς τὴν σφραγίδα. ἴθι=ἐμπρός' κατεπε-

γει τὸν προεσβύτην ὁ Ἅγ. λευκαίνει ἤδη τότε φῶς=ἀπλώνουν τώρα πλέον τὸ λευκὸ φῶς τῶν ἠὼς πῦρ τε τεθρίππων τῶν Ἄελίου= ἡ αὐγὴ καὶ τὸ πύρινον τέθριππον (ἄρμα) τοῦ Ἡλίου σύλλαβε μόχθων=μετάπιασέ μας καὶ σὺ=δὸς καὶ σὺ χεῖρα βοήθειας στὰ βάσανά μου. ὄλβιος=εὐτυχῆς (ἀπὸ ὕλικῆς ἀπόψεως). εἰς τέλος=μέχρι τέλους τοῦ βίου. εὐδαίμων=ὁ μὴ δοκιμάζων δυστυχίας· εἰς τὸ ὄλβιος καὶ εὐδαίμων ἐννόησον τὸ παραλειπόμενον ἐστὶ. Διαρκῆς εὐδαιμονία εἶναι ἀνύπαρκτος εἰς τὸν κόσμον. Ὁ Ἅγαμέμνων παρ' ὄλον τὸ ἐπιφανειακὸν του μεγαλεῖον εἶναι δυστυχῆς κατὰ γε τὰ κρατοῦντα παρ' ἀνθρώποις. Ὁ γέρον ἀέροχεται ταχὺς διὰ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου. Ὁ Ἅγαμέμνων συνοδεύει ἀπερχόμενον αὐτὸν μὲ τοὺς τελευταίους τούτους λόγους καὶ εἶτα εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν του.

Οἱ ἐρημνευθέντες στίχοι 1-163 ἀποτελοῦν τὸν Πρόλογον τῆς τραγωδίας. Ὁ πρόλογος, ἀντιστοιχῶν πρὸς τὴν Α' πράξιν τῆς σημερινῆς τραγωδίας, τμήμα τῆς τραγωδίας διαλογικόν, ἀπαγγελλόμενον ἐν ὄρθῳ, περιέχει τὴν λεγομένην πρότασιν (εἰσαγωγὴν), ἣτις εἰσάγει τὸν θεατὴν εἰς τὴν πράξιν τοῦ δράματος, ἐν προκειμένῳ τὴν θυσίαν τῆς Ἰφιγένειας, δίδων τὰς ἀναγκαῖας ἐξηγήσεις διὰ τὰ προηγηθέντα τῆς τραγωδίας γεγονότα, περιέχει τὸ ἐλατήριον τὸ κινῶν τὴν πράξιν, ἐν προκειμένῳ τὴν μαντείαν τοῦ Κάλχαντος, ἐγείρει δὲ τὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον, ἐν προκειμένῳ διὰ τῆς ἀνακλήσεως τῆς προτέρας πρὸς τὴν Κλυταιμίστραν ἐντολῆς· οἱ θεαταὶ εἶναι περίεργοι νὰ ἴδουν ἂν θὰ προλάβῃ ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ νὰ φθάσῃ ἢ θὰ εἶναι ἀργὰ καὶ τὸ κακὸν ἀνεπανόρθωτον. Τὸν παρόντα πρόλογον ἀποτελεῖ μία μόνον διαλογικὴ σκηνή, ὅπου πρόσωπα ὁ Ἅγαμ. καὶ ὁ Προεσβύτης. Ἡ σκηνὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ Ἅγαμ. 49-114, σχεδὸν μονολογικόν (ἐξαιρέσει τῶν τελευταίων στίχων του 107-114) ἐν λαμβανῶσι τριμέτρους, καὶ ἀπὸ ἀναπαιστικὸν διάλογον ἐν μέρει μὲν προτάσσόμενον (1-48), ἐν μέρει δ' ἐπιτασσόμενον (115-163). Τοῦτου ὄντος ἀσυνήθους εἰς τὴν ἀρχαίαν τραγωδίαν ἐξεφράσθη ἡ εἰκασία ὅτι ὁ Πρόλογος τῆς τραγωδίας, τὸν ὁποῖον ἀποθανὼν ὁ Εὐριπίδης ἀφῆκεν, εἶναι οἱ στίχοι 49-114, κατὰ τὸν τρόπον τῶν Εὐριπιδείων προλόγων πεποιημένος, τὰ δὲ τμήματα 1-48 καὶ 115-163 προσέθηκεν ὁ υἱὸς τοῦ Εὐριπίδου, ὁ ὁμώνυμος, ὅστις ἐδίδαξε τὴν ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταλειφθεῖσαν τριλογία, Ἰφιγένειαν τὴν ἐν Αὐλίδι, Ἀλκμέωνα ἐν Κορίνθῳ καὶ

Βάκχας, ἵνα ἐκκρούσῃ τὸ μονότονον καὶ ἀνιαρόν, τὸ ὁποῖον ἐνεφάνιζον οἱ πρόλογοι τοῦ πατρὸς του. Ἡ γλῶσσα εἰς τὰ διαλογικὰ μέρη εἶναι ἡ ἀρχαία Ἀττικὴ μὲ ἰωνικοὺς τύπους καρικευμένη, παρ' Ἐὐριπίδῃ δὲ πλησιάζει πολὺ πρὸς τὴν γλῶσσαν τοῦ πεζοῦ λόγου.

Κενωθείσης τῆς ὀρχήστρας γυναῖκες ἐκ Χαλκίδος, ἔγγαμοι καὶ νεαροί, παρέρχονται ἤδη διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου (ὡς ἐγχώρια καὶ δι' ἐκ τῶν λιμένων) εἰς πέντε στοίχους ἐπαλλήλους, ἕκαστον ἐκ τριῶν γυναικῶν, ἢ εἰς τρεῖς ζυγούς, ἕκαστον ἐκ πέντε, εἰς τὴν ὀρχήστραν μὲ σεμνότητα ἀνάλογον πρὸς τὸν σεμνὸν ὀρθμὸν τῶν ἀναπαίστων, μὲ στολὴν ἀνάλογον πρὸς τὴν κοινωνικὴν τῶν θεσίων, μὲ χρυσοῦς εἰς τὴν κεφαλὴν τῶν στεφάνους καὶ κατευθύνονται εἰς τὰ πρὸ τῆς σκηνῆς τοῦ ὀρχηστρατήγου, χωρὶς νὰ λέγουν τί θέλουν ἐκεῖ, ζῶν δὲ κατὰ τὴν πάροδον ἄσμα χορικόν, **πάροδον** καὶ αὐτὸ καλούμενον, τὸ ὁποῖον θὰ ἐρμηνεύσωμεν ἐφεξῆς.

164—302

164-184. ἔμολον ἄορ. β' τοῦ βλώσκω=ἔχομαι (πρὸβλ. μολὸν λαβέ, ἀτόμολος) ὁ ἐν., διότι ἐκάστη γυνὴ τοῦ Χοροῦ ὁμιλεῖ διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς. **ἀμφὶ παρακτίαν ψάμαθον Αὐλίδος ἐναλίας**=γύρω ἀπὸ τὴν ἀμμουδιὰν τῶν ἀκτῶν τῆς παραλίας Αὐλίδος. Σημείωσον τὴν ποικιλίαν τῶν συνωνύμων ἐπιθέτων (**παρακτίαν** (164), **ἐναλίας** (165) **ψάμαθον** καὶ **Αὐλίδος**). **χεύματα**=τὰ θεύματα. **στενόπορθμος**=ὁ τοῦ στενοῦ πορθμοῦ. **κέλλω ἀμετάβ.**=προσορμίζομαι, **καταπλέω** **κέλσασα**=προσορμισθεῖσα (διὰ λέμβων). **πόλιν**=πατριδὰ Χαλκίδα, **ἀγχιάλων ὑδάτων τὰς κλεινὰς Ἀρεθούσας τροφόν** **τροφὸς**=ἡ τροφοδοτοῦσα **ἀγχιάλος** (ἄγχι· ἄλδος)=παραθαλάσσιος. **Ἀρέθουσα** ὄνομα πηγῶν πολλῶν ἐν Ἑλλάδι. Ἡ τῆς Χαλκίδος Ἀρέθουσα, περὶ ἧς ἐνταῦθα πρόκειται, ἴσως εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν παρὰ τὸν Ἅγιον Στέφανον 20' μακρὰν τῆς Χαλκίδος κατὰ τὴν ὁδὸν Χαλκίδος—Ἐρετριᾶς. ὡς **κατιδοίμαν**=ἵνα κατιδοίμι=ἵνα μὲ προσορμὴν παρατηρήσω. **ἀγανὸς** (ἄ (ἐπιτ.) γαίω, γαῦρος) εὐγενής, ὑπερήφανος· **πλάται ναυσιπόροι**=νῆες κωπήλατοι. **πλάτη** συνεκδοχὴ **πλάτη** κυρίως ἡ κόπη, διὰ τὸ πλατὺ κάτω ἄκρον. οὗς ἐπὶ Τροίαν... **στέλλειν** ἢ **σειρά** : οὗς ἀμέτεροι πόσεις ἐνέπουσι τὸν ξανθὸν **Μενελάον** τε **Ἀγαμέμνονά τ'** εὐπατριδαν **στέλλειν ἐπὶ Τροίαν ἐλάταις** **χιλιόναυσιν**. **πόσις** - **ιος**=σύζυγος. **ἐν(ν)έπω**=λέγω. **εὐπατρίδας**=ὁ ἐξ εὐγενῶν πατέρων, ὁ εὐγενής. **στέλλω**=εἰτοιμάζων ἄγω.

ἐλάταις χιλιόναυσιν=μὲ χίλια πλοῖα ἐλάτης, ἐλάτινα. ἐλάτη· συνεκδοχή. οὗς· ἀντικ. τοῦ στέλλειν. Μενελάον τε Ἀγαμέμνονά τε εὐπατριδαν· ὑποκ. τοῦ στέλλειν. ἐπὶ τὰν Ἑλέναν=πρὸς ἀνάτησιν τῆς Ἑλένης. Μετὰ ταῦτα εὐθὺς ἀμέσως ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ ἀν=ἦν Ἑλένην (ἐλαβε). δονακοτρόφος=ὁ τρέφον καλάμια. Εὐρώτας· ὁ γνωστός τῆς Σπάρτης ποταμός. δῶρον τὰς Ἀφροδίτας=ὡς δῶρον ἀπὸ τὴν Ἀφροδίτην ἢ Ἀφροδίτη λέγεται καὶ Κύπρις, διότι ἐλατρεῖτο ἐν Κύπρῳ καὶ δὴ ἐν τῇ Πάφῳ. ἐπὶ κρηναίαισι δροσίοις=πλησίον δροσερῶν πηγῶν. ἔσχεν ἔριν μορφᾶς=ἠγωνίσθη εἰς ἀγῶνα καλλονῆς, εἰς καλλιστεία. Τὸ δῶρον, ἢ Ἑλένη, ἐδόθη μετὰ τὰ καλλιστεία, ἀφ' οὗ ἔλαβεν ἢ Ἀφροδίτη ὡς καλλίστη, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Πάριδος τοῦ βουκόλου, τὸ μῆλον τῆς Ἑριδος.

185-205. πολύθυτον δὲ δι' ἄλλος Ἀρτέμιδος ἤλυθον ὀρομένα=διὰ τοῦ πολυθύτου δὲ ἄλλους τῆς Ἀρτέμιδος ἤλυθον πεταχθεῖσα βιαστικά. πολύθυτον ἄλλος=ἄλλος ὅπου πολλὰ θυοῖα προσφέρονται. Ἀσπιδόητος ὁ Χορὸς ὑπενθυμίζει εἰς τὸν θεατὴν καὶ τὴν θυοσίαν τῆς Ἰφιγενείας, ἢ ἤξιωσε πρὸ ὀλίγου ἢ Ἀρτεμις. ὀρομένα μ. ἀόριστος μετοχῆς τοῦ ὄρνημαι=ἐγείρομαι, πετιέμαι. φοινίσσουσα παρῆδ' ἐμὰν αἰσχύναν νεοθαλεῖ=μὲ τὸ ἐρύθημα τῆς αἰδοῦς εἰς τὴν νεανικὴν παρειάν. φοινίσσω=κοκκινίζω· ἐδῶ μεταβατικῶς κεῖται. παρῆς=παρηΐς=παιδεία νεοθαλής· ἐπίθ.=νεανικός· τὸ ἐπίθετον καθ' ὑπαίλαγρην εἰς τὸ αἰσχύναν ἀντὶ νὰ ἀναφέρεται εἰς τὸ παρῆδα. θέλουσ' ιδέσθαι=θέλουσ' ιδεῖν· ἀσπίδος ἔρυμα καὶ κλισίας ὀπλοφόρους Δαναῶν=τὰς μαχίμους δυνάμεις καὶ τὰς σκηναὶς τῶν ὀπλιτῶν Δαναῶν. ἔρυμα=προφυλακτήριο, ἀμυντήριο. ἀσπίς· περιήπτικόν=ὄπλιται ἀσπιδοφόροι. κλισίαι ὀπλοφόροι=σκηναὶ φέρουσαι ὄπλας. ἀσπίδος ἔρυμα—κλισίας ὀπλοφόρους χιαστί. ἵππων ὄχλος=ἀρμάτων πλήθος. δύο Αἴαντες=τοὺς δύο Αἴαντας, δηλ. τὸν Αἴαντα τὸν υἱὸν τοῦ Ὀϊλέως, βασιλέως τῶν Λοκρῶν, καὶ τὸν Αἴαντα τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως τῆς Σαλαμῖνος Τελαμῶνος, τὸν ἀνδρειότατον τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὸν Ἀχιλλέα, τὸ ἔρκος Ἀχαιῶν, τὸν Σαλαμῖνος στέφανον=τὴν δόξαν τῆς Σαλαμῖνος. Πρωτεσίλαος· υἱὸς τοῦ Ἰφίκλου ἐκ Φυλάκης τῆς Θεσσαλίας, ὁ πρῶτος πεσὼν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν ἀπόβασιν αὐτῶν εἰς τὴν Τροίαν. θάκος καὶ θώκος=ἔδρα. ἐπὶ θάκοις ἀναφερ. εἰς τὸ συνέδρω· συνέδρος=ὁ συγκαθηήμενος.

ἡδομένους κατηγορ. μετοχή=νά εὐχαριστοῦνται (οἱ δύο Αἴαντες, ὁ Πρωτεύλαος καὶ ὁ ἐφεξῆς ἀναφερόμενος Παλαμίδης). **μορφαὶ πολύπλοκοι**=συνδυασμοὶ πολύπλοκοι. **πεσσοί**· εἶδος παιδιᾶς ἀναλόγον πρὸς τὸ ζατρίκιον· λέγεται ὅτι τὴν παιδιὰν ἐφεύρεν ὁ Παλαμίδης κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς του. Εἰς τὸν Παλαμίδην, υἱὸν τοῦ Ναυπλίου, ἀπεδίδοντο καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐφευρέσεις. **Ποσειδᾶν** (καὶ **Ποτ(ειδᾶν)**) δωρικᾶ=ὁ Ποσειδῶν. **παῖς Ποσειδᾶνος**=ὁ Ναύπλιος. **Διομήδης**· υἱὸς τοῦ Τυδέως, βασιλεὺς τοῦ Ἄργους. **κεχαρημένος**=διασκεδάζων ἡδοναῖς **δίσκου**=μὲ τὸν δίσκον. **παρά**· ἐπίρρημα=πλησίον. **Μηριόνης**, θεράπων τοῦ βασιλέως τῆς Κρήτης Ἰδομενέως, ὁ ὁποῖος λέγεται Ἄρεος ὄξος, βλαστάρι τοῦ Ἄρεως κατὰ μεταφοράν. **θαῦμα βροτοῖσι**=προκαλῶν ὄλων τὸν θαυμασμόν. **τὸν Λαέρτα τόκον**=τὸ παιδί τοῦ Λαέρτου, τὸν Ὀδυσσεῦ. **νησαῖα ὄρη**=ὄρεινὴ νῆσος· ἡ Ἰθάκη εἶναι πετρώδης καὶ ὄρεινὴ, ἔχουσα τὸ ὄρος Νήριτον. **Νιρεὺς** ἐκ Σύμης τῶν Δωδεκανήσων, ὁ κάλλιστος μετὰ τὸν Ἀχιλλεῦ, ἄγων μόνον τρεῖς ναῦς· οἱ ἦρωες Διομήδης, Μηριόνης, Ὀδυσσεὺς καὶ Νιρεὺς βιάλλουσι τὸν δίσκον.

206-230. εἶδον Ἀχιλῆα. **λαιψηροδρόμος**=ποδώκης. **ισάνεμος**=τρέχων ὡς ἄνεμος· ἐπίθετον διορίζον τὸ **λαιψηροδρόμον** Ἀχιλῆα **ποδοῖν**· **δοτ.** τῆς ἀναφορᾶς· ὅρα τὰ ὀμηρικὰ **ποδώκης**, **πόδας ὠκύς**, **ποδάροκης** καὶ **παράβαλε** τὰ ὀμηρικὰ ἐπίσης **ποδήνεμος ὠκέα** Ἴρις, τὸ ἅμα **πνοιῆσι πετέσθην**· **ἐκπονῶ**=ἐκπαιδεύω. **Χείρων**· ὁ δικαιοτάτος τῶν Κενταύρων, περιώνυμος παιδαγωγὸς τοῦ Ἀχιλλεῦς. **αἰγιαλοῖσι παρά τε κροκάλαις**· ἐν διὰ δυοῖν=εἰς τὰ χαλίκια τῆς θαλάσσης. **δρόμον ἔχω σὺν ὄπλοις**=τρέχω ἔνοπλος. **πονῶ ἄμιλλαν ποδοῖν** (**δοτ.** ὄργαν.)=ἀμιλλῶμαι πεζός. **τέτρωρον**=τέθριππον ἄρμα, οὗ ἐπέβαιναν ὁ διφρηλάτης Εὐμήλος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀδμήτου καὶ τῆς Ἀλκίσιδος, ὁ ἐγγονὸς τοῦ Φέρητος (Φερητιάδης). **ἐλίσσαν**=ἐλισσόμενος=στριφογυρίζων ἐπάνω κάτω περὶ τὰ τέματα. **ἐβόατο**=ἐβόα=ἐφώνεζε δυνατὰ (ἐρεθίζων τοὺς ἵππους). **ῶ**=οὐ (Εὐμήλου). **ιδόμαν**=εἶδον, ἐξ οὗ ἡ μετοχὴ **θεινομένου**. **χρυσοδαίδαλτοι στομίους πῶλοι**=στολισμένοι μὲ χρυσοὺς χαλινοὺς ἵπποι. **κέντρον**=θάβδος μὲ αἰχμὴν ὀξεῖαν, δι' ἧς κεντοῦν τοὺς ἵππους. **θεινομαι κέντρον**=μάστιγομαι. **μέσσοι ζύγιοι** ἵπποι οἱ ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἐν μέσῳ ἐλευγμένοι ἐκατέρωθεν τοῦ ὄμου (τημωνίου). **βαλιόες λευκοκτίτω τριχί**=

παρδαλοὺς ἀπὸ λευκὰ στίγματα τοῦ τριχώματος. **σειροφόροι** λέγονται καὶ **σειραφόροι** καὶ **σειραῖοι**—οἱ δύο ἄκροι ἵπποι τοῦ τεθρίππου, διὰ σειρῶν (σχονίων) προσδεδεμένοι εἰς τὸ ἄρμα. Τούτων ὁ μὲν ἀριστερὸς σειραῖος ἔδει νὰ διαγραφῆ περιὶ τὴν **νύσσαν** ἢ τὸν **καμπτήρα** τοῦ ἵπποδρόμου βραχὺ τόξον, ὁ δ' ἕτερος ἄκρος δεξιὸς νὰ διαγραφῆ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ μέγιστον τόξον, διὸ καὶ ὀνομάζονται **ἀντήρεις**, ἤτοι ἀντίθετοι, ἀναπτύσσοντες ἑκάτερος ταχύτητα ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον πρὸς τὸν ἕτερον. **καμπαῖσι** : τοπ.—κατὰ τὰς στροφάς (περὶ τὸ τέμα καὶ τὴν ἀφετηρίαν τοῦ ἵπποδρόμου). **πυροόθριξ**—κοκκινωτοῖχος. **ποικιλοδέρμων**—παρδαλός· τὰ δύο ἐπίθετα κατηγορούμενα. **μονόχαλα σφυρὰ**—ἀστράγαλοι μόνοπλοι· **μονόχαλος**—**μονόχηλος**, ὁ ἔχων μίαν χηλὴν, ἓνα νύχι. **μονόχαλα σφυρὰ** εἶναι κατὰ τὸ μόνυχες ἵπποι. **οἷς**—τούτοις λοιπόν. **παρεπάλλετο**—παρέτρχε πᾶλλον τὰ ὄπλα ὁ Πηλεΐδης Ἄχιλλεύς. **ἄντυξ** θ. τὸ μέτωπον τοῦ δίφρου τοῦ ἄρματος. **σύριγξ** θ. τὸ χωνὶ τοῦ τροχοῦ, ὅπου εἰσέρχεται τὸ ἄκρον τοῦ ἄξονος. Ἡ περιγραφή τῆς ἀμίλλης καὶ τῶν ἵππων γραφικωτάτη, ἴδια τὰ : **έβοᾶτο** καὶ **παρεπάλλετο**, περιγράφεται δὲ διεξοδικώτερον καὶ ξεῖαιρεται ὁ ἦρος Ἄχιλλεύς, διότι οὗτος θὰ παίξῃ σπουδαῖον ῥόλον εἰς τὴν τραγωδίαν. Διὰ λεπτομερείας περὶ τῶν ἵπποδρομικῶν ἀγῶνων συμβουλευθήτη τὴν Σοφ. Ἠλέκτρον στιχ. 701.

231-241. **έρχομαι εἰς ἀριθμὸν ναῶν**—μετρῶ τὰ πλοῖα. ἀθέσφατος (ἀ[στερ.] θέσφατος, θεὸς φημι)—ἀπερίγραπτος, καὶ εἰς θεῶν ἀθέσφατον (ἦλθον)—καὶ ἀπέλαυσα ἀπερίγραπτον θέαμα, ὡς—ἵνα πλήσαιμι ἄφθ. τοῦ πῖμπλημι—πληρῶ, ἱκανοποιῶ. **ὄψις** γυναικείος ὀμμάτων—γυναικεία φιλοπεριέργεια. **ἀδονάν**—ἠδονήν· κατὰ παράθεσιν διορισμός. **μείλινον**—γλυκεῖαν ὡς μέλι. **ἦν ἔχων**—εἶχε. **πλάτας**· περιληπτικόν—**τῆς πλάτης**—τοῦ στόλου. ὁ Μυρμιδῶν Ἄρης **Φθιώτας** (-ης)—αἱ μάχιμοι δυνάμεις τῶν Μυρμιδόνων τῆς Φθίας. **θουρίας**· ἀντὶ **θουαῖς**—μὲ ταχύπλοα πλοῖα. Τὸ ἐπίθετον εἶναι κοσμητικὸν ἀνδρῶν, διὸ καὶ αἱ νῆες ἐδῶ προσωποποιῶνται. Ὁ Εὐρυπιδῆς ἀναχρονιστικῶς καλεῖ τὰ πλοῖα ταχύπλοα, ὅπως ἦσαν εἰς τοὺς χρόνους του· τὰ πλοῖα ἦσαν μόνον μεταφορικά, ὄχι καὶ πολεμικά. **Νηρηῖδες** δὲ θεαὶ **χρυσέαις** εἰκόσι **κατ' ἄκρα ἔστασαν**—**Νηρηῖδες** δὲ θεαὶ μὲ τὰ χρυσὰ ἀγάλματά των εἰς τὰ προεξέχοντα ἄκρα τῆς πρύμνης ἦσαν στημέναι. **Νηρηῖδες**· αἱ πενήκοντα θυγατέρες τοῦ θαλασσίου θεοῦ

Νηρέως· τούτων μία ἦτο καὶ ἡ Θέτις. **σῆμα**=ὡς διακριτικὸν γνώρισμα. **πρύμναις**: τοπικὴ πτώσις.

242-252. Ἀργείων δὲ νᾶες ἔστασαν ἰσῆρετμοι=Ἀργείων δὲ νῆες ἔχουσαι κόπας ἴσας ἔστέκοντο **πέλας ταῖσδε**=πλησίον τούτων ἔδω τῶν πλοίων, δηλ. τοῦ Ἀχιλλέως. **ῶν**=τούτων **στρατηλάτας** (-ης) ἦν ὁ παῖς **Μημιστέως**, ὄν (Μημιστέα) **τρέφει**=ἀνέθρεψεν· ὁ Μημιστεὺς ἦτο υἱὸς τοῦ Ταλαοῦ, ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τοῦ Ἀργεοῦ Ἀδράστου, πατὴρ τοῦ Εὐρύαλου, εταίρου τοῦ Διομήδους. **Καπανεὺς** Ἀργεῖος ἦρος, εἷς τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας. **Σθένελος**: υἱὸς τοῦ Καπανέως, θεράπων τοῦ Διομήδους. **Ἀτθίδος** (γῆς)=ἐκ τῆς Ἀττικῆς δὲ ὁ **Θησεὺς παῖς**=ὁ Δημοφῶν. Καθ' Ὅμηρον ἐν Β 552 τῶν Ἀθηναίων ἠγεῖτο ὁ **Μενεσθεὺς** ἄγων 50 ναῦς. Ταύτας αὐξάνει εἰς 60 ὁ Εὐριπίδης κολακεύων τοὺς Ἀθηναίους. **ἔξῃς**=ἐχόμενος, συγκροτητὰ μὲ τὰ πλοῖα τῶν Ἀργείων. **ναυλοχῶ**=ἔχω ἀγκυροβολῆσει. **θεὰν Παλλάδα ἐν μωνύχοις ἔχων πτερωτοῖσιν ἄρμασιν**=ἔχων τὴν Παλλάδα ἐπιβαίνουσαν ἄρματος μονόπλων πτερωτῶν ἵππων. **μώνυχος**=ἔχων μίαν ὀπλῆν· τὸ **μωνύχοις** πρὸς τὸ ἄρμασι ἀντὶ νὰ φέρεται πρὸς τοὺς ἵππους τοῦ ἄρματος. **θετὸς**=τοποθετημένος, στημένος. **φάσμα**=σῆμα. **εὐσημον**=εὐδιάκριτον. **ναυβάτης**=ὁ τῆς νεὼς ἐπιβάτης.

253—264. Βοιωτῶν ὄπλισμα=αἱ ἔνοπλοι δυνάμεις τῶν Βοιωτῶν. **εἰδόμαν** (-ην)=εἶδον. **ποντίας νῆας**=ναῦς δι' ὑπερπόντια ταξίδια προωρισμένας. **σημειοῖσι**=σήμασι. **Κάδμος ἦν** (σῆμα) εἶχον σῆμα τὸν Κάδμον, τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως τῆς Φοινίκης Ἀγήνορος, τὸν κτίστην τῆς Καδμείας, ἀροπόλεως τῶν κτισθεισῶν ἔπειτα Θηβῶν. Φονεύσας οὗτος δράκοντα ἐν Θήβαις ἔσπειρε τοὺς ὀδόντας τοῦ δράκοντος καὶ ἐξ αὐτῶν ἀνεδύθησαν ἐκ τῆς γῆς ἄνδρες ἔνοπλοι, ἐξ ὧν ἐπέξῃσαν πέντε, γενάρχοι τῶν ἀριστοκρατικῶν οἴκων τῶν Θηβῶν. Τούτων τὰ μέλη διὰ τὴν ἀνωτέρω αἰτίαν ἐλέγοντο **δρακοντογενεῖς ἢ Σπαρτοὶ κόρυμβα**· **κόρυμβος** ἄρσ. εἰς τὸν πληθ. οἱ **κόρυμβοι** καὶ τὰ **κόρυμβα**=τὸ προεξέχον καμπύλον ἄκρον τῆς πρῦμνης. **ἄρχε**=ἦρχε **ναῖου στρατοῦ**, τοῦ στόλου, **Λήϊτος** ὁ βασιλεὺς τῶν Θηβῶν γηγενής (ἀπὸ τοὺς δρακοντογενεῖς) ὢν. Οἱ ἐκπεσόντες στίχοι μετὰ τὸν 260 περιέγραφον τὰς δυνάμεις τῶν Φωκῶν καὶ τοὺς ἀρχηγούς. ἦν ἄγων=ἦγε. **Οἰλέως τόκος**=ὁ Αἴας. ἴσας τοῖσδε κατὰ βραχυλογίαν

ἀντί : ἴσας ταῖς τῶνδε (τῶν Φωκέων). **Θρονιάς πόλις**—τὸ Θρόνιον, πρωτεύουσα τῶν Ἐπικημιδίων Λοκροῶν παρὰ τὸν Μαλιακὸν κόλπον.

265-276. ἐκ **Μυκῆνας τὰς Κυκλωπίας**—ἀπὸ τὰς Μυκῆνας τὰς ἐχούσας τὰ Κυκλώπεια τείχη. **Μυκῆνη -αι. ἔπεμπε**—ἔστειλε (178), ἦγεν, ἐκινητοποίη. **ναυβάτας**—ἐπιβαίνοντας τῶν νεῶν—ἐπιβάτας ἡθροισμένους—ἡθροισμένους. **σὺν**—συγχρόνως. **ἦν ταγὸς**—ἦν στρατηγός, **σὺν ταγός**—συστράτηγος μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς ὁ Μενέλαος. **τὰς φυγούσας μέλαθρα . . . ὡς λάβοι** ἢ **σειρά :** ὡς (=ἵνα) **λάβοι Ἑλλάς** **πρᾶξιν** (=ἐκδίκησιν) **τὰς φυγούσας** (τῆς φυγούσης γεν. αἰτίας) **μέλαθρα** (=οἶκον) **χάριν βαρβάρων γάμων** (=γάμων μετὰ βαρβάρων), ὁ πληθ. διὰ τὴν γενίκευσιν. Πολλάκις εἰς τὴν τραγωδίαν τονίζεται ὅτι ἡ ἀρπαγὴ τῆς Ἑλένης ἦτο ὕβρις δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα. **Νέστωρ Γεργήμιος** ἐκ τῆς Γεργησίας, πόλεως ἐν Μεσσηνίᾳ, ὅπου ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη. **κατειδόμεν (-ην)**—κατεῖδον. **πρύμνας** (=πρύμνης) **σῆμα ταυρόπουν** οὐδ. ἐπίθετον προσδιορίζον τὸ **σῆμα ὄραν** ἀπαρέμφ. τοῦ κατὰ τι εἰς τὸ **ταυρόπουν**—κατὰ τὴν μορφήν τὸν **πάροικον Ἀλφε(ι)ὸν**—τὸν γείτονα Ἀλφειὸν. Οὗτος ἀπετέλει τὰ βόρεια ὄρια τοῦ κράτους τῆς Πύλου. Οἱ ποταμοὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων παρίσταντο ταυρόμορφοι καὶ διὰ τοὺς ἐλιγμούς των, οἱ ὅποιοι ἐκαλοῦντο **κέρατα**, καὶ διὰ τοὺς μυκηθμούς.

277-287. **δωδεκάστολοι νᾶες**—στόλος δώδεκα νεῶν. **Αἰνιάνες** ἀρχαιότατον Ἑλληνικὸν φύλον κατοικοῦν κατὰ τὸν Ὀμηρον τὴν παρὰ τὴν Δωδώνην χώραν, ἐγκατασταθὲν κατοπιν εἰς τὰ νότια τῆς Θεσσαλίας, ὁπόθεν ἐξεδιώχθη ὑπὸ τῶν Λαπιθῶν. **τῶν δ' αὖ πέλας** **δυναστόρες** (=κυρίαρχοι) **Ἥλιδος** (ἦσαν) **πᾶς** **λεῶς**—ὄλος ὁ κόσμος. **λευκήρετμος Ἄρης**—ναυτικαὶ δυνάμεις ἀπὸ λευκὰ πλοῖα. **Τάφιος**—ὁ ἐκ Τάφου. Ἡ Τάφος ἦτο ἡ μεγίστη τῶν Ἑχινίδων νήσων τῶν κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχελφῶος καὶ μία τῶν Ταφίων νήσων τῶν μετὰ τὴν Λευκάδος καὶ Ἀκαρνανίας. Οἱ κάτοικοι τῆς ἀναφέρονται ὡς ληστοκώτατοι. **λόχνημα**—τέκνον καταχρηστικῶς λέγεται περὶ μητρὸς (λόχνη). **Ἑχινάδες**—σύνπλεγμα ἀπὸ ἐννέα μικρᾶς νησίδας εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος κοντὰ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀχελφῶος (Ἀσπροποτάμιον). Αἱ νῆσοι λέγονται **ναυβάταις ἀπρόσφοροι**—ἀπροσπέλαστοι εἰς τοὺς ναύτας, κοιν. **κακοῦργωτα νησιά.**

288-302. Ὁ Σαλαμῖνος ἔντροφος=ὁ γεννηθεὶς καὶ ἀνατραφεὶς ἐν Σαλαμῖνι, τὸ γέννημα καὶ θρέμμα τῆς Σαλαμῖνος. Ξυνάγε=συνήγε, συνέδεε. λαϊὸς (laevus)=ἀριστερός. τῶν=ὧν ἀναφέρεται εἰς τὸ δεξιὸν κέρας· ὁ πληθ. κεῖται διότι τὸ κέρας εἶναι περιληπτικόν· ἡ γενικὴ τῶν=ὧν ἐκ τοῦ ἄσσον=πλησίον (ἄγγι, ἄγγιστα). ὤρμει=εἶχεν ἀγκυροβολήσει. πλάταισι ἐσχάταισι=πρὸς τὰ τελευταῖα πλοῖα τοῦ δεξιοῦ. Ὁ Αἴας ἐσχημάτιζε σύνδεσμον τοῦ ἀριστεροῦ του κέρατος πρὸς τὰ τελευταῖα τοῦ δεξιοῦ με δώδεκα εὐστροφώτατα πλοῖα. ὣς=οὕτως. αἶον=ἤκουσα (πρβλ. 301). εἰδόμαν (-ην)=εἶδον. ᾧ ἀναφέρεται εἰς τὸν ναυβάταν λεῶν πρὸς τοῦτον λοιπὸν εἴ τις προσαρμόσει=ἐάν τις φέρῃ εἰς ἐπαρῆν. βᾶρις-ιδος θηλ. Αἰγυπτιακὴ λέξις=βαρβαρικὸν πλοῖον. νόστον οὐκ ἀποίσειται κλπ.=δὲν θὰ κερδίση ἐπάνοδον, ἦτοι δὲν θὰ κατορθώσῃ νὰ γυρίσῃ πίσω. οἶον ἐπίρω.=ὅτι τοιοῦτον. νάϊον πόρευμα· συνεκδοχῆ=στόλος. ἐνθάδε ἐδῶ=με τὰς ναυτικὰς δυνάμεις πού εἶδον ἐδῶ. τὰ δὲ=ἀπ' ἐτέρου δέ. κλύουσα=μέσα εἰς τὰς κατοικίας μας. μνήμην σφῶμαι=διατηρῶ εἰς τὴν μνήμην. σύγκλητος=ὁ πανταχόθεν προσκληθεὶς εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ὁ συγκεντρωμένος. Ἡ ἔννοια: σύμφωνα με τὴν προσωπικὴν ἀντίληψιν πού εἶχα ἀπὸ τὸν ἐδῶ στόλον καὶ κατὰ τὰς πληροφορίας πού ἔλαβα κατ' οἶκον καὶ τὰς ὁποίας συγκρατῶ εἰς τὴν μνήμην περὶ τοῦ συγκεντρωμένου στρατοῦ, δὲν θὰ κατορθώσῃ νὰ σωθῇ ὅστις με τὸν βαρβαρικὸν στόλον συγκρουσθῇ πρὸς τὸν Ἑλληνικόν.

Ἡ γλῶσσα τῆς Παρόδου εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ Προλόγου, με τὴν διαφορὰν ὅτι ἐδῶ εὐρίσκονται ἐγκατεσπλαγμένοι καὶ δωρικοὶ τινες τύποι ἐμᾶν (168), τὰς κλεινᾶς Ἀρεθούσας (170), κατιδοίμαν (171), ἀμέτεροι (176), οἵτινες δίδουν εἰς τὴν γλῶσσαν χροῖμα δωρικῆς διαλέκτου, ἥτις ἦτο ἡ πανελληνίως ἀνεγνωρισμένη γλῶσσα τῆς χορικῆς ποιήσεως.

Αἱ Πάροδοι, ὅπως καθόλου τὰ χορικά, εἶναι ἄσματα λυρικά. Ἐδῶ ἡ Πάροδος εἶναι ἐπική, τῆς ἐπισκοπήσεως καὶ περιγραφῆς τοῦ στρατοπέδου οὐσης ἕλης ἐπικῆς. Εἶναι ξηρὰ ἀποιμίμησις τῆς Τειχοσκοπίας Ὅμ. Γ' 121—124 καὶ τῆς Βοιωτίας ἢ Καταλόγου νεῶν Ὅμ. Β' 494 κ.ε. μόνον κόσμον ἔχουσα τὸν κόσμον τῶν κορυμῶν καὶ τῶν ἀπλάστων. Εἰς τὸ τέλος μετὰ τὴν ἐπὶ ὄδον (στροφὴν) προστίθενται τρία στροφικὰ ἑσῆγη, ἐνῶ τὰ ἄσματα κατακλείονται διὰ τῆς

ἐπφοῦ, εἰς ἣν καὶ τελειώνουν. Συναισθήματα δ' ἡ Πάροδος αὐτῆ δὲν ἐκφράζει μόνον ἀσθενῆ τινα θαυμασμόν καὶ αἰδημοσύνην βλέπομεν. Ἡ δ' ἀγκίστροσις τῆς πρὸς τὴν πράξιν εἶναι ἀσθενῆς καὶ χαλαρὰ (ἢ γυναικεῖα περιέργεια). Ἀφ' οὗ ὁ Χορὸς ἔφαλε τὴν Πάροδον, ἀπὸ τὴν ἀριστερῶν πάροδον παρέρχονται ὁ Μενέλαος καὶ ὁ Πρῶσβύτης διαπληκτιζόμενοι. Τί συμβαίνει θὰ ἴδωμεν εὐθὺς ἀμέσως.

303—375

303-316. Μενέλαε' εὐθὺς ἔξ ἀρχῆς τὸ ὄνομα χάριν τῶν θεατῶν. *χρῶν* (ἦν)=*χοῆν*. *ἄπελθε*=φύγε ἀπ' ἐδῶ. *λίαν πιστός*' τοῦτο ἐπενθυμίζει τὸν ἀτοχαροκτηρισμόν, ὃν ἔκαμεν ὁ Πρῶσβύτης (45)' τὸ ἀσύνδετον ἐκ τοῦ πάθους. *τοῦνειδος*=τὸ ὄνειδος' *ἔξονειδίζω*=ἐκστομίζω ὕβριν' *καλόν*' κατηγορούμενον' *καλὸν τὸ ὄνειδος*' εἶναι δξύμορον εἰρωνικόν. *κλαίεις ἄν*=θὰ χύσης δάκρυα, εἰ πράσσεις, *ἂ μὴ πράσσεις σε δεῖ* ὁ Πρῶσβύτης ἔχει πιάσει τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἀρνείται νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Μενέλαον. *λύω δέλτον*=παραβιάζω τὴν σφραγίδα, ἀνοίγω τὴν ἐπιστολὴν. *οὐδέ γέ σε φέρειν (χοῆν)*=ναὶ ἀλλὰ καὶ σὺ δὲν ἔπρεπε. Φαίνεται, ὅτι ὁ Μεν. εἶχεν ἀναγνώσει τὴν ἐπιστολὴν, ἣν χαρακτηρίζει μὲ τὴν λέξιν *κακά*, διότι ἐματαίωσε τὴν ἐκστρατεῖαν καὶ τὴν ἱκανοποίησιν τῆς Ἑλλάδος. "Ἐλλήσιν" ἀναχρονισμός. *ἀμιλλῶ β'* ἐν. προστακτ. τοῦ *ἀμιλλῶμαι* ἄλλοις *ἀμιλλῶ ταῦτα*=σ' αὐτὰ τὰ λογοπαίγνια νὰ τὰ παραδείγῃς μὲ ἄλλους (δηλ. τὸν Ἀγαμ.). Ὑπαινιγμὸς τοῦ Εὐριπίδου κατ' ἀναχρονισμὸν εἰς τὴν ἑριστικὴν τῶν σοφιστῶν, ἧς δείγματα ἦσαν αἱ σοφιστικαὶ διαλέξεις, ἀντιλογίαι, ἀγῶν ἢ *ἀμιλλα λόγων*' οὐκ ἄν μεθείμην' ἐνόησον ἐκ τοῦ *τῆνδε* ἐν τῷ προηγουμένῳ στίχῳ τὸ *τῆσδε*=δὲν θὰ τὴν ἀφήσω. *σκήπτρον*' τὸ σκήπτρον ἐχρησιμοποιοῦν οἱ βασιλεῖς καὶ ὡς βακτηρίαν, μὲ τὴν ὁποῖαν ἐκτύπων τοὺς ἀκοσμοῦντας. *τάχα*=ταχέως. *ἄρα*' διὰ τὸ μέτρον ἀντὶ τοῦ *ἄρα*=τότε λοιπὸν *σὸν καθαιμαξω καρα*=θὰ σοῦ πιάσω τὸ κεφάλι. *τοι*=ὡς γνωστόν *δεσποτῶν ὑπερ*=ὑπὲρ δεσποτῶν. *μέθες*' ἐνν. τὴν δέλτον. *μακροῦς δοῦλος ὢν λέγεις λόγους*' ὁ Πρῶσβύτης δὲν πολυλογεῖ, ἀλλ' ὁ Μεν. ἐπειδὴ ἀξιοὶ ἀπὸ τὸν δοῦλον ἀδιαιφύρητον ὑπακοὴν εἰς τὰς διαταγὰς του, πᾶσαν διαμαρτυρίαν τοῦ Πρῶσβύτου θεωρεῖ ὡς ἀνυπόφορον καὶ ἀνυδάθη πολυλογίαν. *ὦ δέσποτι, ἀδικούμεσθα*' ὁ Ἀγ. ἀκούσας ἀπὸ τὴν σκηνὴν τὸν θόρυβον παρέρχεται εἰς τὴν ἀρχίστραν' καὶ ὁ Πρῶσβ., μόλις βλέπει τὸν

κέρδιόν του, λέγει ἀδικούμεσθα· ἐγὼ δηλ. καὶ σύ. οὐδὲν τῇ δίκῃ χρῆσθαι θέλει=καθόλου δὲν θέλει νὰ ἀκούῃ τὴν φωνὴν τοῦ δικαίου. ἔξαρχάσας—ἐκ χειρῶν ἐμῶν—βία ἢ πλουσία ἔκφρασις τονίζει τὴν βιαιοπραγίαν τοῦ Μεν. ὄρα καὶ σὰς (ἐπιστολάς)—ἐμῶν (ἐκ χειρῶν).

317-334. ἔα' ἐπιφώνημα δηλοῦν κατάπληξιν ἰσοδύναμον μὲ τὸ ἡμέτερον : μᾶ. ἐν πύλαισιν=ἔξω εἰς τὴν εἴσοδον. οὐμός, οὐχ ὁ τοῦδε μῦθος (ἐστὶ) κυριώτερος λέγειν=ἐγὼ εἶμαι καὶ ὄχι αὐτός, ὁ ἀρμοδιώτερος νὰ ὁμιλῶ. Ὁ Μενέλαος, καὶ διότι εἶναι ἐλεύθερος, καὶ ὡς βασιλεὺς καὶ ὡς ἀδελφὸς τοῦ ἀρχιστρατήγου, δικαιοῦται νὰ ὁμιλήσῃ πρὸ τοῦ δούλου, πρὸς τὸν ὁποῖον τὸ πρῶτον φαίνεται ὅτι ἀπετάθη ὁ Ἄγ. (317) οὐμός οὐχ ὁ τοῦδε' σχῆμα ἐκ παραλλήλου. τῷδε=τῷ Προσβύτῃ. βία ἄγεις (αὐτὸν)=βιαίως τὸν σύρεις. Φαίνεται, ὅτι ὁ Μεν. ἔξηκολούθει νὰ σύρῃ βιαίως τὸν Προσβύτην. βλέψον εἰς ἡμᾶς' ὁ Ἄγ. ἔχει ἀποστρέψει τὸ πρόσωπον ἀπὸ φυσικὴν αἰσχύνην, διότι ἔχει ἐπ' αὐτοφώρῳ συλληφθῆ παλίμβουλος. ἴν' ἀρχὰς τῶν λόγων ταύτας λάβω' τὸ ταύτας καθ' ἕλξιν πρὸς τὰς ἀρχὰς ἀντι τοῦτο, δηλ. τὸ ζήτημα τῆς δέλτου=διὰ νὰ ἀρχίσω τὸν λόγον μου ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτό. μῶν=μὴ οὖν=μήπως τίθεται εἰς ἐρωτήσιν εἰς ἣν ἀναμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ' οὐκ ἀνακαλύψω βλέφαρον=δὲν θὰ ἀνοίξω τοὺς ὀφθαλμούςς. τρέσας' μετοχ. ἄορ. τοῦ τρέω=τρομάζω ἀπὸ φόβου. ὄρα τοὺς τρέσαντας. γεγώς' ἔνδοτ. μετοχ. ἄν καὶ ἐγεννήθην ἅ τρέως ἀπὸ τὸν Ἄτροέα. τρέσας Ἄτροέως (ἀτρέστον) λογοπαίγνιον. τήνδε' προβάλλον δεικνύει αὐτὴν (τὴν ἐπιστολήν), ἣτις λέγεται κακίστων γραμμάτων ὑπηρετίς=ἔξυπηρετοῦσα, ὄργανον κακοηθεστάτου περιεχομένου. ἢ γάρ=ἄληθεια λοιπόν. ἃ μὴ καιρός (ἐστὶ)=ὅσα δὲν εἶναι ὄρα, δὲν συμφέρει, δὲν πρέπει. ἀνίημι σήμαντρα=χάλαρῶνω τὴν σφραγίδα, λύω, καταστρέφω. γε=ναὶ ἀνοίξας (αὐτὴν) (οἶδα) (τὰ) κακά, ἃ σὺ εἰργάσω λάθρα. ὥστε σ' ἀλγῦναι=ὥστε νὰ σέ λυπήσω, νὰ σέ φαρμοκώσω (μὲ αὐτὸ τὸ ἀνοῖγμα τῆς ἐπιστολῆς) ἢ φράσις ἀνήκει εἰς τὸ ἀνοίξας. ποῦ=πῶς κάλαβες=καὶ ἔλαβες' ὁ καὶ εἰς ἐρωτήσεις προσδίδει τόνον. νιν=αὐτὴν τὴν δέλτον. ὦ θεοί' ἀναφώνησις, εἰς ἣν ἐπιφέρεται ἡ γενικὴ σῆς ἀναισχύντου φρενός, ἣτις εἶναι γενικὴ τῆς αἰτίας, ὡς ἐὰν ἀντι τοῦ ὦ θεοί' ἔκειτο τὸ ἐπιφώνημα φεῦ, οἴμοι. σὴν παῖδα' πρόληψις ἀντί : εἰ σὴ παῖς ἀπ' Ἄργουσι στρατεύμ' ἀφίξεται. τᾶμ'—τὰ ἐμὰ—τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας μου.

φυλάσσω=προφυλάσσω. τόδε οὐκ (ἔστιν) ἀναισχύντου;=αὐτὸ ἐδῶ, αὐτὴ ἐδῶ ἢ προᾶξίς σου δὲν εἶναι γνώρισμα διακριτικὸν τοῦ ἀναισχύντου; Αἱ ἐρωτήσεις καὶ τὸ ἀσύνδετον ἀπὸ τὸ πάθος. τὸ βούλεσθαι=ἢ βούλησις. κνίζω=γαργαλίζω, βάζω σὲ πειρασμό, οὐχὶ δεινά; ἔνν. ἔστι τάδε; οἰκῶ οἶκον=διευθίνο οἰκογένειαν. οὐκ ἔάσομαι; δὲν θὰ ἀφεθῶ ἐλεύθερος; (οὐ)=οὐκ ἔάσει=δὲν θὰ ἀφεθῆς ἐλεύθερος. φρονεῖς γὰρ πλάγια=διότι πονηραῖεσαι. τὰ μὲν νῦν, τὰ δὲ πάλαι, τὰ δ' αὐτίκα' ἀναφορὰ=ὡς πρὸς ἄλλα μὲν τώρα, ὡς πρὸς ἄλλα δὲ πρὸ πολλοῦ, ὡς πρὸς ἄλλα δὲ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν' ἢ ὅλη φράσις: παντοῦ καὶ πάντοτε, ἢ τριπλῆ ἐπαναδίπλωσις σκοπεῖ νὰ πολλαπλασιάσῃ καὶ νὰ μεγεθύνῃ τὸ ἁμάρτημα τοῦ ἀδελφοῦ. εὐ κεκόμψευσαι=τὰ ἔχεις εἰπεῖ κομψά, χαριτωμένα. Ὑπαινιγμὸς εἰς τὴν ἀνωτέρω λεχθεῖσαν σοφιστικὴν ἐπαναδίπλωσιν. σοφὴ γλῶσσα πονηρῶν (ἔστιν) ἐπίφθονον (χορημία)=ἡ σπουδασιμένη γλῶσσα τῶν πονηρῶν προκαλεῖ τὸν φθόνον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων' εἶρον. τὴν σιχαίνεται ὁ κόσμος. νοῦς ὁ μὴ βέβαιος=νοῦς ποῦ δὲν ἐμμένει εἰς τὰς σκέψεις του, ὁ παλίμβουλος, αὐτὸς ποῦ γυρίζει σὺν ἀνεμόμυλος. ἄδικόν (ἔστι) κτήμα=γεννᾷ ἀδικίας, ζημίας. οὐ σαφές=οὐχὶ ἀξιόπιστον.

335-342. ἐξελέγγω=ἀποκαλύπτω, ξεσκεπάζω. ὀργῆς ὑπο=ἀπὸ θυμόν. ἀποτρέπομαι τάληθές=ἀποστρέφομαι τὴν ἀλήθειαν. κατατείνω λίαν=τεντώνω πολὺ τὸ σχοινί, γίνομαι πολὺ ἐπιθετικός' ἢ μεταφορὰ ἀπὸ τὰ σχοινία ἢ ἀπὸ τοὺς χαλινοὺς' οἱ στίχοι 335 καὶ 336 ἀποτελοῦν τὸ προοίμιον τοῦ λόγου τοῦ Μενελάου. οἶσθα ὡς ταπεινὸς ἦσθα=γνωρίζεις πόσον ἐταπεινοῦσο. ὅτε ἐσπούδαξες ἄρχειν Δαναΐδαις ὅτε ἐπεδίωκες πάση δυνάμει νὰ ἀποκτήσῃς τὴν ἀρχιστρατηγίαν μετὰ τῶν Δαναῶν' ἢ δοτ. Δαναΐδαις εἰς τὸ ἄρχειν κατὰ τὸ Ὅμ. ἀνάσσειν Δαναοῖς. προσθηγγάνω πάσης δεξιᾶς (χειρὸς)=χαριεῖζω ὅλους διὰ χειροψίας. τῷ δοκεῖν μὲν οὐχὶ χορῆζων, τῷ δὲ βούλεσθαι θέλων' αἱ μετοχαὶ τροπικαί=κατὰ τὰ φαινόμενα μὲν μὴ ἐπιδιώκων, κατὰ βάθος δ' ὁμοῦ θέλων' χορῆζων—βούλεσθαι—θέλων σημείωσον τὴν ποικιλίαν ἐν τῇ ἀναφορᾷ. θύρας τῆς οἰκίας σου δηλ. ἀκλήστους=ἀνοικτὰς μερὰ νύχτα. τῷ θέλοντι (ἰδεῖν σε)=εἰς τὸν θέλοντα νὰ σὲ ἴδῃ τῶν δημοτῶν=τῶν πολιτῶν, δίδωμι πρόσσρῃσιν πᾶσι=χαριεῖζω ὅλους. ἐξῆς=κατὰ σειράν, τὸν ἕνα κατόπι

τοῦ ἄλλου. ὠνοῦμαι τὸ φιλότιμον ἐκ μέσου=ἀγοράζω τὸ ἀντικείμενον τῆς φιλοδοξίας μου τὸ ὅποιον εἶχεν ἐκτεθῆ εἰς τὸ μέσον (εἰς τὴν ἀγοράν) καὶ ἦτο προσίτον εἰς ὄλους. τοῖς τρόποις=μὲ αὐτοὺς τοὺς δημοσκοπικοὺς τρόπους.

343-348. κᾶτα=καὶ εἶτα. κατέχω ἀρχὰς=παίρω τὸ ἀξίωμα. μεταβάλλω ἄλλους τρόπους· πρόληψις=ἀλλάσσω τοὺς τρόπους καὶ παίρω ἄλλους=ἀλλάζω πολιτικῆν. οὐκέτι ἦσθα τοῖς φίλοισι τοῖς πρὶν φίλος (τοιούτος) ὡς πρόσθεν (γενόμενος) δυσπρόσιτος (=ἀπροσπέλαστος) ἔσω τε κλήθρων σπάνιος (καὶ σπανίως δεχόμενος ἐντὸς τῆς οἰκίας σου). ὁ ἀγαθὸς=ὁ εὐγενής. πρᾶσσω μεγάλη=ἔχω μεγάλας βλέψεις. μεθίστημι=μεταβάλλω. βέβαιος=σταθερός· καὶ μάλιστα βέβαιον τότε, ἠνία=ὄτε μάλιστα δυνατὸς ἐστὶν ὠφελεῖν εὐτυχῶν (=διότι εὐτυχεῖ, εὐρίσκειται εἰς τὴν ἔξουσίαν)· βέβαιον μάλιστα—μάλιστα δυνατὸς· χιαστὸν καὶ ἐπαναδίπλωσις. Τὰς αὐτὰς ἀρχὰς εἶχε καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς λέγων : Μηδέποτε ἐγὼ εἰς τοῦτον καθίσαιμι τὸν θρόνον, ἐν ᾧ πλέον οὐδὲν ἔξουσιν οἱ φίλοι παρ' ἐμοὶ τῶν ἄλλοτριῶν.

349-357. ἐπλήθον σε=σὲ ἔθιξα ταῦτα πρῶτα=εἰς αὐτὰ πρῶτα ἵνα=ὅπου καιρὸς=ἀξιοκατηγόρητος. αὐθις=ἔπειτα, μετὰ τὸ πρῶτα μὲν. χῶ=καὶ ὁ Πανελληνίων στρατὸς=μὲ τὸν ὅλον στρατὸν τῶν Ἑλλήνων. οὐδὲν ἦσθα=ἦσαν ἕνα τίποτα, ἕνα μηδενικό. ἐκπλήσσομαι=τὰ χάνω. τῇ τύχῃ τῇ τῶν θεῶν=ἐκ τυχαίου τινὸς περιστατικοῦ. οὐρίας πομπῆς σπανίζων=διότι ἔστερεῖσο τῆς συνοδείας οὐρίων ἀνέμων. Δαναῖδαι=οἱ ἡγεμόνες τῶν Δαναῶν διήγγελλον=ἔδιδον διαταγὰς (μὲ διαγγελεῖς) ἀφιέναι ναῦς=να ἀφήσουν τὰς ναῦς ἐλευθέρως νὰ ἀποπλεύσουν, μὴ πονεῖν δὲ μάτην=να μὴ ματαιοπονοῦν δὲ. ὡς ἄνολβον εἶχες ὄμμα σύγχυσίν τε=πόσον ἦτο τὸ πρόσωπόν σου ἀξιοθρήνητον καὶ πῶς τὰ εἶχες χάσει. εἰ μὴ δορὸς ἐμπλήσεις τὸ Πριάμου πεδίον=διότι δὲν θὰ καταπλημμυροῦσες τὴν πεδιάδα τοῦ Πριάμου μὲ τὰς μαχίμους δυνάμεις. ἄρχων' μετοχὴ ἐνδοτικῆ· δορὸς· περιληπτικὸν καὶ συνεκδοχῆ. παρακαλῶ τινα=ζητῶ τὴν συνδρομὴν τινος. τί δράσω; ἀπορηματικὴ ὑποτακτικῆ. τί τιν' ἀπορῶν εὐρω πόρον; ἢ σειρά: τίνα πόρον εὐρω ἀπορῶν; πόρος=διέξοδος. ἀπορῶν πόρον' δεξιόμορον. ὥστε μὴ στερέν-

τας... ἀπολέσαι καλὸν κλέος= ὥστε μὴ ἀπολέσαι καλὸν κλέος
στερέντας (ἡμᾶς) ἀρχῆς. στερεῖς= ὁ στερηθεῖς.

* 358-365. ἐν ἱεροῖς= ἐν ἱεροσκοπία, παρατηρῶν τὰ ἱερά εἶπε
πρὸς τοῦτο φέρονται τὰ ἀπαρέμματα θῦσαι καὶ ἔσεσθαι, ὧν τὸ ἀ'
εἶναι τελικόν, τὸ δὲ δευτέρον εἰδικόν. ἦσθεις φρένας, ἄσμενος,
ὑπέστης—ἐκὼν—οὐ βία' διὰ τοῦ πλούτου τῆς ἐκφράσεως ἐξαιρεται
τὸ αὐθόρητον τοῦ Ἄγ. ἐκὼν οὐ βία= σχῆμα ἐκ παραλλήλου' ὑφί-
σταμαι= ὑπισχοῦμαι. πέμπεις= στέλλεις γραμμата. πρόφασιν'
προεξαγγελτικὴ παράθεσις= μὲ τὴν πρόφασιν, δῆθεν, τάχα ὡς γα-
μουμένην Ἀχιλλεῖ= ὅτι θὰ ὑπανδρευθῆ τὸν Ἀχιλλεῖα. ὑποστρέ-
ψας= πρόνταν ἀνακρούσας, ἀναθεωρήσας τὴν πρότην. λέληψαι= εἴ-
ληψαι= ἔχεις συλληφθῆ μεταβαλὼν ἄλλας γραφὰς= γράφας ἄλλα
γραμμата. ὡς= ὅτι δηλ. ὑποστρέψας—μεταβαλὼν' συνώνυμα πρὸς
ἐξασιν τῆς παλιμβουλίας. οὗτος αὐτὸς... σέθεν' ἡ σειρὰ οὗτος αἰ-
θῆρ ὃς ἤκουσε σέθεν τάδε ἐστὶν ὁ αὐτὸς= μάρτυς εἶναι ὁ αἰθῆρ,
ὁ ὁποῖος, χωρὶς νὰ ἀλλάξῃ, ἤκουσε ἀπὸ σὲ τάδε= τὰς ὑποσχέσεις σου.

366-369. τὰ πράγματα.= ἡ πολιτικὴ' μυριοὶ δέ τοι... πρὸς τὰ
πράγματα.= δὲν ἔχουν μετρημὸ βεβαίως ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν πάθει τὸ
ἴδιον (ποὺ καὶ σὺ ἔχεις πάθει) μὲ τὴν πολιτικὴν. ἐκπονοῦσι= κοπιά-
ζουσι πολὺ (μὲ τὴν πολιτικὴν). ἐξεχώρησαν= ἐκχωροῦσι= ἀποσύρον-
ται ἀπὸ τὴν πολιτικὴν κακῶς= κακῶς ἔχοντες= εἰς κακὴν κατάστα-
σιν. ὑπὸ γνώμης πολιτῶν ἀσυνέτου' ἀναγκαστικὸν αἴτιον= δι'
ἄδικον κρίσιν τῶν πολιτῶν. ἐνδίκως= δικαίως, ἀπὸ δικαίαν κρίσιν.
Ἄριστειδης ἐξοστρακίσθη δι' ἄδικον κρίσιν, ἀλλὰ ἀνίκανοι πολι-
τικοὶ καὶ στρατηγοὶ ἐτιμωρήθησαν. ἀδύνατοι γεγῶτες= ἐπειδὴ ἔχουν
δειχθῆ ἀνίκανοι. διαφυλάττομαι πόλιν= προστατεύω τὰ συμφέροντα
τῆς πατρίδος μου. αὐτοὶ= ἐξ ἰδίας ὑπαιτιότητος, μὲ τὴν προσωπικὴν
τῶν ἀξίαν. Ἴσως ὁ Εὐριπίδης εἶχεν ὑπ' ὄψει τὸν Ἀλκιβιάδην.

370-372. Ἑλλάδος τῆς ταλαιπώρου μάλιστα στένω= κλαίω
πολὺ διὰ τὴν τύχην τῆς ταλαιπώρου Ἑλλάδος ἢ ἀναφ. αἰτιολ.= διότι
αὕτη. θέλουσα' ἐνδοτικὴ μετοχή. δρῶ τι κεδνὸν= κάμνω τι σοβα-
ρόν. ἐξανῆσει βαρβάρους καταγελῶντας (αὐτῆς)= θὰ ἀφήσῃ τοὺς
βαρβάρους νὰ (τὴν) περιγελοῦν= θὰ ἀνεχθῆ τὰ περιπαίγματα τῶν βαρ-

βάρων. οἱ οὐδένες=οἱ οὐτιδανοί. Ἴσως ὁ ποιητὴς εἶχεν ὑπ' ὄφρα τὰς συγγρόνους προσπαθείας τῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων, οἱ ὅποιοι χάριν ὀλίγου χροῦματος προσεπάθουν νὰ προσεταιρισθοῦν τὸν μέγαν βασιλέα, ὅστις ὑπεβοήθει τὸν ἐμφύλιον σπαραγμὸν τῆς Ἑλλάδος χάριν τοῦ ἰδίου συμφέροντος. διὰ σὲ καὶ τὴν σὴν κόρην=ἕξ αἰτίας σου καὶ ἕξ αἰτίας τῆς κόρης σου, ἢ ὅποια καμμίαν ἀξίαν δὲν ἔχει. τὴν σὴν κόρην' περιφρονητικῶς εἶναι εἰρημένον.

373-375. τίθεμαι προστάτην χθονός=ἐκλέγω ἄρχοντα τῆς πατρίδος μου. ἄρχων ὄπλων=στρατηγός. ἕκατι γένους=ἐνεκα τῆς εὐγενούς καταγωγῆς. ὡς=διότι. πᾶς ἀνὴρ ἄρχων πόλεως (εἶη ἄν)' ἦν τύχη ἔχων σύνεσιν=ἄν μόνον, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχη σύνεσιν. προστάτης' ἀναρχονισμὸς ἀπὸ τοῦ δημοκρατικοῦ χρόνου. Προστάται τοῦ δήμου ἐκαλοῦντο ὁ Κλεισθένης, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Ξάνθιππος, ὁ Ἐφιάτης, ὁ Περικλῆς χειραγωγοῦντες καὶ καθοδηγοῦντες τὸν δῆμον. νοῦν χρὴ τὸν στρατηλάτην ἔχειν' πρὸς τὴν διδασκαλίαν ταύτην παραβλήτέα ἢ σχετικὴ τοῦ Σωκράτους διδασκαλία εἰς τὰ Ξενοφῶντος Ἀπομνημονεύματα.

376—414.

376-377. κασίγνητοι=οἱ ἀδελφοί. λόγοι μάχαι τε' ἐν διὰ νοῖν=λογουμαχία.

378-380. βούλομαι' ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ βούλομαι τοῦ στίχου 335, ἀρχὴν τοῦ λόγου τοῦ Μενελάου. κακῶς λέγω=κακὰ λόγια λέγω, κατηγορῶ. εὖ=ἀπο καλὴν διάθεσιν, πρὸς καλὸν σου. ὅρα τὸ δεξιμωρον κακῶς εὖ. λίαν ἄνω τὰ βλέφαρα ἄγω=ἔχω πολὺ ἐπημένας τὰς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ ναυαγίαις=μέχρι τοῦ σημείου ὥστε νὰ φθάσω εἰς ἀναίδειαν. σωφρονεστέρως κάπως μετριοπαθῶς. χρηστός=εὐσυνείδητος. φιλῶ μετ' ἀπαρεμάρτου=συνηθίζω. διὰ τῶν στίχων τούτων προσομιλεῖ τὸν λόγον τοῦ ὁ Ἄγ. διὰ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἐπίθεσιν τοῦ ἀδελφοῦ' τοὺς δύο λόγους τῶν ἀδελφῶν ἐριζόντων χωρίζει τὸ δίστιχον τοῦ Χοροῦ, τὸ ὁποῖον διερμηνεύει τὴν διάθεσιν τοῦ θεατοῦ.

381-387. δεινὰ φυσῶ=τρομερὰ ῥουθουνίζω. αἵματηρὸν ὄμμα ἔχω=εἶναι κατακόκκινα τὰ μάτια μου. τοῦ κέχρησαι; τίνος ἔχεις

ἀνάγκη; τί στερεῖσαι; τί σοῦ λείπει; **χρηστὰ λέκτρα** = σύζυγος τιαία. ὦν γὰρ... ἤρχες' ἢ σειρά: ἤρχες γὰρ **κακῶς ἐκείνων ᾧ** (= ὦν) **ἐκτίσω** = ἐδείχθης ἀδέξιος σύζυγος' διὸ καὶ δὲν ἔμεινε πιστὴ ἢ πρώτη σύζυγος. **δίκην δίδωμι** = τιμοροῦμαι. **σὰ κακὰ** = τὰ ἐλαττώματά σου' ἢ γεν. τῆς αἰτίας. **ὁ μὴ σφαλεῖς** = ὁ μὴ πταίσας. τραγ. εἰρωνεία, διότι καὶ ἡ Κλ. ἐδείχθη ἄπιστος συνάψασα σχέσεις μὲ τὸν Αἰγισθον. **δάκνω τινὰ** = πειράζω. **τὸ φιλότιμον** = ἡ φιλοδοξία. **ἀλλ' ἐν ἀγκάλαις... ἔχειν**; ἢ σειρά: **ἀλλὰ χρήσεις ἐν ἀγκάλαις ἔχειν εὐπρεπῆ** (εὐμορφῆν) **γυναῖκα παρῆς** (= ἀφήσας κατὰ μέρος, παραβλέψας) **τὸ λελογισμένον** (= τὴν φρόνησιν, τὴν σύνεσιν) **καὶ τὸ καλὸν** (= τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς)' ὁ νοῦς; **κατηγορεῖς τὴν φιλοδοξίαν μου**' διατὶ δὲν φέγεις τὴν γυναικομανίαν σου; **ἡδοναὶ κακαὶ** = ἡδοναὶ αἰσχροὶ **πονηροῦ φωτὸς** = φαύλου ἀνδρός (εἶσιν)' ἢ γενικῆ εἶναι κατηγορούμενον.

388-395. **γιγνώσκω οὐκ εὖ** = λαμβάνω ἀπόφασιν ὄχι καλῆν. **μετατίθεμαι τι** = μεταβάλλω' ἢ μεταφορὰ ἴσως ἐκ τῶν πεσσῶν' ἢ ἐννοια κατὰ τό: αἱ δεῦτερα φροντίδες σοφώτεραι. **σὺ μᾶλλον** = σὺ (μαίην) **μᾶλλον** = σὺν τοῦναντίον (εἶσαι τρελλός). **ὅστις**' αἰτίαν σημαίνει = διότι σὺ' **κακὸν λέχος** = κακὴ σύζυγος. **θεοῦ σοι τὴν τύχην δίδόντος εὖ** = ἐπειδὴ ὁ θεὸς τὰ φέρνει ὅλα εὐνοϊκά, τὴν κατάστασιν, ποῦ ἐδημιούργησες ἐξ ἰδίας σου ὑπαιτιότητος, ἔστρεψαν οἱ θεοὶ ἐπὶ καλῶ, διότι, ἐν ᾧ ἡ ἀξίωσίς σου εἶναι μορὰ, οἱ θεοὶ σοῦ δίδουν τὰ μέσα γὰ τὴν πραγματοποίησιν, ἐπειδὴ οἱ μορῶι μνηστῆρες νομίζον ὅτι εἶναι δεσμευμένοι ἀπὸ τῶν Τυνδάρειον ὄρκον. **οἱ κακόφρονες, φιλόγαμοι μνηστῆρες** = οἱ μορῶι καὶ διασασμένοι διὰ γάμον μνηστῆρες. ἢ δέ γ' **ἐλπίς... σθένος**: ἢ σειρά: ἢ δέ γ' **ἐλπίς, οἶμαι μὲν, θεός** (ἔσται) **κάξέπραξεν αὐτὸ** (ἢ ἐλπίς) **μᾶλλον ἢ σὺ καὶ τὸ σὸν σθένος**. ἢ ἐλπίς, τὴν ὁποῖαν ἕκαστος τῶν μνηστῆρων εἶχεν, ὅτι θὰ προτιμηθῆ αὐτός. **οἶμαι μὲν**' κείται παρενθετικῶς = κατὰ τὴν γνώμην μου **τοῦλόγιστον**' **κάξέπραξεν αὐτὸ** = **καὶ ἐξέπραξεν αὐτὸ** = καὶ ἐπραγματοποίησε τὴν δόσιν τοῦ ὄρκου. **τὸ σὸν σθένος** = ἡ δύναμις σου, τὰ ἰδικά σου μέσα. **οὓς λαβὼν στράτευε** = τούτους λοιπὸν πάρε καὶ ἐμπρός. **ἔτοιμοι δ' εἰσὶ μορῶι φρενῶν εἶναι** δὲ πρόθυμοι (γὰ σὲ ἀκολονθήσουν) ἀπὸ ἠλιθιότητα. Εἶναι μορῶι καὶ ἠλίθιοι καὶ νομίζον ὅτι τοὺς ὑποχρεοῦν οἱ ὄρκοι τοῦ Τυνδάρεω. Οἱ θεοὶ ὅμως

εἶναι συνετοὶ καὶ ἐμποδίζουν τὸν ἀπόπλουν. ἔχει συνιέναι=δύναιται, εἶναι εἰς θέσιν νὰ κοίνη ἂν ἠμποροῦν νὰ ἔχουν ἰσχὴν οἱ ὄρκοι οἱ κακῶς παγέντες=οἱ κακῶς συνομολογηθέντες καὶ κατηναγκασμένοι=καὶ οἱ διὰ τῆς βίας ἐπιβληθέντες ὄρκοι.

396-402. τὰμά' μετὰ πολλῆς ἐμφάσεως ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου σκόπιμος ἢ χοῆσις τοῦ πληθ. τὰμά τέκνα ὡς καὶ κατωτέρω: παῖδας οὓς ἐγεινάμην, ἵνα ἐξαρθῇ τὸ μέγεθος τοῦ ἀδικήματος. τὸ σὸν μὲν εὖ ἔσται παρὰ δίκην=αἱ μὲν ἰδικαὶ σου ὑποθέσεις θὰ τακτοποιηθοῦν παρὰ τὸ δίκαιον· τιμωρίᾳ=διὰ τῆς τιμωρίας κακίστης εὐνιδος=κακοηθεστάτης συζύγου. ἐμὲ δὲ συντήξουσι νύκτες ἡμέραι τε δακρυόεις=ἐγὼ δὲ συντήξομαι νύκτας... Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀρνησις οὐ θὰ εἶναι καὶ εἰς τὰς δύο προτάσεις τὰς διὰ τοῦ μὲν-δὲ συνδεομένης· δηλ. δὲν ἐννοῶ σὺ μὲν... νὰ τακτοποιήσης, ἐγὼ δὲ νὰ λειώνω στὰ δάκρυα. δακρυόεις συντήξουσι νύκτες ἡμέραι τε: ὅ,τι γίνεται τὴν νύκτα ἢ τὴν ἡμέραν παριστάνεται ὅτι προκαλεῖται ἀπὸ αὐτάς. Πρὸς τὴν ἐννοίαν παράβαλε τὸ Ὅμηρ. νύκτας τε καὶ ἡματα δάκρυ χέουσα. ἄνομα κοῦ δίκαια δρωῶντα παῖδας οὓς ἐγεινάμην=παρανόμως καὶ ἀδίκως συμπεριφερόμενος στὰ παιδιά, τὰ ὅποια ἐγέννησα. σοι=ἀντικ. τοῦ λέλεκται. ῥάδια=εὐκόλα, εὐνόητα, ἀπλά. σὺ' ἐτέθη ἵνα κάμῃ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐγώ. τὰμ'=τὰ ἐμὰ τίθημι καλῶς=τακτοποιῶ, διευθετῶ· οἱ στίχοι 400 καὶ 401 ἀποτελοῦν τὸν ἐπίλογον τοῦ λόγου τοῦ Ἀγαμέμνονος.

402-403. οἷδ' αὖ (μῦθοι) (εἰοὶ) διάφοροι τῶν πάρος λελεγμένων. καλῶς δ' ἔχουσι=αὐτὰ ἐδῶ πάλιν ὅσα τώρα ἐλέχθησαν εἶναι διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ προηγουμένως λεχθέντα, ὅμως εἶναι καλὰ, διότι ὑποστηρίζουν τὸ: φεῖδεσθαι τέκνων=νὰ πονῇ κανένας γιὰ τὰ παιδιά του. Ὁ Χορὸς παρὰ τὴν οὐδετερότητά του ὁμολογῶν ὅτι εἶναι ὄραϊον νὰ πονῇ τις τὰ τέκνα του δίδει τὸ δίκαιον εἰς τὸν Ἀγ.

404-414. ἄρα' τὸ ἄρα μὲ παρατατικὸν (κεκτῆμην) σημαίνει ὅτι ἀλήθεια τέως λανθάνουσα τώρα γινώσκειται. (κεκτῆσαι φίλους), εἰ μὴ θέλεις ἀπολλύναι· τοὺς φίλους=τοὺς φίλους ποὺ ἔχεις τώρα. ποῦ δὲ δεῖξεις μοι πατρός ἐκ ταύτου γεγῶς;=ποῦ δὲ (ἀλλοῦ παρὰ εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν) θὰ δεῖξης ὅτι ἐγεννήθης ἀπὸ

τὸν ἴδιον πατέρα, ὅτι εἶσαι ἀδελφός μου; σὺν—σωφρονῶ σοι=συμμερίζομαι τὴν φρόνησίν σου. συννοσῶ σοι=συμμερίζομαι τὴν νόσον σου (τὰς τιμωρίας σου). Τὸ νοσεῖν κείται μεταφορικῶς. Παράβαλε πρὸς τὸν στίχον τὸ παρὰ Σοφοκλεῖ ἐν Ἀντιγόῃ 253 οὗτοι συνέχθειν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφην. εἰς κοινὸν τοῖς φίλοισιν ἀλγῶ=ἀπὸ κοινοῦ με τοὺς φίλους ἀλγῶ=συναλγῶ τοῖς φίλοις=συμμερίζομαι τὸν πόνον τῶν φίλων. Τοῦτο εἶναι κατὰ τὴν ἀρχήν: κοινὰ τὰ τῶν φίλων. εὐδρῶν παρακάλει μ', ἀλλὰ μὴ λυπῶν ἐμέ=νὰ ζητῆς τὴν συνδρομήν μου, ὅταν πρόκειται νὰ μοῦ κάμῃς καὶ ὄχι ὅταν πρόκειται νὰ μὲ λυπήσῃς. οὐκ ἄρα δοκεῖ σοι=δὲν εἶσαι λοιπὸν ἀποφασισμένος τάδε πονεῖν σὺν Ἑλλάδι; νὰ ὑποστῆς αὐτὴν ἔδω τὴν θυσίαν με τὰς θυσίας ποῦ ὑφίσταται ὄλη ἢ Ἑλλάς; Ἑλλάς σὺν σοὶ νοσεῖ=ἢ Ἑλλάς εἶναι ἀνόητος, ἀνοηταίνει, ὅπως καὶ σὺ κατὰ θεὸν τινα=ἀπὸ ὀργῆν θεοῦ τιнос. Περὶ τὰ τέλη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ Ἕλληνες ἐκολάκευον τὸν μέγαν βασιλέα χάριν ὀλίγου ἀργυρίου μὲ ὄλεθρον τῆς πατρίδος τῶν. Ἴσως εἰς τοῦτο κάμνει ὑπανιγμὸν ὁ φιλόπατρις ποιητής· τὸ ἐν τῷ στίχῳ 411 δὲ ἔχει τὴν ἐξῆς ἔννοιαν: αὐτὸ τὸ ὁποῖον λέγεις, (στίχ. 410 πονεῖν σὺν Ἑλλάδι) Μενέλαε, θὰ τὸ ἔκαμα εὐχαρίστως εἰς πᾶσαν ἄλλην περίστασιν· ἀλλὰ ἐν προκειμένῳ δὲν τὸ κάμνω, διότι ἢ Ἑλλάς ἀνοηταίνει. σκῆπτρον νυν αὖχει=καμάφωνα λοιπὸν τὸ σκῆπτρον, τὴν ἀρχιστρατηγίαν σου. σὸν κασίγνητον προδοῦς=μετὰ τὴν προδοσίαν τοῦ ἀδελφοῦ σου. εἶμι ἐπ' ἄλλας μηχανάς τινας=θὰ καταφύγω εἰς ἄλλα τινὰ μέσα φίλους τ' ἐπ' ἄλλους (εἶμι) καὶ θὰ ζητήσω ἄλλους φίλους.

414—468.

414-419. ὁ Μενέλαος διακόπτεται ἐν μέσῳ τοῦ στίχου 414 ὡς ἐκ τῆς αἰφνιδίας παρόδου τοῦ Ἀγγέλου, ὅστις ὡς διερχόμενος ἀπὸ τοῦς ἀγροὺς παρόχεται διὰ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου. ὦ Πανελλήνων ἀναξ Ἀγάμεμνον· ἢ μεγαλοπρεπῆς προσφάνησις σύμφωνος πρὸς τὴν χαμόσινον εἶδησιν, τὴν ὁποίαν κομίζει. ὁμαρτεῖ· ῥῆμα ἀπὸ τοῦ ἐπίρρημα ὁμαρτή (ὁμοῦ—ἀραρίσσω)=συγχρόνως. ὁμαρτεῖ=συνδοεῖ. Κλυταιμῆστρας δέμας· περιφρ.=Κλυταιμῆστρα. Σπουδαιότατον στοιχεῖον τῆς προσωπικότητος ἐθεώρουν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τὸ ἀπτόν καὶ ὁρατὸν σῶμα. ὥστ' ἂν τερφθεῖς ἰδὼν τραγικὴ εἰδωλεία· ἀντίφασιν μεταξὺ τῶν λόγων καὶ τῆς πραγματικότητος. ὦν αἰτιολ. μετοχή. ἔκδημος=ὁ

ἔξω τῆς χώρας ὧν, ὁ ἀπουσιάζων. δωμάτων ἔκδημος· κατάχρησις· κυριολ. ἔκδημος χθονός. Παρ' ἡμῖν, νοικοκύρης τοῦ χωραφιοῦ.

420-423. ὡς=ἐπειδὴ μακρὰν (ὁδὸν) ἔτεινον=διέτρεχον βιαστικὰ μακρὸν δρόμον. εὐρυτος κρήνη=καλλίρρους κρήνη. ἀναψύχω=δροοσίζω. βάσιν· τοὺς πόδας· ὁ ἐν. ἀντὶ τοῦ πληθ. κατὰ ποιητικὴν συνήθειαν. θηλύπους=θηλὺς. θηλύπουν βάσιν=τοὺς γυναικείους πόδας των, ἑαυτάς. πῶλοι 220. καθείμεν· ἀόρ. τοῦ καθίμη=ἔω κατελθεῖν=καταβιβάζω, ἀπολύω κάτω. χλόη λειμώνων=χλοεροὶ λειμώνες. ὡς βορᾶς γευσαίατο (γεύσαιντο)=ἵνα γευθοῦν τροφήν.

424-434. ἐγὼ δὲ πρόδρομος ἦκω· πρόδρομος· κατηγ.=πρωτοπόρος. σῆς παρασκευῆς χάριν=διὰ τὰ ἐτοιμασθῆς. Ὁ Ἄγγελος δικαιολογεῖ τὴν ἀπόδοτον αὐτοῦ. σῆς παρασκευῆς δίσσημον. Ὁ Ἄγγελος φαντάζεται τὰς παρασκευὰς τῶν γάμων, ὁ δὲ θεατῆς ὁ μεμνημένος τὰς παρασκευὰς τῆς θυσίας. πέπυσται· πυνθάνομαι=πληροφοροῦμαι. ταχεῖα γὰρ διῆξε φήμη. ἡ πρότασις παρενθετική. διῆξε (διῆσσω)=διῆλθε ταχεῖα. πᾶς ὄμιλος=ὄλα τὰ πλήθη τοῦ στρατοῦ· δρόμω=τροχάδην. εἰς θέαν=ἐπεξηγεῖται ὑπὸ τοῦ: ὅπως ἴδωσιν (στρατὸς—ἴδωσιν· στρατὸς· περιληπτικόν). οἱ δ' εὐδαίμονες κλεινοὶ καὶ περιβλεπτοὶ (εἰσὶν) ἐν πᾶσι βροτοῖς· οἱ εὐδαίμονες=οἱ εὐτηχιζόμενοι· ἐν πᾶσι βροτοῖς=εἰς τὰ βλέμματα ὄλου τοῦ κόσμου. τραγ. εἰρωνεία· τὴν αὐτὴν σκέψιν διετύπωσε καὶ ὁ Περσῆς. 20. ὑμῆναιός τις=γάμος τις· ἢ τί πράσσεται=ἢ τί γίνεται, τί μαγειρεύεται· τῶν δ' ἂν ἦκουσας τάδε· ἐλέχθη ὡς ἐὰν προηγεῖτο τῶν μὲν=ἀπὸ ἄλλους δὲ θὰ ἦκουες τὰ ἐξῆς. προτελίζουσι νεάνιδα Ἀρτέμιδι=πρὸ τοῦ γάμου φέρουν τὴν μνηστὴν πρὸ τοῦ βομοῦ τῆς Ἀρτέμιδος· ἀφιερώνουν εἰς τὴν Ἀρτεμιν, ὡς ἐγένετο τοῦτο τὴν παραμονὴν τοῦ γάμου. προτελίζουσι· εἶναι δίσσημον· ὁ μεμνημένος θεατῆς νοεῖ· καὶ θαίρουσι τὸ θῦμα πρὸ τῆς θυσίας· τὸ ρῆμα προτελίζω εἶχε καὶ τὰς δύο σημασίας. τίς νιν ἄξεται=ποῖος θὰ τὴν λάβῃ σύζυγον; δίσσημον τὸ ἄξεται· σημαίνει καὶ θὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὸν βωμόν. ἀνασσα Αὐλίδος=πολιούχος.

435—439. εἶα· ἐμπρός· κατεπέγει· ἐξάροχομαι κανᾶ=κάνω ἀρχὴν ἀπὸ τὰ κἀνιστρα, ἐτοιμάζω τὴν γαμήλιον τελετὴν. καὶ τοῦτο

δίσημον' σημαίνει καὶ λαμβάνω προκαταρκτικῶς πρὸ τῆς θυσίας ἐκ κανῶν οὐλᾶς (κριθάλευρα) καὶ ἐπιπάσσω ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ θύματος· **τάπι τοισίδε** — **τὰ ἐπὶ τοισίδε** = τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν τελετὴν αὐτὴν ἐδῶ. **στεφανοῦσθε**· πρὸς τὸν Ἄγ. καὶ τὸν Μενέλ. **τὸ κρᾶτα** = ἡ κεφαλὴ = βάψετε στεφάνια στὸ κεφάλι, ἀλλὰ καὶ ἐν θυσίᾳ τὸ θῦμα καὶ οἱ παρόντες ἐστεφανοῦντο· ἐντεῦθεν τὸ δίσημον καὶ τοῦ στεφανοῦσθε. **ὕμναιον εὐτρεπίζω** = φροντίζω διὰ τὴν γαμήλιον διασκέδασιν. **λωτὸς** = αὐλὸς ἐκ λωτοῦ, ἐξ οὗ κατεσκευάζον αὐλοῦς· **λωτοῦ**· μετωνυμία. **βοάσθω** = ἄς βουίξῃ, ἄς τὸ λέῃ· **βοάσθω** προσωποποιία. **τόδε φῶς ἦκει μακάριον τῇ παρθένῳ** = ἡ σημερινὴ ἡμέρα ἔχει φέρει τὴν χαρὴν τραγικῆς εἰρωνείας. **φῶς** = αἱ γαμήλιοι δᾶδες καὶ τὸ πῦρ τοῦ βωμοῦ.

440-445. **ἐπήνεσα**. λέγει ὁ Ἄγ. πρὸς τὸν Ἄγγελον μὲ τόνον ψυχρόν· **ἐπήνεσα** = ἐπαινῶ· **καλά, καλά** (σὲ ἄκουσα). **ιούσης τῆς τύχης** = ὅπως ἡ τύχη πηγαίνει· **ἔσται καλῶς** = θὰ ἀποβοῦν καλά. Ὁ Ἄγγελος εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν· **τί φῶ δύστηνος; ἄρξωμαι πόθεν;** αἱ ὑποτ. ἀπορηματικά· αἱ προτάσεις εἶναι βραχεῖαι, ἀσύνδετοι, ἐρωτηματικά· δηλοῦν τὴν ἐσχάτην ἀπόγνωσιν τοῦ Ἄγαμ. καὶ ἡ ἐπιφώνησις τὸ αὐτό· **εἰς οἷ' ἀνάγκης ζεύγματ' ἐμπεπτώκαμεν** = εἰς ποίαν παγίδα τῆς σιδηρᾶς ἀνάγκης (μοίρας) ἔχομεν ἐμπέσει. **ἀνάγκης ζεύγματα**· ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τὰ δίκτυα. **ὑπήλθε**· τοῦ ὑπέσχομαι = ἔστησε παγίδα, **δαίμων** = κακὸς τις δαίμων. **τῶν σοφισμάτων** = τῶν μεθόδων γὰρ μὴ θυσιάσῃ τὴν κόρην.

446-450. ἡ **δυσγένεια** = ἡ ταπεινὴ καταγωγή· **ὡς ἔχει τι χορήσιμον** = πόσον πολὺ χρήσιμος εἶναι. **ῥαδίως αὐτοῖς ἔχει** = εἶναι εὐκόλον εἰς αὐτοὺς (τοὺς δυσγενεῖς). **ἅπαντα** = ὅ,τι θέλουν. **ὁ γενναῖος φύσιν** = ὁ μὴ δυσγενής. **ἄνολβα ταῦτα** (ἔστι) = ταῦτα εἶναι ἀσυμβίβαστα εἰς τὴν εὐτυχίαν του, τὸ μεγαλεῖόν του. **τὸν ὄγκον ἔχομεν τῷ τ' ὄγκῳ δουλεύομεν**· ἀντιθετικὴ τῶν προτάσεων ἢ σχέσις. **ὄγκος** = τὸ ὕψος τῆς θέσεως. **προστάτης τοῦ βίου** ὁ ὄγκος προβάλλεται ἐμπρὸς εἰς τὴν ζωὴν μας, τῶν σκέψεών μας κυριαρχεῖ ἢ ὑψηλὴ θέσις· πρὸ παντὸς εἰς τὴν ζωὴν μας ἀποβλέπομεν εἰς μεγαλεῖα.

451-453. **γὰρ** = π.χ. **δακρῦσαι**· ἐπιφανεῖς ἥρωες εἰς τὸν Ὅμηρον κλαίουσιν.

454-459. εἶεν=ἔστω ἄς δεχθῶμεν ὅτι ἀνοίγω τὸ στόμα καὶ μιλῶ. ποῖον ὄμμα συμβαλῶ (ὄμματι δάμαρτος) ; = πῶς θὰ τὴν ἀτενίσω ; οἱ ἐπίβουλοι καὶ οἱ δόλιοι ἀποφεύγουν τὸ βλέμμα τοῦ θύματός των διὰ νὰ μὴ προδοθοῦν. συμβάλλειν ὄμμα· εἰρημένον εἶναι κατὰ τὸ συμβάλλειν λόγους, δεξιᾶς· τὸ τάλας (αἰδοῦμαι τάλας), αἱ μικραὶ προτάσεις, αἱ ἐρωτήσεις, τὰ ἀσύνδετα δηλοῦσι τὴν ἀμυχανίαν. ἐπὶ κακοῖς ἅ μοι πάρα (=πάρεστι)=κοντὰ εἰς τὰς συμφορὰς τὰς ὁποίας ἔχω, δὲν μοῦ ἔφθαναν τὰ βάρσανα ποῦ ἔχω, ἦλθε καὶ αὐτὴ ἄκλητος. εἰκότως ἅμ' ἔσπετο=καλὰ ἔκανε καὶ ἠκολούθησε μαζί. νυμφεύσουσα (αὐτήν) - δώσουσα (Ἐχιλλεῖ). τὰ φίλιτατα=ἡ φιλιότη κόρη. ἴνα=ὅπου. ἡμᾶς· πληθ. τῆς μεγαλειότητος.

460-464. τὴν δ' αὖ τάλαιναν παρθένον ὡς ᾤκτισα ὁ ἄορ. ἀντὶ τοῦ ἔνεστ. οἰκτιζῶ=αἰσθάνομαι συμπάθειαν· τὴν παρθένον εἶναι τὸ ἀντικείμενον. ὡς ᾤκτισα. ἀναφωνήσις. τί παρθένον ; τί κάθομαι καὶ ὁμιλῶ περὶ παρθένου; ἢ πρότασις παρενθετική. Ἄιδης νιν (αὐτήν) ὡς ἔοικε τάχα (=ταχέως) νυμφεύσει (=θὰ τὴν νυμφευθῆ). Καὶ ἡ πρότασις αὕτη εἶναι παρενθετική. ὁ τάφος θὰ εἶναι ἡ γαμήλιος κλίνη τῆς καὶ μνηστήρ τῆς θὰ εἶναι ὁ Ἄιδης, ὅχι ὁ Ἄχιλλεύς, ὅπως λέγεται εἰς πολλὰ δημοτικὰ τραγούδια καὶ εἰς μοιρολόγια. νιν=ὑποκ. τοῦ ἰκετεύσειν. γήμειας· εὐκτική ἔγκλισις δηλοῦσα κατάραν. χῶστις (=καὶ ὅστις) ἐστὶ σοι φίλος=καὶ οἱ φίλοι σου.

465-468. παρῶν ἐγγύς· πλεονασμός. ἀναβοῶ=φωναῖω δυνατά. εὐσύνετ(α) ἀσυνέτως, ῥητορ. ἀντίθεσις. εὐσύνετα=εὐκολονόητα, τὰ ὁποῖα ἀντιλαμβάνεται ἡ καρδία μου· ἀσυνέτως=ἀσυνειδήτως, χωρὶς νὰ ἐννοῇ τί λέγει. ἔτι γάρ· τὸ γὰρ αἰτιολογεῖ τὸ ἀσυνέτως. αἰαί... τάδε : ἡ σειρὰ : ὡς μ' ἀπώλεσεν ὁ Πριάμου Πάρις γήμας τὸν Ἑλένης γάμον, ὅς μ' εἰργασται τάδε. ἐργάζομαι τινά τι=προξενῶ εἰς τινά τι. Ὁ Ἄγγελος νομίζει ὅτι διὰ τῆς εἰδήσεως, τὴν ὁποίαν φέρει, θὰ προξενήσῃ χαρὰν καὶ εὐτυχίαν εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ ὁμως προξενεῖ ἀντίθετα. τοῦτο λέγεται περιπέτεια, ἥτις κατ' Ἀριστοτέλη εἶναι ἢ εἰς τὸ ἐναντίον τῶν πρᾶττομένων μεταβολὴ καὶ προκαλεῖ ἢ εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν, ὡς ἐδῶ.

469—542

469-472. **κἀγὼ ὡς καὶ ὁ Ἀγαμέμνων. κατοικτ(ε)ίρω**=αἰσθά-
νομαι βαθεῖαν (κατὰ-οικτ(ε)ίρω) συμπάθειαν. **ὡς ἔφ' ὅσον. ὑπὲρ**
συμφορᾶς τὸ αἴτιον. **τυράννων**=τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, **κατα-**
στένω=χρῆνω δάκρυα πικρά. Ὁ Μενέλαος λέγει: **δός μοι δεξιᾶς**
τῆς σῆς θιγεῖν, ζητεῖ δηλ. τὴν δεξιάν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀγαμέ-
μνονος πρὸς συνδιαλλαγὴν καὶ κύρωσιν τοῦ ἐφεξῆς ὄρκου. **σὸν τὸ**
κράτος=σὺ ἐνίκησες, διότι ἤλθεν ἡ κόρη, ὅπως ἤθελες, καὶ θὰ γίνῃ
ἡ θυσία. **ἄθλιος**=δυστυχής.

473-476. **κατόμνυμι Πέλοπα**=ὀρκίζομαι εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ
Πέλοπος· **ὄς πατὴρ τοῦμοῦ πατρὸς τοῦ σου τ' ἐκλήθη**=ὁ ὁποῖος
πατὴρ τοῦ πατρὸς μου καὶ τοῦ ἰδικοῦ σου πατρὸς ὑπῆρξε· ὁ πλοῦτος
τῆς ἐκφράσεως διὰ μείζονα κύρωσιν τῆς εἰλικρινείας· **Πέλοπα**—
Ἀτρεά τε· Πέλοπ, υἱὸς τοῦ Ταντάλου, βασιλέως τῆς Φρυγίας, ὅστις,
ἀφ' οὗ ἔγινε πρῶτον βασιλεὺς τῆς Πισατίας ἐν Ἡλίδι, κατέκτησε κατὰ
μικρὸν ὅλην τὴν Χερσόνησον, ἣτις ἐκλήθη ἐξ' αὐτοῦ Πελοπόννησος·
τούτου υἱὸς ὑπῆρξεν ὁ Ἀτρεΐδης καὶ τούτου τοῦ Ἀτρεΐδου υἱοὶ ἦσαν οἱ
Ἀτρεΐδαι Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος. **τάπο καρδίας**=τὰ ἀπὸ καρ-
δίας=ὄ,τι ἔχει μέσα ἡ καρδιά μου, ὄ,τι ἔχω μέσα. **σαφῶς**=εἰλικρι-
νῶς. καὶ μὴ (ἐρεῖν) **μηδὲν ἐπίτηδες**=τίποτε ἐπιτετηδευμένον, ἐπί-
πλαστον. **ἀλλ' ὅσον φρονῶ**=ἀλλὰ τάπο καρδίας.

477-484. **ὄσσε**=οἱ ὀφθαλμοί. **καὺτὸς**=καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἀντα-
φῆκά σοι (δάκρυα) **πάλιν**=ἔχρυσά καὶ ἐγὼ δάκρυα συμπονώντας σε
(σοι). **ἔξαφίσταμαί τινος**=ἀπομακρύνομαι ἀπὸ τι, παραιτῶ, ἀνα-
καλῶ. **οὐκ εἰς σὲ δεινὸς**=χωρὶς νὰ ἔχω μαζί σου πάθος. **οὐπερ**=
ἐκεῖ ὅπου. **εἶ**=εἶσαι. **ἀνθελῆσθαι τοῦμόν**=νὰ προτιμήσης τὸ ἰδικόν
μου (συμφέρον) ἀντὶ τοῦ ἰδικοῦ σου. **οὐκ ἔνδικον**=ἄδικον. **τάμα**
ἠδέως ἔχειν=ἐμὲ ἠδεσθαι, χαίρειν. **ὄρω φάος**· γραφικὴ περι-
φρασίς τοῦ ζῶ.

485-494. **τί βούλομαι γάρ;**=διότι τί θὰ κερδίσω, ἀλήθεια τί θὰ
κερδίσω; **γάμοι**=σύζυγος. **ἰμείρομαι**=ἐπιθυμῶ. **ἥκιστα ἔχρη**(ἀπο-
λέσαι)=οὐδαμῶς ἔπρεπε (νὰ χάσω). **τὸ κακὸν**(τὴν Ἑλένην) ἀντὶ τά-
γαθοῦ (τοῦ ἀδελφοῦ). **νέος**=ἐπιπόλαιος. **ἦ**=ἦν. **πρὶν ἐγγύθεν**

σκοπῶν τὰ πράγματα εἰσεῖδον=ἕως ὅτου ἐξετάζων τὰ πράγματα ἐκ τοῦ σύνεγγυς εἶδα κατὰ οἶον ἦν τὸ κτείνειν τέκνα=τί ἐσήμαινε τὸ νὰ φονεῖται τις τὰ τέκνα του· ἦν· ὁ παρατ. ἀντὶ τοῦ ἐνεστ. ἐστί, διότι ὁ λέγων ἔχει ὑπ' ὄψει τὸν χρόνον τῆς πρώτης παρατηρήσεως. ἄλλως τε=καὶ ἐξ ἄλλου. ἔλεος εἰσηλθέ μοι(οι)=ἐλυπήθηκα. ἐνοοῦμαι=λαμβάνω ὑπ' ὄψει. ἦ=διότι αὕτη, αἰτιολογ. τοῦ ἔλεος εἰσηλθέ μοι. ἔκατι=ἐνεκα. μετὰ=μέτεστι. ἀναστροφή τῆς προθέσεως καὶ μετατύπωσις ὡς πάρα=πάρεστιν. τί δ' Ἑλένης... μετὰ ;=καὶ τί σχέσιν ἔχει ἡ ἰδική σου κόρη μετὰ τὴν Ἑλένην ;

495-499. ἴτω στρατεία διαλυθεῖσ' ἐξ Αὐλίδος· μετὰ τὸν ἀξιότιμην διάλυσιν τῆς στρατείας ὡς αἰτίας τῶν κακῶν καὶ τῆς τραγικῆς θέσεως τοῦ Ἀγαμέμνονος· ἄς διαλυθῆ καὶ ἄς πάη κατὰ διαβόλου ἡ στρατεία=ἡ στρατιά. τέγγω=βρέχω. παρακαλῶ=παρακινῶ, παρασύρω. εἰ μέτεστί μοι τι θεσφάτων κόρης σῆς=ἂν ἔχω δικαίωμα ἐν σχέσει μετὰ τὰς μαντείας (τὰς ἀφορώσας τὴν τύχην) τῆς κόρης σου. μή μοι μετέστω=ἄς μὴ δικαιούμαι. σοὶ νέμω τοῦμόν μέρος=ἐκχωρῶ σ' ἐσένα τὰ δικαιώματά μου.

500-503. ἀλλ' (ἀ)=ἀλλὰ (θὰ μοῦ εἰπῆτε ἐνιστάμενοι), εἰς μεταβολὰς ἤλθον=μετεβλήθην, ἀλλάξα. ἀπὸ δεινῶν λόγων=ὑστερα ἀπὸ τὰ φοβερὰ καὶ τρομερὰ πρὸς ἔλεγα. ὁ Μενέλαος αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ δικαιολογήσῃ τὴν μεταβολὴν τῶν διαθέσεων τῶν ἀπαντῶν εἰς τὴν ἔνστασιν λέγει : εἰκὸς πέπονθα=φυσικὸν εἶναι τὸ πάθημά μου καὶ ἐξηγεῖται σαφέστερον : τὸν ὁμόθεν πεφυκῶτα (τὸν ἀδελφόν μου) στέργων μετέπεσον=ἀλλάξα γνώμην ἐκ στοργῆς πρὸς τὸν ἀδελφόν μου· τὸ μεταπίπτω εἶναι παθ. τοῦ μεταβάλλω. ἀνδρὸς... τοιοῖδε : ἡ σειρά : τρόποι τοιοῖδε οὐ κακοῦ ἀνδρὸς (ἐστὶν ἴδιον) συμπεριφορὰ τοιαύτη, οἷαν ἐγὼ τώρα δεικνύω, δὲν εἶναι χαρακτηριστικὸν ἀνοήτου ἀνθρώπου· χρῆσθαι τοῖς βελτίστοις ἀεὶ ἐπεξήγησις τοῦ τρόποι τοιοῖδε : δηλ. νὰ μεταχειρίζομαι τὰ βέλτιστα ἐκάστοτε. ὁ φρόνιμος πλανᾶται μὲν, ἀλλὰ μόλις ἀναγνωρίσῃ τὴν πλάνην του, εἶναι ἔτοιμος νὰ τὴν ὁμολογήσῃ καὶ νὰ μεταβάλῃ σκέψιν προσπαθῶν ἐκάστοτε νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς λογικῆς. Σημείωσον τὴν εἰς τὸν χαρακτήρα τοῦ Μενελάου συντελεσθεῖσαν μεταβολὴν· ἐν ᾧ κατ' ἀρχὰς ἐπέμενε διὰ τὴν θυσίαν χάριν τῆς Ἑλλάδος (370), τώρα εἶναι

καί' αὐτῆς συμπονέσας ὡς ἄνθρωπος τὸν ἀδελφόν του· τοῦτο λέγεται ἀνωμαλία ἦθος. τοιαύτην θὰ ἴδωμεν καί εἰς τὸν Ἰαγαμέμνονα, τοιαύτην βλέπομεν καί παρὰ Σοφοκλεῖ εἰς τὴν Ἄντιγόνην καί τὴν Ἰσμήνην ἐν τῇ Ἄντιγόῃ.

504-505. γενναῖα=εὐγενῆ· προγόνους οὐ καταισχύνεις σέθεν· κατὰ τὸ ὁμηρικὸν Z, 209 μηδὲ γένος πατέρων αἰσχυνέμεν.

506-512. αἰνῶ=ἐπαινῶ, εὖγε. παρὰ γνώμην ἐμὴν=παρὰ τὴν προσδοκίαν μου· δὲν ἀνέμενε τοιαύτην στάσιν ὕστερα ἀπὸ τοῖς μικροτάτους λόγους τοῦ Μενελάου (320 κέ.). ὑπέθηκας=ἐσθήριξας· ἢ μεταφορὰ ἐκ τῶν θεμελίων. ὀρθῶς=εἰς ὀρθὰς βάσεις. πλεονεξία δωμάτων=πλεονεξία κληρονομική· κάθε ἀδελφὸς θέλει νὰ πάρῃ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ἐντεῦθεν ἢ ταραχὴ εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἀδελφῶν. ἀπέπτυσσα=σιχαίνομαι. τοιάνδε συγγένειαν ἀλλήλοιν πικρὰν=τέτοιαν συγγένειαν ποῦ ποτίζει φαρμάκια τοῖς ἀδελφοῖς· ἡμεῖς λέγομεν· ἀγύρευτη νᾶναι τέτοια συγγένεια. ἀλλ' (ἀλλὰ ἢ καλὴ σου διάθεσις δὲν μᾶς ὠφελεῖ) ἤκομεν γὰρ εἰς ἀναγκαίας τύχας=διότι ἔχομεν φθάσει εἰς τὴν σιδηρὰν ἀνάγκην. θυγατρὸς αἵματηρὸν ἐκπρᾶξι (ἐπιτελέσαι) φόνον· ἐπεξήγησις τοῦ ἀναγκαίας τύχας. Ἀπὸ τοῦ στίχου τούτου ἀρχίζει νὰ φανερωῖται ἢ μεταβολὴ τῶν διαθέσεων τοῦ Ἰαγαμέμνονος διὰ τὸ ἀναπόδραστον τῆς θυσίας.

513-521. τὴν γε σὴν=ἐπὶ τῆς ὁποίας σὺ μόνος ἔχεις δικαιώματα. σύλλογος=τὸ σύνολον. νιν=αὐτήν, τὴν κόρην σου. ἀποστείλης πάλιν=στείλῃς πίσω. Ἄργος=αἱ Μυκῆναι. λάθοιμ' ἂν τοῦτο =εἶναι πιθανὸν νὰ διαφύγω τὴν προσοχὴν τοῦ στρατοῦ κάμων τοῦτο (=ἀποστέλλων πίσω τὴν κόρην). ἐκεῖνο. ἢ ἐπεξήγησις του εἰς τὸν σιγ. 518. ταρβῶ=τρέμω. Κάλχας· ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου μετ' ἐμφάσεως. οὐκ=οὐκ ἔρεῖ. θάνη τὸ ῥῆμα ὡς παθητικὸν ληπτέον. τότε τί θὰ σημαίῃ; εὐμαρὲς=εὐχερές, εὐχολον. τὸ μαντικὸν πᾶν σπέρμα φιλότιμον κακὸν ὅλη ἢ σπόρα τῶν μάντεων εἶναι πληγὴ (=κακὸν) φιλόδοξος. κούδέν γ' ἄχρηστον οὐδὲ χρήσιμον παρὸν (τὸ σπέρμα τῶν μάντεων) παρὸν (ὑποθ. μετοχή) οὐδὲν ἄχρηστον οὐδὲ χρήσιμον=ἢ παρουσία των δὲν εἶναι οὔτε ἄχρηστος οὔτε χρήσιμος.

522-537. οὐμ' = ὁ ἐμὲ εἰσέρχεται (57). ὄν σὺ μὴ φράξεις, πῶς ὑπολάβοιμ' ἂν λόγον = πῶς ἠμπορῶ νὰ φαντασθῶ τὸ πρᾶγμα, ἔαν σὺ δὲν λέγῃς; τὸ Σισύφειον σπέρμα = τοῦ Σισύφου ἢ σπόρα, κατὰ συνεκδοχὴν ἐν περιφρονητικῷ τόνῳ περιφρονεῖ, ἀλλὰ συνάμα καὶ τονίζει τί ἐπικίνδυνος εἶναι αὐτὸς ὁ Σισυφόσπορος ἕνεκα τῶν δόλων, οὓς χρησιμοποιεῖ. οὐκ ἔστ' Ὀδυσσεὺς ὅ,τι σὲ κάμει πημανεῖ = οὐκ ἔστι (τι) ὅ,τι = εἰς οὐδέν. πημαίνω (πῆμα) = βλάβω. ποικίλος πέφυκε = εἶναι φύσις ἄλλοπρόσβαλλος = εἶναι Πρωτεύς μορφᾶς ἀλλάζων. τοῦ τ' ὄχλου μέτα (ἔστι) = καὶ πάντοτε πηγαίνει μὲ τὸν λαὸν ὡς δημαγωγός. μὲν = μὴν = βέβαια. φιλοτιμία ἐνέχεται = εἶναι ἔνοχος φιλοτιμίας, ἔχει τὸ ἐλάττωμα τῆς... δεινῷ κακῷ κακῷ οὐσ. δεινῷ ἐπίθ., παράθεσις τοῦ φιλοτιμίας. δόκει = φαντάσθω στάντ(α) ἐν Ἀργείοις μέσοις = λαβόντα τὸν λόγον ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἀργείων. ἃ Κ. θέσφατ' ἐξηγήσατο = τὴν μαντείαν, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ἔξηγῶν τὴν θέλησιν τῶν θεῶν. κάμει = καὶ ἐμὲ πρόληψις' ὡς ὑπέστην ἐγώ... εἶδ. πρότασις ἐκ τοῦ ἀπαρεμφ. λέξειν. ὑπέστην ἐγὼ θύσειν θῦμα Ἀρτέμιδι κᾶτα ψεύδομαι ἢ σύνταξις κανονικώτερα θὰ εἶχεν ὡς ἐξῆς: καὶ ἐγὼ ὑποστάς θύσειν Ἀρτέμιδι θῦμα ὅμως ψεύδομαι. ὑφίσταμαι = ὑπισχυοῦμαι. οἷς = τοῦτοις οὖν τοῖς λόγοις. ξυναρπάσας = ὅπως τὸ ἡμέτερον συναρπάσας. σὲ κάμ'... κελεύσει ἢ σιφᾶ' κελεύσει Ἀργεῖους, ἀποκτείναντας σὲ καὶ ἐμέ, σφάζει κόρη. ξυναρπάσουσί (με) αὐτοῖς τείχεσιν = θὰ μὲ περιορπάξουν μὲ αὐτὰ τὰ τείχη. κατασκάπτω δὲν ἀφήνω λίθον ἐπὶ λίθου. ὡς ἠπόρημαι πρὸς θεῶν τὰ νῦν τάδε = εἰς ποίαν στενόχωρον θέσιν (ἀμηχανίαν) μὲ ἔχουν φέρει οἱ θεοὶ μὲ αὐτὰ ἔδω τῶρα. πρὸς θεῶν ποιητ. αἴτιον εἰς τὸ ἠπόρημαι. Ὁ Ἀγαμ. πανικοβληθεὶς ὑπερβάλλει τοὺς κινδύνους' ὁ ἴδιος περιγράφων τὸν ἑαυτὸν του παρουσιάζεται εἰς ἡμᾶς ὡς ἀξιοθρήνητος.

538-542. μοι δοτ. χαρ. = παρακαλῶ. φύλαξον = πρόσεξε. ἐν = ἓνα πρᾶγμα ἐπεξηγούμενον διὰ τοῦ ὅπως ἂν μὴ Κλυταιμῆστρα μάθη τάδε· πλαγία ἐρώτησις. πρὶν (ἂν) προσθῶ Ἄδην παῖδ' ἐμὴν = πρὶν παραδώσω εἰς τὸν Ἄδην τὴν κόρην μου. ὡς τελ. πράσσω κακῶς = δυστυχῶ. ὑμεῖς· ἀποτείνεται πρὸς τὰς γυναῖκας τοῦ Χοροῦ, συνιστῶν νὰ τηρήσουν σιγὴν (φυλάσσετε σιγὴν). ὁ Χορός, ἐπειδὴ δὲν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν ὀρχήστραν διαρκούσης τῆς διδασκαλίας τῆς

τραγωδίας, κατ' ἀνάγκην λαμβάνει γνῶσιν τῶν μυστικῶν τῶν δρώντων προσώπων, διὸ καὶ ταῦτα ἀξιοῦν παρ' αὐτοῦ σιγῆν.

Ὁ Μενέλαος ἀπέρχεται διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου, ὁ Ἄγ. εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνήν.

Αἱ ἀρχαιότεραι τραγωδίαὶ ἤρχιζον ἀπὸ τὴν πάροδον, μὴ ἔχουσαι πρόλογον. Ἄφ' οὗ δὲ ὁ Χορὸς ἤδε τὴν πάροδον, ἐπεισήρχετο ὁ ὑποκριτής, ὃν τότε εἷς, καὶ διελέγετο μὲ τὸν Κορυφαῖον τοῦ Χοροῦ. Ἐκ τῆς ἐπεισόδου ταύτης τοῦ ὑποκριτοῦ μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Χοροῦ εἰς τὴν ὀρχήστραν καὶ τὸ μέρος τοῦ δράματος τὸ διαλογικόν, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ τὴν πάροδον, λέγεται **ἐπεισόδιον** (μέρος). Ἐδῶ τὸ ἐπεισόδιον περιλαμβάνεται εἰς τοὺς στίχους 303—542 ἀποτελοῦν τὴν Β' πράξιν τῆς τραγωδίας (μετὰ τὴν τοῦ Προλόγου πράξιν). Ἐν τούτῳ τῷ ἐπεισόδῳ περιεπλέχθησαν τὰ πράγματα ἢ ἐπιστολὴ περιῆλθεν εἰς χεῖρας τοῦ Μενελάου καὶ ἡ Ἰφιγ. μετὰ τῆς μητρὸς τῆς μάλιστα ἦλθεν ἀπροσδοκῆτως φόβον καὶ ἔλεον αἰσθανόμεθα εἰς τὴν ψυχὴν μας διὰ τὸν ἀτυχῆ πατέρα καὶ τὴν κόρην.

Πρωταρχικὴ αἰτία τοῦ κακοῦ εἶναι τοῦ Πάριδος ὁ ἄμετρος ἔρωσ. Εἰς αὐτὸ δ' ὁ Χορὸς ἀποβλέπων ᾄδει τὸ ἐφεξῆς ᾄσμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐραμηνεύσωμεν καὶ τὸ ὁποῖον καλεῖται **στάσιμον**, διότι ὁ χορὸς τὸ ψάλλει ἀφ' οὗ ἔχει καταλῆγει ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ θέσιν (**στάσιν**).

543—606

543-557. **μάκαρες** (εἰσὶν) οἱ μετέσχον θεοῦ μετρίας· ἢ ἀναφ. πρώτασις ὑποκ. τοῦ εἰσί. θεοῦ ἀντικ. μετρίας κατηγ. μετέσχον= γνομ. ἀόριστος. θεοῦ=τῆς Ἀφροδίτης. μετέσχον τε λέκτρων Ἀφροδίτας μετὰ σωφροσύνας· πρώτασις ἐπεξηγοῦσα τὴν πρώτην. σωφροσύνη=ἐγκράτεια. **χωῶμαι γαλανεῖα**=τηρῶ γαλήνην, εἶμαι ἀπαθῆς. **μαινομένων οἴστρον γεν.** ἀντικ. εἰς τὸ γαλανεῖα. **μαινόμενοι οἴστροι**=παράφορον ἐρωτικὸν πάθος. **ᾄθι δὴ**=δπου, ὅτε ἀκριβῶς. **δίδυμα τόξα χαρίτων**=δύο εἶδη ἐρωτικῶν βελῶν ἐντείνεται=ἐντείνει κατ' ἀρεσκειαν, τὸ μὲν=τὸ ἐν ἐπ' εὐαίῳ πόντῳ=διὰ μοῖραν εὐτυχῆ, διὰ βίον εὐτυχῆ. **τὸ δὲ**=τὸ δὲ ἄλλο **ἐπὶ συγχύσει βιοτᾶς**=διὰ σύγχυσιν τῆς ζωῆς. **ἀπενέπω**=ἀπαγορεύω, δὲν ἐπιτρέπω τὴν εἴσοδον. **νιν**=αὐτόν, τὸν ἔρωτα τὸν ἐντείνοντα τὸ δεῦτερον

τόξον. ἀμετέρων θαλάμων=εἰς τοὺς (συζυγικοὺς) θαλάμους μας. χάρις=τὰ θέλγητρα τὰ προκαλοῦντα τὸν ἔρωτα. πόθοι=ἔρωσ. ὅσιος=ἀγνός καὶ ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ. πολλὰν δ' (Ἀφροδίταν) ἀποθείμαν(-ην)=εἶθε ν' ἀπορρίψω, νὰ ἀποφύγω. Ἡ ἔννοια τῆς στροφῆς εἶναι : ὁ ἐν μέτρῳ ἔρωσ γίνεται πρόξενος εὐδαιμονίας, ὁ ἀμετρος ὄμως καὶ ἀνόσιος φέρει ταραχὴν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον· ὁ Χορὸς ἐπιδοκιμάζει τὸν πρῶτον. διατὶ ἀποδοκιμάζει τὸν δεύτερον θὰ εἴπῃ ἐφεξῆς :

558-572. φύσις=ἡ φυσικὴ διάπλασις. διάφοροι κατηγ. τρόποι=χαρακτῆρες. τὸ ὀρθῶς ἐσθλὸν=ἡ πραγματικὴ ἀρετὴ (ἔστι) σαφὲς ἀεὶ=πάντοτε τὸ ἀντιλαμβάνονται οἱ ἄνθρωποι. τροφαὶ αἱ παιδευόμεναι· ἡ ἀγωγή τῆς ἐκπαιδεύσεως μέγα φέρουσι(ι)=συντελεῖ εἰς τὰν ἀρετάν, εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἀρετῆς, εἰς τὴν δημιουργίαν ἡθους χρηστοῦ. τὸ αἰδεῖσθαι=ὁ σεβασμὸς, τὸ ἠθικὸν συναίσθημα (ἔστι) σοφία=εἶναι σοφία, γνῶσις τοῦ ἀγαθοῦ. τὰν τ' ἐξαλλάσσουσιν ἔχει (παρέχει) χάριν=ἡ σοφία, ἡ ἀγωγή, ἢ δίδει ἢ παιδεύει, παρέχει τὸ ἐξαιρετικὸν χάρισμα. ποῖον ; ἐσορᾶν τὸ δέον· ἐπεξήγησις=νὰ βλέπωμεν τὸ καθῆκον. ὑπὸ γνώμας (-ης) κατανοοῦντες ὅτι εἶναι καθῆκον, συνειδητά. ἔνθα=ὅπου, ὅτε καὶ τότε δόξα=ἡ κοινὴ γνώμη φέρει=προσφέρει βιοτᾶ=εἰς τὴν ζωὴν μας κλέος ἀγήρατον=δόξαν ἀφθιτον. Ὁ Εὐριπίδης διδάσκει ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι διδακτὴ, εἶναι γνῶσις καὶ ὅτι ἡ δυνάμις τῆς εἶναι διττὴ : α') τὸ αἰδεῖσθαι=ἡ δημιουργία ἠθικοῦ συναίσθηματος, β') ἡ δημιουργία τῆς δυνάμεως τοῦ διακρίνειν τὸ καθῆκον, τὸ πρακτέον· ὅταν δ' ἐπιτύχη τις ταῦτα, τότε ἡ κοινὴ γνώμη δίδει εἰς τὴν ζωὴν μας δόξαν αἰωνίαν. ἐξετασθεῖσης γενικῶς τῆς ἀξίας τῆς ἀρετῆς, ὁ Χορὸς μεταβαίνει εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ τὸν καθορισμὸν τῆς σκοπιμότητος τῆς ἀρετῆς δι' ἀμφοτέρω τὰ φύλα. (ἔστι) μέγα τι (λιτ.)=ἔχει πολὺν μεγάλην σκοπιμότητα θηρεῦειν ἀρετάν=ἡ ἐπιδίωξις ἀρετῆς, ἡθους χρηστοῦ. γυναιξὶ μὲν (γυγνομένην) κατὰ Κύπριν κρουπτὰν=διὰ τὰς γυναῖκας μὲν συνισταμένης εἰς τὴν συζυγικὴν πίστιν ἐντὸς σκοτεινοῦ συζυγικοῦ θαλάμου. ἐν ἀνδράσι δ' αὖ ἐνὼν ὁ μυριοπληθὴς κόσμος αὖξει πόλιν μεῖζω (προλ. κατηγ.)· κόσμος=τὸ πνεῦμα τῆς τάξεως, ἡ ἠθικὴ εὐκοσμία. ἐνὼν ὁ μυριοπληθὴς=ἐὰν ὑπάρχη εἰς τὴν μεγάλην πλειοψηφίαν τῶν ἀνθρώπων· αὖξει μεῖζω πόλιν=προάγει τὸ μεγαλεῖον τῆς πόλεως. Ἡ ἔννοια :

Ἡ ἀρετὴ διὰ τὰς γυναῖκας εἶναι ἢ συζυγικὴ πίστις· διὰ τοὺς ἄνδρας ἢ ἠθικὴ εὐκοσμία, τὸ πνεῦμα τῆς τάξεως.

573-597. ἔμολες=ἦλθες ἦτε=ἐκεῖθεν ὅπου σύ γε=ναὶ σύ. ἐτρόφης βουκόλος (κατηγ.) παρὰ μόσχοις Ἰδαίαις ἀργενναῖς συρίζων βάρβαρα, πνέων καλάμοις μιμήματα φρυγίων αὐλῶν Ὀλύμπου. ἀργεννός=λευκός. Ἰδαῖος=ὁ τῆς Ἰδης, ὄρους τῆς Τροίας Ν.Α. τοῦ Ἰλίου. συρίζω βάρβαρα=παίζω μὲ τὴν σύριγγα βαρβαρικὰ κομμάτια. πνέω καλάμοις=παίζω μὲ τὰ σουράβλια μιμήματα φρυγίων αὐλῶν Ὀλύμπου=ὅπως ἔπαιζεν ὁ Ὀλυμπος μὲ τοὺς Φρυγίους αὐλοὺς. βάρβαρα ἐσύριζεν ὁ Πάρις διότι ἦτο Τρῶς· κατὰ τὸν Εὐριπίδην οἱ Τρῶες παρίστανται ὡς βάρβαροι, κατὰ τὴν ἀρχὴν: πᾶς μὴ Ἕλλην βάρβαρος. Ὀλυμπος ἀρχαῖος περίφημος αὐλητὴς καὶ μουσικὸς, μαθητὴς τοῦ Φρυγὸς αὐλητοῦ Μαρσίου, ὅστις ἔξεδάσθη ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος. Τὰ ἄσματα τοῦ Ὀλύμπου τὰ τονισμένα εἰς αὐλὸν ἔπαιζεν ὁ Πάρις μὲ τὴν σύριγγα. εὐθῆλοι βόες=ὄραιοι μαστοὺς ἔχοντες βόες. τρέφοντο (ἐκεῖ) ὄθι=ὅπου κρίσις θεᾶν ἔμενέ σε ἅ σε πέμπει Ἑλλάδα αἰτ. τῆς εἰς τόπον κινήσεως. παροῦσεν ἔλεφαντοδέτων δόμων=ἔμπροσθεν τῶν ἀνακτόρων τοῦ Μενελάου, τῶν ἔλεφαντοζοσμήτων, τῶν πολυτελῶν. Ὁ Εὐριπίδης ἔχει ὑπ' ὄψει τὴν ὀμηρικὴν περιγραφὴν τῶν ἀνακτόρων τοῦ Μενελάου. (ἔμενέ σε) ὡς ἔδωκας τ' ἔρωτα ἐν ἀντωποῖς βλεφάροισιν τὰς Ἑλένας=ἐνέπνευσας ἔρωτα μέσα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Ἑλένης ποὺ σὲ ἐκοίταζαν κατάματα (= ἀντωποῖς). ἔρωτι δ' (ἀντὶ τοῦ τε) αὐτὸς ἐπτοάθης=συνεκινήθης δε καὶ σὺ ἀπὸ τὸν ἔρωτα. ὄθεν=κατ' ἀκολουθίαν τούτου ἔρις (θεαῖων) ἄγει Ἑλλάδα (=Ἑλληνικὴν) ἔριν (=πόλεμον) εἰς πέργαμα Τροίας σὺν δορὶ ναυσί τε. Μετὰ τὴν προηγηθεῖσαν παιδαγωγικὴν θεωρίαν προεβλήθη ἐφαρμογὴ αὐτῆς ληφθέντος ὡς παραδείγματος τοῦ Πάριδος, ὅστις μὴ εὐμοιρῆσας τῆς δοθῆς ἀγωγῆς, προτιμήσας δ' ἄμετρον καὶ ἀνόσιον ἔρωτα, ἐγένετο αἰτία τοῦ ὀλέθρου τῆς πατρίδος του καὶ πρόξενος συνάμα συμφορῶν εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς. Σημείωσον ἐν τῇ ἐπωδῶν (οὗτω καλεῖται τὸ ἐρμηνευθὲν τμήμα 573-589) τὴν εἰδυλιακὴν σκηνὴν 574... ἦν ἐμβάλλει ὁ τραγικὸς, ὡς καὶ πολλαχοῦ ἀλλαχοῦ εἰς τὰ δράματα τοιαύτας ἐμβάλλει σκηνάς, φυσιολότρως ὄν. Παρέρχονται διὰ τῆς ἀριστερᾶς παρόδου εἰς τὴν ὀρχήστραν ἢ Κλ. καὶ ἡ Ἰφιγ. ἐποχοῦμαι καὶ ὁ Χορὸς πλησιάζει μὲ εὐλάβειαν πρὸς τὰς ἡγεμονίδας. Ἡ

πρώτη λέξις, τὴν ὁποίαν λέγει εἶναι (590-597) ἰὼ ἰώ. ἐπιφ. σχετλιασμοῦ ἄχ ἄχ, καὶ χαρᾶς· αἱ ἡγεμονίδες ἐκλαμβάνουν τὸ ἰὼ ἰώ ὡς ἐπιφώνημα χαρᾶς, ὃ δὲ θεατῆς ὡς ἐπιφώνημα σχετλιασμοῦ· εὐδαιμονία μεγάλων (ὑποκ.) (εἰσὶ) μεγάλαι=τῶν τρανῶν ἢ εὐτυχία εἶναι μεγάλη. Σημειώσον τὴν ἐπαναδίπλωσιν. Καὶ ἀμέσως ἐπακολουθεῖ ἐφαρμογὴ τῆς ἄνω γενικῆς παρατηρήσεως ἐν τῇ προκειμένῃ εἰδικῇ περιπτώσει. ἴδετε=κοιτάξατε τὴν τοῦ βασιλέως ἄνασσαν ἐμὴν Ἰφιγένειαν βασιλέως ἄνασσα=ἡ βασιλόπαις· Κλυταιμῆστραν τε τὴν Τυνδαρέου (ἰων. τύπος, Τυνδάρεω ἀπτ.) (κόρην)· αἱ αἰτ. κατὰ πρόληψιν ἀντὶ ὀνομαστικῆς. ὡς ἐκ μεγάλων ἐβλαστήκασιν=πόσον μεγάλων οἰκογενειῶν βλαστοὶ εἶναι. ἐπί τε (ὡς) εὐμήκεις τύχας ἤκουσι=καὶ εἰς πόσον ὑψηλὰ σκαλοπάτια τῆς μοίρας ἔχουν ἀναβῆ. εὐμήκεις τύχας· δίσημον καὶ τοῦτο· φαίνεται ὅτι ὁμιλεῖ διὰ τὸν ζήλευτὸν γάμον, ἀλλ' ὃ θεατῆς ὑπονοεῖ τὴν τραγικὴν μοῖραν τῆς κόρης. Τοῦ δίσημον τὴν ἐκδοχὴν εὐνοεῖ ἢ λέξις τύχη, ἣτις εἶναι μέση λέξις. θεοί, γ' οἱ κρείσσους... θνατῶν· ἢ σειρά· οἱ κρείσσους οἱ τ' ὄλβοφόροι (εἰσὶ) θεοὶ (κατηγ.) τοῖς οὐκ εὐδαίμοσι θνατῶν (δοτ. τῆς κρείσεως). οἱ κρείσσους=οἱ ἰσχυροί, οἱ ἔχοντες τὰς ὑψηλὰς θέσεις, ὄλβοφόροι=οἱ ὄλβιοι, οἱ πλούσιοι. οἱ οὐκ εὐδαίμονες· κατὰ λιτότητα=οἱ δυστυχεῖς.

598-606. στῶμεν=ἄς σταματήσωμεν (ἄς διακόψωμεν τὸν χορόν). ἔκγονα θρέμματα Χαλκίδος=γεννήματα καὶ θρέμματα τῆς Χαλκίδος. δεξώμεθα ὄχων ἄπο τὴν βασιλείαν ἐπὶ γαῖαν=ἄς ὑποδεχθῶμεν τὴν βασίλισσαν (κατερχομένην) ἀπὸ τὸ ἄρμα κάτω εἰς τὴν γῆν μὴ σφαλερῶς=κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε νὰ μὴ σφαλῆ, νὰ μὴ γλιστρήσῃ. ἀγανῶς δὲ (δεξώμεθα) χερσὶν μαλακῇ γνώμῃ· ἀγανός=μαλακός· μαλακῇ γνώμῃ=τροφερὰ αἰσθήματα. μὴ ταρβήσῃ=ἵνα μὴ φοβηθῆ, τρομάξῃ· μηδὲ θόρουβον μηδ' ἔκκληξιν παρέχωμεν=μηδὲ ἐνοχλήσωμεν καὶ ταράζωμεν. Μεγάλῃ τοῦ Χοροῦ ἢ εὐλάβεια. ξεῖναι ταῖς Ἀργείαις ξεῖναις=ξείναι ἡμεῖς τὰς Ἀργείας ξέναις· σημειώσον τὴν ἀναδίπλωσιν ξεῖναι-ξεῖναις. Ὁ Ἐδριπίδης πολὺ ἀγαπᾷ τὰς ἀναδιπλώσεις.

607—750

607-610. ὄρνις=οἰωνός. ὄρνιθα αἴσιον ποιούμεθα=θεωροῦμεν ὡς αἴσιον οἰωνόν. ὃ πληθ. διότι ἢ Κλυτ. ὁμιλεῖ ἐξ ὀνόματος ὅλης

τῆς οἰκογενείας. τόνδ' καθ' ἔλξιν ἀντὶ τοῦ τόδε=τὸ ἐξῆς ἐπεξηγοῦμενον διὰ τῶν : τὸ σὸν τε χρηστὸν καὶ λόγων εὐφημίαν=τὴν φιλόφρονα προὑπάντησίν σου καὶ τοὺς εὐδιόκους λόγους σου. ἔχω ἐλπίδα τινὰ (λιτότης)=εἶμαι πολὺ αἰσιδόξος. ὡς πάρειμι ἐπ' ἐσθλοῖσι γάμοις=οἱ γάμοι, δι' ὃν ἔχω ἔλθει, εἶναι αἰσιος. νυμφαγωγὸς=ὁ συνοδεύων τὴν νύμφην. νυμφαγωγὸς λέγεται ἢ μήτηρ τῆς νύμφης ἢ συνοδεύουσα τὴν κόρην τῆς ἀγομένην ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ, καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν ἀπὸ τῆς οἰκίας τῆς μέχρι τῆς οἰκίας τοῦ γαμβροῦ.

611-620. πορεύω ἔξω=ἐξάγω· πορεύετε· ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς δούλους πρὸ τὴν συνώδευον. φερνὴ—ναί=ἡ προῖξ. πέμπω=φέρω. εὐλαβοῦμαι=πιάνω καλά, προσέχω. μέλαθρον=ἡ σκηνὴ τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ἡ ἐκφόρτωσις τῆς φερνῆς πόσην ἰλαρότητα θὰ προκαλέσεν εἰς τὸ θέατρον! ἀλλὰ συγχρόνως βλέπομεν τοὺς θεατὰς νὰ κινοῦν τὴν κεφαλὴν διὰ τὸν ἐπιζεῖμενον μαῦρον γάμον. Ἡ Κλυταιμῆστρα δι' ὅλα φροντίζει. λείπε πωλικούς ὄχους=κατέβα ἀπὸ τὸ ὄχημα τὸ συρόμενον ἀπὸ πόλους, ἵππους. τίθημι κῶλον=πατῶ. κῶλον=ποὺς ἀβρόν=λεπτὸς, χαριτωμένος. νεάνιδες· ἀπευθύνεται πρὸς τὰς γυναῖκας τοῦ Χοροῦ, αἱ ὅποια θὰ εἶχον συρροῦσαι περὶ τὴν ἄμαξαν. ἐνδίδωμι χερὸς στηρίγματα=δίδω τὴν χεῖρα ὡς στηρίγμα. ὡς ἂν ἐκλίπω. τελ. πρότασις. θάκος (195) ἀπήνη (147). αἱ δέ=ἄλλαι δέ. ὄμμα πωλικὸν=οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἵππων φοβερόν· ἐπὶ παθ. ἐνοίας δειλὸν=τρομάζον ἐνκόλα ἀπαράμυθον=μὴ ἐπιδεκτικὸν παραμυθίας (καταπραΰνσεως)· οἱ ἵπποι εὐρισκόμενοι εἰς περιβάλλον ἀσύνηθες ὑπῆρχε φόβος νὰ ἀφηνιάσουν.

621-630. λάζυμαι καὶ λάζομαι=λαμβάνω. Ὁρέστην· χάριν τῶν θεατῶν. δαμεις ὄχω πωλικῶ=ζαλισθεῖς ἀπὸ τὰς κινήσεις τῆς ἄμαξης· ἔγειρ(ε)=ἐγείρου. ἐφ' ὑμέναιον ἀδελφῆς=διὰ τὸν γάμον τῆς ἀδελφῆς σου. εὐτυχῶς=τύχη ἀγαθῆ=καλορροϊκὸς νῆαια. κῆδος ἀγαθοῦ ἀνδρὸς λήψει=θὰ κάμης γαμβρόν καλὸν ἄνθρωπον (θὰ συμπεθεριάσῃς με καλὸν ἄνθρωπον). ἐσθλὸς αὐτὸς ὦν=ὅπως καὶ σὺ εἶσαι εὐγενής. τὸ γένος=ὁ γόνος, ὁ υἱός. καθίστω προστ. ἀντὶ καθίστασο=τοποθετήσου δεῦρο παρακαλ. πρὸ τοῦ καθίστω ἐξῆς ποδὸς μου=δίπλα ἀπὸ τὰ πόδια μου πρὸς μητέρα=εἰς τὸ

πλευρὸν τῆς μητρὸς. **θές με μακαρίαν ξέναις ταῖοδε**=κάμε με εὐ-
τυχισμένην στὰ μάτια τῶν ξένων αὐτῶν ἐδῶ. **προσείπωμεν τοῦ**
προσαγορεύω=χαίρετίζω.

631-641. 1) ὦ σέβας ἐμοὶ μέγιστον=τρισεβάστέ μου' ἡ προσ-
φώνησις πανηγυρική. οὐκ ἀπιστοῦσαι. (λιτ.)=πρόθυμα συμμορφου-
μενα. **έφετιμή**=παραγγελία. 2) **ὑποτρέχω τινά**, προλαμβάνω τινά.
ὀργισθῆς δὲ μή· παρένθεσις. **προσβάλλω στέρνα πρὸς στέρνα**=
ἐναγκαλιζομαι. 3) **ὑποδραμοῦσα**=σπεύσασα **περιβάλλω στέρνά**=
ἐναγκαλιζομαι. **διὰ χρόνου**=ἕστερα ἀπὸ τόσον καιρὸν. **ποθῶ ὄμμα**
σόν=εἶχα καιρὸν νὰ σὲ ἴδω. **χρῆ (περιβαλεῖν)**. **φιλοπάτωρ εἶ**=
ἀγαπᾷς τὸν πατέρα πολὺ ἀπότομος ἢ ἀντίθεσις πρὸς τὰ κακοῦργα σχέ-
δια τοῦ πατρὸς. **μάλιστα παιδῶν**=περισσότερον ἀπὸ ὅλα τὰ παιδιὰ
ὄσους ἐγὼ (ἐ)τεκον τῷδε=μὲ τὸν πατέρα σου ἐδῶ. **ἀσμένη**=μὲ
χαράν. καὶ πατήρ (ἐσεῖδε) σέ. τόδ' ἴσον ὑπὲρ ἀμφοῖν λέγεις=
αὐτὸ ποὺ λέγεις ἰσχύει ἐξ ἴσου καὶ διὰ τοὺς δύο. Ὅσα ὅτι αἱ λέξεις
ἀποσπῶνται μὲ δυσκολίαν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ πατρὸς.

642-655. **εὖ ἐποίησας ἀγαγὼν**=καλὰ ἔκαμες καὶ μὲ ἔφερες.
οὐκ οἶδ' ὅπως φῶ τοῦτο καὶ μὴ φῶ' ὅπως φῶ (ὄπως) μὴ φῶ'
πλάγμαι ἔρωτ. προτ. ἐκ τοῦ **οὐκ οἶδα**=ἂν πρέπει νὰ εἰπῶ ναὶ ἢ ὄχι
ὡς πρὸς τοῦτο. **ἔα (317)**=περίεργον. **ἔκηλος=ἤσυχος** ὡς οὐ βλέ-
πεις **ἔκηλον'** ἐπιφώνησις=μὲ τί ἀνήσυχον βλέμμα βλέπεις. **ἄσμενός**
μ' ἰδῶν=ἐνῶ, καθὼς εἶπες (641), μὲ εἶδες μὲ χαράν. **πολλ' ἀνδρῶ**
βασίλει καὶ στρατηλάτῃ μέλει=ὁ βασιλεὺς καὶ στρατηλάτης ἔχει
πολλὰς φροντίδας. πρβλ. Ὅμηρον : οὐ χρῆ παννύχιον εὐδειν βου-
ληφόρον ἄνδρα, ᾧ λαοὶ τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσα μέμηλε.
γίνομαι παρὰ τινι=συγκεντρῶνω τὴν προσοχὴν μου εἰς τινά. **μὴ**
ἔπι φροντίδας ἵτρέπου=μὴ σὲ ἀπορροφοῦν αἱ φροντίδες. **εἰμὶ παρὰ**
σοί' ὄντως μόνον ἢ θυσία τῆς κόρης τὸν ἀπασχόλει. **μεθῆμι ὄφρῶν**
=παύω νὰ εἶμαι σκυθρωπός· **ἐκτείνω ὄμμα φίλον**=γίνομαι εὐθυ-
μος. **ἰδοὺ γέγηθα ὡς γέγηθα ὀργῶν σε**=ἰδοὺ χαιρῶ ὅπως χαιρῶ
τὴν στιγμὴν ποὺ σὲ κοιτάζω. **γέγηθα ὡς γέγηθα** ἢ εὐφημιστικὴ
αὕτη ἔκφρασις εἶναι συνήθης εἰς τὴν τραγωδίαν διὰ νὰ ἀποφευχθῇ
ἔκφρασις κακοῦ, τὸ ὁποῖον ἀποσιωπῶμεν. **Μήδεια' ἐσμέν οἶόν**
ἔσμεν. κάπειτα=καὶ ἔπειτα' ἐν ἐρωτήσει σημαίνει κατάπληξιν.

λείβω=χύνω. ἢ ἴπιουσ' ἀπουσία=ἡ ἐπιούσα ἀπουσία. ἡμῖν μακρὰ (ἔσται)=ὁ χωρισμός μας, πού θά ἀκολουθήσῃ κατόπιν, θά εἶναι μακρός. ἡμῖν δοτ. ἡθικῆ. Σημείωσον τὴν παρήχησιν καὶ τὸ δίσημον, ἢ Ἰφιγένεια φαντάζεται τὸν μακρὸν ἐκ τοῦ γάμου χωρισμόν· ὁ Ἀγαμέμνων τὸν ἐκ τῆς θυσίας, νῦν χάριν τοῦ μέτρου ἀντὶ νῦν=λοιπὸν θά εἴπομεν ἀσύνετα (ἀνοησίες) εἰ σέ γ' εὐφρανῶ=ἂν πρόκειται νὰ σὲ εὐχαριστήσω. παπαῖ! τὸ σιγᾶν οὐ σθένω. λέγει καθ' ἑαυτὸν ἔχων ἀπεστραμμένον τὸ πρόσωπον. διὰ τοῦ σὲ δ' ἦνεσα (σὲ ἐπαινώ, σὲ θαυμάζω διὰ τὴν ἀγγοιάν σου) στρέφεται πάλιν πρὸς τὴν κόρην. παπαῖ ἐπιφώνημα σχετλιασμοῦ : φρίκη, φρικτόν!

656-671. ἐπὶ τέκνοις σέθεν=κοντὰ στὰ παιδιὰ σου. θέλω γε=ναὶ τὸ θέλω ἀλύνομαι=λυποῦμαι οὐκ ἔχων τὸ θέλειν=γιατὶ δὲν ἔχω στὸ χέρι μου τὸ θέλειν αὐτό. λόγχοι=τὰ ὄπλα, ὁ πόλεμος. τὰ Μενέλεω κακὰ=τὸ κακὸν πού ἐδημιούργησεν ὁ Μενέλαος μετὰ τὸ πάθημά του. ἄλλους ὀλεῖ πρόσθ' ἀμέ διολέσαντ' ἔχει=ἂ ἐμέ διολέσαντα ἔχει ὀλεῖ ἄλλους πρόσθε. διολέσαντ' ἔχει, περίφρασις παρακειμένου· ὡς πρὸς τὴν φράσιν καὶ τὴν ἔννοιαν προβλ. Σοφ. Ἄντιγ. ἦδε θανούσ' ὀλεῖ τινα. ὡς πολὺν χρόνον ἀπῆσθα (ἦσο ἀπὸν) ἐν Αὐλίδος μυχοῖς' ἐπιφώνησις. Κατὰ τὴν Ἰφιγ. ὁ πατὴρ χαρακτηρίζει ὡς ὀλεθρόν του τὴν μακρὰν ἐν Αὐλίδι παραμονήν, πού εἶναι δι' αὐτὴν ἀνεξήγητος. ἴσχει με=μέ κρατεῖ κάτι. μὴ στέλλειν στρατὸν=νὰ μὴ δίδω διαταγὴν πρὸς ἀπόπλουν. οἰκίζομαι=ἔχω κατοικίαν, οὐ ἔχει ὅπου μακρὰν (ὁδὸν) ἀπαίρεις=κάνεις μακρινὸ ταξίδι. εἰς ταῦτὸν σὺ γ' ἦκεις σφ' πατρὶ=σὺ καὶ ὁ πατέρας μου εὐρίσκασθε εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν : δίσημος ὁ στίχος. Καὶ οἱ δύο ἔχομεν νὰ κάμωμεν μακρινὸ ταξίδι· ἂν φύγω μακρὰν, θά φύγῃς καὶ σὺ μακρὰν (εἰς τὸν Ἄδην). καλὸν=εὐπροπές. ἔπεστι καὶ σοὶ πλοῦς=ἔχεις καὶ σὺ νὰ ταξιδεύσῃς ἵνα μνήσει πατρός=ὅπου θά ἔχῃς ζωντανὴν τὴν ἀνάμνησιν τοῦ πατρός. μνήσει· μέλλ. τοῦ μιμησικομα. μόνη μονωθεῖσα· πλεονασμός. οὐ πού μ' ἐς ἄλλα δώματα οἰκίζεις, πάτερο=δὲν πιστεύω νὰ με ἀποκαθιστᾷς εἰς ἄλλην οἰκογένειαν!

672-684. θῦσαί με—θυσίαν τινά· τὸ θῦσαι ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου μετὰ βάρους θυσίαν τινά λιτότης· τὸ ἀόριστον, ἵνα μὴ ἐννοήσῃ ἢ

Ἰφιγ. ξὺν ἱεροῖς=μαζὶ μὲ τὴν θυσίαν τὸ εὐσεβές=ἡ πιστὴ ἐκπλήρωσις τῶν θρησκευτικῶν τύπων. εἴσει σύ' ἔχε ὑπομονήν, θὰ τὰ μάθῃς ὅλα, θὰ τὰ ἴδῃς, εἴσει μέλλ. τοῦ οἶδα. χέρνιβες=τὸ ἡγιασμένον ὕδωρ· ἐδῶ ὁ βομός. ἐστήξεῖς πέλας· δίσημον, δηλ. ὡς θῦμα=ὡς θεατῆς. ζῆλῶ σε τοῦ μηδὲν φρονεῖν=σὲ ζῆλεύω διὰ τὴν τελείαν ἀγνοίαν σου. μᾶλλον ἢ μὲ=παρὰ τὸν ἑαυτὸν μου ποὺ τὰ ξέρω ὅλα. ὀφθῆναι κόραις=διὰ νὰ σὲ ἴδουν τὰ κορίτσια. μέλλουσα δαρὸν (=δηρὸν) χρόνον=μακρὸν χρόνον ἀποικήσειν πατρός. ἀποικῶ=κατοικῶ μακρὰν. ὡς ἄχθος ἐγένετο=τί βάρος ἔγινε. ταχεῖα νοτὶς διώκει μ' ὀμμάτων ψαύσαντά σου· νοτὶς ὀμμάτων=δάκρυα τῶν ὀφθαλμῶν διώκει με=μὲ βάζουν ἐμπρός, μόλις σὲ ἐθώπευσα.

685-690. σὲ παραιτοῦμαι τάδε=σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ συγχωρήσῃς διὰ τὴν στάσιν μου αὐτὴν ἐδῶ. τὸ τάδε ἐπεξηγεῖται διὰ τῆς αἰτιολ. κατ' ἔννοιαν προτάσεως εἰ κατωκτίσθην ἄγαν=διότι ἠσθάνθην βαθεῖαν συμπάθειαν. Λήδας γένεθλον· ἡ τρυφερότης πρὸς κολακείαν καὶ ἑξαπάτησιν. ἀποστολαί=ἡ ἀποκατάστασις κόρης μακάριαι=εἶναι εὐτυχὲς γεγονός· δάκνουσι=λυποῦσι· πολλὰ μοχθήσας· διὰ τὴν ἀνατροφὴν. σκοπίμως ἐτέθησαν αἱ λέξεις ἐν τέλει διὰ νὰ ἐξηγήσουν τὸ ἄλλος τοῦ πατρός.

691-694. πείσεσθαι· μέλλ. τοῦ πάσχω. ὥστε μὴ σε νουθετεῖν· τὸ μὴ πλεονάζει. νουθετῶ=κάννω ὑποδείξεις, εἰς τὸ πείσεσθαι ἢ χροῦν. πρότασις : ὅταν κ.λ.π. τάδε=ὄ,τι τὴν πάσχεις. ὁ νόμος=ἡ συνήθεια. τῷ χρόνῳ· ἡ δοτικὴ ἐκ τῆς σὺν τοῦ συνισχαναεῖ· ὁ νόμος σὺν τῷ χρόνῳ=ἡ συνήθεια ὅπως καὶ ὁ χρόνος ἴσχαναεῖ· θὰ μαράνη, θὰ ἀφανίση αὐτά, τοὺς θρήνους.

695-715. τοῦνομα... κατήνεσας· ἡ σειρά : οἶδα τοῦνομα (ἐκείνου) ὅτω παῖδα κατήνεσας. καταινῶ=δίδω τὴν συγκατάθεσίν μου, μνηστεύω. Γνωρίζει τὸ ὄνομα τοῦ γαμβροῦ ἢ Κλυτ., ἀλλὰ ζητεῖ ἀκριβεστέρως πληροφορίας. χῶπόθεν=καὶ ὁπόθεν (ἐστίν). Ἄσωπός· ποτάμιος θεός, υἱὸς τοῦ Ὠκεανοῦ. ταύτην τίς θνητῶν ἢ θεῶν ἔξευξεν ; (ἔλαβεν ὡς σύζυγον)· πρόμον=πρωτόν, βασιλέα. Οἰνῶνη· οὕτως ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι ἡ Αἴγινα. Τοῦ Αἰακοῦ δὲ τίς παῖς κατέσχε δώματα ; ἔγινε κύριος τοῦ οἴκου, ποῖον ἀφῆκε κληρονόμον ὁ Αἰακός ;

θεοῦ (=Νηρέως) διδόντος=ἐκόντος ἢ βία θεῶν; ἢ παρὰ τὴν θέλησιν τῶν θεῶν; Ζεὺς ἠγγύησε=ἐμνήστευσε καὶ δίδωσ' ὁ κύριος· ὁ ἀρμόδιος, δηλ. ὁ πατήρ. ἵνα συναφθῇ γάμος, ὧφειλε νὰ προηγηθῇ τῶν γάμων ἡ ἐγγύη ἢ ἐγγύησις, συμβόλαιον μεταξὺ τοῦ μνηστήρος καὶ τοῦ πατρὸς τῆς κόρης ἢ τοῦ νομίμου ἀντιπροσώπου του, τοῦ κυρίου. Διὰ τὸ ὅ Ζεὺς ἔδωκε τὴν Θέτιν εἰς τὸν Πηλέα ἴδε Ὅμηρ. Α 516. ποῦ γαμεῖ νιν=ποῦ ἐτέλεσε τοὺς γάμους μετ' αὐτήν; ἢ κατ' οἶδμα (περιληπτικόν) πόντιον=ἢ εἰς τὰ κύματα τοῦ πόντου. ἵνα=ἐκεῖ ὅπου σεμνὰ βάρθρα=ιερά θεμέλια. Πήλιον δασῶδες ὄρος κατὰ τὰ ἀνατολικά τῆς Θεσσαλίας, Ν. τῆς Ὀσσαίης. ὄκισμαι=ἔχω κατοικίαν, εἶμαι ἐγκατεστημένος. Κενταύρειον γένος τὸ γένος τῶν Κενταύρων. Περὶ Κενταύρων ἴδε Ὅμηρ. Α 263-268. δαίνυμι γάμους=τελῶ τὸ γαμήλιον συμπόσιον. Χείρων (209). φεῦ=θανάσις. χῶ διδοὺς τὸν παῖδα=καὶ ὁ διδοὺς τὸν παῖδα, ὁ Πηλεὺς. τοιοῦδε ἀνὴρ ἔσται πόσις τῆς παιδός. οὐ μεμπτός (λιτότης)=ἐξαιρετος. Ἀπιδανός· παρατότατος τοῦ Θεσσαλικοῦ Πηγνείου. ἀπάγω=συνοδεύω ἀπὸ τῆς πατρικῆς στέγης. ὄροι=τὰ ὄρια, ἢ χώρα. ὁ κεκτημένος=ὁ κύριος.

716-724. εὐτυχοίτην=εἶθε νὰ εὐτυχοῦν, τὴν εὐχὴν μου, καλὴ τύχη νὰ ἔχουν, ὁ Ἀχιλ. δηλ. καὶ ἡ Ἰφιγένεια. γαμεῖ μέλλων' θὰ τελέσῃ τοὺς γάμους του; κύκλος σελήνης· ἢ πανσέληνος. εὐτυχῆς=φέρων εὐτυχίαν. προτέλεια (ιερά) παιδός=ἡ προκαταρκτικὴ διὰ τὸν γάμον θυσία. μέλλω=τὸ ἔχω ὑπ' ὄψει. (ἐ)πὶ ταύτη καὶ καθέσταμεν τύχη=αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ζήτημα μετ' ἀπασχολεῖ τώρα τύχη· δίσσημον' ὁ Ἄγαμ. θὰ σφάξῃ, ἀλλὰ θὰ σφάξῃ τὴν κόρην. (δαίω) θύσας γε θύματα ἀμὲν χρεὴ θῦσαι θεοῖς· τὸ ἀμὲν=ἃ ἐμέ· δίσσημον. Ἡ Κλ. ἀπεροσφημένη ἀπὸ τὸν γάμον δὲν δίδει προσοχὴν εἰς τὰς ὑπόπτους ἐκφράσεις τοῦ ἀνδρός τῆς. ἡμεῖς=ἐγὼ καὶ σύ. θοίνη=εὐνοχία. τίθημι θοίνην=παραθέτω συμπόσιον, καλῶς ἀναγκαίως τε=καὶ καλὰ καὶ ἄσχημα κατ' ἀνάγκην, ἅφ' οὗ διαφοροτικὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ. στήν ἀκριβεία τοῦ νεοῦ καλὸ ἔν' καὶ τὸ χαλαρῶ. συνενέγκοι δ' ὄμως=ἐν τούτοις ἄς τὰ φέρῃ καὶ ὁ θεὸς δεξιὰ.

725-741. οἶσθ' οὖν ὁ δρᾶσον=οἶσθα οὖν ὁ βούλομαι δρᾶσαι σε; τί χρῆμα; τί πρᾶγμα; πείθεσθαι σέθεν. τὸ πείθομαι πρὸς γενικὴν κατὰ τὸ ἀκούειν. ὁ νυμφίος· ὁ λόγος διακοπεῖς ὑπὸ

τῆς Κλυτ. συνεχίζεται εἰς τὸν στίχον 729. χωρὶς μητρὸς τί (ἐκείνων) δράσετε ἀμὲ δρᾶν χρεῶν; τηνικαῦτα=τότε. τυγχάνω (ῶν)=εὐρίσκομαι. τημελῶ=φροντίζω, περιποιῶμαι' προβλ. ἀτημέλητος. λιποῦσα παῖδα' ἐνόησον τὸ χωρήσομαι. ἀνέχω φλόγα=κρατῶ ὑψηλὰ τὴν γαμήλιον λαμπάδα. οὐχ ὁ νόμος οὗτος' τὸ οὗτος καθ' ἔλξιν πρὸς τὸ νόμος ἀντὶ τοῦτο· οὐ τοῦτο ἐστὶν ὁ νόμος=δὲν εἶναι ἢ τάξις αὐτή. φαῦλος=ἀσήμαντος. ἐξομιλοῦμαι=γυρίζω ἔξω τοῦ οἴκου μέσα στὸν κόσμον. οὐ καλὸν—καλόν· διαξιφισμοί' ὁ ἔρεθισμὸς τῆς Κλυτ. ἐπιτείνεται. ἀμφοτέρω παρφοδοῦν ἑκάτερος τὴν σύνταξιν τοῦ ἄλλου 735, 736, 737. ὄχυροῖσι παρθενῶσι φρουροῦνται καλῶς· οἱ πληθ., τὸ ἐπίθ. ὄχυροῖσι, τὸ φρουροῦνται ἐξαίρουν τὴν ἀσφάλειαν τῶν παρθένων καὶ καθιστοῦν περιττὴν τὴν παρουσίαν τῆς Κλ. πιθοῦ· τελεσίγραφον. ἄνασσα Ἄργεῖα θεᾶ=ἡ Ἥρα. παρθένος νυμφίος=ἡ μελλόνυμφος.

742-750. μάτην ἦξ(α)=ἀδίκως ἐβιάσθην. ἀποστεῖλαι. ἐξ ὀμμάτων=νὰ τὴν ἀπομακρύνω διὰ νὰ μὴ τὴν βλέπω. σοφίζομαι=διαρκῶς μηχανεύομαι. πορίζω τέχνας=ἐφευρίσκω τεχνάσματα. πανταχῇ νικώμενος=πανταχοῦ ἀποτυγχάνων. ἐξιστορῶ=ἐξετάζω· θυηπόλος=ὁ μάντις. τὸ τῆς θεοῦ φίλον=τὴν θέλησιν τῆς θεᾶς. ἐμοὶ οὐκ εὐτυχῆς=κακὸν τῆς κεφαλῆς μου. μόχθον Ἑλλάδος· παράθεσις' βάσανα χάριν τῆς Ἑλλάδος. ὁ σοφὸς=ὁ ἐξυπνος. τρέφω=ἔχω. χρηστὸς (χρησθαι)=πειθαρχικός. ἀγαθὴ γυνὴ=περιορισμένη' ἀρετὴ τῆς γυναικὸς ἐν Ἀθήναις ἐθεωρεῖτο ὁ περιορισμὸς ἐντὸς τοῦ οἴκου, ἦ=εἰ. δὲ μή.

Τὸ ἑρμηνευτὸν τμήμα τὸ διαλογικὸν ἀπὸ 607—750, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ μετὰ τὸ Α' Στάσιμον, καλεῖται Β' ἐπεισόδιον ἀποτελοῦν τὴν Γ' πράξιν τῆς τραγωδίας.

751—800

751-761. Ἦξει δὴ κ.έ. Ἡ σειρά : Ἦξει δὴ ἄγυρις στρατιᾶς Ἑλλάνων ἀνά τε ναυσὶν καὶ σὺν ὄπλοις Σιμόντα καὶ δίνας ἀργυροειδεῖς εἰς Ἴλιον τὸ Τροίας Φοιβήιον δάπεδον. δῆ=ἐντὸς ὀλίγου. ἄγυρις στρατιᾶς Ἑλλάνων=ὁ συγκεντρωθεὶς στρατὸς τῶν Ἑλλήνων. ἀνά ναυσὶν=ἐπιβαίνων πλοίων. ὄπλα=αἱ περὶ αἰὶ ὄπλα

τῶν δυνάμεις, ἡ φράσις=στόλος καὶ στρατός. **Σιμόντα** καὶ **δίνας** ἀργυροειδεῖς· ἐν διὰ δυοῖν=**Σιμόντα** δινήεντα ἀργυροειδῆ=**Σιμόντα** ἀργυροδίνην· αἰτ. τῆς εἰς τόπον κινήσεως. Ἰλιον· ἐπεξήγησις τοῦ **Σιμόντα** ἀκριβέστερος δὲ διορισμός τὸ Ἰλιον τοῦ **Τροίας**. **Τροίας Φοιβήιον** (=ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Φοῖβου Ἀπόλλωνος διατελοῦν) **δάπεδον**=ἔδαφος, χώρα. **Σιμόεις**· μικρὸς ποταμὸς τῆς **Τροίας** πηγάζων ἐκ τῆς Ἰδης καὶ ἐκβάλλον εἰς τὸν **Σκάμανδρον**. **Φοιβήιον** ὁ Φοῖβος ἦτο πολιοῦχος τοῦ Ἰλίου ἔχων ναὸν ἐν τῇ ἀκροπόλει, κτίσας μετὰ τοῦ Ποσειδῶνος τὰ τεῖχη τῆς πόλεως. ἴνα· τοπ. ἀκούω=ἀκήκοα. **ὄριπτο**=τινάσσω γέρω. **χλωρόκομος**=ὁ ἔχων χλωρὰν κόμην, φύλλωμα=ὁ καταπράσινος. **δάφνας** (ἡς) **μαντόσυννοι ἀνάγκαι**=μαντικαὶ ἀσυνγκράτητοι ἐμπνεύσεις τοῦ θεοῦ. **πνέω**=ἐμπνέω, ἐμβάλλω. **Κασσάνδρα**, ὄρασιότατη κόρη τοῦ **Πριάμου** λαβοῦσα ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα τὸ δῶρον τῆς μαντικῆς, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἀνταπεκρίθη εἰς τὸν ἔρωτα αὐτοῦ, ὡς εἶχεν ὑποσχεθῆ, ὁ θεὸς τὴν κατηράσθη νὰ μαντεῖή μὲν τὰ ἀληθῆ, ἀλλὰ νὰ μὴ πιστεύηται. Ὁ **Χορὸς** τὴν φαντάζεται ἔδῳ εἰς μαντικὴν ἔκστασιν.

762-772. **πέρογαμα**=ἡ ἀκρόπολις. Ἄρης μετων. αἱ πολεμικαὶ δυνάμεις. **πόντιος**=ὁ ἐρχόμενος ἀπὸ τὴν ἀνοικτήν θάλασσαν. **εὐπρόφροι** **πλάται**=εὐπρόφρα πλοῖα· **εὐπρόφροισι** **πλάταις**=εἰρεσίαι· ἐπιμερισμός· **εἰρεσία** **εὐπρόφρων πλατῶν**. **εἰρεσία** (ἐρέτης) **κῶπηλασία**. **Σιμόνται** **ὄχετοι**=τὰ ὄνευματα τοῦ **Σιμόντα**. **τὰν Διοσκούρων** (κασιγνήτην). **ἐκ Πριάμου**, **ἐκ** (γὰρ) **Πριάμου**. **δορίπονος**=ὁ πονῶν ἐν δορί, ἐν μάχῃ=ὁ πολεμικός.

773-783. **πόλις**=ἀκρόπολις **λάϊνος** (λάας=λίθος)=λίθινος. **κυκλώσας** ὑπὸκ. Ἄρης (764). **δόρει φονίω**=δόρατι φονικῷ. **λαιμότημος**=ὁ ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ ἀποκοπέει. **σπῶ**=ἀποσπῶ. **πόλισμα**=ἀκρόπολις· μετὰ τὸ πόλιν εἶναι περιττόν. **κατ' ἄκρας**=ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον. **τίθημι**=ποιῶ. **κόρας** τῆς **Τροίας**. **πολύκλαυτος**· εἰς ἐνεργ. σημασίαν=ὁ χύνων ἄφθονα δάκρυα· ὁμοίως **πολύκλαυτος** (Ἑλένα). **ἐσσεῖται** δωρικὸς μέλλον τοῦ εἶμι=ἔσται. **προλείπω**=προδοτικῶς, ἀπίστος ἀφήνω. Ὁ **Χορὸς** μὲ ἀδράς γραμμὰς ἀναπαριστᾷ κατὰ φαντασίαν τὴν μέλλουσαν τύχην τῆς πόλεως. Σημείωσον τὸ γραφικώτα-

τον λαιμοτόμους· κυκλώσας—σπάσας—πέρσας· τὰ τρία στάδια τῆς πτώσεως τῆς πόλεως.

784-792. ἔλπς=φόβος. οἱ ἀν εἰς τὸ ἔλπις ἄδε. πολύχουσοι Λυδα. Ἡ Λυδία ἦτο πολύχουσος διὰ τὸν χουσοορόαν Πακτωλὸν καὶ οἱ Λυδοὶ ἦσαν διαβόητοι ὡς τρυφηλοὶ καὶ ἡδυπαθεῖς. ἴστημι ἔλπιδα κατὰ τὸ ἴστημι μάχην, βοήν, ἰαχὴν. μυθεύω=λέγω. παρ' ἰστοῖς=ὅταν θὰ κάθηνται, θὰ ἐργάζωνται στοὺς ἀγοραγεῖους. τάδε=τὰ ἐξῆς ἀναφερόμενα εὐθύς. ἀπολωτιζῶ=ἀποσπῶ ἄνθος τοῦ λωτοῦ. ἀπολωτιεῖ· εἰς τοῦτο τὸ πατρίδος οὐλουμένας=ποῖος θὰ μὲ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν πατρίδα μου σὰν ἄνθος ἀπὸ τὸν βλαστὸν. τανύσας ῥῦμα=τεντώσας, σύρας σύρσιμον. ῥῦμα σύστοιχον ἀντικ. τοῦ τεντώσας. εὐπλοκάμου κόμας τανύσας ῥῦμα=σύρων με ἀπὸ τὰ μαλλιά τεντωμένην κάτω. δακρυόεν=κατὰ τρόπον προκαλοῦντα δάκρυα. Ὅλη ἢ εἰκὼν πολὺ γραφικὴ καὶ ἐποπτικὴ. Σημείωσον τὸ γραφικώτατον ἀπολωτιεῖ.

793-800. διὰ σέ· αὐτοτελῶς ὡς ἀναφώνησις· ὅλα αὐτὰ γίνονται ἕξ αἰτίας σου. τὰν (οὔσαν) γόνον κύκνου δολιχαύχενος. δολιχαύχην=ὁ ἔχων δολιχὸν (μακρὸν) λαιμόν· ἢ Λήδα ἐκ τοῦ Διὸς μεταμορφωθέντος εἰς κύκνον ἐγέννησε δύο φά· ἐκ τοῦ ἐνὸς μὲν ἔξεκολλάθη ἢ Ἑλένη, ἐκ τοῦ ἑτέρου δὲ ὁ Καστωρ καὶ ὁ Πολυδεύκης, οἱ Διόσκουροι. Οἱ ἐν αἰθέρι δισοὶ Διόσκουροι· νοεῖται ὁ ἀστερισμὸς τῶν Διδύμων. εἰ δὴ φάτις ἔτυμος (ἔστι)=ἐὰν αὕτη ἢ φήμη, ὁ μῦθος εἶναι ἀληθής. ὡς ἔτεκεν... εἶδ. πρότασις ἐκ τοῦ φάτις. ὄργιθι=μὲ τὸν κύκνον πταμένω=ὅταν ἐπέταξεν εἰς τοὺς κόλπους τῆς. δέμας Διὸς (=ὁ Ζεὺς) ἠλλάχθη=μετεμορφώθη (εἰς ὄρνιν). εἶτε μετὰ τὸ εἰ 793 ἀντί εἶτε—εἶτε μῦθοι=τὰ παραμύθια. Πιερίδες· αἱ Μοῦσαι ὡς καταγόμεναι ἐκ Πιερίας, χώρας τῆς Μακεδονίας, ἐδῶ τὸ Πιερίσιν ἐπίθ., ποιητικαῖς· ἐν δέλτοις Πιερίσιν=εἰς τοὺς πατύρους τῶν ποιητῶν=εἰς τὴν ποίησιν=διὰ τῆς ποιήσεως ἤνεγκαν τάδε=διέδωκαν αὐτὰ. ἄλλως=μάτην. παρὰ καιρὸν=(πράγματα) ποὺ δὲν ἔχουν θέσιν στη λογικὴ. Ὁ Εὐριπίδης κατὰ τὴν συνήθειάν του κάμνει ὀρθολογιστικὴν κριτικὴν τῶν μύθων ἐλέγχων τοὺς ἀτόπους μῦθους. Ἀμφιβάλλει ἂν ἢ Ἑλένη, μία τοιαύτη γυνὴ μυρίων συμφορῶν πρόξενος, ἦτο δυνατόν νὰ εἶναι κόρη τοῦ Διὸς.

Τὸ χορικὸν ὡς πρὸς τὴν σειρὰν τοῦ καλεῖται Β' Στάσιμον. Τὸ συναίσθημα τοῦ Χοροῦ αἰσιοδοξία καὶ ἔπειτα φρίκη διὰ τὰς φρικτὰς συνελείας τοῦ πολέμου.

801—854

801-809. Ὁ στρατηλάτης τῶν Ἀχαιῶν ποῦ ἐνθάδε; διὰ τοῦ ἐνθάδε δηλοῦται ὅτι ὁ Ἀγ. εὐρίσκειται ἐδῶ εἰς τὴν Αὐλίδα, διὰ δὲ τοῦ ποῦ ζητεῖται νὰ ὀρισθῇ εἰς ποῖον ὀρισμένως μέρος ἐδῶ εὐρίσκειται. τίς προσπόλων=τίς ἀπὸ τοὺς θεράποντας. τίς φράσειεν ἄν ἐρώτησις εἶχεν ἐκφράζουσα=ποῖος θὰ εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ ἀναγγείλῃ. ζητοῦντα κατηγ. μετοχή ἐκ τοῦ φράσειεν ἄν. Ἀχιλλέα τὸν Πηλέως παῖδα ὑποκ., νίν=Ἀγαμέμνονα ἀντικ. ἐν πύλαις=ἔξω εἰς τὴν εἴσοδον τῆς σπηνῆς του. γὰρ αἰτιολογεῖ νοουμένην πρότασιν: εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸν ἴδω· οὐ γὰρ μένομεν· ὑποκ. νόησον τὸ πάντες ἡμεῖς οἱ στρατεύοντες· ἐξ ἴσου=ὑπὸ τὰς ἰδίας συνθήκας. Εὐρίπου πέλας=πλησίον τοῦ Εὐρίπου· ἄζυγες γάμων=ἄγαμοι, γραφικώτερον τοῦ ἄγαμοι. θ(α)άσσω=κάθημαι· πρβλ. ὁ θᾶκος (195). θάσσουσ' ἐπ' ἀκταῖς· γραφικὴ εἰκὼν τῆς ἀπραγμοσύνης. εὐνις-ιδος=σῖζυγος, καὶ παῖδας ἔνν. ἐκλιπόντες. δεινὸς ἔρωσ=ὑπερβολικὸς ἐνθουσιασμός· ἐκ τούτου τὸ στρατείας. Ἑλλάδα· ἀντὶ Ἑλλάδι εἰς τὸ ἐμπέπτωκεν.

810-818. τοῦμόν δίκαιον=τὰς δικὰς μου δικαίας ἀπόψεις. ὁ χορῆζων=ὅποιος θέλει. αὐτὸς=μόνος του. ὑπὲρ αὐτοῦ φράσει=τὰς ἰδικὰς του τὰς προσωπικὰς ἀντιλήψεις του θὰ ἀναπτύξῃ. γὰρ=λοιπόν. πῖ=ἐπὶ λεπταῖς ταῖσδε γ' Εὐρίπου πνοαῖς=ἐδῶ ὅπου μόλις φρεοῦν αἱ ἀδύνατοι αὐταῖ πνοαὶ (αἶθρα) τοῦ Εὐρίπου. ἰσχω=ἔχω=συγκρατῶ. πρόσκειμαι=πιέζω, ἐνοχλῶ. πόσον χρόνον ἔτι ἐκμετροῦσαι χορῆ=πόσον καιρὸν ἀκόμη πρέπει νὰ ἀφήσωμεν νὰ περάσῃ. πρὸς στόλον Ἰλίου=μέχρις ὅτου ἀποπλεύσωμεν διὰ τὸ Ἴλιον. δρᾶ· προστ. τοῦ δρᾶ=κάμνω. μένων=περιμένων. μελλήματα=βραδύτητες, ἀναβολαί.

819-830. ἐξέβην=ἐξῆλθον. ὦ πότνι· αἰδῶς=ὦ σεβασμία, ἱερὰ αἰδημοσύνη. τήνδε τίνα λεύσω ποτὲ γυναῖκα=τίς ἐστὶν ἤδε ἡ γυνή, ἦν λεύσω. τήνδε· ἀντικ., τίνα. κατηγ., ποτὲ ἐν ἐρωτήσει

σημαίνει τάχα. οὐ θαῦμα—δὲν εἶναι παράδοξον. πάρος=πρότερον. αἰνῶ=ἐπαινῶ. σέβω=τιμῶ. τὸ σωφρονεῖν=ἡ σωφροσύνη, ἡ αἰδώς. σύλλογος=τὸ συγκεντρωμένον στρατόπεδον. μουστίν=μοί ἐστίν. Θαυμαστή ἢ εἰς τοὺς δύο στίχους βραχυλογία τῆς Κλυταιμῆστρας. τὰ καίρια=τὰ ἀπαραίτητα. αἰσχροὺν δέ μοι γυναιξὶ συμβάλλειν λόγους=ἄλλ' ἐντρέπομαι νὰ ὁμιλῶ μὲ γυναῖκας. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον διακόπτει τὸν πρὸς τὴν Κλυτ. διάλογον καὶ ἀπέρχεται.

831-842. δεξιὰν ἐμῇ χειρὶ σύναψον, ἀρχὴν μακαρίων νυμφευμάτων ἄς ἐνώσωμεν τὰς δεξιὰς ὡς ἀρραβῶνα ἐντυχισμένου γάμου. Ὁ Ἄχ. ἀγνοῶν τὴν συμπαιγνίαν Ἄγ. καὶ Ὀδυσσεὺς δὲν ἐννοεῖ τὴν Κλ. καὶ φαντάζεται ὅτι ἐκείνη ζητεῖ τὴν χεῖρά του ἐρασθεῖσα αὐτοῦ. Ἡ παρανόησις χαριεστάτη. Ταράσσεται τὴν ταραχὴν του φανερόναι αἱ ἐρωτήσεις, αἱ βραχεῖαι προτάσεις καὶ τὸ ἀσύνδετον : τί φῆς; ἐγὼ σοι (συνάψω) δεξιὰν, ὧν μὴ μοι θέμις (ἐστὶ) (ψαύειν). τὸ ψαύειν νοεῖται ἐκ τοῦ προηγουμένου ψαύοιμεν. θέμις μάλιστα ἢ Κλυταιμῆστρα ἐπαναλαμβάνει τὸ θέμις εἰς ἐπίρροσιν τοῦ λόγου αὐτῆς. θέμις μάλιστα=καὶ πολὺ μάλιστα ἐπιτετραμμένον ἡμεῖς θὰ ἐλέγαμεν : θέμις; καὶ παραθέμις μάλιστα. γαμεῖς; μέλλον. τὴν ἐμήν μετ' ἐμφάσεως ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως. Ἡ σκηνὴ σκορπίζει πολλὴν ἰλαρότητα. ἀφασία μ' ἔχει=δὲν ξέρω τί νὰ εἰπῶ, εἰ μὴ τι παρανοοῦσα καινουργεῖς λόγον=ἐκτὸς ἐὰν ἀπὸ κάποιαν παράκουσιν λέγεις λόγια ἀκατανόητα. καινουργῶ λόγον=χρησιμοποιοῦ λέξεις μὲ σημασίαν διαφορτικὴν ἀπὸ τὴν συνήθη. ἐμπέφυκε=εἶναι ἔμφυτον, φυσικόν· τότε ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ αἰδεῖσθαι. ὁρῶσι μετοχὴ εἰς τὸ πᾶσι ἀναφερομένη· καὶ γάμου μεμνημένοις=καὶ ὅταν θέμα τῆς ὁμιλίας των εἶναι ὁ γάμος. Ἡ Κλ. ζητεῖ νὰ ἐξηγήσῃ φυσιολογικῶς τὴν ταραχὴν τοῦ Ἀχιλλέως. ἐμνήστευσα=ἐμνηστεύθην. ἤλθέ μοι λόγος γάμων=μοῦ ἐγίνε πρότασις συνοικεσίου.

843-854. τὰπὸ σοῦ=τὰ ἀπὸ σοῦ (λεγόμενα)=τὰ λόγια σου· εἴκαζε=κάνε εἰκασίας πρὸς λύσιν τοῦ μυστηρίου. κοινόν ἐστὶν εἰκάζειν τάδε=καὶ οἱ δύο ἐνδιαφερόμεθα νὰ λύσωμεν αὐτὸ ἐδῶ τὸ μυστήριον. ἄμφω . . . τοῖς λόγοις ἴσως=καὶ οἱ δύο ἐξ ἴσου λέγομεν τὴν ἀλήθειαν. μνηστεύω γάμους οὐκ ὄντας=ἀρραβωνίζω μὲ γαμβρὸν ἀνύπαρκτον. ὡς εἴξασιν=ὡς εἰκόσασιν (οἱ γάμοι)=ὡς φαίνεται. αἰ-

δοῦμαι τάδε=ἐντρέπομαι διὰ τὸ πάθημά μου αὐτὸ ἐδῶ. ἐκερτόμησε=ἠθέλησε νὰ πειράξῃ κερτομῶ παρὰ τὸ κέρτομος=ὁ ἔχων κείρον στόμα, ὁ δηκτικός, ὁ πειρακτικός. ἀμελία δός=μὴ τὰ λαμβάνης ὑπ' ὄψιν' φαύλος=κούφος. χαῖρε' ἀποχαιρετίζει τὸν Ἀχ. ἐτοιμαζομένη νὰ ἀπέλθῃ. οὐκ ὀρθοῖς ὄμμασιν εἰσορῶ=ἀτενίζω μὲ χαμηλωμένους ὀφθαλμούς (ἀπὸ ἐντροπῆν). ἡμεῖς λέγομεν : δὲν ἔχω μοῦτρα νὰ σὲ ἰδῶ καὶ σοὶ τὸδ' ἐστὶν ἐξ ἐμοῦ=καὶ σὺ χαῖρε' ματεῦω καὶ μαστεύω=ζητῶ.

855—916

855-864. γένεθλον=ἐγγονος. πύλας παροίξας=ἡμιοίξας τὰς πύλας. ὡς τεταρβηκῶς=πόσον τρομαγμένος. ταρβῶ=τρομῶζω. Ἐφοβεῖτο διότι ἐπρόκειτο νὰ προδώσῃ μυστικά τοῦ κυρίου του' φοβισμένον τὸν ἔδειχνε ὁ χαμηλὸς τόνος τῆς φωνῆς καὶ αἱ προφυλάξεις ποῦ ἐλάμβανεν. οὐχ ἀβρῦνομαι τῷδε=δὲν καμαρώνω δι' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τίτλον (τοῦ δούλου δηλ.)· τοῦτο λέγει μὲ βαρυνθυμίαν. τίνος ; δοῦλος. ἐμὸς μὲν οὐχί=τοῦλάχιστον ἰδικός μου ὄχι' χωρὶς τὰμὰ κάγαμέμνονος=τὰ πράγματα τὰ δικά μου καὶ τοῦ Ἀγαμ. εἶναι χωριστά· τῆσδε ἐνν. δούλος' ἀπόκρισις εἰς τὸ τίνος (δοῦλος). ὦν μ' ἐπέσχεσ=διὰ τὰ ὁποῖα μὲ ἐσταμάτησες. ἐπέχω' μεταβατικόν' ἐφίσταμαι=ἴσταμαι πλησίον' λέγοις ἄν' μετριωτέρα ἔκφρασις τῆς προστακτικῆς=δύνασαι νὰ λέγῃς· ἐννόησον τὸ νῶν. δοτ. προσ. ἀντ. α' προσ. δυϊκοῦ=εἰς ἡμᾶς ὡς μόνοις (οὔσι)=μὲ τὴν ἰδέαν, ἔχων ὑπ' ὄψει ὅτι εἴμεθα μόνοι ἡμεῖς οἱ δύο. ἡμῆ=ἡ ἐμῆ.

865-872. ἀνοίσει' μέλλων τοῦ ἀναφέρω=ἀναφέρομαι. εἰς μέλλοντα χρόνον=εἰς τὸ μέλλον. ἔχει=παρέχει=παρουσιάζει, προκαλεῖ ὄκνος=δισταγμός, ἀνησυχία. δεξιᾶς ἔκατι=ἐνεκα τῆς δεξιᾶς, ὅσον ἀφορᾷ τὴν δεξιάν, ἐὰν θέλῃς ὡς ἐγγύησιν τῆς ἀσφαλείας σου τὴν δεξιάν μου, νά' (καὶ προτείνει τὴν δεξιάν χεῖρα)· ἡδύνατο νὰ εἴπῃ καὶ : πρὸ τῆς δεξιᾶς. λάτρις·ιος=δοῦλος, ὑπηρέτης. χῶτι=καὶ ὅτι. ἐν ταῖς σαῖς φερναῖς=μέσα στὰ προικιά σου. κάμδος=καὶ ἐμὸς=καὶ δικός μου, πιστός. ἐκκαλύπτω=ξεσκεπάζω. στέγεις=σκεπάζεις, κρατεῖς μυστικούς.

873-885. αὐτόχειρο=διὰ τῆς ἰδίας (του) χειρός. μέλλει=σκέ-

πεται, σχεδιάζει, μελετᾷ ὁ στίχος περιέχει σειρὰν ὄλην ἐγκλημάτων
 1) παῖδα σὴν μέλλει κτενεῖν, 2) ὁ φύσας πατήρ, 3) αὐτόχειρ.
 πῶς; ἢ ἐρώτησις δηλοῖ ἔκκληξιν. ἀπέπτυσ(α) μῦθον· μόλις ἤκουσα
 ὅ,τι εἶπες, πρὶν ἐκφράσω τὸ αἰσθημᾶ μου, βδελύσσομαι. οὐκ εὖ φρο-
 νεῖς=δὲν εἶσαι στὰ καλά σου· φασγάνω=ξίφει (μέλλει κτενεῖν)
 φρονεῖων. δέρον=ὁ λαίμας· λευκὴν δέρον· τὸ ἐπίθ. ἔξαιρει τὴν του-
 φροσύτητα καὶ τὴν σκληρότητα τοῦ ἐγκλήματος. ἀρτίφρων=ὁ ἔχων
 ἀρτίας τὰς φρένας· (πρβλ. ἀρτιμελής)=ἔχει σφᾶς τὰς φρένας. πλὴν
 εἰς σὲ καὶ οὐκ παῖδα=εἰς ὅλα τὰ ἄλλα πλὴν εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ σὲ καὶ
 τὴν κόρη σου. τοῦτ'(ο)=ὡς πρὸς τοῦτο τὸ σημεῖον. ἐκ τίνος λό-
 γου (μέλλει κτενεῖν)=διὰ ποῖον λόγον. οὐπάγων=ὁ ἐπάγων=
 ὁ παρακινῶν, ὁ ὠθῶν. ἀλάστορ=κακὸς δαίμων. θέσφαθ' (ἐπάγει
 αὐτὸν)=τῶν θεῶν ἢ θέλησις ὥς γέ φησι Κάλχας· ὅστις πιθανὸν
 καὶ νὰ ψεύδεται, διότι ἡ θεότης ἀδύνατον εἶναι νὰ διατηρήσῃ μίαν
 τοιαύτην σκληρὰν καὶ ἀπάνθρωπον ἀξίωσιν. Σημείωσον τὸν ὀρθολογι-
 σμὸν τοῦ Ἑδοιπίδου. ἵνα πορευῆται στρατός· ἀπόκρισις εἰς τὸ ἐκ
 τίνος λόγου. ποῖ; γὰρ ποῦ; Ἡ Κλ. γνωρίζει γὰρ ποῦ πρόκειται νὰ
 ξεκινήσῃ ὁ στρατός, ἀλλ' εἶναι ἀλλόφρων. δώματα=ἡ καθέδρα, ἡ
 αἰθλή. δώματα Δαρδάνου=ἡ Τροία· τὸ Ἴλιον. Δάρδανος· υἱὸς τοῦ
 Διὸς καὶ πατὴρ τοῦ Ἴλιου, τοῦ οἰκιστοῦ τοῦ Ἰλίου, γενάρχης τῶν Δαρ-
 δάνων, συγγενῶν τῶν Τρώων. εἰς Ἰφιγένειαν=διὰ τὴν κακὴν τύχην
 τῆς Ἰφιγενείας. Ἐλένης νόστος ἦν πεπρωμένος=ἦτο πεπρωμένον
 νὰ γίνῃ ἡ ἐκστρατεία διὰ τὴν Ἐλένην. πάντα ἔχεις=ὅλα τὰ γνωρί-
 ζεις. Ἀρτέμιδι... Τοῦτο εἶναι τὸ κεφάλαιον τῆς ὅλης σκηπῆς, ἀλλ'
 ὁ Προσβύτης ἀνέβαλε τὴν ἀνακοίνωσιν, ἵνα διεγείρῃ τὴν περιέργειαν.
 πρόφρασις=ἀφορμὴ.

886-895. ἐπ' ὀλέθρω=διὰ τὸν θάνατόν σου· καὶ μήτηρ σέθεν
 =καὶ ἡ μήτηρ σου. Ἡ μήτηρ ἄγεται εἰς ὀλεθρον διὰ τὸν θάνατον
 τῆς θυγατρὸς. ἔτλη=ἐτόλμησε. οἴχομαι· εὐφημισμὸς=εἶμαι χαμένη.
 δακρύων νάματα=τὰς ῥοὰς τῶν δακρύων. οὐκέτι στέγω=δὲν ἡμ-
 πορῶ πλέον νὰ συγκρατήσω. πόθεν φῆς εἰδέναι πεπυσμένος; ἢ σει-
 ρά· φῆς εἰδέναι πεπεισμένος (αἰτιολ. μετοχή) πόθεν; δέλτον πρὸς
 τὰ πρὶν γεγραμμένα=ἐπιστολὴν ἀντίθετον πρὸς τὴν πρώτην ἐπι-
 στολὴν. οὐκ ἔδων ἢ ξυγκελεύων παιδ' ἄγειν θανουμένην=θέλων
 νὰ μὲ ἐμποδίσῃς ἢ θέλων νὰ μὲ παρακινήσῃς μαζί του νὰ φέρω τὴν

κόρη. μου γὰρ νὰ σφαγῆ· οὐκ ἔῶν· ἡ μετοχή μετηνέχθη ἀπὸ τοῦ περιεχομένου τῆς ἐπιστολῆς εἰς τὸν κομιστήν· μὴ μὲν οὖν ἄγειν· τὸ μὲν οὖν ἐνισχύει τὴν ἄρνησιν=ὄχι, ὄχι γὰρ νὰ φέρῃς. φρονῶν εὖ ἔτυχε=ἔτυχε νὰ εἶναι στὰ καλά του. φέρων· ἔνδοτ. μετοχή. γε ἔξαιρει τὴν ἀντίθεσιν τοῦ φέρων πρὸς τὸ δίδως λαβεῖν. ἀφείλεθ' ἡμᾶς =ἀπέσπασεν ἀπὸ ἡμᾶς.

896-916. ἔκλυον· παρατατικός· ἀφ' ἧς στιγμῆς ἤρχισαν αἱ ἀποκαλύψεις τοῦ γέροντος. τὸ ἐμὸν=ὄ,τι ἀφορᾷ εἰς ἐμέ, τὴν προσωπικὴν μου προσβολήν· οὐ φαύλωσ=οὐ κούφως=βαρέως. δολόω· ὦ=ἔξαπατῶ, παγιδεύω. σοῖς γάμοις=μὲ τοὺς γάμους σου· ἡ Κλ. παρατηρήσασα ὅτι ὁ Ἄχ. βαρέως φέρει τὴν προσβολὴν ἐρεθίζει τοῦτον. οὐχ ἀπλῶς οὕτω φέρω=δὲν τὸ παίρω ἐλαφρὰ ἔτσι ἄνευ συνειπειῶν. ἐπαιδεσθῆσομαι· μέλλ. παθ. τοῦ ἐπαιδοῦμαι=ἐντρέπομαι. προσπεσεῖν τὸ σὸν γόνυ=νὰ πέσω·στὰ γόνατά σου. θνητός· χάριν τοῦ μέτρου ἀντί· θνητή. γεγῶτα· κατὰ σύνεσιν εἰς τό· σὸν γόνυ=σέ. τί γὰρ ἐγὼ σεμνύομαι;=διότι πρὸς τί νὰ ὑπερηφανεύομαι; ἡ ὑπερηφάνειά της θὰ ἦτο ἀνωφελὴς δι' αὐτήν. σπουδάξω=σοβαρῶς ἐνδιαφέρομαι. ἀμύνω (τινί)=βοηθῶ. τῆ τ' ἐμῆ δυσπραξία τῆ τε λεχθείση δάμαρτι σῆ=καὶ ἐμένα δυστυχούσαν καὶ ἐκέλευν, ἡ ὁποία μόνον τὸν τίτλον τῆς ἰδικῆς σου συζύγου ἔλαβε. μάτην=ψευδῶς· ἄλλ' ὁμως (λεχθείση). καταστέφω=θέτω τὸν νυμφικὸν στέφανον εἰς τὴν κεφαλὴν. νιν=αὐτὴν ὡς γαμουμένην (μέλλον) σοί· νῦν δέ· εἰσάγεται ἡ πραγματικότης ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ μὴ πραγματοποιηθέν. ἔξεται ὄνειδος=θὰ ἔλθῃ ὄνειδος. ὅστις αἴτιον σημαίνει. εἰ μὴ=εἰ καὶ μὴ. γοῦν=τοῦλάχιστον. πρὸς γενειάδος... πρὸς μητέρος· ἡ βροχὴ τῶν ἐπικλήσεων δεικνύει τὴν θέρημν τῆς ἰκεσίας. Τὸ λαμβάνεσθαι τῶν γονάτων (γουννοῦμαι καὶ γουνάζομαι), τοῦ γενείου καὶ τῆς δεξιᾶς ἦτο σημεῖον ἰκεσίας. ἀμυναθεῖν· ποιητ. ἀόριστος τοῦ ἀμύνειν =νὰ ἱκανοποιήσης. πέλει μοι=ὑπάρχει εἰς ἐμέ. τὰ Ἀγαμέμνονος =ἡ στάσις, ἡ διαγωγή τοῦ Ἀγαμ. πάντολμα=θρασύτατα, ἀναιδέσιατα. γυνή· ἀσθενὲς πλάσμα. στρατεύμα=στρατόπεδον ἀναρχον=ἀπειθάρχητον. θρασὺ ἐπὶ τοῖς κακοῖς=ἀναιδὲς εἰς τὴν δυστοχίαν τοῦ ἄλλου. χρήσιμον=πειθαρχικόν. θέλωσι κατὰ σύνεσιν, διότι τὸ στρατεύμα εἶναι περιληπτικόν. Ἴσως ὁ Εὐδοκίδης εἶχεν ὑπ' ὄψει τὸν τῆς σύγχρονον κατάστασιν τοῦ ναυτικοῦ τῶν Ἀθηναίων. ὑπερτείνω

τινὸς χειρᾶ=κρατῶ τὸ χέρι μου ἀπὸ πάνω ἀπὸ ἓνα, προστατεύω.
 πρβλ. Ὅμηρον Ω 374. σσώσμεθα ὁ παρακ. ἀντὶ μέλλ. διότι ἡ Κλυ-
 ταιμήστρα, πραγματικῶς πεπεισμένη διὰ τὴν σωτηρίαν, φαντάζεται
 αὐτὴν ἤδη τετελεσμένην.

917—974

917-918. Δεινὸν τὸ τίκτειν=τὸ τίκτειν (ἔστι) δεινὸν=ἡ μη-
 τρώτης εἶναι κατὶ ὑπερφυῆς, μυστηριώδες, καὶ φέρει φίλτρον μέγα
 πᾶσι τε κοινὸν=καὶ γεννᾷ εἰς ὕλας ἀνεξαιρέτως ἰσχυρὸν φίλτρον.
 ὥσθ' ὑπερκάμνειν τέκνων=ὥστε νὰ ὑποφέρουν ὑπερβολικὰ χάριν
 τῶν τέκνων τῶν. Ὁ Εὐριπίδης ἐν Φοινίσσαις λέγει παραπλήσια :
 δεινὸν γυναιξὶν αἱ δι' ὠδίνων γοναί· καὶ φιλότεκνόν πως πᾶν
 γυναικεῖον γένος.

919-925. θυμὸς=ἡ ψυχὴ αἴρεται πρόσω=αἴρεται εἰς ἀνωτέ-
 ρας σφαίρας ὑψηλόφρων· πρβλ. κατηγ., ὥστε νὰ δοκιμάσῃ ὑψηλὰ
 αἰσθήματα· οἱ πλεονασμοὶ ἐξαιροῦσι τὴν μεγαλοφροσύνην του. ἀσχα-
 λᾶν καὶ ἀσχάλλειν=νὰ λυπῆται, στενοχωρῆται. τὰ κακὰ=ἡ δυστυ-
 χία. τὰ ἐξωγκωμένα=ἡ μεγάλη εὐτυχία. μετρίως=ἐν μέτρῳ. Τοῦτο
 ἀποδοτέον εἰς ἀμφοτέρω τὰ ἀπαρέμματα : ἀσχαλᾶν—χαίρειν. Παρ'
 Ὅμηρῳ ὁ Ἀχιλλεὺς χαρακτηρίζεται ὡς ἐμπαθὴς καὶ εὐδέξατος. οἱ
 τοιοῦδε βροτῶν=ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκεῖνοι ποὺ εἶναι τοιοῦτοι οἷος
 εἶμαι ἐγὼ λελογισμένοι εἰσὶν ὀρθῶς=ἔχουν λάβει ὀρθὴν σκέψιν.
 διαζῶ τὸν βίον=περὶ ὅλην μου τὴν ζωὴν γνώμη μετὰ=μετὰ
 γνώμης=μὲ σύνεσιν. ἔστιν ἵνα=ὑπάρχουν περιπτώσεις κατὰ τὰς
 ὁποίας· τὸ ἵνα τοπικόν. ἔστι χῶπου=ἔστι καὶ ὅπου=ἐνιαχοῦ,
 ἐνίοτε. λίαν φρονῶ=εἶμαι ὑπερβολικὰ σοφός· γνώμην ἔχειν χρή-
 σιμον=εἶναι χρήσιμον (πρᾶγμα) ἢ φρόνησις, ἢ ὀρθὴ κρίσις.

926-931. ἐν Χείρωνος=ἐν δόμοις Χείρωνος· Χείρων ὁ εὐσεβέ-
 στατος τῶν Κενταύρων· ἡγοῦμαι καλῶς=ἀσκῶ καλῶς τὰ ἡγεμονικά
 μου δικαιώματα. παρέχων ἑλευθέραν φύσιν=παρουσιάζων ἑλευθε-
 ρίαν (ἀνεξαρτησίαν) γνώμης. Ἄρη κοσμήσω δορὶ=τὸν θεὸν τοῦ
 πολέμου Ἄρη θὰ τιμῆσω διὰ τῶν ὄπλων.

932-943. πρὸς τῶν φιλάτων ποιητ. αἴτιον εἰς τὸ παθοῦσα. τὰ φίλτατα=οἱ συγγενεῖς (ἐδῶ ὁ σύζυγος). οἶκτον περιβαλὼν τοσοῦτον=ἄφ' οὗ σὲ περιέβαλα μὲ τόσην συμπάθειαν. ἃ δὴ κατ' ἄνδρα γίγνεται νεανίαν=ᾧσιν ἠμπορεῖ νὰ παρῶσχη εἰς νέος. καταστέλλω (τινὰ)=καταπραῖνω, καθησυχάζω. ἐμὴ φατισθεῖσα=ἐμοὶ εἰς γάμον δοθεῖσα. τοῦμόν δέμας=ἐμέ, ἐμαυτὸν ἐμπλέκω πλοκάς=τυλίγω εἰς μηχανογραφίας. εἰ καὶ μὴ=καὶ εἰ μὴ ἦορατο σίδηρον=ἀνέσυρε τὸ ξίφος. τοῦνομα τοῦμόν φονεύσει· προσωποποιεῖται. δι' ἐμέ διὰ τε τοὺς ἐμοὺς γάμους· ἐν διὰ δυοῖν. δεῖνὰ κοῦν ἀνεκτά· σῆμα ἐκ παραλλήλου. τλᾶσα=ὑπομείνασα. ἠτιμασμένη ἀνάξια=ὑποστᾶσα προσβολήν, ἧς δὲν ἦτο ἀξία. θαυμαστά ὡς=ἀντί· θαυμασιῶς ὡς· ἐπιτείνει τὸ ἀνάξια=εἰς βαθμὸν καταπληκτικόν.

944-947. κάκιστος=προστιχώτατος. τὸ μηδὲν=τὸ μηδενικόν (ἀνήρ) ἐν ἀνδράσι. ὡς οὐχὶ Πηλέως, ἀλλ' ἀλάστορος γεγῶς=σὺν νὰ μὴ ἦμιον υἱὸς τοῦ Πηλέως, ἀλλ' υἱὸς κακοῦ δαίμονος. Καὶ ὁ Εὐρυπιδης, ὡς ὁ Ὅμηρος, ἐξαιρεῖ τὴν φιλοτιμίαν τοῦ Ἀχιλλέως. Ὁ Ἀχιλ. ἀντιτάσσει πρὸς ἑαυτὸν τὸν Μενέλαον, διότι αὐτὸς εἶναι ὁ ἠθικὸς αὐτουργὸς τῆς ἀπάτης.

948-958. μὰ τὸν δι' ὕγρων κυμάτων τεθραμμένον=μὰ τὸν μεγάλωσαντα μέσα σὰ ὕγρα κύματα. φυτουργὸν=πατέρα· ὁ Ἀχ. ὡς νέος εἶναι εὐεπίφορος εἰς τοὺς ὄρκους. οὐδ' εἰς ἄκραν χεῖρα=οὐδὲ μὲ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου του. ὥστε προσβαλεῖν (χεῖρα) πέπλοις=ὥστε νὰ ἐγγίση τοὺς πέπλους. Σίπυλος ἔσται πόλις=ἡ Σίπυλος θὰ ἔχη τὸ ὄνομα τῆς πόλεως. Σίπυλος, πόλις τῆς Φρυγίας, ἧς ἐβασίλευεν ὁ Τάνταλος, ὁ γενάρχης τῶν Πελοπιδῶν. ὄρισμα βαρβάρων=περιφέρεια βαρβ. ὄθεν πεφύκασι γένος=ὄθεν ἔλκουν τὴν καταγωγὴν των. κεκλήσεται=θὰ ἀκούεται. ἐνάροχουαι· λέγεται καὶ κατάρχομαι καὶ ἐξάρχομαι=κάννω ἀρχὴν (τελετῆς). προχύται=οὐλοχύται=κρηθαί ἀδρῶς ἀλληλεσμέναι=κρηθάλευρα. χέρνιψ (ἦ)=τὸ ἠγιασμένον ὕδωρ, δι' οὗ ἐνιπτον τὰς χεῖρας. τίς δὲ μάντις ἔστ' ἀνήρ· μάντις· ὑποκ., τίς ἀνήρ· κατηγορούμενον=τίς εἶδος ἄνθρωπος εἶναι ὁ μάντις. ὅς=ἄφ' οὗ οἴτος. τυχῶν=στὴν τύχῃ ἀνάφερε εἰς τὸ ὀλίγ' ἀληθῆ λέγει. μὴ τύχη=δὲν ἐπιτύχη. διοίχεται=χάνεται, γίνετα ἄφαντος.

959-967. ἕκατι· στίχ. 373. θηρῶσι λέκτρον τοῦμόν=ἐπιδιώκουν τὸν γάμον μου· ἢ πρότασις κεῖται παρενθετικῶς. ὕβριον ὕβρισεν ἡμᾶς=μᾶς προσέβαλεν. τοῦμόν ὄνομα=τὴν ἄδειαν νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ ὄνομά μου· ἐμοῦ πάρα=παρ' ἐμοῦ. θήραμα· παρὰθεσις=ὡς δόλωμα. ἐμοὶ μάλιστ' ἐπέισθη=ἀπὸ τὸ ἰδικόν μου ὄνομα κυριώτατα ἐπέισθη, παρεπίσθη. ἐκδοῦναι θυγατέρα ἐμοὶ πόσει (κατηγ.) νὰ δώσῃ εἰς ἐμὲ ὡς εἰς σύζυγον τὴν θυγατέρα της. Τὸ ὄνομά μου ὡς σύζυγον τῆς κόρης της τὴν ἐπλάναψε. ἔδωκα τάν=ἔδωκά τοι ἄν=θὰ ἔδίδα τὴν ἄδειαν βέβαια. Ἑλλησι· δοτ. χαριστ. νόστος πρὸς Ἴλιον κάμνει ἐν τῷδε=ἢ εἰς Ἴλιον ἐκστρατεία προσκροῦει εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον. Βεβαίως θὰ ἐδυσκολεύομην νὰ δώσω τὴν ἄδειαν, ἀλλὰ θὰ τὴν ἔδίδα προκειμένου περὶ τῆς σωτηρίας ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς ἔχει πανελλήνια αἰσθήματα. Ἡ Κλυταιμῆστρα... λέγει ταῦτα καθ' ἑαυτὸν ὁ Ἀχιλλεὺς. τὸ κοινὸν ὦν μὲτ' ἐστρατεύομην=τὸ κοινὸν συμφέρον (τούτων) μεθ' ὧν ἐξεστράτεον.

968-974. οὐδέν εἰμι παρά γε τοῖς στρατηλάταις=δὲν ἔχω καμμίαν σημασίαν εἰς τὴν συνείδησιν τῶν στρατηλατῶν τοῦλάχιστον. ἐν εὐμαρεῖ (ἐστιν)=εἶναι εὐκολον (δι' αὐτούς). εὐμαρῆς=εὐκολος, εὐχερῆς. δρᾶν καὶ μὴ δρᾶν καλῶς=νὰ μὲ μεταχειρίζονται καὶ καλὰ καὶ ἄσχημα. εἴσεται μέλλ. τοῦ οἶδα. σίδηρος· κατὰ συνεκδοχὴν τὸ ξίφος. χρανῶ· μέλλ. τοῦ χραίνω=μολύνω. κηλίσιν αἵματος φόγου πρὶν ἐλθεῖν (με). ἐξαιροῦμαι=ἀποσπῶ. θεὸς πέφηνά σοι=ἔχω εὐρεθῆ διὰ σὲ ὡς θεός, ὅπως καὶ σὺ μὲ ἔχεις φαντασθῆ, μέγιστος=ἰσχυρότατος. οὐκ ὦν ἐνδοτ. ἢ μετοχή. θεὸς πέφηνά σοι· οὐκ ὦν-ὁμως γενήσομαι· πολὺ παιδικά. Ὁ Εὐριπίδης ζητεῖ νὰ παρουσιάσῃ τὸν Ἀχιλλεὺς εἰς τὰς σκέψεις του ὡς ἄφορο παιδί.

975—1035

975-976. σεμνή=σεβαστή.

977-982. φεῦ=εὐγε. πῶς ἂν σ' ἐπαινέσαιμι=πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ σὲ ἐπαινέσω. λίαν λόγοις=μὲ ὑπερβολικὰ λόγια. μηδὲ=καὶ μὴ. ἀπόλλυμι τὴν χάριν=χάνω τὴν δύναμιν νὰ εὐχαριστήσω. ἐνδεῶς τοῦδε (τοῦ ἐπαινεῖν)=μὲ ἐλλιπῆ, ἀνεπαρκῆ πρὸς τοῦτο λό-

για, μὲ ἐπαίνους περιορισμένους=πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ σὲ ἐπαι-
νέσω χωρὶς νὰ φανῶ ὅτι σὲ κολακεύω μὲ ὑπερβολικὰ λόγια μήτε ὅτι
εἶμαι ἀγάριστος μὲ περιορισμένας εὐχαριστίας. ἀγαθοί=οἱ ἀγαθοί.
αἰνῶ ἄγαν=εἶμαι ὑπερβολικὸς εἰς τοὺς ἐπαίνους. παραφέρω=προ-
βάλλω (εἰς τὸ μέσον) ὡς ἐπιχείρημα, φέρω. οἰκτροὺς=ὁ οἰκτον προ-
καλῶν. ἰδίᾳ νοσοῦσα=πάσχουσα προσωπικῶς· ἡ μετοχὴ εἶναι αἰτιο-
λογικὴ. ἄνοσος κακῶν ἐμῶν=ἀπηλλαγμένος τῶν συμφορῶν μου=
ξένος πρὸς τὰς συμφορὰς μου.

983-991. ἀλλ' οὖν=ἀλλ' ὅμως. ἔχει τι σχῆμα ἀνὴρ ὁ χρηστός
=κάνει καλὴν ἐντύπωσιν ἀσφαλῶς ὁ χρηστός, ὁ εὐγενὴς ἀνὴρ. κἂν
ἄπωθεν ἦ=καὶ ἂν εἶναι μακρὰν τῶν συμφορῶν=καὶ ἂν εἶναι ξένος
πρὸς τὰς ἄλλοτρίας συμφορὰς· ἢ αἰτίαν σημαίνει=διότι ἐγώ. οἰη-
θεῖσα ἐνδ. μετ. κενὴν κατέσχον ἐλπίδα=εἶδα τὰς ἐλπίδας μου μα-
ταιουμένας. τάχα=ἴσως. ὄρνις γένοιτ' ἂν=οἰωνὸς ἠθέλε γίνεαι κα-
κός. ἐμὴ παῖς θανοῦσα=ἡ κόρη μου ἐὰν σφαγῇ. σοῖς μέλλουσι
γάμοις=διὰ τὸν μέλλοντα γάμον σου. εὖ μὲν ἀρχὰς εἶπας εὖ δὲ
καὶ τέλη=καὶ καλὰ ἀρχίσας καὶ καλὰ τελείωσας.

992-997. νιν=αὐτὴν τὴν θυγατέρα μου. ὑποκ. τοῦ περιπτύξαι.
ἀπαρθένευτα=ἀπροεπὶ εἰς παρθένον. ἔχουσα δι' αἰδοῦς ὄμμ' ἔλευ-
θερον=ἔχουσα τὴν αἰδημοσύνην εἰς τὸ βλέμμα ὡς ἔλευθέρα, ὡς ἀ-
μῶζει εἰς αὐτὴν ἔχουσαν ἐλευθεροπροεπὶ ἀνατροφήν. ταυτὰ τεύξο-
μαι=θὰ ἐπιτύχω τὰ ἴδια, δηλ. τὸν οἰκτὸν σου. οὐ παρούσης=χω-
ρὶς νὰ εἶναι παρούσα=καὶ μὲ τὴν ἀπουσίαν της. σεμνὰ σεμνύνεται=
ἢ σεμνότης εἶναι σεμνότης, δὲν χάνει ποτὲ τὴν ἀξίαν της. ὅμως δὲ=
ἀλλ' ὅμως. χρεῶν αἰδεῖσθαι=πρέπει νὰ χρησιμοποιηῖ τις τὴν αἰδη-
μοσύνην. ὅσον γε δυνατόν=ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν, δηλ. ἢ αἰδημο-
σύνη καὶ αὐτὴ πρέπει νὰ ἔχη τὰ ὄριά της.

998-1007. ἐξάγω εἰς ὄψιν=παρουσιάζω ἔξω, ἐνώπιον. ἐρχομαι
εἰς ὄνειδος=πίπτω εἰς τὴν κακογλωσσίαν τῶν ἀνθρώπων. ἀμαθὲς=
ποὺ ἀγνοεῖ τὰ πράγματα. ἀργὸς τῶν οἰκοθεν=ἀπηλλαγμένος ἀπὸ
τὰς οἰκιακὰς ἀπασχολήσεις. λέσχη=φίλιαρία. πονηρὰς λέσχας=τὰ
πονηρὰ σχόλια. κακόστομοι λέσχη=ἢ κακογλωσσίαι. φιλῶ=ἀγαπῶ.
ἦξετε εἰς ἴσον=θὰ φθάσετε εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα. ἰκετεύοντες·

τροπ. μετοχή. εἴτ' ἀνικετεύτως=εἶτε μὲ ἰκεσίας εἶτε χωρὶς ἰκεσίας. ἔξαπαλλάξαι· ἔπεξ. τοῦ ἀγών μέγιστος=σοβαρώτατος ἀγών. ὡς· αἰτιολ. ἀσθενὲς καὶ χαλαρὸν δυνάμενον νὰ παραλειφθῆ, ἐν ἀκούσασ' ἴσθι=ἐν ἄκουε καὶ μάθε. μὴ ψευδῶς μ' ἔρειν· ἐπεξήγησις τοῦ ἐν λέγων—ἐγκερτομῶν· μετοχαὶ ὑποθ. ἐγκερτομῶν—κερτομῶν=περιπαίζων. μάτην=μὲ λόγια τοῦ ἀέρος.

1008-1023. ὄναιο· εὐκτ. ἄορ. ὠνήμην τοῦ ὀνίναμαι=ὄφελου·μαι. ὄναιο=εἶθε νὰ χαρῆς ὅ,τι ἀγαπᾷς. ἴνα... καλῶς=για νὰ πάρῃ καλὸ δρόμο ἢ ὑπόθεσις. τί τοῦτ' ἔλεξας—τοῦτο ὃ ἔλεξας τί ἐστί;=τί θέλεις νὰ εἰπῆς μὲ αὐτὸ ποῦ εἶπες; πείθωμεν· ὁ ἐνεστώδης δηλοῖ τὸ ἐπιχειρούμενον. κακὸς τίς ἐστί· τὸ τίς κατὰ λιτότητα ἐπιτείνει τὸ κακὸς=εἶναι πολὺ δειλός. οἱ λόγοι καταπαλαίουσιν· ἢ μεταφορὰ ἐκ τῆς πύλης. ψυχρὰ ἐλπίς=ἡ ἐλπίς μου αὐτὴ εἶναι παγωμένη· ὀξύμωρον, διότι ἡ ἐλπίς θερμαίνει τὴν καρδίαν. ἀντιβαίνω=φέρω ἀντιρροήσεις. εἰ τὸ χοῦρον ἐπίθετε=ἐὰν ἠθέλετε (τὸν) πείσει (σὺ καὶ ἡ κόρη σου) εἰς τὸ ὅ,τι τοῦ ἐζητούσατε. οὐ τοῦμόν χρεῶν (ἦν) χωρεῖν=δὲν θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ παρέμβω ἐγώ. τοῦτο=ἡ συγκατάθεσις του. ἔχει τὴν σωτηρίαν=παρέχει τὴν σωτηρίαν. ἀμείων=καλύτερος, εὐγενέστερος (παρὰ ἐὰν παρεμβάνω). εἰ τὰ πράγματα πράσσοιμι=ἐὰν ἤθελον τακτοποιεῖ τὰς ὑποθέσεις. λελογισμένως μᾶλλον ἢ σθένει=μὲ περισκεψὴν μᾶλλον παρὰ μὲ τὴν δύναμιν, μὲ τὴν πυγμῆν. καλῶς κραινέντων· κραινῶ καὶ κραιαίνω=ἐκτελώ. ἢ μετοχὴ ἔδει νὰ εἶναι εἰς ὄνομ. συμφωνοῦσα πρὸς τὸ ὑποκ. τῆς προτάσεως τάδε· ἀλλ' ἐτέθη κατὰ γενικὴν ἀπόλυτον ἐμφάσεως χάριν=ἐὰν τὰ πράγματα αὐτὰ ἐδῶ λάβουν τέλος καλόν, τάδε γένοιτ' ἂν πρὸς ἡδονὴν φίλοις σοὶ τε=τὸ καλὸν τέλος τούτου τοῦ ἐδῶ ζητήματος ἤθελε χαροποιήσῃ τοὺς φίλους (Ἄγαμ.) καὶ σέ. κἂν=καὶ ἂν δις κεῖται τὸ ἂν. καὶ χωρὶς ἐμοῦ=καὶ ἄνευ τῆς ἰδικῆς μου παρεμβάσεως.

1024-1032. δραστέον ἐνν. τὸ ἐστί μοι=πρέπει νὰ πράξω. ποῖ ἐλθοῦσαν=ποῦ ἀφ' οὗ ἔλθω· ἡμεῖς σε φύλακες οὗ χρεῶν φυλάξομεν=δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔλθῃς νὰ μὲ ἀναζητήσης, ἡμεῖς θὰ παρακολουθήσωμεν τὴν ὑπόθεσίν σου ὅπως πρέπει. Ὁ Ἄχιλ. δὲν ὀφείλει τόπον συναντήσεως, ἵνα μὴ ἀναγκασθῆ ἢ Κλ. νὰ περιφέρεται διὰ

μέσου τοῦ στρατοπέδου. **μή τις**=ἵνα μή τις. **Δαναῶν** ἡ γεν. καὶ εἰς τὸ **τις** καὶ εἰς τὸ **ὄχλου**. **στείχουσαν** κατηγ. μετοχή εἰς τὸ ἴδη σε **ἐπτοημένην** τροπ. μετ. εἰς τὸ **στείχουσαν**. **μηδὲ αἴσχυνε** κατὰ παράταξιν ἀντὶ τοῦ: **μηδ' αἰσχύνης**=καὶ οὕτω προσβάλλης **πατρῶν δόμον**=τὴν ὑπόληψιν τῆς πατρικῆς οἰκογενείας. **κακῶς ἀκούω**=κατηγοροῦμαι, ψέγομαι. **μέγας** (ῆν)=εἶχε μεγάλην ὑπόληψιν.

1033-1035. **ἄρχε**=προηγῶ, ὑποδείκνυς τὸ τί πρέπει νὰ γίνῃ. ὧν αἰτιολ. μετοχή. **κυρήσεις ἐοθλῶν**=θὰ ἀνταμειφθῆς. εἴ εἰσι **θεοί**=ἐὰν ὑπάρχον θεοί. εἰ δὲ μή εἰσι, τί δεῖ **πονεῖν**; τίς ἢ ἀνάγκη ματαίως νὰ κοπιᾷ τις. Ὁ Εὐριπίδης κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Πρωταγόρου ἀμφιβάλλει διὰ τὴν ὑπαρξίν τῶν θεῶν.

Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀπέρχεται διὰ τῆς δεξιᾶς παρόδου, ἡ δὲ Κλυταιμήστρα ἐπανέρχεται εἰς τὴν βασιλικὴν σκηνὴν.

Τὸ τμήμα τὸ ἐρμηνευθὲν τὸ περιλαμβανόμενον μεταξὺ τῶν στίχων 801—1035, τὸ διαλογικόν, τὸ ἐπακολουθοῦν εἰς τὸ Β' Στάσιμον, ὀνομάζεται Γ' Ἐπεισόδιον, ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν Δ' προᾶξιν τῆς σημεριῆς τραγωδίας, ὑποδιαιρεῖται δὲ εἰς τρεῖς σκηνάς. Ἐν τούτῳ τῷ τμήματι ἡ ἐνεργὸς ἐπέμβασις τοῦ Ἀχιλλέως παρουσιάζει ἀνακοπτομένην προσωρινῶς τὴν προᾶξιν (τῆς) θυσίαν τῆς Ἰφιγενείας. Τὰ συναίσθηματα τῶν θεατῶν εἶναι ἰλαρότης ἀπὸ τὴν α' σκηνήν, οἶκτος πρὸς τὴν ὑποφέρουσαν Κλυταιμήστραν καὶ ἐλπίς ἀπὸ τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ Ἀχιλλέως.

Ὁ χορὸς ἐν τῇ ἐπισκοπήσει τοῦ προηγηθέντος ἐπεισοδίου καθηλώνει τὸ βλέμμα του εἰς τὸν Ἀχιλλέα, ὃν τόσαι σωματικαὶ καὶ ψυχικαὶ ἀρεταὶ κοσμοῦν, γόνον τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Θέτιδος, ὧν τοὺς πανηγυρικοὺς γάμους ἐτίμησαν οἱ θεοί, αἱ Μοῦσαι καὶ οἱ Κένταυροι. Τοὺς γάμους τούτους ποιητικώτατα περιγράφει ἐν τῷ χορικῷ, τὸ ὅποιον ᾄδει, καὶ τὸ ὅποιον θὰ ἐρμηνεύσωμεν.

1036—1097

1036-1057. **ὕμναιος**=γαμήλιον ἄσμα. διὰ **λωτοῦ Λίβυος**=ὑπὸ τοὺς ἤχους αἰλοῦ Λιβυκοῦ, Λωτὸς εἶδος φυτοῦ ἐξ οὗ κατεσκευάζον σύριγγας. **Λίβυος** τὸ συγκεκριμένον ἀντὶ τοῦ γενικοῦ ἄλλως ὁ

Λίβυς λωτός ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ ἄριστος διὰ τὰ κατασκευάζονται σύριγγες. **μετά τε φιλοχόρου κιθάρας**=μὲ τὴν εἰδικὴν διὰ τὸν χορὸν κιθάραν. **ὑπὸ τε συρίγγων καλαμοεσσᾶν**=καὶ μὲ τὴν συνοδείαν συρίγγων ἀπὸ καλάμια. **ἔστασεν ἰαχᾶν**=ἔστησε, **ἐξέβαλε βοήν**, ἀντήχησε' προσωποποιῖα. **τίς ἄρ' ὑμέναιος ἔστησεν ἰαχᾶν**=σᾶν τί τάχα τὰ ἦτο τὸ γαμήλιον ἄσμα τὸ ὁποῖον ἀντήχησε κτλ. **Πιερίδες=αἱ Μοῦσαι** **παρὰ δαιτὶ**=ἐπάνω· εἰς τὸ γαμήλιον συμπόσιον' **δαίς**' θ.=συμπόσιον, πρβλ. δαιτυμῶν. **ἴχνος=πούς**. **μελωδοῖς ἀχήμασι**=μελωδικοῖς ἠχήμασιν, ἄσματι. **κλέω καὶ κλειῶ**=ἐγκομιάζω, ὕμνῶ. **Αἰακίδαν (ἦν)**=τὸν υἱὸν τοῦ Αἰακοῦ, τὸν Πηλέα. **καθ' ὕλαν Πηλιάδα**=κάτω εἰς τὸ δάσος τοῦ Πηλίου' τοῦτο εἶναι ἐπεξήγησις τοῦ ἀνωτέρω: **ἀν' ὄρος Κενταύρων**. **Δαρδανίδας**=ὁ υἱὸς ἢ ἀπόγονος τοῦ Δαρδάνου, ὁ Γανυμήδης, ὅστις ἦτο Τρώϊς ἔφηβος. Τοῦτον ὁ Ζεὺς ἤρπασεν εἰς τὸν οὐρανόν, ἵνα θέλῃ τοὺς θεοὺς ἐκεῖ μὲ τὸ κάλλος του καὶ οἰνοχοῆ εἰς τὴν τράπεζαν. **φίλον τρύφημα (τρυφῶ)**=τὸ ἐντρυφήμα τὸ ἀγαπητόν. **ἀφύσσω**=ἀντλῶ. **λοιβὰ**=σπονδή, νέκταρ. **ἐν γυάλοις χρυσεοῖσι κρατήρων**=μέσα ἀπὸ τὴν κοιλίαν κρατήρων χρυσῶν. τὸ **χρυσέοισι καθ' ὑπαλλαγὴν πρὸς τὸ γυάλοις** ἀντὶ τὰ εἶναι εἰς τὸ κρατήρων. **λευκοφαῆς**=ὁ φέγγων ἀπὸ τὴν λευκότητα. **εἰλισσόμεναι**=ἐλίσσόμεναι. **εἰλισσόμεναι κύκλια**=στριφογυρίζουσαι κυκλικῶς **ἐχόρευσαν γάμους**=ἐώρτασαν τοὺς γάμους μὲ χοροῦς.

1058-1079. **θίασος**=ὄμιλος. **ἵπποβάτας**=ἵπποπόδαρος' καθ' ὑπαλλαγὴν εἰς τὸ θίασος ἀντὶ εἰς τὸ Κενταύρων, οἵτινες κατὰ τὸ κάτω ἡμῖς ἦσαν ἵπποι' ὅθεν καὶ τὸ ἵπποβάτας. **ἔμολεν**=ἤλθεν, **ἀνά ἔμολεν**=ἤλθεν ἐπάνω. **ἐπὶ κρατήρα Βάχου**=εἰς τὰ βαρέλια τὰ γεμάτα κρασί. Οἱ Κένταυροι πολὺν ἠγάπων τὸν οἶνον. **ἐλάταις σὺν στεφανώδει τε χλόᾳ**=μὲ κλάδους ἐλάτης καὶ μὲ στεφάνια ἀπὸ πρασινάδα. **ἀνέκλαγον' ἄορ**. β' τοῦ **ἀνακλάζω** καὶ ἄορ. α' **ἀνέκλαξα**=ἐφάναξα δυνατὰ (ἀνά). **μέγα**=μεγαλοφώνος' τὸ **ἀνακλάζω** κυριολεκτεῖται ἐπὶ ζῶων' ἐνταῦθα ἐχρησιμοποιήθη διὰ τὴν ζῶον ἐμφάγισιν τῶν Κενταύρων. ὦ **Νηρηὶ κόρα**, **παῖδα** . . . **ἐξονόμαζεν'** ἢ **σειρά**: ὦ **Νηρηὶ κόρα**, **Χείρων**: **μάντις ὁ φοιβάδα** μούσαν εἰδὼς **ἐξονόμαζε** γεννάσειν (=τέξεσθαι) σε (ὑποκ.) **παῖδα** (ἀντικ.), **μέγα φῶς** (παράθεσις εἰς τὸ παῖδα) **Θεσσαλίᾳ** (δοτ. χαριστ.) **φοιβὰς** μούσα=ἡ μαντικὴ τέχνη. **ἐξονομάζω**=ὀητῶς λέγω, ἀποκαλύπτω' φῶς

μεταφορικῶς σημαίνει σύμβολον τῶν ἐλπίδων, σωτηρίαν, χαράν, δόξαν, αἴγλην. ὃς ἤξει . . . ἃ νιν ἔτικτε· ἡ σειρά : ὃς ἤξει κλεινὰν χθόνα Πριάμοιο σὺν λογχήρεσι ἀσπισταῖς Μυρμιδόνων ἐκπυρώσων (νιν) γάθεν περὶ σώματι κεκορυθμένος ἐνδυτ' ὄπλων χρυσέων Ἡφαιστοπόνων ἔχων δωρήματα ἐκ θεᾶς ματρὸς Θέτιδος, ἃ ἔτικτε νιν. ἀσπιστής=ἀσπιδοφόρος, ὀπλίτης. λογχήρης (λόγχη—ἀραρίσκω)=λογχοφόρος, δορατομάχος. ἐκπυρώ-ω=πυροπολῶ, ἐξαφανίζω, γάθεν=ἐκ θεμελίων. ἐνδυτὰ ὄπλα=φορετὰ ὄπλα. ἡφαιστόπονος=ἡφαιστότευκτος=ἔσθρον τοῦ Ἡφαιστοῦ. δωρήματα=δῶρα . . . ἐννοεῖ ὁ Χορ. τὰ ὄπλα τοῦ Ἀχιλλέως, τὰ ὅποια ὁ Ἡφαιστος κατασκεύασε κατὰ παράκλησιν τῆς Θέτιδος ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου, κασσιτέρου καὶ χαλκοῦ. ὄρα παρ' Ὀμήρω Σ, 468 κέ. μακρὰν περιγραφὴν τῆς κατασκευῆς καὶ διακοσμῆσεως αὐτῶν. δαίμονες=οἱ θεοί. τίθημι=καθιστῶ. μακάριον· κατηγ. τοῦ γάμον· γάμον θ' ὕμναίους χάριν ποικιλίας. εὐπατρὶς=ἡ ἔχουσα εὐγενεῖς πατέρας, γονεῖς· μακάριον· ἡ λέξις σοσιπῶς ἐτέθη ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου ἐν τέλει τῆς ἀντιστροφῆς, ἵνα ἐξαρθῇ ἡ ἀντίθεσις τῆς μακαριότητος τῶν γάμων τούτων πρὸς τοὺς οἰκτροὺς δῆθεν γάμους τῆς Ἰφιγενείας ἐν τῇ ἐπιφθῶ.

1080-1097. σὲ δὲ ἀντιθέτως, τοῦναντίον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Θέτιν· ἡ ἀντίθεσις ἰσχυρά. ἡ σύνταξις στέψουσι καλλικόμαν πλόκαμόν σε (σοῦ) καλλικόμας (-ης) πλόκαμος=πλόκαμοι τῆς ὠραίας κόμης. ὥστε μόσχον (θ.) ὡσάν δάμαλιν' εἰς τὸ στέψουσί σε ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ αἰμάσσοντες λαιμόν σε (σοῦ)· ὥστε μόσχον (ὥστε λαιμόν μόσχου). πετραῖα ἄντρα=βραχώδη, ἀπόκρημνα ἄντρα. ὄρεῖα=ὄρεσιβιος. ἀκήρατος=ἀγνή, ἀμόλυντος (ἐκ ταύρου). βρότειος=ἀνθρώπινος. βαλιά=παρδαλή. αἰμάσσω=κυλίω εἰς τὸ αἶμα, σφαῖω. οὐ σύριγγι τραφεῖσάν (σε)=ἄν και δὲν ἐμεγάλωσες εἰς τὴν μουσικὴν τῶν σουραυλιῶν· οὐδ' ἐν ῥοιβδῆσει=οὐδὲ εἰς τὰ συρίγματα. παρὰ δὲ ματέρει=ἀλλὰ πλησίον τῆς μητρὸς σου, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ οὐ σύριγγι τραφεῖσαν. γάμον παρὰθ. εἰς τὸ σέ, νύμφην, σύζυγον. νυμφόκομος· παθητικῆς σημασίας=νυμφοστολισμένη. Ἰναχίδα· οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἰνάχου, πρώτου βασιλέως τοῦ Ἀργεῶς. Ἰναχίδα σὺληβδην καὶ οἱ Ἀργεῖοι λέγονται. γάμον νυμφόκομον Ἰναχίδαῖς=στολισμένη ὡς νύμφη διὰ γάμον με ἕνα ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἰνάχου, με ἕνα ἀπὸ τοὺς ἐπιφανεῖς Ἀργεῖους. ποῦ τὸ τὰς αἰδοῦς ἔτι,

ποῦ (τὸ) τὰς ἀρετὰς πρόσωπον σθένει τι; σθένει τι=ἔχει δύναμιν τινα. ὁπότε=καθ' ἣν στιγμὴν. τὸ ἄσεπτον=ἡ ἀσεβεία. ἔχει δύναμιν=ἰσχύει. ἃ δ' ἀρετὰ ἀμελεῖται θνατοῖς κατόπισθεν, ἡ δὲ ἀρετὴ περιφρονεῖται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων στροφόντων πρὸς αὐτὴν τὰ νοῦτα. καὶ (ὁπότε) μὴ κοινὸς ἀγὼν βροτοῖς (ἔστι)=οἱ ἄνθρωποι δὲν καταβάλλον ἀπὸ κοινοῦ προσπάθειαν (διὰ τὰ ἐπέλθη ἠθικὴ ἐξυγίανσις). μὴ τις θεῶν φθόνος ἔλθη=μήπως ἐπέλθη τῶν θεῶν ὀργή=πρὸς ἀποτροπὴν τῆς θείας ὀργῆς. ποῦ· τὸ ἀσύνδετον ἐκ τοῦ πάθους. τὸ τὰς αἰδοῦς πρόσωπον προσωποποιεῖ ἢ σύνδεσις πρὸς τὰ προηγούμενα εἶναι ἡ ἐξῆς: ἡ θυσία τῆς Ἰφ. εἶναι δεῖγμα τῆς ἠθικῆς ἐκτροπῆς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς θρησκευτικῆς διαστροφῆς· οὐδαμοῦ πλέον φαίνεται ἠθῶν ἀγνότης καὶ εὐσεβείας. Πανταχοῦ κρατεῖ καὶ βασιλεύει ἠθικὴ ἀναρχία.

Ὁ ποιητὴς πρὸς τῆς τερατώδους θυσίας τῆς Ἰφιγενείας αἴρεται εἰς ἀνωτέρας ἠθικὰς σφαίρας καὶ δορυμύτατα κατηρησάει τὴν ἠθικὴν ἐξαθλίωσιν τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Πελοποννησίου πολεμοῦ.

1098—1208

1098-1105. προσκοποῦμαι=παρατηρῶ ὅπως ἀνακαλύψω τι. Ἡ Κλ. μαθοῦσα ἀπὸ τὸν Πρεσβύτερον, ὅτι προκειται ὁ Ἄγ. νὰ φονεῖσθαι τὴν θυγατέρα τῆς, ταράσσεται καὶ ταραχθεῖσα ἐξερχεται ἀπὸ τοὺς οἴκους, ἵνα μίθῃ ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς τὰ διατρέχοντα. πόσιν=τὸν σύζυγον. χρόνιον ἀπόντα=ἀπὸ πολλοῦ χρόνου, ἀπὸ πολλῆν ὥραν ἀπουσιάζοντα. κάκλελοιπότα στέγας· σῆμα προθύστερον. ἐν δακρύοισι (ἔστι)=δακρύει. πολλὰς εἰσα μεταβολὰς ὀδυσμάτων=ὀδυσσομένη κατὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους, μεταβάλλουσα πολλάκις τὸν τόνον τῶν ὀδυσμῶν, τῶν θρήνων. ἀκούσασα=εἰπειθὴ ἤκουσε. μνήμην δ' ἄρ' εἶχον πλησίον βεβηκότος Ἀγαμέμνονος τοῦδε=ἄλλ' ἰδοὺ ὅτι ἔρχεται ἐδῶ πλησίον ὁ Ἀγαμέμνων, τὸν ὅποιον εἶχα εἰς τὸν νοῦν μου. εὐρεθήσεται=θὰ ἀποκαλυφθῆ.

1106—1121. Λήδας γένεθλον=Λήδας κόρη. ἐν καλῶ=εἰς κατάλληλον στιγμὴν. παρθένου χωρὶς=χωριστὰ ἀπὸ τὴν κόρην, ἐν ἀπουσία τῆς κόρης. γμρούμεναι=αἱ μελλόνυμφοι. τί δ' ἔστιν, οὐ σοι καιρὸς ἀντιλάττειται;=ἀλλὰ τί εἶναι τοῦ ὁποῖον ἡ εὐκαιρία σέ

ἔχει πιασμένον καὶ σὲ κρατεῖ κολημένον ; τί εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὄποῖον σου κινεῖ τὴν προσοχὴν καὶ τοῦ ὀποῖου δὲν θέλεις νὰ χάσῃς τὴν εὐκαιρίαν ; Ἡ ἀνόμιλος ἐν προκειμένῳ σύνταξις ἐνδεικτικὴ τῆς διεγέρσεως τῆς Κλυταιμῆστρας. Ὁ Ἄγ. ἀνεξάντλητος εἰς ψευδολογίας μεταχειρίζεται ἐπιτετηθευμένην ἀβρόφρονα γλῶσσαν θέλων νὰ κερδίσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς συζύγου του. ἔκπεμπε παῖδα δωμάτων πατρὸς **μέτα**—φώναξε τὴν κόρην ἔξω καὶ ἄφησέ τὴν νὰ πηγαίῃ μετὸν πατέρα της (εἰς τὸν βομόν ἐννοεῖ ὁ Ἄγαμ.). ὥς—διότι. **πάρεισι**—εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν μας. **αἱ χέρονιβες ἠύτρεπισμέναι**—τὸ ἡγιασμένον ὕδωρ ἠτοίμασμένον. **βάλλειν χερσὶν πῦρ καθάρσιον**—διὰ νὰ φαντίζωμεν μετὰ τὰς χεῖράς μας πῦρ καθαρικόν, πρὸς ἀγνισμόν, καθαρισμόν. θεῶν. δοτ. **χαρ. μέλανος αἵματος φυσήματα**· παράθεσις εἰς τὸ ἄς **πεσεῖν χρεῶν** (αἱ ὁποῖαι μόσχου πρέπει νὰ πέσουν χάριν τῆς θεᾶς) φυσῶσα μαῦρον αἷμα ἀπὸ τὸν λαίμον τῶν καθ' ὃν χρόνον θὰ σφάζονται. ὅρα τὸν πληθ. ἀριθμὸν **χέρονιβες**—**προχύται μόσχου**. τί πλουσία καὶ μεγαλοπρεπὴς θυσία ! οὕτω θὰ εὐχαριστηθῇ ἡ μήτηρ. **τοῖς ὀνόμασι**—μετὰ τὰς λέξεις. **οὐκ οἶδ' ὅπως τὰ ἔργα σου χρῆ μ' ὀνομάσασαν εὐ λέγειν**—δὲν ξεῖρω πῶς πρέπει νὰ ὀνομάσω τὰ ἔργα σου διὰ νὰ τὰ χαρακτηρίσω ἐπιτυχῶς. **ὅπως χρῆ, πλὰγ.** ἐρώτησις ἐκ τοῦ οἶδα. Τὰ ἔργα τοῦ Ἄγ. ἦσαν πράξεις διπλοπροσωπίας καὶ πατρὸς ἀστόργου καὶ ἀπάτορος. **πατρὸς ἃ μέλλει** (ἐνν. ποιῆσειν). **ἃ μέλλει**—τὰ βουλευόμενα· εἰς τοῦτο δ' ἀποδοτέον τὸ πατρὸς. **χῦπὸ**—καὶ ὑπὸ. **ὑπὸ τοῖς πέπλοις**—ὑποκάτω ἀπὸ τοὺς πέπλους, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν πέπλων. **πέπλος**· ἐνδυμα γυναικῶν πλατὺ καὶ μακρόν, τὸ ὀποῖον περιεβιάλετο περὶ τὸ σῶμα καὶ ἐπορποῦτο ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ ἔζώννυτο, ἔγχρωμον. **ἰδοὺ πάρεστιν ἤδε πειθαρχοῦσά σοι** ἢ Ἰφιγ. παρέσχεται φέρουσα πέπλον καὶ τὸν Ὅρ. Ἡ παρουσία τοῦ μικροῦ, ἵνα συγκλονισθῇ μᾶλλον ὁ πατὴρ πρὸς τῆς ἀνοσίας πράξεως. **τὰ ἄλλα**—ὡς πρὸς τὰ ἄλλα—ὡς πρὸς τὴν ἄλλην ἐποψίν τοῦ ζητήματος. **πρὸ τῆσδε**—πρὸς υπεράσπισιν αὐτῆς. **τί κλαίεις ;**—**διατί κλαίεις ;** λέγει ὁ Ἄγ. πρὸς τὴν Ἰφιγένειαν, ἥτις ἢ θὰ παρῆλθε με νέον προσώπειον ἐμφαίνον δάκρυα ἢ κεκαλυμμένη ὑπὸ τοῦ πέπλου ἔδιδε τὴν ἐντύπωσιν κλαιούσης.

1122-1126. οὐδ' ἔθ' ἠδέως ὀραῖς—καὶ δὲν ἔχεις πλέον χαρῶν πὸν τὸ βλέμμα ἐρείσασα—καρφώσασα. **πρόσθ'** (=πρόσθε ὄμματος)

ἔχεις πέπλους. τίν' ἂν λάβοιμι τῶν ἐμῶν ἀρχὴν κακῶν; τίνα ἄντικ. καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ κατηγορούμενον ἀρχὴν ἀντὶ νὰ εἶναι τί= ἀπὸ ποῦ νὰ ἀρχίσω νὰ ἐξιστορῶ τὰς συμφορὰς μου; πάρα=πάρεστι=εἶναι δυνατόν. ἅπασιν ἄντικ. τοῦ ἀπαρεμφ. χρήσασθαι. πρώτοις' κατηγ. κάν=καὶ ἐν, καὶ ἂν αὐτὴ εἶναι εἴτε μεταξὺ τῶν τελευταίων εἴτε μεταξὺ τῶν μέσων, ὅπουδήποτε καὶ ἂν εἶναι. Μὲ ἄλλους λόγους ἢ Κλ. λέγει: αἱ συμφοραὶ μου δὲν ἔχουν οὔτε ἀρχὴν οὔτε μέσον οὔτε τέλος. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ προοίμιον. τῆς Κλ. ὁ λόγος διακόπτεται ὑπὸ τοῦ Ἄγ. προσποιουμένου ὅτι δὲν ἐννοεῖ τὴν γλώσσαν τῆς συζύγου του, συνεχίζεται δέ, ὅταν ὁ Ἄγ. ἀναγκάζεται νὰ σιωπήσῃ ἐλεγγόμενος.

1127-1145. ὡς' ἐπιφώνημα. εἰς ἔν ἤκατε=εἶσθε σύμφωνοι. σύγχυσιν ἔχοντες καὶ ταραγμὸν ὁμμάτων=παρουσιάζοντες κάποιαν σύγχυσιν καὶ ταραχὴν εἰς τὸ βλέμμα. Ἡ σύγχυσις ἐξηδηλοῦτο ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τοὺς λόγους, ἀφ' ἐτέρου δὲ εἰς τὴν στάσιν τῶν γυναικῶν (καὶ τῶν τοῦ Χοροῦ περιλαμβανομένων). εἶψ'=εἰπέ' εἰς τοῦτο ἀνάφερε τὸ γενναίως (=εἰλικρινῶς). ἂν=ἂ ἂν. οὐδὲν κελευσμοῦ δεῖ μ' μ'=μὲ ἀντὶ μοι=καθόλου δὲν ἔχω ἀνάγκην διαταγῆς. τὴν παῖδα τὴν σὴν τὴν τ' ἐμήν μετ' ἐμφάσεως εἰρημένα. τὸ σπλάγγνον μας. ἔα. ἐπιφ. σχετλιασμοῦ, οὔφ' ὁ Ἄγ. ἐκπλήσσεται, διότι ἡ Κλ. κἀμνει ὑπονοίας ἀδικαιολογήτους' ἀλλ' ἔκαμε τὴν ἀναφώνησιν ἔα, διότι ἐνόησε ὅτι τὰ σχέδιά του δὲν ἦσαν ἰδικόν του ἀποκλειστικῶς μυστικόν' τλήμονα=τολμηρά, τραγικά. ὑπονοεῖς=βάζεις στὸ νοῦ σου, ὑποψιάζεσαι. ἂ μὴ σε χρή' ἐννοεῖται τὸ ὑπονοεῖν. ἔχ' ἤσυχος=μένε ἤσυχος, ἤσυχάζε. κἀκεῖνό μοι τὸ πρῶτον ἀπόκρινε πάλιν=καὶ φρόντισε νὰ δώσῃς ἄλλην ἀπάντησιν εἰς ἐκείνην τὴν πρῶτην μου ἐρώτησιν (στίχ. 1131). εἰκότα ἦν ἐρωτᾶς, εἰκότ' ἂν κλύεις=ἂν ἐρωτᾶς λογικά, ὁρθά, λογικὰ θὰ ἀκούσῃς. Ὁ Ἄγ. ἀποδίδει τὴν αἰτίαν τῆς ἀστόχου ἀπαντήσεώς του εἰς τὴν ἀτυχή ἐρώτησιν τῆς συζύγου του. οὐκ ἄλλ' ἐρωτῶ, σὺ μὴ λέγ' ἄλλα μοι=δὲν διατυπώνω ἄλλην ἐρώτησιν καὶ σὺ νὰ ἀπαντήσῃς εἰς αὐτὴν μόνον μὴ λέγων ἄλλ' ἀντ' ἄλλον. πότνια=θεοῖα. δαίμων τ' ἐμὸς=καὶ ὁ κακὸς μου δαίμων. δυσδαίμονες=δύσμοιροι. τίς σ' ἠδίκησε; ὁ Ἄγ. ὑποκρίνεται ἄγνωτον τῆς ἀδικίας, ἥτις γίνεται εἰς τὴν Κλυταιμῆστραν, δι' αὐτὸ καὶ ἐρωτᾷ ποῖος σὲ ἔχει ἀδικήσει; τοῦτ' ἐμοῦ πεῖθει πάρα; τοῦτο ζητεῖς νὰ

πληροφορηθῆς ἀπὸ ἐμένα : πεύθομαι=πυνθάνομαι. ὁ νοῦς ὄδ' αὐτὸς νοῦν ἔχων οὐ τυγχάνει=τὸ νόημα τῶν λόγων σου (ὅτι δὲν δικαιῶμαι νὰ ἔχω παρόμοιον, διότι κανεὶς δὲν μὲ ἀδικεῖ) δὲν ἔχει κανὲν νόημα, λογοπαίγνιον. τὰ κρυπτά μου=τὰ μυστικά μου· ἡ λέξις κρυπτόν λαμβάνεται ὡς οὐσιαστ., ἐξ οὗ καὶ ἡ γεν. μου. αὐτὸ τὸ σιγᾶν (σε) καὶ τὸ στεναίξειν (σε) πολλὰ ἐστὶν ὁμολογοῦντός σου =αὐτὴ ἡ σιωπὴ καὶ ὁ πολὺς στεναγμὸς εἶναι ὁμολογία τῆς ἐνοχῆς σου. μὴ κάμης λέγων=λέγε χωρὶς νὰ κουρασθῆς· εἰρων. μὴ ὑποβληθῆς εἰς τὸν κόπον νὰ ὁμιλῆς, μὴ χάνης τὰ λόγια σου. τὸ γὰρ ἀναίσχυντον τί δεῖ λέγοντα προσλαβεῖν τῇ συμφορᾷ; ταῦτα λέγει κατ' ἰδίαν ὁμολογῶν ὅτι ἕως τώρα ἐψεύδετο. προσλαμβάνω τῇ συμφορᾷ=ἀποκτῶ κοντὰ εἰς τὴν συμφορὰν τὸ ἀναίσχυντον=τὴν ἀναισχυντίαν, τὸν τίτλον τοῦ ἀναισχύντου.

1146-1156. ἀνακαλύψω λόγους=θὰ μιλήσω ὁρθὰ κοφτά, χωρὶς περιστροφάς. παρωδὸν αἴνιγμα=ὑπαινιγμὸς εἰρωνικός. προσούδισας πέδω=πρὸς οὐδας (ἔδαφος) ἔροισας. πέδω· πλεονασμ.=κατὰ γῆς. Τάνταλος ἦτο υἱὸς τοῦ Θυέστου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἄτρείω. Ὁ Ἄγαμέμνων ἐνταῦθα παρίσταται ὡς τις ὁμῶς καὶ θηριώδης φονεὺς καὶ τὸ νήπιον, ἵνα διὰ τούτου ἀποφυγῇ τὴν μέλλουσαν ἐκδίκησιν αὐτοῦ. Ὁ Στασίνος, ποιητῆς τῶν Κυπρίων ἐπῶν, λέγει : Νήπιος ὃς πατέρα κτείνας υἱὸς καταλείπει. Ὁ Ὅμηρος παρουσιάζει τὸν Ἄγαμέμνονα ὡς ἀγαθὸν βασιλέα καὶ κρατερὸν αἰχητήν. Τὸν πρῶτον μετὰ τοῦ Ταντάλου γάμον τῆς Κλυτ. ἄγνωστον εἶναι ἂν ὁ Εὐριπίδης ἐπένοησεν ἀπὸ ἀνάγκην ποιητικὴν ἢ ἂν εὔφρον ἤδη ὑπάρχοντα. τῷ Διὸς παῖδε ἐμῶ τε συγγόνω· εἶναι οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Διὸς καὶ ἀδελφοὶ τῆς Ἑλ. Διόσκουροι, Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης. μαρμαίροντε ἵπποισιν ἀαστρούπτοντες μὲ τὰ κατάλευκα ἄλογά των. Οἱ Διόσκουροι παρίστανται συγγῆθως ἔφιπποι ἢ ἱστάμενοι παρὰ τοῖς ἵπποις των. Ὁ Πίνδαρος τοὺς ὀνομάζει λευκοπόλους καὶ εὐίππους. Ὅμηρικός τις ἕμνος λέγει αὐτοὺς ταχέων ἐπιβήτορας ἵππων. ἐρρύσατό σε=σὲ ἔσωσε, σὲ γλύτωσε (πρὸβλ. τὸ ῥῦσαι ἡμᾶς). τάμ' ἔσχες αὐ λέχη=μὲ ἔλαβες ἐκ νέου σύζυγον.

1157-1165. οὐ=τότε καταλλαχθεῖσα=διαλλαγεῖσα συμμαρτυρήσεις=θὰ μαρτυρήσεις καὶ σὺ ἦ=ἦν=ἦμην γυνὴ ἄμεμπτος· εἰς τοῦτο

τὸ ἄμεμπτος ἀναφέρεται τὸ **περὶ σὲ σωφρονῶ εἰς Ἀφροδίτην** = εἶμαι πιστὴ σύζυγος. **αὐξῶ μέλαθρον** = αὐξάνω τὴν περιουσίαν τῆς οἰκογενείας. **θύραζε** = ἔξω. **θήρευμα** = ἀπόκτημα. **φλαύραν** = φαύλην = εὐτελῆ. **ἐπὶ τρισὶ παρθένοισι** κατόπιν τῶν τριῶν παρθένων· κατὰ τὸν Ὅμηρον ἦσαν αὐταὶ ἡ Χρυσόθεμις, Λαοδίκη καὶ Ἰφριάνασσα· οἱ κατόπιν μνημονεύουσιν Ἰφιγένειαν, Ἠλέκτραν καὶ Χρυσόθεμιν. **τλημόνως** = σκληρόκαρδα. ὦν γεν. διαιω. εἰς τὸ μᾶς.

1166-1182. **τὰ σά** = τὰς ἰδικίας σου δικαιολογίας, τὴν ἰδικίην σου ἀπολογίαν. **ἵνα λάβῃ Μενέλεως Ἑλένην**· εἶναι ἀπόκρισις εἰς τὸ : **τίνος ἕκατί νιν** (αὐτὴν τὴν μίαν) **κτενεῖς. καλὸν γέ τοι** = ναί, εἶναι ὄραϊον ἀλήθεια. εἰρωνεία. ἄλλοι νὰ ἐγκληματοῦν καὶ ἄλλοι νὰ τιμωροῦνται ἀδῆφοι. **ἀποτεισάι τέκνα μισθὸν κακῆς** γυναικὸς = νὰ πληρώσουν τὰ τέκνα ἀντίποινα διὰ τὴν αἰσχρὰν διαγωγὴν ἀνηθίου γυναικὸς. **τᾶχθιστα** = τὰ ἔχθιστα = τὰ μισητότατα (Ἑλ.) **τοῖσι φιλτάτοις** (δοτ. ὄργαν. Ἰφιγ.) ὠνούμεθα· ἐνεστὸς τοῦ ἐπιχειρομένου = ζητοῦμεν νὰ ἀγοράσωμεν. **γίγνομαι διὰ μακρᾶς ἀπουσίας** = ἀπουσιάζω ἐπὶ μακρόν. **θρόνους** = τὰς ἔδρας. **παρθενῶνες** = τὰ δομαίτια ὅπου ἔμεναν αἱ παρθένοι. **ἐπὶ δακρύοις** = δακρύνουσα. ὦ **τέκνον** : **ὁ φυτεύσας πατὴρ**· ἰσχυρὰ ἀντίθεσις, ἥτις ἐξαίρει τὸ μέγεθος τοῦ ἐγκλήματος. **αὐτὸς κτανὼν οὐκ ἄλλος**· σῆμα ἐκ παραλλήλου· **οὐδ' ἄλλη χερὶ** = οὐδὲ ξένη χερὶ. **τοιόνδε μῖσος** = μῖσος ἀσβεστον. **ἐνδεὶ βραχείας προφάσεως** = χροιάζομεθα μικρὰν ἀφορμὴν. **χαί** = καὶ αἱ. **δεξόμεθα δέξιν**, ἦν σε δέξασθαι **χερῶν** = θὰ σοῦ κάμωμεν ὑποδοχὴν, ἡ ὁποία σοῦ χροιάζεται· σαρκασμὸς.

1183-1184. **κακῆ**· εἰς ἣν σημασίαν καὶ ἡμεῖς ὑπαινιγμὸς εἰς τὸν ἐν Μυκῆναις φόνον μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του. **μητ' αὐτὸς γένη** (κακὸς περὶ ἐμέ).

1185-1190. **εἶεν** = ἔστω· εἶναι κατὰ τοὺς ἀρχαίους συγκαταθήσεις μὲν τῶν εἰρημένων, συναφῆ δὲ πρὸς τὰ μέλλοντα. **θύσεις σὺ δὴ παῖδα**· ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι θὰ θυσιάσῃς τὴν κόρην σου. **ἔνθα** = τότε, κατὰ τὴν θυσίαν. **τί σοι κατεύξει τάγαθόν** = τί καλὰς εὐχὰς θὰ κάμῃς διὰ τὸν ἑαυτὸν σου. **σοι** = ἀντὶ τοῦ σαντῶ. **νόστος πονηρὸς** = περιπετειώδης ἐπάνοδος. **οἴκοθέν γ' αἰσχροῦς ἰὼν** = ἀφ' οὗ ἀναχωρεῖς

ἀπὸ τὴν πατρίδα ἐπαισχύντως· ἐπάνωδος, τῆς ὁποίας αἱ περιπέττειται καὶ τὰ βιάσανα νὰ εἶναι ἀνάλογα πρὸς τὸ αἶσχος τοῦ ἐκ τῆς πατρίδος ἀπόπλου· εἰρωνεΐα, ἢ τᾶρ' (α) = ἢ τοι ἄρα = τότε λοιπὸν ἀσφαλῶς, δίχως ἄλλο. εὐφρονα ἦσομεν = εὐφρονα ἔπη ἦσομεν = θὰ ἐκστομίσωμεν εἰνοϊκὰς εἰχᾶς. αὐθέντης καὶ αὐτοέντης = ὁ αὐτουγὸς τοῦ φόνου. προσβλέπω τινά = ἀτενίζω τινά.

1191-1193. προσπίπτω τινὶ = πέφτω εἰς τὰς ἀγκάλας τινὸς = ἐναγκαλιζομαί τινά.

1194-1201. ἔρχομαί τι διὰ λόγων = διαλογίζομαί τι. ἢ σκῆπτρά σοι μόνον διαφέρειν καὶ στρατηλατεῖν σε δεῖ = ἢ ἐνδιαφέρεσαι μόνον νὰ κινήσῃ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὸ σκῆπτρον καὶ νὰ ἔχῃς τὴν ἀρχιστρατηγίαν ; ἀνάλογα ἔλεγε καὶ ὁ Μενέλαος πρὸς τὸν ἀδελφὸν (στίχ. 357). Τὸ σκῆπτρα διαφέρειν εἶναι γραφικώτατον. Κάθε εὐγενικὸν αἶσθημα ἐφυγαδεδύθη ἀπὸ τὴν καρδίαν σου, λέγει πρὸς τὸν Ἄγ. ἢ Κλ., ἔνεκα τῆς φιλαρχίας· καὶ μόνην ἀποστολὴν νομίζεις ὅτι ἔχεις νὰ κινήσῃ τὸ σκῆπτρον ἐπιδεικτικῶς καὶ νὰ διατηρήσῃς τὴν ἀρχιστρατηγίαν· διὸ καὶ ἀποφασίζεις νὰ θυσιάσῃς τὴν κόρην σου. ὄν = ἀλλὰ τοῦτον, ἀντὶ ὅ, καθ' ἔλξιν πρὸς τὸ δίκαιον λόγον = ἀλλὰ τοῦτο, τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο μία δικαία πρότασις, ἔπρεπε νὰ εἴπῃς. κλῆρον τίθεμαι = βάλω κλῆρον. ὄτου = τίνος. ἦν τότε ἐν ἴσῳ = ἦν τότε ἴσον. ἀλλὰ μὴ παρασχεῖν σε (ὑποκ.) παῖδα σὴν (ἀντικ.) σφάγιον (κατηγ.) ἐξαιρέτον = κατ' ἐκλογὴν Δαναΐδαις δοτ. χαριστ. πρὸ μητρὸς = διὰ τὸ ἀμάρτημα τῆς μητρὸς. οὐπερ τὸ πρᾶγμ' ἦν = τὸν ὁποῖον ἐνδιέφερε τὸ ζήτημα.

1202-1208. ὑπότροπος = ὑποστρέψασα, ἐπιστρέψασα. κομίζουσα = περιποιουμένη. ἄμειψαι· τοῦ ἀμείβομαι = ἀπαντᾶ. τούτων· γεν. διατρ. εἰς τὸ τι (εἶ τι).

1209—1275

1209-1210. συνσφάζω = ἐνεργῶ ἀπὸ κοινοῦ πρὸς σωτηρίαν.

1211-1215. λόγος = γλῶσσα, τὸ χάρισμα τῆς φωνῆς. Ὁρφεύς·

υἱὸς τῆς Μούσης Καλλιόπης, μυθικός ἦρωσ, ἦτο περίφημος ποιητὴς καὶ μουσικός διὰ τῆς λύρας καὶ τῆς μουσικῆς συγκινῶν καὶ μαλαίссων τὰ ἄγρια θηρία, κινῶν δένδρα καὶ λίθους καὶ ἀναστέλλον τὸν ὄρν τῶν ποταμῶν. Ἐμάλαξε καὶ αὐτὸν τὸν Πλούτονα. ἐπάδω=ἄδω. ὁμαρτῶ τινι=ἀκολουθῶ τινι. κηλεῖν τε συνάπτεται πρὸς τὸ πείθειν (πέθειν-κηλεῖν τε). κηλῶ=θέλω, γοητεύω. ἐνταῦθ' ἂν ἤλθον=θὰ ἐχρησιμοποιοῦν αὐτὸ τὸ μέσον. παρέχω=χρησιμοποιοῦ. τάπ' ἐμοῦ σοφά=αὐτὰ τοῦ μόνον γνωρίζω, δηλ. τὰ δάκρυα, ὡς λέγει εὐθὺς ἀμέσως.

1216-1232. ἱκετηρία=κλάδος ἐλαίας μὲ λευκὰ ἔρια περιτυλιγμένος, σύμβολον τῶν ἱκετῶν. τὸ σῶμα τοῦμὸν ἐξάπτω σέθεν ἱκετηρίαν (=ἱκετήριον κλάδον). γόνασιν=διὰ τὴν ζώνη σου ἢ ὅλη πρότασις παρενθετική ὡς τὸ ἱκετεύω. ἄωρος=νεός. τὰ ὑπὸ γῆς=ὁ ᾗδης. δοῦσα σῶμ' ἐμὸν=καθίσασα. χάριτες=θιοπεΐαι. ἐν δόμοισιν ἀνδρὸς=συζύγου. θάλλω=ἀκμάζω, εἶμαι εὐτυχής. οὐμὸς=ὁ ἐμὸς λόγος=ὁ λόγος ἐμοῦ, ἐξ οὗ τὸ ἐξαρτωμένης=κρεμασμένης. ἀντιλάζυμαι=ἀντιλαμβάνομαι, πιάνομαι ἀπὸ κάτι. ὑποδοχαί=δεξιώσεις. δόμων' γεν. ὑποκειμ. εἰς τὸ ὑποδοχαίς. πόνων τιτηνούς ἀποδίδουσά σοι τροφάς=ἀνταποδίδουσα εἰς σέ τοὺς πολλοὺς κόπους διὰ τὴν ἀνατροφὴν μου. τιτηνός (θάω, θηλάζω' τιτήνη=τροφός)=ὁ τρέφων.

1233-1240. μή, (ἀποκτείνης) πρὸς σε Πέλοπος καὶ πρὸς Ἄτρεώς πατρός=ἱκετεύω σε δι' ὄνομα κλπ. ὠδίνω=ἔχω ὠδίνας (πόνους τοῦ τοκετοῦ). ὠδίσ-ἱνος θηλ. ἐδῶ=λύπη, ἄλγος. τί μοι μέτεστι=τί σχέσιν ἔχω. Ἀλέξανδρος=Πάρις. πόθεν=πῶς ἔγινε καὶ ἦλθε (ὁ Πάρις). ὄμματα=βλέμμα. ἴν' ἄλλα τοῦτο=ἵνα (εἰ μή τι ἄλλο) τοῦτο=ἵνα τοῦτο τοῦλάχιστον. σέθεν μνημεῖον=σοῦ ἀνάμνησιν.

1241-1245. μικρὸς σὺ (εἰ) ἐπίκουρος φίλοις=ᾧστε νὰ βοηθήσῃς τοὺς φίλους. ἱκετεύω πατρός κατὰ τὸ δέομαί τινας. αἴσθημά τοι τῶν κακῶν ἐγγίγνεται κὰν νηπίοις γε=καὶ τὰ νήπια ναι ἀσφαλῶς συναισθάνονται τὰ κακὰ. λίσσομαι=ἱκετεύω.

1246-1252. αἶδεσάι με=σεβάσου με, σεβάσου τὴν δυστυχίαν μου. κατοικτεῖρον βίον=λυπήσου τὴν ζωὴν μου. ἄντομαι=ἰκετεύω. νεοσσός=τὸ νεογνὸν τῶν πτηνῶν, τὸ μικρὸ πουλάκι. ηὔξημένη=ἀνεπτυγμένη. πάντα λόγον=ὅ,τι εἶχα νὰ εἶπω. συντεμοῦσα ἐν=συντεμοῦσασα εἰς ἐν σημεῖον νικήσω=θὰ νικήσω, θὰ πείσω. τὰ νόρθε=τὰ κάτω, τὰ ἐν Ἄδου. οὐδέν (ἐστί)=δὲν ἀξίζουσι τίποτε. κακῶς ζῆν κρείσσον ἢ καλῶς θανεῖν=προτιμότερον νὰ ζῆ κανεὶς κακῶς παρὰ νὰ ἀποθάνῃ καλῶς. Ἀντιθέτως ὁ Αἴας ἐν τῷ φερωνύμῳ δράματι τοῦ Σοφοκλέους λέγει: ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι τὸν εὐγενῆ χρῆ. Εἰς ἄλλας τραγωδίας ὁ Εὐριπίδης κατὰ τὰς περιστάσεις ἔχει διαφορετικὴν ἀντίληψιν διὰ τὴν ζωὴν λέγων: τοῦ ζῆν δὲ λυπρῶς κρείσσον ἐστί καθθανεῖν τὸ γὰρ θανεῖν κακῶν μέγιστον φάρμακον νομίζεται. Τὸ ὀρμέμφυτον τῆς ζωῆς ἐξεγείρεται καὶ αἱ πρὸς τὸν πατέρα τῆς ἰκεσίας συντρίβουσι τὴν καρδίαν μας. Εἶναι ὥραία ἡ ζωὴ, λέγει, ὁ ἄδης εἶναι φοβερός, μὲ τρομάζει. Χιλιάκις προτιμότερα εἶναι ζωὴ δυστυχισμένη ἢ ἐνδοξος θάνατος. Τόσον γλυκεῖα ἡ ζωὴ εἶναι. Ὁ Ἀχιλλεὺς παρ' Ὀμήρῳ λέγει ὅτι θὰ ἐπροτίμα νὰ θητεύῃ παρ' ἄλλῳ παρὰ νὰ ἀνάσῃ ὄλων τῶν νεκρῶν.

1253-1254. ὦ τλήμων=ὦ ἀθλία. ἀγὼν μέγας ἦκει=φοβερός διαπληκτισμὸς ἔχει γίνεσι, προκληθῆ. Ὁ Χορὸς μετὰ πάντα μακρὸν πάπῳ λόγον λέγει δίστιχον δι' οὗ ἐκφοβάει τὴν γνώμην του.

1255-1268. συνετός εἰμι τὰ οἰκτρά=ἐννοῶ τὰ προκαλοῦντα οἰκτον, συμπάθειαν. μαινοίμην ἄν (ἐνν. εἰ μὴ φιλοῖην). δεινῶς ἔχει μοι=ἡ θέσις μόν' εἶναι πολὺ δύσκολος. ταῦτα=τοῦτο, δηλ. τὴν θυσίαν. δεινῶς-δεινῶς διὰ τῆς ἐπαναδιπλώσεως ἔξαιρει τὸ δύσκολον τῆς θέσεώς του· πρβλ. ὡς πρὸς τὴν ἐννοίαν τὸ ἡμέτερον: μπρὸς γχορμὸς καὶ πίσω βράχος. ὅσον (ἐστί). στρατεύμα ναύφρακτον=ναυτικὸν στρατότερον. ὅσοι τ' (εἰσὶ) ἀνακτες χαλκῶν ὀπλων=ὀπλίται (ὑποκ.). νόστος=ἀπόπλους. πύργος=τὰ προχωρὰ τεῖχη. ἔξαισῶ=κέρσιμῳ. βάθρον Τροίας=ἡ καθέδρα, ἡ πρωτεύουσα τῆς Τροίας. Ἀφροδίτη τις=τὸ τις κατὰ λιτότητα ἐπιτείνει, Ἀφροδίτη κατὰ συνέκδοχην = ἐπισημαστικῶς ἀσπαγαὶ λέπτρων ἑλληνικῶν=ἀσπαγαὶ Ἑλληνίδων σιζιγγῶν. οἶ=οὔτοι λοιπόν. λύω θέσφατα· κατὰ τὸ λύειν νόμους=δὲν ἐκτελῶ τὴν θέλησιν.

1269-1275. τὸ βουλόμενον=ἡ βούλησις. ἢ δοτ. χαριστ. δεῖ=εἶναι ἀνάγκη. τούτου=ταύτης τῆς ἀνάγκης, εἰς ταύτην τὴν ἀνάγκην. ἤσσανες καθέσταμεν=ἔχομεν ὑποκύβει. συλῶμαι λέκτρα=ἀπογυμνῶμαι ἀπὸ τὴν σύζυγον, μοῦ ἀρπάζουν τὴν σύζυγον. Λέγων πάντα ταῦτα ὁ Ἄγ. παρουσιάζεται πλέον ὡς μέγας πατριώτης, ἐμπεποτισμένος ἀπὸ τὴν πανελλήνιον ιδέαν. Ὁ Ἄγ., ἀφ' οὗ ἀπελογήθη εἰς τὰς ἐπιθέσεις Κλ., Ἰφ., Χοροῦ, καταλείπει τὴν ὀρχήστραν, ἐν ᾧ τὸ θεάτρον ἀντηγεῖ ἀπὸ τὸν ἀπελπιν θοῆνον Κλυτ., Ἰφιγενείας.

Τὸ τμήμα 1098-1275 τὸ διαλογικὸν ἀποτελεῖ τὸ Δ' ἐπεισόδιον καὶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν Ε' πράξιν σημερινῆς τραγωδίας. Τελειώνει μὲ τὴν ῥητὴν δῆλωσιν τοῦ Ἄγ. ὅτι ὀφείλει νὰ θυσιάσῃ τὴν κόρην. Τῶν θεατῶν τὴν ψυχὴν συνέχει ἔλεος καὶ φόβος ἀπὸ τὴν θυσίαν τὴν ἐπιχειρούμενην. Ἄλλ' ὅς ἀκούσωμεν τοὺς θοῆνους καὶ τὰς ἁρὰς τῆς Ἰφιγενείας, ἐν τῇ ἐφεξῆς μονωδίᾳ.

1276—1335

1276-1278. οἱ (ἐπιφ. σχετλ.) ἐγὼ=οἱμοί=διμέ. μέλεος—α—ον δυστυχῆς. θανάτου γεν. αἰτίας. σε ἀνάφερος εἰς τὸ παραδοῦς.

1279-1282. ταῦτόν μέλος τύχης πέπτωκεν εἰς ἄμφω=τὸ ἴδιον μέλος τῆς τύχης ἔχει πέσει, λάχει καὶ εἰς τὰς δύο· τὸ ἴδιο μοιρολόγι λέμε : οἱ ἔγω οἱ ἔγω.

1283-1311. νάπος νιφόβολον=φάραξ χιονόβλητος. ὄθι=ἄβου. ἔβαλε=πέταξε, ἐξέβηκε. βρέφος ἀντ., ματρὸς ἀποπρὸ νοσφίσας=ἀποχωρίσας μακρὰν ἀπὸ τὴν μητέρα. ἐπὶ μόρω θανατόεντι=ἐπὶ μοίρᾳ θανασίμῳ=μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἀποθάνῃ. Πάριον ἐπεξήγησις τοῦ ἀνωτέρω : βρέφος ἀπαλόν. Φρυγῶν πόλις=τὸ Ἴλιον. ὄφελε (Πριάμος). οἰκίζω=ἐγκαθιστῶ τινα τὸν τραφέντα ἀμφὶ βοῦσι=τὸν τραφέντα μέσα στὰ βῶδια. βουκόλον· κατηγ. θάλλων=θαλαρός. χλωρός=τροφερός. ῥοδόεντα ἄνθη=ἄνθη ῥόδων. Ἡ μάντις Κασσάνδρα κατὰ τινὰς μύθους, ἡ κόρη τοῦ Πριάμου, εἶχε προφητεύσει κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Πάριδος, ὅτι οὗτος θὰ γίνῃ ὁ καταστροφεὺς τῆς πατρίδος του καὶ δι' αὐτὸ ἐπέμενε νὰ φονευθῇ τὸ βρέφος, ἵνα

ἀποτροπῇ τῆς πατρίδος ὁ ὄλεθρος. Κατ' ἄλλους μύθους ἡ Ἐκάβη ἔχουσα ἐν τῇ κοιλίᾳ τὸν Πάριον, εἶδε καθ' ὕπνου, ὅτι ἐγέννησε δαυλόν, οἱ δὲ ἐξηγηταὶ τῶν ὀνείρων προβλέποντες, ὅτι τὸ παιδίον τοῦ θᾶ γεννηθῆ θᾶ γίνῃ ὁ καταστροφεὺς τῆς πατρίδος ἠξίωσαν τὸν φόνον αὐτοῦ. Καὶ ὁ Πριάμος ἀντὶ νὰ τὸ φονεύσῃ τὸ ἐξέβηκεν εἰς χωράδραν τῆς Ἰδης, ὅπου ποιμένες εὐρόντες αὐτὸ ἀνέθραξαν. Ὑστερον ὁ Πριάμος ἀναγνωρίσας τὸ ἐδέχθη πάλιν εἰς τὴν οἰκογένειάν του παρὰ τὰς ἀποτροπὰς τῆς Κασσάνδρας. Ὁ Πριάμος φανταζόμενος αὐτὸ ὡς βουκόλον καὶ ὄχι ὡς βασιλόπαιδα ἔστειλεν αὐτὸν εἰς τὰ λιβάδια τῆς Ἰδης, ἵνα βόσκη τοὺς βοῦς, καὶ παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν πρὸς κατοικίαν θέσιν κοντὰ εἰς τὰς γνωστὰς κρήνας. **ὕακινθινα ἄνθη**: ὕακινθος, ὠραῖον εὐώδες ἄνθος. Ἡ λεπτομερὴς περιγραφὴ τοῦ θελκτικοῦ καὶ εἰδυλιακοῦ τοπίου γίνεται, ἂν καὶ δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὴν διάθεσιν τῆς βαρῆος πενθούσης Ἰφιγένειας, κατὰ τὸν τύπον τῶν μονοδίων τοῦ Εὐριπίδου καὶ ἐκ τῆς κλίσεως τοῦ τραγικοῦ φυσιολάτρου νὰ περιγραφῇ εἰδυλιακὰ τοπία. **ἔνθα**=ἐκεῖ. **Ἐρμᾶς**=ὁ Ἐρμῆς. Ὁ Ζεὺς ὀρίσας διαιτητὴν τὸν Πάριον ἔστειλε τὸν Ἐρμῆν νὰ συνοδεύσῃ εἰς τὴν Ἰδην τὰς ἐριζούσας τρεῖς θεάς. **τρυφῶ ἐπὶ πόθῳ**=καμαρώνω διὰ τὰ ἐρωτικά φίλτρα. **εὐναῖσι βασιλίσιν Διὸς ἄνακτος**=ὡς βασιλικὴ σύννευτος τοῦ Διός. Τὸ βασιλίσιν εἶναι ἐπίθετον. **ἐπὶ κρήσιν ἔριν τε, θάνατον**. ἐκφράζουν τὸ τελ. αἴτιον. **κρήσιν ἔριν καλλονᾶς**: προθύστερον. **συγγνός**=φρικτός, ἀπαίσιος. **ἐμοὶ δοτ. ἀντικ.** ἢ ἠθικὴ=διὰ τὸν θάνατον δὲ τὸν ἰδικὸν μου. ἐφρξῆς ἢ σιρά: **φέροντα Δαναΐδαισι** πρὸς Ἴλιον πομπάν. **ᾶς** (=ἡς) πομπῆς προθύματα ἔλαχεν Ἄρτεμις κόραν.

1312-1318. **δυσελένα**=δυσελένη=ἡ παλιολένη, ἡ βρομοελένη. **πικρὰν ἰδοῦσα**=ἀφ' οὗ μὲ ἐφαρμάκωσεν. πρὸς τὸ **δυσελέναν** πρβλ. **δύσπαρις, αἰνόπαρις, φονεύομαι—διόλλυμαι**: ἐπαναδίπλωσις ἔχουσα ποιικιλίαν, διότι τὴν ἀφόρητον αὐτὴν ἔννοιαν δὲν τὴν χωραεῖ ὁ νοῦς της. **ἀνοσίου πατρός**: διότι φονεῖ τὸ ἴδιον τέκνον.

1319-1329. **πρύμναι ναῶν**: περίφρ. νῆες· **χαλκεμβολάδες**: ἔχουσα χαλκᾶ ἔμβολα· ἀναχρονισμός. **ἐλάτα** (ἡ)=ναῖς, στόλος (ἐκ ἔλλου ἐλάτης): συνεκδοχῆ. **πομπαῖος**=ὁ πέμπτον, ὁ συνοδεύων· εἰς τοῦτο ἀνάφερε τὸ εἰς Τροίαν· **ἐλάταν πομπαῖαν** εἶναι παραθεσις.

εἰς τό : **πρύμνας ναῶν**=στόλον ποῦ θὰ συνοδεύε τούς Ἑλληνας εἰς τὴν Τροίαν· ἢ σειρά : ἄδε Αὐλῆς μὴ μοι ὄφελε δέξασθαι εἰς τοῦσδ' ὄρμους **πρύμνας ναῶν χαλκεμβολάδων, ἐλάταν πομπαίαν εἰς Τροίαν.** τῶν ἐφεξῆς ἢ σειρά ἔχει ὄδε : **μηδ' (ὄφελε) Ζεὺς πνεῦσαι ἀνταίαν πομπᾶν Εὐρίπῳ· πομπῆ**=ὁ συνοδεύων ἄνεμος, ἢ αὔρα. **ἀνταῖος**=ἐναντίος, **Εὐρίπῳ** δοτ. τοῦ τόπου. **μελίσσων αὔραν**=γλυκεῖαν αὔραν στέλλον. **ἄλλαν**=διάφορον· **λαίφρσι θνατῶν**=εἰς τὰ ἱστία τῶν θνητῶν. **χαίρειν** θὰ νοήσωμεν πρὸ αὐτοῦ τὸ **τοῖσι μὲν κατ' ἀναλογίαν** πρὸς τὸ κατωτέρω **τοῖσι δέ τοῖσι μὲν χαίρειν**=ὅστε ἄλλα μὲν πλοῖα νὰ χαίρουν. **τοῖσι δὲ λύπαν**=εἰς ἄλλα δὲ λύπην. **τοῖσι δὲ ἀνάγκαν**=ἀνωτέραν βίαν. **τοῖσι δ' ἔξορμᾶν**=εἰς ἄλλα δὲ νὰ ἀποπλέουν. **στέλλειν** (τὸ ἱστία)=νὰ μαζεύουν τὰ πανιά. **μέλλειν** νὰ ἀναβάλλουν τὸν ἀπόπλου. Ἡ ἔννοια : ἐξαποστέλλει ὁ Ζεὺς ἐκάστοτε εἰς τὰ πλοῖα διάφορον αὔραν μὲ διάφορα ἀποτελέσματα· οὕτως εἰς ἄλλα μὲν ἢ αὔρα εἶναι γλυκεῖα, δι' ἄλλα δὲ φαρμακερῆ. Ὅστε ἄλλα νὰ ὑποκύπτουν εἰς τὴν ἀνωτέραν βίαν (**ἀνάγκα**), ἄλλα νὰ ἀποπλέουν, ἄλλα νὰ διπλώνουν τὰ πανιά, ἄλλα νὰ ἀναβάλλουν τὸν ἀπόπλου· ὅρα τὴν παρήχησιν : **πομπαίαν-ἀνταίαν** καὶ τὴν ἐπαναδίπλωσιν : **τοῖσι μὲν, τοῖσι δὲ** κλπ.

1350-1335. **γένος ἀμερίων**=γένος τῶν ἐφημέρων, οἱ ἐφήμεροι ἄνθρωποι. **πολύμοχθος**=πολυβασανισμένος. **τὸ χρεῶν**=ἡ μοῖρα. **δύσποτμος**=δυστυχής. **τὸ τι** κατὰ λιτότητα ἐπιτείνει **τὸ δύσποτμον· ἰὼ τιθεῖσα**· ἐπιφώνησις. **τιθεῖσα**=προκαλοῦσα. **πάθεα**=συμφοραί. **ἄχεα**=λύπες, φαρμάκια. Ἡ πρωταρχ. αἰτία ὄλων τῶν κακῶν ἢ Ἑλένη.

Τὸ τμήμα 1283-1335 ἐλέχει θέσιν Δ' Στασίμον, εἶναι λυρικόν, μονοψῆδι τῆς Ἰφιγενείας συνοδευομένης ὑπὸ τοῦ αἰλητοῦ, καλεῖται δὲ ἢ μονοψῆδι **θρηῆνος ἀπὸ σκηνηῆς**. Εἰς τὴν μουσικὴν ἀπαιτεῖ τῆς παρθένου ὁ θρηῆνος. Τὸ μέλος τῶν τοιούτων λυρικῶν ἠσμάτων ἐψυχαγωγεῖ τοὺς θεατάς. Εἰς τὴν μονοψῆδιαν ταύτην πρὸς τοὺς ἄλλοις σημειώτα ἢ ἐπαναδίπλωσις, ἣτις πράγματι μαίνεται : **ἰὼ, ἰὼ, Ἰδαῖος· Ἰδαῖος, ἐλέγετο-ἐλέγετο, ὦ μάτερ· ὦ μάτερ, πικρὰν-πικρὰν, ἀνοσίοισιν-ἀνοσίου, ἢ πολύμοχθον-ἢ πολύμοχθον, ἰὼ-ἰὼ, μεγάλα-μεγάλα.** Ἡ Ἰφιγένεια ἔχει χάσει κάθε ἐλπίδα. Ἀλλὰ τί γίνεται ὁ Ἀχιλλεὺς μὲ τὰς ὑποσχέσεις του ; Τοῦτο θὰ ἴδωμεν ἐφεξῆς.

1336—1368

1336-1344. ὄχλος ἀνδρῶν=πλήθη στρατοῦ. τὸν γε τῆς θεᾶς παῖδα (εἰσορῶ). ᾧ·δοτ. χαριστ. διαχαλῶ=ἀνοίγω. μοι=πρὸς χάριν μου, παρακαλῶ. δμῶες=ὑπηρέτα. ὡς τί δῆ;=διατί τάχα; τὸ δυστυχῆς τῶν γάμων=ἡ ἀποτυχία τῶν γάμων, ὁ καταιωθεὶς γάμος. Αἱ ἀντιλαβαὶ χαρακτηρίζουν τὴν ἐπίτασιν τῆς διεγέρσεως. Ὁ διάλογος γίνεται γοργότερος καὶ ζωηρότερος· οὐκ ἐν ἀβρότητι κεῖσαι πρὸς τὰ νῦν πεπτωκότα=μὲ τὸ νῦν κατάντημά σου δὲν σοῦ ἐπιτρέπεται νὰ δείχῃς λεπτότητα καὶ ἀβρότητα τρόπων. πεπτωκότα· ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τοῦς κύβους. μίμνω=μένω. οὐ σέμνότητος ἔργον=ὅπου ἔχει τὴν θέσιν τῆς ἡ αἰδημοσύνη. ἀνδυνώμεθα=ἀναδυνώμεθα. ἀναδύομαι=ἀποσύρομαι, δείχνω αἰδημοσύνην.

1345-1368. Ἔρχεται ὁ Ἀχιλλεύς, ἀπὸ τὰς πρώτας λέξεις τοῦ ὁποίου (τάλαινα) προασηθάνομεθα κατὰ τὸ σοβαρὸν. οὐ ψευδῆ θροεῖς· ὁ χαρακτηρισμὸς σου εἶναι ὀρθός, διότι πραγματικὰ εἶμαι τάλαινα. δεῖν ἐν Ἀργείοις βοᾶται=φοβερὰ βοή ἀκούεται μέσα εἰς τοὺς Ἀργείους. τὴν βοήν σήμαινέ μοι=δίδε ἐξηγήσεις ὡς πρὸς τὴν βοήν. πονηρὸν εἶπας οἰωνὸν λόγων=αὐτὸ τὸ ὁποῖον εἶπες εἶναι κακὸν σημεῖον διὰ τὴν εἰδησιν πὸν φέρονεις (βοᾶται). ἐκ τοῦ δεινὰ ἀμφὶ σῆς παιδὸς διαισθάνεται ὅτι ἡ βοή εἶναι κακὸν προμήνυμα. ὡς χρεῶν σφάζει νιν· φαίνεται ὅτι ὁ στρατὸς ἔλαβεν ἐν τῷ μεταξὺ γνῶσιν τοῦ χρησιμοῦ καὶ τῆς δυστροπίας τοῦ Ἀγ. εἰς θόρυβον ἐγὼ τοι καὐτὸς ἤλυθον καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος ἐξετέθην εἰς θορυβόδεις ἀποδοκιμασίας. λευσιθῆσαι πέτροις=νὰ λιθοβοληθῶ· ἔξαφάτα ἐκ τοῦ ἤλυθον εἰς θόρυβον. Ὁ ὄχλος ἀποδοκιμαζὼν ἤϊστον τὸν λιθοβολισμόν του. μῶν=μὴ οὖν. σφῶν ἐνεστώς τῆς προσπαθείας. ἐχθρός· ὁ στρατὸς ἦτο δυσμενής, διότι εἶχε τὴν αὐτὴν δεισιδαιμονίαν καὶ τὸν αὐτὸν φιλοπόλεμον ὄργασμόν. δι' ἄρ' ὀλώλαμεν· τιήσις=διολώλαμεν ἄρα γάμων ἥσσονα ἀπεκάλουν=μὲ ἀπεκάλουν ὄργανον τῆς μνηστῆς· τοῦτο ἦτο ἕβρις. εὐνις=σύζυγος. ἐπέμψατο=μετεπέμψατο. κἀργόθεν=καὶ Ἀργόθεν. νικῶμαί τινος· ἐλέχθη κατὰ τό : ἠττώμαί τινος. κερραγμός=κραυγαί. τὸ πολὺ=τὸ πλῆθος, ὁ ὄχλος κακὸν δεινὸν (ἔστι)=εἶναι φοβερὸν κακόν. Δυσμενῶς ἐκφράζεται ὁ Εὐριπ. διὰ τὴν ὄχλοκρατίαν. ἀρήγω=βοηθῶ (ἀρωγί). μαχεῖ β' ἐνικ. μέλλ. τοῦ μά-

χομαι. ὄναιο τῶν φρενῶν=νά χαρῆς τὰ εὐγενικά σου αἰσθήματα. ὀνησόμεσθα=θὰ χαροῦμε· θὰ χαροῦμε διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς Ἰφιγ. ὁ Σισύφου γόνος=ἡ σπορὰ τοῦ Σισύφου, δηλ. ὁ Ὀδυσσεύς. Ἡ μυθολογία θέλονσα νὰ συνδέσῃ τοὺς δύο πολὺ πανούργους ἥρωας ἔδωκε πατέρα εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα τὸν Σίσυφον. ἴδια πράσων... ταχθεῖς ὕπο=ἐνεργῶν ἐξ ἀτομικῆς του πρωτοβουλίας ἢ κατ' ἐντολὴν τοῦ στρατοῦ. αἰρεθεῖς ἐκὼν=ἐκλεγείς τῇ ὑποδείξει του. πονηρὰν γ' αἴρεσιν (αἰρεθεῖς)=ναί κάποια πονηρὰ ὑστεροβουλία ἐκρύπτετο εἰς τὴν ἐκλογὴν. μαιφονεῖν· δηλ. νὰ διαπράξῃ μισρὸν φόνον. ἔχω=ἐμποδίζω. ἄγω=ἀπάγω, δηλαδὴ=προφανῶς. ξανθῆς ἐθείρας (ἀπάσας). ἔθειρα καὶ ἔθειραι=τριχες, κόμη. ἀντέχομαί τινος=κρατιέμαι ἀπὸ κάποιον. ὡς=διότι. τοῦδ' εἵνεκα=ὅσον ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτοῦ (ἐὰν δηλ. τὴν πιᾶσω σφιχτά). ἀλλὰ μὴν εἰς τοῦτό γ' ἤξει=ἀλλ' ὅμως τὸ πρᾶγμα θὰ καταλήξῃ εἰς τοῦτο, δηλ. εἰς τὴν σφαγὴν. Ὁ Ἀχιλλεὺς βλέπει τὴν θυσίαν, ἣν ὁ στρατὸς στασιάζας ἀξιοῖ, ἀναπόφευκτον παρὰ πᾶσαν ἀντίδρασίν του.

1368—1401

1368-1373. εἰσακούσατε· σὺν καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς. μάτην θυμοῦμαι=ἄνευ λόγου, ἀδίκως ὀργίζομαι. καρτερῶ τὰ ἀδύνατα=ἐπιμένω εἰς τὰ ἀδύνατα. προθυμίας· γεν. αἰτίας εἰς τὸ αἰνέσαι (ἐπαινέσαι)=διὰ τὴν καλὴν του διάθεσιν. διαβάλλομαί τινα=γίνομαι μισητὸς εἰς τινα. πλέον πρᾶττω=κατορθώνω.

1374-1384. οἷα εἰσῆλθὲν μ' ἐννοουμένην=ποταὶ σκέψεις μοῦ ἦλθαν, ὅταν ἐβασάνιζα τὸ πρᾶγμα. κατθανεῖν μοι δέδοκται· ὁ στρατὸς ἔχει ἀποφασίσει τὴν θανάτωσίν μου. μοί· δοτ. ἀντιχαρ. παρήμι τὸ δυσγενὲς ἐκποδῶν=παραμερίζω, βγάζω ἀπὸ τῆ ἡμέσῃ κάθε ταπεινὸ αἰσθημα. ὡς· εἰδικός, ἢ μεγίστη=ἡ ἰσχυροτάτη. κὰν ἐμοί=καὶ ἐν ἐμοί, πορθμὸς ναῶν=ἡ διαπεραίωσις τῶν πλοίων. τὰς μελλούσας γυναῖκας=τὰς γυναῖκας τοῦ μέλλοντος. τείσαντες=τιμωρήσαντες. ὁ Ἑλένης ὄλεθρος· περίφρασις=ἡ χαμένη Ἑλένη. ὄσσομαι=θὰ σώσω. κλέος μου μακάριον γενήσεται=ἀθάνατος θὰ εἶναι ἡ δόξα μου, ὡς ἐλευθερωτριάς τῆς Ἑλλάδος.

1385-1391. καὶ γὰρ οὐδὲ τοί τι λίαν ἔμοι φιλοψυχεῖν χρεῶν
 = ἀλλὰ ἔχω πρὸς τοῖτοις καὶ ἄλλον λόγον νὰ μὴ ἀγαπῶ τὴν ζωὴν μου.
 πᾶσι "Ελλησι" δοτ. χαριστ. ἔτεκές με κοινὸν (δηλ. ἀγαθόν), κα-
 τηγορ. ἐρέτω ἔχοντες=ἐρετμὰ ἔχοντες=κωπηλάται' ἐρετμὸν
 (ἐρέσσω)=κώπη. ἡ ἐμὴ ψυχὴ=ἡ ζωὴ μου μί' οὔσα=ἐγὼ δὲ μὲ μίαν
 ζωὴν, ποὺ ἔχω. ἀλλὰ μυρῖοι—ἡ δ' ἐμὴ ψυχὴ μί' οὔσα· ὁ συλλογι-
 σμὸς ἀπὸ τοῦ μέλλονος.

1392-1401. κάπ' ἐκεῖνο=καὶ ἐπ' ἐκεῖνο=καὶ εἰς ἓν ἄλλο, τὸ
 ἔξης. διὰ μάχης μολεῖν=διὰ μάχης ἐλθεῖν=μαχέσασθαι κρείσ-
 σων (ἔστι) σύντ. προσωπικὴ ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου : κρείσσον (ἔστιν)
 ἓνα ἄνδρα ὄραν φάος(=ζῆν) ἢ μυρίας γυναῖκας. Πρὸς τὴν ἐν-
 νοίαν προβλ. τὰ ἐν Ἰφιγ. Τ. ἀνὴρ μὲν ἐκ δόμων θανῶν ποθεινός,
 τὰ δὲ γυναικὸς ἀσθενῆ. ἐμποδῶν γενήσομαι=θὰ ἐμποδίσω.
 ἀμήχανον=ἀδύνατον. ταῦτα=ἡ θυσία μου. μνημεῖα. ὡς καὶ παρ'
 ἡμῖν τὸ μνημεῖον τοῦ ἀγνώστου στρατιώτου. διὰ μακροῦ=ἐπὶ μα-
 κρὸν χρόνον. οὔτοι' καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ παῖδες ἀντὶ ταῦτα. καὶ ἐπα-
 ναλαμβάνει τὸ ταῦτα 1398=αὐτὰ θὰ εἶναι τὰ παιδιά μου. τὸ μὲν=
 τὸ βαρβαρικόν. Οἱ "Ελληνες ἔχοντες συνείδησιν τοῦ ὑπερτέρου πολιτι-
 σμοῦ τὼν κατεφρόνων ὡς βαρβάρους πάντας τοὺς μὴ "Ελληνας καὶ
 εἶχον τὴν ἀξίωσιν νὰ ἀρχωσιν ἐκείνων ταυτίζοντες βαρβάρους καὶ
 δούλους.

Ἡ Ἰφιγένεια ἀπροσδοκίως μετεστράφη ἑλευθέρα ἀπὸ φόβον
 καὶ ὑψηλόφρον, ὑπερήφανος ἐν τῇ φιλοπατρίᾳ της, λαμβάνει τὴν ἀμε-
 τάκλητον ἀπόφασιν νὰ ἀποθάνῃ ὑπακούουσα εἰς τὴν ἐθνικὴν φωνὴν
 ποὺ τὴν καλεῖ νὰ προσάσπῃ τῆς πατρίδος τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀσφά-
 λειαν. Ἡ πανελληνίως ἰδέα ἐπεκράτησεν εἰς τὴν ψυχὴν της.

1402—1432

1403-1404. τὸν σὸν=ἡ ἰδική σου στάσις. γενναίως ἔχει=
 εἶναι εὐγενεῖα. τὸ τῆς τύχης δὲ καὶ τὸ τῆς θεᾶς=ἡ θέλησις ὁμοῦς
 τῆς τύχης καὶ τῆς θεᾶς. νοσεῖ=δὲν εἶναι δικαία, ὀρθή. Ὁ Χορὸς θαυ-
 μάζει τὴν γενναίωψυχίαν τῆς κόρης, αἰτιῶντα δὲ τὴν τύχην καὶ τὴν
 θεάν. νοσεῖ' μεταφορικῶς κεῖται. Ὁ Ἐδριπίδης κακίζει τοιοῦτους

θεοῦ ζητοῦντας ἀνθρωποθυσίας· ἢ θεὰ ζητοῦσα τὴν θυσίαν εἶναι ἠθικῶς ἐπιλήψιμος· ἢ κόρη ἔχει εὐγένειαν ἀνεπίληπτον.

1405-1415. τίθημι μακάριον=καθιστῶ εὐτυχή. σοῦ μέν, Ἑλλάδος δέ· γεν. τῆς αἰτίας. ἀπολείπω=ἀφήνω κατὰ μέρος. τὸ θεομαχεῖν=ἡ θεομαχία, ἡ ἀντίδρασις κατὰ τῆς θεᾶς· ὃ σου κρατεῖ=τῆς ὁποίας πλήρης εἶναι ἡ ψυχὴ σου. ἐξελογίσω τὰ χρηστὰ τάναγκαῖά τε=ἐσκέφθης, ὅπως σοῦ ὑπεγόρευεν ἡ λογικὴ καὶ ἡ ἀνάγκη. μάκλον εἰσέρχεται με πόθος σῶν λέκτρων=ὁ πόθος νὰ σὲ ἀποκτήσω σὺνυγον γίνεται δυνατώτερος, αὐξάνει, ἐπιτείνεται. φύσις=χαρακτῆρ. ὄρα δὲ=κοίταξε δὲ (αὐτὰ πὺρ θὰ σοῦ εἶπω), ἄχθομαι=φέρω βαρέως· ἴστω Θέτις=μάρτυς μου ἡ Θέτις. ἀθρέω-ῶ προσέχω. κακόν· οὐσιαστ., δεινὸν ἐπίθ. Ὁ Ἀχιλλεὺς θίγει τὴν ἀνθρωπίνην χορδήν. τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ζωὴν, ἣτις εἶναι ἔμφυτος εἰς πάντα ἀνθρώπων.

1416-1420. οὐδὲν οὐδέν· εὐλαβουμένη=χωρὶς καθόλου νὰ συστῆλωμαι πρὸ οὐδενός. ἡ Τυνδαρις παῖς=ἡ κόρη τοῦ Τυνδάρεω=ἡ Ἑλένη. ἀρκεῖ τιθεῖσα· ἡ σύνταξις προσωπικὴ ἀντὶ ἀπροσώπων· ἀρκεῖ τιθεῖναι ἀρκεῖ ὅτι ἡ Ἑλ. προκαλεῖ διὰ τὸ σῶμα=διὰ τὸ κάλλος τοῦ σώματος μάχας-φόνους. ἐν διὰ δυοῖν=φονικὰς μάχας· ἢν δυνώμεθα· ὁ πληθ. διότι καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς θὰ συμβῶιη εἰς τοῦτο συντελῶν εἰς τὴν θυσίαν τῆς Ἰφιγενείας.

1421-1432. λῆμα παρὰ τὸ λάω=θέλω (αἱ δὲ λῆς)=θέλησις, ψυχὴ, καρδιά. ἄριστος=εὐγενέστατος. οὐκ ἔχω πρὸς τοῦτο λέγειν=δὲν δύναμαι νὰ ἀντιλέγω εἰς τοῦτο. γενναῖα φρονεῖς=ἔχεις εὐγενῆ αἰσθημάτων. τί γὰρ τάληθές οὐκ εἶποι τις ἄν; διότι διατὶ νὰ μὴ ὁμολογῇ τις τὴν ἀλήθειαν;=ὀφείλω νὰ τὸ ὁμολογήσω, ὅσον καὶ ἂν ἀντίκειται εἰς τὴν ἐπιθυμίαν μου. μεταγνοίης ἂν τάδε=δύνασαι νὰ ἀλλάξῃς αὐτὰς τὰς σκέψεις. ὡς ἂν οὖν εἰδῆς τάπ' ἐμοῦ=γὰρ νὰ ἐννοήσῃς λοιπὸν τὴν εἰλικρίνειαν τῶν λόγων μου. τάδ' ὄπλα=τούσδε τοὺς ἐνόπλους τοὺς συνοδεύοντας αὐτόν, οἷς δεικνύει. ὡς οὐκ ἐάσω=μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ σὲ ἀφήσω. χροῶμαι τοῖς λόγοις τινός=συμμορφόνομαι πρὸς τὰς ὑποδείξεις τινός. ἀφροσύνη=ἀπὸ ἀγνοίαν

(τῆς φοίτης τοῦ θανάτου), Ὁ Ἀχιλλεὺς θαυμάζων τὸ ἦθος τῆς ἡρώιδος δηλώνει ὅτι θὰ ἀντιδράσῃ κατὰ τῆς θυσίας.

1433—1474

1433-1447. πρόφασις=ἀφορμή. παῦσαι με μὴ κἀκιζε=παῦσαι κακίζουσά με=μὴ κἀκιζέ με=μὴ μὲ ἀποθαροῦνης. Ἡ Κλ. ὑπολαβοῦσα τὸ κακίζειν ὡς ὑβρίζειν, ὀνειδίζειν, λέγει οὐδὲν ἀδικήσει=δὲν θὰ ἀδικηθῆς καθόλου, δὲν θὰ πάθῃς κανὲν κακόν. τριχός. γεν. τῆς ὕλης. ἀμπέχομαι ἀφ. ἡμπεσχόμην, ἀμπίσχη ὑποτ. ἀφ., β' πρόσωπον=ἐνδύομαι, φορῶ (ὄρα ἀμπέχονον). τί τόδ' εἶπας; τί ἐστὶ τόδε, ὃ εἶπας; ἀπολέσασά σε ὁ λόγος διακοπεῖς ὑπὸ τῆς Ἰφιγ. 1441, συνεχίζεται ἐν 1442, ἀφ' οὗ ἡ σύνταξις μετεβλήθη: ἀντὶ ἀπολέσασά σε πενθήσω. οὐ σύ γε (ἀπώλεσας). κατ' ἐμέ=ἐξ αἰτίας μου. ἡκιστα (δεῖ πενθεῖν)=ἐλάχιστα, οὐδαμῶς. χώννυται τύμβος=ἐγείρεται τάφος. νομίζεται=συνηθίζεται, συνήθως ἐγείρεται. βωμὸς θεᾶς τῆς Διὸς κόρης (ἔσται) μοι μνήμα γε=ναί (λέγω εὔ) ὡς εὐτυχούσα Ἑλλάδος τ' εὐεργέτις=διότι καὶ ἡ τύχη μου εἶναι λαμπρὰ καὶ γίνομαι καὶ εὐεργέτις τῆς Ἑλλάδος. Πράγματι θὰ εὐεργετήσῃ τὴν Ἑλλάδα, διότι καὶ τὸν ἀτόπλον θὰ διευκολύνῃ καὶ θὰ τὴν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰς ὕβρεις τῶν βαρβάρων διὰ τῆς αἰσίας ἐκβάσεως τοῦ πολέμου.

1448-1457. σέθεν=σοῦ=περὶ σοῦ ἢ κασιγνήταισι σοῦ=εἰς τὰς ἀδελφάς σου. ἐξάπτω=περιβάλλω. χαιρεῖν γε=ναί, μάλιστα, χαιρετίσματα. ἄνδρα' κατηγ. προληπτικόν=ᾧστε νὰ γίνῃ ἀνὴρ. προσέλκομαι=περιπτύσσομαι ὅσον εἶχες=ὅσον ἠδύνασο. ἔστι (τι) ὃ, τι δρωῶσα κατ' Ἄργος. φέρω σοι χάριν=σὲ εὐχαριστῶ. πατέρα τὸν ἀμὸν μὴ στύγει πόσιν τε σόν' ἢ κόρη ἀμνησικάκος ἐν τῇ εὐγενεῖα τῆς. Σημείωσον τὴν παρήχησιν τοῦ τ. δεινοῦς ἀγῶνας διὰ σὲ δεῖ κείνον δραμεῖν ὑπαινίσσεται τὸν φόνον τοῦ Ἄγ. εἰς ὃν θὰ προβῇ. Ἑλλάδος' ἐπίθετον. δόλω δὲ=ἀλλὰ δολίως. ἀγεννώς=πρόστιχα.

1458-1466. εἶσιν ἄξων=θὰ ἔλθῃ νὰ μὲ ὀδηγήσῃ. πρὶν σπαράσσεσθαι κόμης=πρὶν μὲ πιάσων καὶ μὲ σύρουν ἀπὸ τὰ μαλλιά. μὴ σύ γ' (ἴθι) πέμπω=συνοδοεῦ. οὐ μὴ μόλω πάλιν=δοριστικῶς

δὲν θὰ γυρίσω· τὸ οὐ μὴ μὲ ἀόρ. ὑποτ. ἢ μὲ μέλλ. ὀριστικῆς σημαίνει ἔντονον ἄρνησιν. (λείπω σε) εὖ κάξιος. σχέξ=σταμάτα. μὴ με προλίπηξ=μὴ μὲ ἀφήσης.

1467-1474. ἐπευφημήσατε παῖᾶνα=ὀμνήσατε μὲ παῖᾶνα. παῖᾶν, ἄσμα πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος συνήθως. Ἐνταῦθα πρὸς τιμὴν τῆς Ἀρτέμιδος, ἵνα ἀποτραπῆ τὸ κακὸν (ἢ ἐν Εὐρύτω νηνεμία). τῆμῃ συμφορᾶ=τῆ ἐμῇ συμφορᾶ· δοτ. τῆς αἰτίας. εὐφημία=ἡ ἱερὰ σιγή. ἴτω=ἄς διαχρῆθῆ. ἐναρχέσθω τις κανᾶ=ἄς κάμη ἀρχὴν τῆς ἱερᾶς τελετῆς ἀπὸ τὰ κἀνιστρα. αἰθέσθω πῦρ=ἄς ἀναοριπίζεται τὸ πῦρ. προχύταις καθαρσίοισι (1112) ὄργ. ἐνδεξιούσθω βωμόν =ἄς περιόχεται ὀλόγυρα τὸν βωμόν τρέχον δεξιᾶ. Ὁ θύων περιήχεται τὸν βωμόν θαντίζων αὐτὸν μὲ οὐλοχίτας καὶ μὲ ἁγιασμόν, τρέχων δὲ πρὸς τὰ δεξιᾶ. Ἡ Ἱφιγένεια ἀφήκε τὰς τελευταίας παραγγελίας εἰς τὴν μητέρα καὶ παραγγέλλει νὰ ἐτοιμάσουν τὰ τῆς θυσίας.

1475—1509

1475-1486. ἐλέπτολιξ Ἰλίου καὶ Φρυγῶν=ἡ κυριεύουσα τὴν πόλιν τοῦ Φρυγικοῦ Ἰλίου. στέφρα περιβόλα=στέφανοι περιβάλλοντες (τὴν κεφαλὴν). πλόκαμος ὄδε (ἀφρεσιν)=ἰδοὺ οἱ πλόκαμοί μου ἐτοιμοὶ διὰ τὴν στέφιν (μου). ἡ πρότασις κεῖται διὰ μέσον. χερνίβων τε παγὰς (φέρετε)=ἁγιασμόν ἀπὸ ὕδωρ πηγῆς. ἐλίσσω Ἄρτεμιν=τιμῶ διὰ κυκλίον χορῶν περὶ τὸν βωμόν τὴν Ἄρτεμιν. μάκαιρα θηλ. τοῦ μάκαρ. εἰ χρεῶν· οἶονεὶ διαισθάνεται τὴν λύσιν, ἣν παρασκευάζει ἡ θεά. Ἐπιστεῦτε, ὅτι οἱ μελλοθάνατοι εἶχον μαντικὴν δύναμιν. Σημείωσον τὸ πρῶτον ἐν τῷ δίδοτε-φέρετε, τὴν ἐπαναδίπλωσιν καὶ τὸ ἀσύνδετον ἐν τοῖς : ἀμφὶ ναδὸν-ἀμφὶ βωμόν· ἐνδεικτικὰ τοῦ σφοδροῦ πόθου καὶ τῆς φλογερᾶς ἐπιθυμίας. θέσφατ' ἐξαλείψω=θὰ ἐξοφλήσω τὸν χρησμόν σβήνουσα διὰ τοῦ αἵματός μου τὴν ὀφειλὴν. αἵμασι θύμασ' τε' ἐν διὰ δυοῖν=αἵματηρᾶ θυσία.

1487-1499. δίδωμι δάκρυα=προσφέρω δάκρυα. οὐ πρέπει (δακρύειν). ἰῶ ἰῶ=ἐμπρὸς ἐμπρός. συνεπαεῖδετε=συνεπάδετε=ψάλλετε ὁμοῦ. Χαλκίδος ἀντίπορον=τὴν τιμωμένην πέραν τοῦ πόρου τῆς Χαλκίδος (ἐν Αἰλίδι). ἴνα=ὄπου. δόρατα συνεκδ. τὰ ξύ-

λινα καρφία (πρβλ. δούρειος ἵππος—ἔρρει τὰ κάλα). δαΐα=δήϊα
 =τὰ πολεμικά· ἀναχρονισμός. μέμονε (μένω)=παραμένειν εἰς ἀδρά-
 νειαν. δι' ἐμόν ὄνομα=διὰ νὰ τιμηθῇ τὸ ὄνομά μου. γὰ Πελασγία
 =γῆ Πελασγική, τὸ Ἄργος. Οἱ πρότεροι κάτοικοι τοῦ Ἄργους ἐλέ-
 γετο ὅτι ἦσαν Πελασγοὶ καὶ αἱ λέξεις Ἄργος-Λόρσις εἶναι Πελα-
 σγικά. μᾶτερ=μητέρα=πατρίς. Μυκηναῖαί τ' ἐμαὶ θεράπναι=καὶ
 σεις, Μυκῆναι, ἰδική μου κατοικία.

1500-1509. καλεῖς=ἐπικαλεῖσαι. πόλισμα=πόλις. Πόλισμα
 Περούως αἱ Μυκῆναι, αἵτινες φήσθησαν κατὰ τοὺς μύθους ὑπὸ τοῦ
 Περούως, ὅστις ἤγειρε τὰ τείχη αὐτῶν διὰ τῶν Κυκλόπων, οἱ ὅποιοι
 εἰτείλιαν καὶ τὴν Τίρυνθα. πόνος=ἔργον, ἐθρέψατέ με=μὲ ἐμε-
 γαλώσατε. φάος=χαρὰ, σωτηρία. τὸ φάος τὸ λέγει μὲ ὑπερηφάνειαν.
 φάος Ἑλλάδι=πρὸς εὐτυχίαν τῆς Ἑλλάδος. οὐκ ἀναίνομαι θα-
 νοῦσα· ἢ μετοχὴ κατηγορηματικὴ=δὲν μοῦ κακοφάνεται ὁ θάνατος.
 οὐ μὴ λίπη σε (1465). λαμπαδοῦχος ἢ ἔχουσα τὴν λαμπάδα τοῦ
 ἡλίου, ἡλιόφωτος. ἕτερον αἰῶνα καὶ μοῖραν οἰκήσομεν=ἄλλην
 ζῶην καὶ μοῖραν θὰ περάσωμεν.

Τὸ τμήμα 1475-1509 εἶναι λυρικὸν καὶ ἄδεται ὑπὸ τῆς Ίφιγ.
 καὶ τοῦ Χοροῦ καὶ καλεῖται Κομμός, διότι ἐν θρήνοις ἐκόπτοντο τὴν
 κεφαλὴν καὶ τὸ στήθος. ἄσμα θρηνηῶδες ἄδόμενον ἀμοιβαίως ὑπὸ τοῦ
 Χοροῦ καὶ τῶν ὑποκριτῶν πρὸ τοῦ θανάτου ἢ κατὰ τὸν θάνατον ἢ
 μετὰ τὸν θάνατον προσώπου.

Τὸ τμήμα 1336-1509 εἶναι τὸ Ε' ἐπεισόδιον ἀντιστοιχοῦν πρὸς
 τὴν ΣΤ' πράξιν σημερινῆς τραγωδίας. Ἐν τούτῳ ἢ πρῶξις ἀκολούτως
 βαίνει ἤδη πρὸς τὴν λύσιν. Ἡ Ίφ. λαμβάνει, πίσης προσπάθειας μα-
 ταταίας ἀποβάσης, τὴν κρίσιμον ἀπόφασιν νὰ δώσῃ τὴν ζῶην τῆς ὑπὲρ
 τῆς πατρίδος. Θανατῶμεν αὐτὴν καὶ ἐλεοῦμεν διὰ τὸν πρόωρον θά-
 νατόν τῆς.

1510—1531

1510-1520. Ἡ σειρά ἴδεσθε τὰν Ἥλιου καὶ Φρυγῶν ἐλέπτο-
 λιν στείχουσιν (κατηγ. μετ.) στέφρα ἐπὶ κάρρα παγὰς τε χερνύ-
 βων ῥανοῦσαν ῥανίσιν αἱματορροῦτοις σφαγεῖσαν δέξαν (=δέ-

ον) εὐφυᾶ σώματος, διαίμων=αἱματηρός, αἱματοβαφής, ἥανισιν αἱματορρύτοις=μέσα εἰς ἠαντίσματα αἱμάτων, σφαγεῖσαν ὑποκ. Ἴφιγ. δέραν φανερόναι τὸ μέρος μετὰ τὸ ὅλον, εὐφυής=εὐ πεφυ- κώς=ὄραϊος. Τῶν ἐφεξῆς ἡ σειρὰ: εὐδροσοι πατρῷαι παγαὶ χέρ- νιβές τε μένουσί σε· παγαὶ χέρνιβές τε· ἐν διὰ δυοῖν. Ἡ ἐξηγη- σις: σὲ ἀναμένει ὁ πατὴρ σου με ἀγιασμόν ἀπὸ δροσερὰ νερὰ πηγῆς.

1521-1531. κλέϊζω=κλειῖζω=ἀνυμῶ. ὡς ἐπ' εὐτυχεὶ πότμῳ =μέ τὴν πεποιθήσιν ὅτι ὅλα θὰ ἔχουν εὐτιχῇ ἔκβασιν, βροτήσιος= βρότειος=ἀνθρώπινος, χαρεῖσα θύμασι βροθησίοις=ἡ ὁποία εὐφρο- εὐχαρίστησιν εἰς τὰς ἀνθρωποθυσίας, ἔδη=ἔδρα, δολόοντα=δο- λερά. Τὸ δολόοντα καθ' ὑπαλλαγὴν εἰς τὸ ἔδη ἀντὶ εἰς τὸ Τροίας= Τρώων, ἔδη δολόοντα Τροίας=εἰς τὴν προτείουσαν τῆς δολίας Τροίας. Ἡ σειρὰ τῶν ἐφεξῆς: δὸς Ἀγαμέμνονα ἀμφιθεῖναι κλει- νότατον στέφανον Ἑλλάσι λόγχαις κλέος τε ἀείμνηστον ἀμφὶ ἐὸν κᾶρα (θεῖναι)· ἀμφιτιθημι=περιβάλλω. Ἑλλάσιν ἐπίθ. Ἑλ- λάσι λόγχαις=ἐλληνικαῖς λόγχαις=λόγχαις τῶν Ἑλλήνων, ἐὸν κᾶρα=ἐαυτοῦ κεφαλῆν.

Τὸ χορικὸν εἶναι ἴσως μονοῦ τῆς Κορυφαίας συνοδευομένης ὑπὸ τοῦ ἀδλησιῦ, καὶ ἐπέχει θέσιν Ε' στασίμων. Σημείωσον, ὅτι αἱ ἔννοιαι τοῦ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ ἄσμα τῆς Ἴφιγενείας, τὸ ὅποῖον αὐτὴ ἔφαλε προηγουμένως ὅταν ἀπεχαιρέτιζε τὴν ζωὴν (στίχ. 1475-1499) πρὸβλ. 1510-1520=1475-1487 καὶ 1521-1531=1491-1497. Ὁ Χορὸς μετὰ τὴν φαντασίαν προτρέχων μεταφέρεται εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς θυσίας, τὴν ὁποίαν φανταῖται τελεσθεῖσαν, ἐν στίχ. δὲ 1518 παρακολουθεῖ τὴν πραγματικότητα εὐχόμενος εἰς τὴν Ἄρτεμιν νὰ δώσῃ εἰς τὸν στρατὸν εὐπλοῖαν καὶ κλέος ἀείμνηστον εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα.

1532—1629

1532-1539. φθογγή=φωνή, ταρβέω=φοβοῦμαι, κάκπεπλη- γμένη=καὶ ἐκπεπληγμένη=τρομαγμένη, δεινὰ=παράδοξα, κατα- πληκτικά, διὰ τοῦ μὲν οὖν ἐπανορθώνει ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον ἡ Κλυτ. εἶπε πρὸς τὸν Ἄγγελον, μὴ τιν' ἄλλην ξυμφορὰν ἤκης φέρων= ὄχι συμφορὰν, ἀντιθέτως, μέλλω=βραδύνω.

1540-1550. πᾶν πεύσει σαφῶς=ὄλα θὰ μάθης λεπτομερῶς. Ἡ σαφήνεια εἶναι ἀρετὴ τῶν ἀγγελικῶν ῥήσεων. σφάλλεται γνώμη=σφάλει ἡ μνήμη. ταράσσω γλώσσαν=μπερδεύω τὴν ἐκθεσίαν. λεῖμαξ θ.=λειμών. ἄλλος λείμακός τε' ἐν διὰ δυοῖν. σύλλογος στρατεύματος=ὁ ὁρισμένος διὰ συγγέντητος τοῦ στρατεύματος τόπος' ὁ σύλλογος εἶναι ἡ ὁμηρ. ἀγορή. κάμπαλιν=καὶ ἔμπαλιν=πρὸς τὰ ὀπίσω. προῆκε (προῆμι)=ἔχυσε δάκρυα. ὀμμάτων προθεῖς πέπλον ἀφ' οὗ ἔθεσε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πέπλον. Οὕτως εἶχεν εἰκονίσει τὸν Ἄγ. ὁ ζωγράφος Τιμάνθης. Ἄντιγραφὸν τῆς εἰκόνης αὐτοῦ εἶναι ἡ ἐν Πομπηῆ εὐρεθεῖσα τοιχογραφία.

1551-1562. πάρεμί σοι=εἶμαι εἰς τὴν διάθεσίν σου. θῦσαι (ῥύμας). ἄγοντας πρὸς βωμόν εἶπερ τόδε ἐστὶ θέσφατον. τόδε τὸ θῦσαι. θέσφατον=γραμμένον ἀπὸ τὴν θεῶν. τοῦπ' ἐμέ=τὸ ἐπ' ἐμέ=ὅσον ἐξαριτάται ἀπὸ ἐμέ. τύχοιτε νικηφόρου δοροῦς=εἶθε νὰ διεξάγητε νικηφόρον πόλεμον πατριδα γῆν=πατρικὴν γῆν=πατριδα. πρὸς ταῦτα=ἀπέναντι τούτων, κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἀποφάσεώς μου ταύτης, ὅθεν. μή τις=μηδεὶς Ἀργείων' ψάσῃ ἐμοῦ. σιγῆ· ἀδιαμαρτυρήτως, ἄνευ ἐκδηλώσεων ἀγωνίας ἢ ἄλλως. εὐκαρδίως=μὲ γενναίαν καρδίαν. ἀρετὴ=εὐγένεια.

1563-1567. ὧ τόδ' ἦν μέλον (=ἔμελε)=ὅστις εἶχεν αὐτὴν τὴν φροντίδα, αὐτὸ τὸ καθήκον. ἀνείπε' ἄορ. τοῦ ἀναγορευέω=κηρύττω. ἀνείπε εὐφημίαν καὶ σιγῆν ἐν διὰ δυοῖν' ἐκήρυξε νὰ τηρήσῃ ὁ στρατὸς ἱερὰν σιγῆν. χρυσήλατον κανοῦν=κάνιστρον ἐκ χρυσοῦσφυρηλάτου. χειρὶ σπάσας=ἀνασπῶρας διὰ τῆς χειρός. κολεῶν ἔσωθεν=ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ξιφοθήκης. κολεὸς ἄορ.=ἡ θήκη τοῦ ξίφους.

1568-1576. λαβὼν κανοῦν χέρνιβός τε=ἀφ' οὗ ἔλαβε κἀνιστρον μὲ χρυθάλειρα καὶ ἀγασμὸν συγγρόνως. ἔθρεξε ἄορ. τοῦ τρέχω. θηροκτόνε' ἡ Ἄρτεμις ὡς θεὰ τῆς φύσεως εἶναι καὶ κτηνῶν τῶν ἀγρίων θηρίων. τὸ λαμπρὸν εἰλίσσουσ' ἐν εὐφρόνῃ φάος περιφέρουσα τὸ λαμπρὸν φῶς (τῆς σελήνης) κατὰ τὴν νύκτα. Γραφικὴ εἰκὼν τῆς τροχιάς τῆς σελήνης. Ἡ Ἄρτεμις ὡς ἀδελφὴ τοῦ Ἀπόλλωνος εἶναι καὶ προσωποποιεῖ τῆς σελήνης. ἄχραντον αἶμα καλλιπ ἑθένου δέξης=ἀμόλυντον αἶμα λαμποῦ ὄραίας παρθένου. ὀπήμων

πλοῦς νεῶν=ἀπόπλους τῶν πλοίων ἀβλαβής, ἀνευ ζημιῶν (ἀ-
πῆμα, πάσχω).

1577-1589. ἔς γῆν· ἀνάφερε εἰς τὸ βλέπων· καθ' ἦν στιγμήν
ὁ ἱερεὺς αἶρει τὴν κοπίδα, πάντες νεύουσιν εἰς τὴν γῆν. Ἰερεὺς
διάφορος τοῦ Κάλχαντος. ἐπηύξατο=ἀνέλεμψεν εὐχὴν. ἐπεσκο-
πεῖτο=παρετήρει μὲ προσοχὴν. ἵνα πλήξαιεν ἄν=εἰς ποῖον μέ-
ρος θὰ ἦτο δυνατόν νὰ κτυπήσῃ. ἐμοὶ—φρονεῖ=ἐπιμερισμὸς εἰσῆει
ἄλλος ἐμοὶ φρονεῖ=ἠσθάνετο πόνον ἢ καρδίᾳ μου. κᾶσθην νενε-
κῶς=καὶ ἔστην (ἐσάθη) κλίνας τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν γῆν. θαῦμα
δ' ἦν αἶφνης· ὄραῖν=ἀλλὰ ἔξαφνα ἐπροβάλεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μας
θαῦμα. Ὁ Εὐδοκίδης κατὰ τὴν συνήθειάν του λύει τὴν πλοκὴν του
διὰ τοῦ ἀπὸ μηχανῆς θεοῦ. πληγῆς κτύπον=τὸν κρότον τοῦ κτυπή-
ματος. πᾶς τις ἦσθετο σαφῶς=πάντες ἤκουσαν ἐνκρινῶς ὁ κτύπος
τῆς κοπίδος ἠκούσθη ἐνκρινῶς διὰ τὴν κρατοῦσαν βαθεῖαν σιγὴν. τὴν
παρθένον οὐκ εἶδεν οἱ γῆς εἰσέδῃ πρόληψις. οὐκ εἶδεν οἱ γῆς
εἰσέδῃ παρθένος. οἱ γῆς=εἰς ποῖον μέρος τῆς γῆς κατεχονιάσθη ἢ
παρθένος· εἰς τὸν οὐρανὸν δὲν ἐφάνη, ἐπὶ τῆς γῆς δὲν ἐφάνη, ἄρα θὰ
κατεχονιάσθη. ἐπήχησε στρατός· ὁ στρατὸς ἐπανελάβε τὴν βοήν
(βοᾷ δ' ἱερεὺς). εἰσιδόντες· ἀνάφερε εἰς τὸ στρατός· ὁ στρατὸς περι-
ληπτικόν. φάσμα=φαινόμενον, θαῦμα. ἄελπτον=ἀπροσδόκητον,
ἀφάνταστον. οὐγε μὴδ' ὀρωμένου πίστις παρῆν=τὸ ὅποῖον μάλι-
στα καὶ ἂν τὸ ἔβλεπε κανεὶς, ἦτο ἀδύνατον νὰ τὸ πιστεύσῃ. ἰδεῖν με-
γίστη=μεγίστη εἰς τὴν θέαν. διαπρεπῆς τε τὴν θέαν=ὑπέροχος
εἰς τὴν θεωρίαν. ἄρδην=καθ' ὀλοκληρίαν.

1590-1601. κἂν τῷδε=καὶ ἐν τῷδε=ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς αἰ-
τῆς καταπλήξεως. πῶς δοκεῖς ;=τί φαντάζεσαι ; ἢ πρότασις κεῖται
παρενθετικῶς· εἶναι εἰρημένον ἐκ τῆς δημοτικῆς γλώσσης. κοίρανος=
στρατηγός. θυσιά=τὸ θῦμα· τὸ ἀφηρημένον ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου.
προὔθηκεν βωμίαν=ἔσσειεν ἔμπρὸς ἐπὶ τοῦ βωμοῦ. ὄρειδρός=
ὄρεσιβίος. ταύτην μάλιστα τῆς κόρης ἀσπάζεται· σημείωσον τὴν
σύμπτυξιν τῶν δύο συντάξεων : ταύτην ἀσπάζεται μάλιστα καὶ
ταύτην ἀσπάζεται μᾶλλον τῆς κόρης=ταύτην προτιμᾷ καὶ ἔξο-
χὴν, περισσότερο ἀπὸ τὴν κόρην. εὐγενεὶ φόνω=φόνω εὐγενοῦς
θύματος. Ἰλίου ἐπιδρομὰς=ἐκστρατεῖαν ἐναντίον τοῦ Ἰλίου. πρὸς

ταῦτα=κατ' ἀκολουθίαν τούτων. αἶρω θάρος=παίρω θάρος, ἀναθαρῶ. οἶσμα Αἰγαῖον=τὰ κύματα τοῦ Αἰγαίου.

1602-1603. Ἥφαιστος=τὸ πῦρ. τὰ πρόσφορα ηὔξατο=ἀνέπειψε τὴν κατάλληλον εὐχὴν.

1604-1608. ὥστε φράσαι' ἐν σημασίᾳ τελικῆ. μοῖραν=καλὴν μοῖραν. ἀφθιτος (ἀφθίνω)=αἰώνιος. παρὼν=ὄρων αἰτιολ. μετ. χρόνου παρατ. Τονίζει τὴν αὐτοψίαν τοῦ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἀξιοπιστίας του. ἀπέπτατο=ἀνελήφθη. σαφῶς=ὀλοφάνερα.

1609-1612. ἀφαίρει λύπης (γεν. διααρ.)=καίμεν ἀβασίαν εἰς τὴν λύπην καὶ πόσει πάρες χόλον=καὶ παράτησε τὴν ἐναντίον τοῦ συζύγου σου ὀργήν. πάρες' ἄω. τοῦ παρήμι=ἔῶ παριέναι=ἀφήνω νὰ περάσῃ=παραιτῶ, παρατῶ. ἀπροσδόκητα τὰ θεῶν βροτοῖς=οἱ θεοὶ δίνουν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅ,τι δὲν περιμένουν.

1613-1614. σὸν τέκος φράζει (εἰδοποιεῖ) μένειν ζῶν ἐν θεοῖσι.

1615-1618. τοῦ (τίνος) θεῶν γέγονας κλέμμα;=ποῖος θεὸς σὲ ἔχει κλέψει; πῶς σε προσείπω=πῶς νὰ σὲ ὀνομάσω; ζῶσαν ἢ νεκράν; πῶς δ' οὐ φῶ=πῶς δὲ νὰ μὴν εἶπω, νὰ μὴν πιστεύσω; τούσδε μύθους μάτην παραμυθίσθαι=ὅτι οὗτοι ἐδῶ οἱ λόγοι εἶναι ψευδεῖς πλασθέντες πρὸς παρηγορίαν μου' μάτην=ψευδῶς. ὡς' τελικὸς σύνδ. πένθους λυγροῦ=ἀπὸ τὸ φαρμακερὸν πένθος. σοῦ' γεν. ἀντικ. εἰς τὸ πένθος.

1619-1626. καὶ μὴν=καὶ ἰδοῦ, ἀλλ' ἰδοῦ. Διὰ τῆς φράσεως ταύτης προαγγέλλεται ἡ πάροδος προσώπου. θυγατρὸς οὔνεκα=ὄσον (ἔξαφάται) ἀπὸ τὴν θυγατέρα μας. ὄντως=πραγματικῶς. ἔχει ὀμιλίαν ἐν θεοῖς=ζῆ ἐν ἀναστροφῇ μὲ τοὺς θεοὺς. Ὁ Ἄγ. βεβαίω τὰ τοῦ Ἄγγελου. μόσχος' ὁ Ὀρέστης. πρὸς πλοῦν ὀργᾶ=ἔχει τὴν προσοχὴν του εἰς τὸν πλοῦν. χρόνια τάμά σοι προσφθέγματα Τροίηθεν ἔσται=μετὰ πάροδον μακροῦ χρόνου θὰ σὲ χαιρετίσω κατὰ τὴν ἐκ τῆς Τροίας ἐπάνοδόν μου. γένοιτό σοι καλῶς=ὕγαινε.

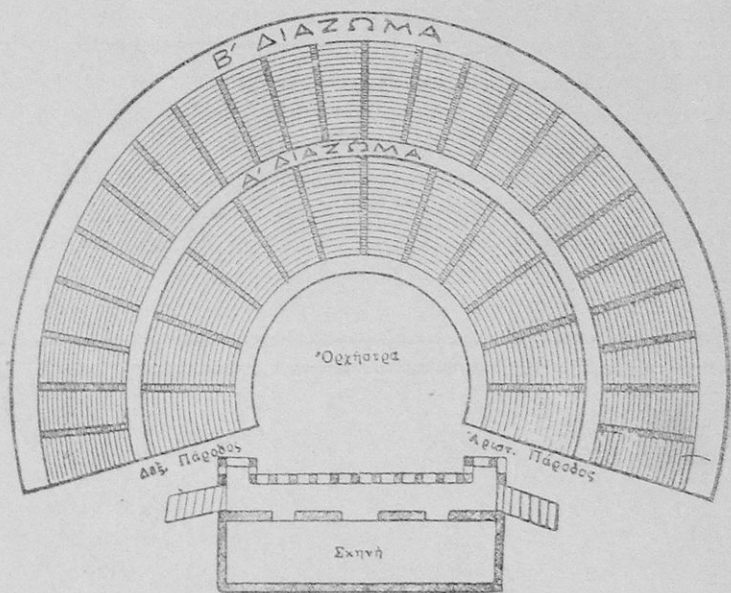
1627-1629. χαίρων=μὲ τὸ καλὸ, ὕγις. ἰκοῦ=ἐλθέ. ἐπάνηκε
=ἐπᾶνέλιθε, σκῦλα=τὰ ὄπλα φονευθέντος πολεμίου.

Λέγων ταῦτα ὁ Χορὸς ἐξέρχεται ἐκ τῆς ὀρχήστρας· εἶναι οἱ ἐξόδιοι
λόγοι του. Πρὸ τοῦ στίχου 1622 εἶχον ἀποχωρήσει ὁ Ἄγαμ., ἡ
Κλυτ., ὡς καὶ ὁ Ἀχιλλεύς.

Τὸ τελευταῖον μέρος τῆς τραγωδίας (1552-1629) καταλήγον εἰς
τὴν ἔξοδον τοῦ Χοροῦ καλεῖται Ἐξοδος. Εἶναι δὲ ἡ τελευταία πράξις
τῆς τραγωδίας, ἡ ὁποία περιέχει τὴν καταστροφὴν, ἐν ᾗ ἡ πρᾶξις τε-
λειῶς περαίνεται διὰ τῆς λύσεως τῆς δραματικῆς πλοκῆς.

Ἡ Θυσία τῆς Ἰφιγενείας.

Ἄρχαιον Θέατρον.

024000020028

